

νων, καὶ ὡς μετρητῆς, καὶ^A
ὡς προσημασθῶ. οἱ ἄ-
νδρες ἐν τῷ ἱερῷ παλατίῳ
στρατώται.

Τίτ. λδ'. Περὶ ἱππέως ἀξιω-
μάτων, καὶ ἀπὸ ἐπαρχῶν.

Τίτ. λε'. Περὶ παβουλαρίων,
καὶ ἀκπουαρίων, καὶ χαρπουλα-
ρίων, καὶ βοηθῶν, ἢ τρισκε-
νιάρων, καὶ ὅσων ἐκπύου τῆς
θρόνου τῆς ὑψηλῆς. καὶ τῶν λοι-
πῶν ἀρχόντων, τῶν τε πολι-
τικῶν καὶ στρατιωτικῶν.

*nis, & de mensuris, & 27.
& de privilegiis eorum, l.cod.
qui in sacro palatio mili-
tant.*

TIT. XXXIV. *De eque- Tit. 31
stri dignitate, & de ex- lib. 12.
praefectis. Cod.*

TIT. XXXV. *De tabu- Tit. 70
lariis, & actuariis, & lib. 10.
chartulariis, & adiutori- C. &
bus, siue scriniariis, & ex- tit. 49.
ceptoribus sedis excelsae, l. 12. C.
ceterorumque iudicum
tam civilium quam mili-
tarium.*

ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ δικαστῶν ἐμπράκτων, καὶ περὶ τῶν μὴ οὐτὸν ὁρῶντων προκατάρξεις
δικῶν ποιεῖν, μήτε ἀποφάσεις ἐμφέρειν.

ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ LIBER SEPTIMVS.

TITVLVS I.

*De iudicibus ordinariis^a, & in actu positis, & ne litium contestatio-
nes apud adseffores fiant, néve ipsi sententias ferant^b.*

L. pen.
C. de
adseff.

I. **N**UNQUAM sine A α'.
magistratibus ad-
seffores eorum iu-
dicent^c nomina illorum po-
nentes.

L. ult.
cod.

II. Nemo vno eodémque
tempore^d & munere aduo-
cationis vtatur, & adsefforis
officio fungatur, nec duobus
magistratibus adsideat, nec si
machinatione aliqua vtetur
legis circumscribendæ causa:
sed de matriculis aduocato-
rum deleatur, & præterea
thesauris decem auri libras
inferat, indignationem quo-
que principis subiturus: ipso

ΜΗΔΕΠΟΤΕ χωρὶς
τῶν δέχοντων Θ συμ-
πονοὶ αὐτῶν δικάζε-
τωσαν, τὰ ἐκείνων ἱδέντες ὀνόματα.

β'. Μηδεὶς ἅμα καὶ σιωνηγορεί-
τω, καὶ ἑτέροις σιωνηγορεύτω, ἢ δυοὶ καὶ
ταῦτόν δέχοιτο συμπονεῖτω· μηδὲ
εἰ μετὰ τινος αὐτὸς πρῶτον με-
τέρχεται μηχανῆς ἐνεκεν εἰς τὸ πε-
ριεράσαι τὸν νόμον· ἄλλὰ ἐκ-
βαλλέτω τῶν σιωνηγορῶν· προ-
σέπ καὶ τοῖς θησαυροῖς δέκα λίτρας
καταβάλλων χρυσοῦ, καὶ βασιλι-
κῆς πειρομένης ἀγανακτήσεως. τῷ

ἡ ἀλαβόντος αὐτοῦ δικαστοῦ ἐν εἰ-
δήσει τῆς συμπονεῖν ἐπέεω, βασι-
λευγὸν ἀνανάκτισιν ὑπομύδοντα.
τοῖς αὐτοῖς δὲ ὑποκείδω καὶ αὐ-
τὸς ὁ δέχων ὁ τετο ἀναρχομύδου
ῥυέσται, καὶ εἰδὼς καὶ συγχωρή-
σας ἀμύρτηδυναι αἰὲν βασιλικῆς
ἀρετῆς.

γ. Ορθῶς ἔχον σωείδου, ὅ-
μῃ συγχωρεῖν (καθὰ πρὸς ἡ Ζωὴ-
ν τῆς τῆς δούλοισι λήξεως λέ-
γει διάταξις, ἢ ἡμετέρεα μύδοι)
τοῦ δούλου τῆς δούλων αὐ-
τοῦ τῆς ὑποδέσεων ἀκούειν, αἱ πα-
ρὰ τοῖς δέχοισιν, ἢ τοῖς διδομύδοις
ἢ ἡμῶν δικασταῖς κινοῖντο. πολλὰ
γὰρ αὐτὸν καλλίον τε καὶ τελειότερον,
ἐπὶ αὐτοῖς τοῖς δέχοισι, παρόντων
ἐκείνων, αἱ ὑποδέσεις κινοῖντο,
δέοις τε ἐφεσώτῃ τοῖς ὑποηρεπου-
μύδοις, καὶ τοῖς, ὡς εἰκός, παραγνο-
μύδοις μάρτυσι, καὶ ὅλως τὸ πρῶ-
ματὸς πρὸ οἰκείων ἔχοντα σε-
μνότητα, ἢ εἴπερ ὁ χαμαιδικαστὴς
τὰ τοιαῦτα κρίνοιν, οὐδὲν τῆς δού-
λων τῆς ἐκείνων διεσώπων πα-
ξεως. ἀλλ' ὅτι αἱ σὺν ἡμῖν οὐ-
σαι διλωκεῖς δέχαι τῆς ἀρχολίας
τῆς πρῶτης, καὶ τῆς ἡμετέ-
ρας κελύσεων κατελημμέναι πρὸς
πάντῃ τὸ ἀνάγκη κατὰ φέρον,
δεῖ σύμφωνόν τε καὶ ἀμύδου τὸ
νόμον τοῖς πρῶτοις ποιήσασθαι.

Θεοπίζου δὲ τὸν ταῖς μὲν πρῶ-
τα πρῶτος, ἐν ὅπου πάντες τῶν αὐ-
τοῖς γίνεσθαι τοῖς δέχοισιν, εἴτε μείζους,

A iudice, qui eum sibi adfesso-
rem adhibuerit sciens eum
alteri adfidere, non sine im-
periali commotione reman-
furo. Eidem poenæ subiicia-
tur etiam magistratus, qui
hoc fieri passus fuerit, qui-
que scierit & permiserit id
admitti citra Imperialem ius-
sionem.

B III. Rectè nos facturos pu-
tauimus, si non concedamus<sup>N.60.
c.2.</sup>
(sicut & Zenonis piæ me-
moriam, & nostra insuper con-
stitutione cautum est) vt ad-
fessores magistratuum causas
per se audiant, quæ apud ipsos
tantum magistratus, aut de-
legatos à nobis iudices disce-
ptari debent: multò enim me-
lius & accuratiùs apud magi-
stratus præsentibus illis, quo-
rum interest, causæ tractan-
tur, terrore quodam immi-
nente ministeriis, & testibus
fortè præsentibus, negotio de-
nique cum omni veneratio-
ne procedente, quàm si pe-
danei iudices ea diiudicent,
à quorum ordine adfessores
nihil distant. Quia verò ma-
gistratus qui nobiscum sunt
continuò rebus, iussionibús-
que nostris occupati ad hanc
feruntur necessitatem, con-
uenientem legem rebúsque
congruam ferre necessarium
est.

Sancimus igitur, vt litium
quidem contestationes * mo-
dis omnibus apud ipsos ma-
gistratus fiant, siue maiores,

sive minores sint ^f. Sed & in A medio litis rursus semel causa apud ipsos introducatur, ut quæ prius in ea exercenda acta sunt cognoscant. At verò cum definitiva sententia ferenda erit, nullo modo adfessores absque magistratibus causam audiant, sed cum debita veneratione, uti iam statuimus, propositis sacrosanctis eloquiis ipsi magistratus, omnia, quæ in litis certamine discussa sunt ordine audiant, & sententiam ferant, & appellationes (si fortè quis appellauerit) sine omni mora suscipiant, ubi id lex permittit ^g. Rursus & appellationum iudices omnimodo per se ipsos ^h causas audiant, & nemo contra facere præsumat. sed si quid eiusmodi fiat, magistratus quidem viginti librarum auri poena multabuntur. adfessores autem, si quidem aduocati erunt, qui hæc facere præsumpserint, ab ordine aduocatorum facundissimorum remouebuntur. sin autem aduocati non erunt, sed alij quidam, D cingulo quod habent spoliabuntur, & decem insuper librarum auri multa plectentur. neque enim eos qui Zenonis piæ memoriæ constitutionem, & priorem nostram & præsentem quoque contempserint, existimare oportet, excogitatis artibus has poenas se euasuros: gloriosissi-

εἴτε ἐλάτοις εἶεν. ἀλλὰ καὶ ἐν μέσῃς τῆς δίκης εἰσαγεῖται πάλιν αὐτοῖς πρὸς ἀπᾶς γυνὴ πλὴν ὑποδείκναι, ὥστε αὐτοὶ τὰ προηγωνισμένα μαθεῖν. ἐπειδὴ δὲ αὐτοτελὴς ἀποφασίς ἐκφέρεται μέλλοι, καὶ μηδὲν ἔργον ἐλμᾶν τοῖς παρόδοις χωρεῖς τῷ δέροντων ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ μὴ δὲ προσηκούσης σιμνότητι, ὡς ἡδη διετάξαμεν, τῇ δέκῃ προσηκόντων λόγων, αὐτοὶ δὲ δέροντας, καὶ ἀκούειν τῶν ἡγωνισμένων ἀπάντων ἐφέξεως, καὶ κρίνειν τὰς ὑποδείξεις αὐτοῖς, καὶ δέχεσθαι τὰς ἐφέσεις τὰς κατ' αὐτῶν, εἴπερ τις ἐφείη, χωρεῖς ἀπάσης ὑπερδείσεως, ἐνθα ὁ νόμος τὸ ποινῆσαι συγχωρεῖ. καὶ αὖθις τοῖς ἐφέταις ἐκ ἔργου παντὸς δι' ἑαυτῶν ἀκροῶσθαι τῶν ὑποδείξεων, οὐδενὸς ἐτέρου παρέλκιν πολυώντος. ἀλλ' εἴπερ τοιοῦτον ἦν, αὐτῶν μὲν τῶν δέροντων, ἀνὰ εἴκοσι χειρῶν λιτρῶν ὑφορομῶν ποινῇ. τῶν δὲ παρόδων, οἱ τὸν παρέλκιν ἐνάρρησαν, εἰ μὲν σωήτοροι εἶεν, ἐκβαλλομῶν τῶν λογιστῶν ῥητόρων κατὰ λόγον. εἰ δὲ οὐ σωήτοροι καθεστῶσιν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς πένες, καὶ τῆς ζώνης, εἴ ἕνα ἔλθουν, ἀφαιρουμῶν, ἑ δέκα λιτρῶν χειρῶν σωφρονισμομῶν ποινῇ. οὐ δὲ καὶ δέκῃ δὲ πλὴν ζυγῶν τῶν δὲ ἀσεβοῦς λήξεως διαπίπτουσας διάταξιν, ἑ πλὴν πρὸς τὴν ἡμετέραν, ἑ πλὴν ἄρδουσαν οἶεσθαι ὡς τὸ ἄρα προσποιήσεσθαι, τὰς πάντας διαφύξονται ποινὰς. μελήσει

ἢ πῶ καὶ καιρὸν ἐνδοξοτάτω κό-
μῃ τῶ δαίον ἡμῶν ἰδιοκτητῶν τυ-
του τῶ ἀρχαίᾳ, πλὴν ἀροσῇ-
κουσαν πῶσαι ἀρόνοισιν. ἔ ἀπα-
τεῖν τὰς ποινὰς, ἔ εἰσάγαν τοῖς τα-
μείοις, ὅταν π τοῖοδ' π πλημμελη-
δείη. γινώσκοντι ἔ αὐτῶν, ὡς οἰκοθεν τὸ
δημόσιον δ' ἀποπληροσθῇ, μὴ τυτου
πῶσαι τῶ ἀροσῇκουσαν ἀρόνοισιν. B

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶ δ' ἀρό-
των ἡ φιζόμεθα, οἷς αἱ ἀεὶ τὸ δη-
μόσιον ἔ ἀεὶ τὰς ἡμετέρας κελεύ-
σας ἀρχαίᾳ πλὴν τῶ μὴ δὲ αὐτῶν ἀ-
κροάσθαι τὸ πᾶν διδόναι συγγνώμην.
τοῦ δ' ἄλλοις ἀπαντας δικαστὰς,
ὅσοι μηδεμίαν μὲν δ' ἀρχὴν ἔχοντες,
δικῶν ἢ ἐκ κελεύσεων ἡμετέρας ἀ-
κροάμενοι, εἰ ἐπὶ ταύτης τῆς ἀδελ-
φῆς πόλεως, ἢ ἐν ἐστῆς τοῖοδ' π
ἀρχαίᾳ, καὶ τοῦ ἐν τῶ ἀρχαίᾳ ἀρόδρων
πᾶσι ἀκροάμενοι αὐτοῖς, ἐπὶ σφοδρο-
τέρῃς μέμνη ποινῆς, εἰ μὴ διὰ πα-
σῆς ἐφεξῆς τῶ δ' ἀρχῆς αὐτοῖς μὲν τῶ οἰ-
κείων ἀρόδρων ἀκροάσονται τῆς
ὑποδείσεως. καὶ ἀξιώματων ἢ ἐκ-
πῶσιν αὐτοῖς ἀπειλοῦμεν, καὶ ποινὴν
ἀνὰ εἰκόσι λίτρων χρυσίου, καὶ τοῖς
αὐτῶν ἀρόδροις τὸ αὐτὸ ἐξελαύνεσθαι
τὴν πόλεως, ἐν ἣ ταῦτα ἀρχαίᾳ, ἔ
ἀρχῆς γε ἔ αὐτῆς οἰκείας ἐκπῶσιν
ἐπιπῶσιν.

δ'. Τοῖς μὲν ἔν δικαστὰς, μὲν τοῖς ἡμε-
τέρῃς ἀρχοντας, τοῖς τοῖς ἐπὶ βελέμεθα.
οἷς καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς τοῖς τοῖς ἀρχαίᾳ
σας καὶ τὸ δοκεῖν ἡμῶν ἀρχαίᾳ ἀρχαίᾳ.
εἰς τῶ ἡμετέρων δ' ἀρχόντων ἀρχαίᾳ.

A mus enim pro tempore comes
rerum priuatarum curabit ei
rei debitam impendi proui-
dentiam, & poenas exiget si
quid tale admissum fuerit, &
ærario inferet: scituro eo,
quod nisi in hanc rem conue-
nientem curam ac prouiden-
tiam adhibuerit, eo nomi-
ne fisco de facultatibus suis sa-
tisfaciet.

Sed hæc quidem de his
magistratibus decernimus,
quibus publicæ, & circa ius-
siones nostras susceptæ occu-
pationes non permittunt, ut
per se causam omnem in in-
tegrum audiant. omnes au-
tem alios, qui magistratus
non sunt, sed à nobis delega-
ti causas audiunt, si in hac vr-
be felicissima, aut alibi tale
quid admiserint, necnon ad-
fessores eorum grauioribus
poenis persequemur, nisi cau-
sam omnem vnà cum adfesso-
ribus suis audiant. nam & di-
gnitatum eis amissionem in-
terminamur, & poenam vi-
ginti librarum auri. adfesso-
res autem eorum, & ciuitate
in qua id admiserint pellen-
tur, & prætereà infamiæ no-
tam subibunt.

IV. Hos igitur post magi-
stratus nostros iudices esse vo-
lumus: & nos ipsi causas pro-
ut nobis visum erit, eis dele-
gabimus. & si quis magistra-
tuum nostrorum causas dele-

N. 82.
c. 2.

gare voluerit his à nobis statutis pedaneis iudicibus, & quidem solis delegabit, nisi fortè partem quandam litis velit adfessoribus suis demandare, ipse de toto negotio sententiam dicturus.

c. 3. V. Sedebunt autem iudices in porticu regia, in qua & nunc iudicant, à matutino ad occasum solis. & causas audient non tantùm post hanc legem mouendas, sed etiam alias, quæ apud alios secundùm veterem morem^k inchoatæ sunt, nunc autem à nobis ad ipsos transferri iussæ sunt.

c. 4. VI. Illo custodiendo, vt si à pedaneis iudicibus, aut viris gloriosissimis appellatum sit, si quidem in ea causa, quam nos delegauimus, appellatio pro quantitate litis aut in commune gloriosissimorum iudicum nostrorum exerceatur, aut aliis secundùm morem consultationum delegetur. sin autem gloriosissimi magistratus eis causam delegauerint, ad eos qui delegarunt appellatio perueniet. ab illis autem denuò secundùm prædictum modum causa iudicabitur.

c. 5. VII. Iudices autem ad trecentos vsque solidos per adnotationem causas audient: sic enim celerius causæ iudicabuntur, & litigatores co-

πειν βέλτερον δίκας, τούτοις δὲ τοῖς εἰρημύτοις, καὶ ὡρεσμένοις ὧς ἡμῶν δικασταῖς, ταύτας ὡραδῶσι. καὶ ἐπεὶ παντελῶς οὐδενὶ, πλὴν εἰ μὴ τοῖς ὡρέδοις τοῖς ἑαυτῶν ὡραδίῃ ταῖς καὶ μέρος ἔξεταστέας, αὐτοὺς πλεονέχοντες πάντοτε κρίσιν ἔξουσιν.

ε'. Καθεδουῦται δὲ ^α δικασταὶ διπλοεκάς ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σοᾶς, ἐν οἷς καὶ νυκτὶ οἰκίσκοις δικάζουσιν, ὁρῶντες τε βίβλους ^β εἰς δέιλω ὀψέει. καὶ ἀκροάσονται τῶν δίκων, οὐ μόνον τῶν μὴ τὸν νόμον τῶτον κινήσομεν ὧς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, ὅσαι ὡρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ δρχικὸν ἐκινήσονται χῆμα, νυκτὶ δὲ ὧς ἡμῶν εἰς αὐτοῖς μετενεχθῆναι προσετέλχθη.

ς'. Εκείνου φυλακισμένου, ὡς εἴρη ^γ ἐφέσιμοι ὡρὰ τῶν δικαστῶν, ἢ τῶν ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν γίνονται δίκαι, αὐται, εἰ μὲν ἔξ ἡμῶν αὐτῶν ὡραπεμφθεῖεν, καὶ τὸ ποσὸν, ἢ εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐνδοξοτάτων ἡμῶν δρχόντων ἔξετασθήσονται, ἢ ἐπ' αὐτοῖς καὶ τὸ ἔθος τῶν δίκων σωελύσεων παραπεμφθήσονται. εἰ μὲν οὖν ἑνὲς τῶν ἐνδοξοτάτων ἡμῶν δρχόντων δίκας αὐτοῖς παραπέμψαι, ἐπ' αὐτοῖς τοῖς παραδόντας αὐτοῖς ταῖς ἀκροάσεσιν ἢ ἐφέσεσιν ἢ ἔξει. ἔξ ἐκείνων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν εἰρημύτων ὅσον τὰ ποιαῦτα κερδήσονται.

ζ'. Ακροάσονται δὲ πάντες τῆς μὲν δίκης οὐσης μέχρι τελευτῶν νομισμάτων, ἐν χῆμασι ὡρασημειώσεως. οὕτω γὰρ θάπτον αἱ δίκαι κερδήσονται, καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς δια-

διαγνώσει κώκων, & τῆς τῆς χρό-
νου περιβῆς τὸ δικαζόμενον ἅπαν
ἀπαλλαγέσεται. περὶ δὲ τὸν ὅ, ὡς
εἰ καὶ κατὰ παρασημείωσιν ἀκροάσον-
ται τῶν δικῶν, ἀλλὰ δώσουσιν ὁρῶν
ἐν γραμμασιν (Κ) τὴν αὐτῶν δηλουῦ-
σα γνώμην, τῶν δὲ τῶν τύποις ἐφέ-
σεων οὐδενὶ παντελῶς ἀνερμηδύων.
πλὴν εἰ μὴ τρισάκις ἐκκαλέσασθαι
πρὸς βουληθείην, ἢ κατὰ περὶ πέτειον
ἀπολαφθείην. τοῖς δὲ ποιούτοις καὶ ὁ
τὸ ἐφέσεων ἀνήρηται λόγος.

Η'. Τὰς δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτης
πόλεως ἐν τῇ διατητῶν ἐφέσεως εἰς
τοῦ δικασταί, οὐ φρατῶ μὴ μὴ
δύο ἔχον περὶ τριμύδων ἐν τῷ δρόμῳ
κωρίων βουλομένη· μὴ οὐκ ἀνάγκη
ταῖς κυρίαις τῇ αὐτῇ δέξασθαι δρό-
μου, τῆς καλουμένης παρὰ τῇ νό-
μων ἀναγκασίσεως, χωρεῖν ἐπὶ τῶν
των οὐδεμίαν ἐχούσης.

Θ'. Οὐδενὸς θαρρόντος ἐμβαί-
νειν τὰ ἐπὶ ταῖς σιωπείαις, ἢ ταῖς
δικαστικαῖς δαπάναις ὥστε ἡμῶν δια-
τεταγμένα. ἀλλὰ πάντων αὐταῖς ἐμ-
μηδόντων, καὶ δολαβουμένων πλὴν
ποινῶν, ἢ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἢ δὲ αὐ-
τῶν διατάξεις ὥρεσε.

Ι'. Ἐκάστου δικαστοῦ δύο μὲν τοῖς ὑπο-
γράφοι χρόνους, δύο δὲ τοῖς ταῖς δι-
κας παρασκευάζουσι τὸ ἐπείγουσιν,
ὃ δολαβουμένων τῇ αὐτῇ πολλοῖς ἢ δύο
τοῖς ὅλως ἐπὶ ἡρετεῖσθαι δικασταῖς.
τοῖς δὲ παιτοῖς πρὸς τὸ καὶ δεδοκι-
μασμένοις (Κ), ὥστε μηδὲν ὥστε αὐτῶν
ἀμφοτέρωθεν, μήτε περὶ δίδωδαι, μήτε

Basil. Tom. I.

gnitionum longis ambagi-
bus, & nimia temporis mo-
ra liberabuntur. Illud certum
est, quod licet per adnota-
tionem causam disceptarint,
sententiam tamen dicent ex
scripto, nulli penitus ab his
appellandi denegata licentia:
nisi fortè quis tertio prouo-
cauerit¹, vel contumaciter
abfuerit^m, & ex cremodicio
condemnatus sit: eorum e-
nim appellatio non recipi-
tur.

VIII. Si in hac magna ciui- c. 6.
tate à iudice pedaneo appel-
latum sit, intra duos mensesⁿ
causa appellationis exercea-
tur, & peragatur, post quos
tempora fatalia^o currant, nul-
lum in huiusmodi appella-
tionibus locum habitura re-
paratione^p, vt in legibus ap-
pellatur.

IX. Nemine aufuro con- c. 7.
suetudines siue sportulas, vel
iudiciorum impensas amplio-
res exigere, quàm nostra con-
stitutione cautum est, sed om-
nes intra modum earum con-
sistant, & poenam metuant,
quam in talibus sacra nostra
constitutio definiuit.

X. Singuli iudices duos exce- d. c. 7.
ptores, siue notarios, & duos §. 1.
executores habeāt, qui litibus
imminent, nequeuntibus ipsis
pluribus, quàm duobus iudi-
cibus apparere. atque hi per
omnia fideles & probatae vitæ
sint, ne quid ab ipsis delin-
quatur, aut prodatur, aut

malignè fiat, sed periculo cohortium, vel scholarum, vel scriniorum, quæ illos deligunt, & huic ministerio præficiunt, creentur: & si quod illi maleficium admiserint, per eos qui delegerunt, resarciatur. Magistratus autem competentes eo nomine aditi, curent modis omnibus, ut qui ex suis cohortibus, scholis, aut scriniis apparitores delegerunt, damnum quod per hos illatum est, resarciant. Quod si iudex ministros suos improbè & malitiosè versatos compererit, remoueat eos, qui malè suo munere functi sunt, & alios in illorum locum substituat, iudicio & electione eorum ad quos, ut diximus, periculum pertinet.

8. XI. Si quis autem aut gloriosissimorum, aut eloquentissimorum nostrorum iudicum quacumque de causa iudex esse desierit, haud aliter in eius locum alius constituitur, quàm nos alteri iudicio nostro comprobato vicem decessoris commiserimus.
9. XII. Ne autem circa hæc iudices sine solatio laborem sustineant, fancimus ut in vnaquaque causa, quæ apud

κακουργεῖσθαι. ἄλλὰ κινδυνῶσι τῶν
τάξεων, ἢ σχολῶν, ἢ σκευῶν τῶν
παρεχόντων αὐτοῖς πλὴν ἐπ' αὐτοῖς
ἐπιλογιστέον ἅμα καὶ ὑποουργεῖν.
Ὁ καὶ εἴπῃ ὅτι αὐτῶν παιδείη, πρὸς
τοῦ ἀφορίσματος αὐτοῦ φέρεσθαι
ἐκείθεν κινδυνόν. οἵ τε πᾶσαν ζη-
μίαν παρὰ πλὴν αὐτῶν αἰπὴν γινόμε-
νην, τοῖς ὅτι ἐκείνων βλαβεῖσι θε-
ραπεύσασιν. ἀνάγκη ἐχόντων καὶ τῷ
ποροφόρῳ δρχόντων εἰ ποροσε-
λαθεῖν, παρασκυλᾶν πάντως
τοῦ ἐκ τῶν οἰκείων τάξεων, ἢ σχολῶν,
ἢ σκευῶν ποροβαλλομένων, τοῦ
ὑποουργοῦντος πλὴν ἐντεῦθεν τῷ
βλαβένῃ θεραπεύειν ζημίαν. εἰ δὲ
ὁ δικαστὴς αἰσθηταὶ πονήρῳ μα-
C παρὰ τὴν τῶν ὑποουργοῦντων
γινόμενον, ἀπελάσῃ μὲν τῆς ἀκροά-
σεως τῆς αὐτοῦ, τοῦ οὐ μὴ χρηστῆς
δόξης τῷ πορομαπ χρωμένων,
ἐπ' αὐτοῖς δὲ ἐγκαταστήσῃ, γνώμη καὶ
ποροβολῇ τῶν, οἷς ταῦτα, κατὰ
τὴν εἰπόντες ἐφθνήσκου, κινδυνεύου-
ται.

14. Εἰ δὲ τις, ἢ τῶν ἐνδοξοτάτων
δρχόντων, ἢ τῶν ἐλλογιμωτάτων
ἢ μὴ δικαστῶν, παύσειτο τῆς δικάζειν,
καὶ οἰδνοῦν αἰπῶν, ἐκ ἄλλως ἐ-
π' αὐτοῦ διαδέξεται ἢ ἀκρόασιν,
πλὴν εἰ μὴ τῆς ἡμεῖς ἐκείνοντες
ἐπ' αὐτῷ παραδοίηναι πλὴν ἀντ' αὐτοῦ τῶν
δικῶν δέξασιν.

16. Ὅπως δ' αὖ μὴ ὁ πορο ταῦτα πόνος
ἀμείδιος τοῖς ἡμετέροις γνήσι διαπι-
τῆς, δεσπίζοντες αὐτοῖς ἐν ἐκάστῃ ὅτι

αὐτοῖς λεγομένη δίκη, καὶ εἰ θεόθεν ^A ipſos agitur, tametsi à nobis
 παραπεμφθεῖν, ἀνὰ δύο μὲν χρυ-
 σοῖς ὧς ἑκατὸν μέρους ἐν τῇ περ-
 κατάρξαι λαμβάνειν· ἀνὰ δύο δὲ ἐν
 τῷ περὶ τῆς ὑποδείσεως, ἃ πρ-
 αὐτῶν τύπων μνησέν. (τὸν ὅπρ' ἃ
 ὁ περὶ ἡμῶν διωρέσαντο.) ἄλλὰ
 τύποις δεκείσθαι ἃ μόνοις· δηλα-
 δὴ τῶν περὶ νομίμων τῶν ἐπ' ἐλατ-
 τώσιν τῶν δεκανημάτων τῶν ὑπαρ- ^B
 χόντων ἅπασιν ἀκεραίων φυλαττο-
 μένων. ταῦτα μὲν φανερὸν ἐπὶ τῶν
 δικῶν τῶν ὑπερβαίνουσιν ποσότη-
 τα τῶν χρυσῶν ρ'. εἰ γὰρ μέλει τύπου
 τὸ μέτρον εἶναι τῶν δικῶν, οὐδὲν αὐ-
 τοῦ δικαστικῶν ἐνεκεν ἀπατεῖσθαι
 βουλόμθα· ἐν γὰρ οὕτως ἐλαχίστης
 ποσότητος, ὃ πλεονέκτου ὀλίγου
 ποιούμεθα, μεγίστω μέρει τῆς ^C
 δίκης (ὅ) οὕτω πεπονημένον ἐλατ-
 τοῖ. Καὶ οὐ μέλει τούτων ἰσχυρὰ
 μόνων, ἀλλὰ καὶ οἰκοῦν αὐτοῖς φι-
 λοπμούμθα· βουλόμθα γὰρ ἑκα-
 στον τῶν ποιούτων διαιτητῶν περὶ
 μίξασθαι δύο λίτρας χρυσίου, καὶ
 ταύτας δεκείσθαι καὶ μόναις. ἀδω-
 ροτάτοις τῶν χρυσίου παντὸς ὑπερ-
 φρονεῖν· διὰ τὸ γὰρ εἰλόμθα τὸ δη- ^D
 μόσι (ὅ) ἐλαττωσά, ἵνα ἃ αὐτῶν ἑκα-
 στον δεκούμεθα, τῇ τε ὧς ἡμῶν δό-
 σι, τοῖς τε ἀνὰ πέντε χρυσοῖς, κα-
 θαρὰ τῷ θεῷ καὶ ἡμῖν ἃ τῶν νόμων
 φυλάξῃται χεῖρας, ἐνθυμούμενος
 οἷα τοῦ τούτων τοῖς ἐμπροσθεν νο-
 μοθέταις διηγούμεθα.

γ. Τὸ δὲ χρῆσθαι καὶ (ὅ) τῶν
 Basil. Tom. I.

ipſos agitur, tametsi à nobis
 delegata sit, ab vtraque par-
 te binos solidos in litis con-
 testatione accipiat, & binos
 in fine negotij, vltra hæc ve-
 rò nihil (id quod etiam re-
 tro-principes definierunt)
 sed his contenti sint, & qui-
 dem solis: priuilegiis scilicet,
 quæ nonnullis pro litium ex-
 pensis minuendis concessa
 sunt, omnibus in suo robore
 conseruandis. Hæc autem ob-
 tinere censemus, si modò lis
 centum solidorum quantita-
 tem excedat: nam si lis eam
 quantitatem non superet, ni-
 hil ipſos sportularum nomi-
 ne exigere volumus: qua-
 lemcumque enim summam
 ex tam exigua quantitate quis
 exemerit, maxima parte litis
 hominem ita imminuta re fa-
 miliari, is fraudat. neque in-
 tra hæc consistimus, sed et-
 iam de nostro eis aliquid lar-
 gimur: volumus enim vt sin-
 guli iudices binas auri libras
 habeant, hisque contenti sint,
 & quidem solis. Sed & do-
 nis muneribusque abstineant,
 & pecunias omninò despi-
 ciant: propterea enim fiscum
 onerare maluimus, vt & ip-
 ſorum quisque tam nostra lar-
 gitate, quàm quaternis aureis
 contentus Deo simul & no-
 bis ac legi puras manus cu-
 stodiat, reputans quæ à prio-
 ribus legumlatoribus de his
 constituta sunt.

XIII. Vt autem omnino iu-c. 10.

V ij

dices rationem expensarum habeant (quia & hoc benè piæ memoriæ Zenonis constitutio decreuit , neque nos in partem sanctionum nostrarum id dedignamur assumere) maneat & hoc eadem forma custodiendum : illo solo addito obseruandóque , vt si iudex victori iusiurandum de expensis deferat , ad quantitatem scilicet , quæ illi modum exsuperare non videbitur , (quam leges taxationem vocant) deinde ille iurauerit , ne iudici liceat in minorem quantitatem , quàm iuratum est , condemnare : neque mitior sit , quàm lex , quæ ista statuit. Sitamen propter ambiguum litem neutram partem in expensarum præstationem condemnandam duxerit , de eo iudex pronuntiet : omnibus aliis , quæ vel de appellationibus (sicuti iam diximus) vel de reiectionibus iudicum , deque eo , ne præproperè & coactè litium contestationes fiant , sed rei viginti dierum inducias habeant ; vel denique si quid aliud ad iudiciorum ordinem pertinens definierimus , in sua firmitate manfuris.

c. n. XIV. Quia verò plerique adierunt nos ob id , quòd quidam arbitros eligant imperitos & legum ignaros , sc̃que iureiurando obstringant sententiæ eorum stari , quibus

A δαπανημάτων λόγον ἑὸν διασπεί-
πᾶντως ἔξετάζῃν (ἵππ' τὸ καλῶς
ἢ ἡ Ζωῶνος ἢ τ' ὁσεβοῖς λήξεως
ἐπέταξε ψήφος , ἡμεῖς τε ἐκ ἀπη-
ξιώσαμην μέρθ' ἢ αὐτὸ τῷ ἡμε-
τέρῳ ποιήσασθαι διατυπώσεων) με-
νέτω ἔ νυν ἵππ' αὐτ' ἡμέρας φυ-
λαχόμενον· ἐκείνου μόνου παρορ-
μήσου, ἔ φυλαχόμενον, ἢ εἴπῃ ὅρκον
ἐπαχάρῃ· ὅτε δ' ἀπανημάτων ὁ δι-
καστὴς τῷ νενικηκόῳ, δηλαδὴ μὲν τῆς
φαινομένης αὐτῷ ὁρθῶς ἔχῃν ποσότη-
τος (ὡς δὴ ταξαπὼνα καλοῦσιν οἱ νό-
μοι) εἴτα ἐκεῖνος ἐπομέσῃτο, μὴ ἔχῃ
ἄλλῃ (ὅ) δικαστῶν ἑλάττω ἢ ὁμο-
σμένων κατὰ δικάζειν, μηδὲ φαίνε-
σθαι φιλανδροπότῃ (ὅ), τῶ τῶ τῶ νό-
μου διατάσσοντος. εἰ μὲντοι σωείδῃ
μὴ δεῖν μηδέ τῳ τῷ μερῶν τῶ τῷ
δαπανημάτων λόγῳ ὑποδείναι, διὰ
τὸ τῆς ὑποδείσεως ποικίλον, αὐτὸ τῶ-
το διορίζεται ψήφῳ. πάντων τῶν
ἄλλων τῶν ἵππ' ταῖς ἐφέσεσι, κα-
τάπῃ εἰπόντες ἐφθήμεν, ἔ τῷ ἵππ'
ταῖς παραιτήσεσι, καὶ ἢ ὅτε τῶ
μὴ παρὲρως ἢ σὺν ἀνάγκῃ γί-
νεσθαι τὰς παρορμήσεις, ἀλλ' ἔχῃ
τῶ τῷ κ'. ἡμερῶν παρορμήσειν,
ἢ εἴπῃ ἄλλο δικαστὴν ὡς αὐτῶν,
πάντως ἵππ' τῆς οἰκείας μέρου
ἰσχύει.

ιδ'. Επειδὴ πολλάκις ἡμῖν γίνοντι
παρορμήσεις, αἰρουμένων τινῶν δι-
καστῶν παντοίως ἀνέπιστήμονας ἢ ἀ-
πείρους νόμων, ἢ ὑπὸ παρορμίας
ὁμνύουσιν ἐμμένειν τοῖς δικασταῖς, οἷς

ἐκ αὐτῆς οὐδ' ὅπου πτερόσφεν, εἰ-
τα ἀναπείθοισιν ἴσως καὶ τὸν δι-
καστὰς (V) τοιοῦτον δῆθεν αὐτοῖς
ὅρκον ὡρέξαν, αἰδράς οὐδ' ὅ, π
ποτέ ὅτι τὸ δίκαιον, οὔτε πλὴν αὐτῶν
τήρησιν ἑπισταμένους· καὶ εἰκότως
βλαβέντες αὐτοῖσιν ἔξεταδιώκει
πλὴν ὑποδείξιν, ἑπισταμένοι τῶν
ὅρκων ὧν ὥμοσαν· τὸ πρῶτον ἡμῖν
ἑπιστροφῆς ἀξίον ἐνομίσθη.

Καὶ ἐπειδήπερ ἐγνωρῖεν ἐκ τῆς
τῶν πρῶτων πείρας σφαλερὸν
εἶναι τὸ τοιοῦτο, διατίζοντες τὰ λοιπὰ
μηδένα γίνεσθαι παντελῶς αἰρετὸν
δικαστῶν, καὶ μὴ τῆς ἑξ ὅρκων ἀσφα-
λείας διακρίνειν· ἵνα μὴ ἐντεῦθεν
εἰς ἑπιπορίαν ἀκούσι (V) ἐμπέπιω-
σιν (C) ἄνθρωποι, διὰ πλὴν τῶν δι-
καστῶν ἀμαθίαν, ἑπιπορίαν ἀναλ-
καζόμενοι. Ἀλλὰ πάντως (V) δι-
καστῶν, ἢ τὸν δικαστὰς αἰρούμε-
νοι, μὴ ποινῆς αὐτῶν ἑπιλεγέ-
σθωσαν, ὅπως αὖ τὰ μέρη πρὸς
ἀλληλα συμβαῖεν, καὶ ἀνάγκην ἐχέ-
τωσαν ἢ ἐμμένειν τῇ κρίσει, ἢ εἰπερ
αἰσθηλαφῆσαι βουληθεῖεν, πρὸ-
τῃ (V) δοῦναι τὸ πρῶτον, οὔτω τε
ἀδελφὴν ἔχον ἀναχωρεῖν τῶν κεκριμέ-
νων, καὶ ἐφ' ἑτέρῃ (V) χωρεῖν δικα-
στήσει (V). τῶν ἡμετέρων δ' ἐργόντων,
εἴγε προσελθούσιν, ἐκβιβαζόν-
των τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ταῦτα
πρῶτοι λαβεῖν, ἀποκαταστή-
σαι παρασκευάζοντων. εἰδόντων τὸν
αἰρουμένων δικαστὰς, ὡς εἰ μὴ τῶτο

Basil. Tom. I.

A ne quidem rem minimi mo-
menti quisquam commise-
rit, deinde suadent forsan
etiam iudicibus, ut & ipsi
quoque iusiurandum præ-
stent, homines qui neque quid
ius sit, neque usum iudicio-
rum sciunt, & meritò exinde
damno affecti sacramento-
rum, quæ præstiterunt imme-
mores, denuò causam exami-
nari postulant, ea res animad-
uersione digna nobis visa est.

Et quia rerum experimen-
tis cognouimus, id periculo-
sum & lubricum esse: sancimus,
ne quis omninò in po-
sterum iudicem compromif-
sarium cum cautione dati iu-
risiurandi eligat, ne exinde
C homines etiam inuiti in per-
iurium delabantur per iudi-
cum imperitiam periurare
compulsi. sed qui iudicem,
aut iudices elegerint, hi om-
nimodo ex compromisso siue
constipulatione poenali eli-
gant, quantacumque inter
partes conuenerit, & arbi-
trio stare compellantur, vel
si recusent, & causam retra-
ctari desiderent, ante omnia
D poenam præstent: & ita liceat
eis arbitrio non parere, & ad
aliud iudiciū procedere: ma-
gistratibus nostris, si quidem
ea de re interpellati fuerint,
poenam exacturis, daturisque
operam, ut his, quibus ex con-
uentione ea præstari debet,
restituatur. Scituris his, qui
iudices eligunt, quòd si hoc

V iij

non obseruauerint, neque poenam stipulati fuerint, sed putauerint sacramenti religionem sufficere, deinde iudices hi compromissarij damno eos affecerint, si quidem ex industria, Deo huius periurij poenam luent. si verò per imprudentiam, nihil præter iusiurandum illis supere-rit¹: neque enim patimur vt à quoquam periuria committantur: neque rursus concedimus, vt ultra iurisiurandi religionem per iudicum imperitiam litigatores ingens damnum patiantur. omnibus quæ de compromissariis iudicibus vel aliis arbitris² veteribus legibus, aut etiam à nobis sancita sunt, citra tamen iurisiurandi necessitatem, in suo robore permanentibus, & in nullo per hanc constitutionem inno- uandis.

c. 12. XV. Sancimus tamen, vt omnibus modis iudices appellationes sibi porrectas suscipiant, & vt nulli omnino liceat eas respuere, præterquam aduersus sententiam celsitudinis tuæ³, cui dudum Imperatoria maiestas id indulsit, in eius locum retractionis⁴ remedio introdu- cto.

c. 12. XVI. Omnis autem iudex, siue magistratus sit, siue aliter iudicandi munere fungatur, leges obseruet, & secundum eas iudicet. & quamuis

A ^α ἀφ' ἑαυτοῦ, μηδὲ ἐπρωτότοις ποι- νῶν, ἀλλ' οἰκιστῶν δρᾶν αὐτοῖς ἢ ἐκ τῆς ὁρκῶν ἀσφάλειας, εἴτε ^β δικαστῶν, ^γ οὕτως αἰρεθέντες, βλά- ψουσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐξεπίτηδες, τῷ δεσπότῃ διὰ τὴν ποινὴν τῆς ἱππορτίας ὑφ' ἑξοισιν. εἰ δὲ ἐξ ἀ- μαθίας τὸ τοῦτο ὑποσάμην, οὐδὲν πα- ρὰ τῶν ὁρκῶν αὐτοῖς ἔσται πλέον· οὐ- τε γὰρ ἱππορτίαν παρὰ τὴν ^δ γίνε- σθαι βουλόμην. οὐτε αὖτις τῶν δι- καζομένων ζημιᾶν ὑφίστασθαι με- γάλιν διὰ τὴν τῶν δικαστῶν ἀμα- θίαν παρὰ τὴν τῶν ὁρκῶν ἀσφάλειαν συγχωροῦμεν. πάντων τῶν ἐμπε- ροῦν νενομοτεθημένων, εἴτε ἐκ τῆς ἀρχαίας νομοθεσίας, εἴτε ἐκ τῆς ἡ- μῶν περὶ τῶν διαγνωσμένων δικαστῶν, ἢ ἐπὶ τοῖς αἰρετοῖς, χωρὶς μὲν τοῦ τῆς περὶ τῶν ὁρκῶν ἀσφάλειας, μόνον- των ἐπὶ τῆς ἰδίας ἰσχύος, καὶ οὐ- δὲ ἐκ τῆςδε ἡμῶν τῆς νόμου κακιστο- μῶν.

ιέ. Τοῖς μὲντοιγε ἡμετέροις δρ- χοντας, πᾶσι ὅποις δέχεσθαι τὰς ἐκκλησίαις δεσπίζομεν· καὶ μηδενὶ παρρησίᾳ ^ε παντελῶς τὸ τοῦ διω- γείσθαι, πλὴν μόνου τῆς θέου τῆς σῆς ὑποσχῆς· ὥς τὸ τοῦ ἀνώθεν ἢ βασιλείᾳ πεφιλοπύμνηται ἢ τῆς ἀνα- ψιλαφῆσεως ἀντιστάσουσα βοή- θειαν.

ις. Πᾶς ὁ δικαστῆς, εἴτε δρ- χων, εἴτε ἄλλως δικάζων, πρεί- πτω τῶν νόμων, καὶ κατὰ τοῦτοις φερέτω τὰς ψήφους. καὶ καὶ εἰ

συμβαίη κέλδωσιν ἡμετέραν ἐν μέ-
 σω, καὶ εἰ θεῖος τύπος, καὶ εἰ πα-
 ρασκευαστὴς εἴη φοιτήσας τύπος λέγων,
 τοῖς δὲ χρίσται τὴν δίκην τεμεῖν,
 ἀκολουθεῖτω τῷ νόμῳ· ἡμεῖς γὰρ
 ἐκείνο βουλόμεθα κρατεῖν, ὅπως
 ἡμέτεροι βούλωνται νόμοι. εἰ γὰρ
 ἐκκλητος ἢ δίκη γρήται, ὁ μὲν δι-
 καστής δεχέσθω πάντως τὴν ἐπιδε-
 δομένην ἐφεσιν, οὐδὲ ὅπου πᾶν-
 τελὸς παροφασίζομενος, ἐφ' ὧν
 ὅλως ἐξεστὶν ἐκκαλεῖσθαι. ἢ δὲ ἐν
 τῇ ἐκκλησίᾳ βοήθια πᾶσι παρο-
 κείσθω, δι' ἧς ἐξεστὶ τῷ βλαβέντι καὶ
 μέμνησθαι καὶ τυχεῖν ἐπανορθώσεως,
 ἢ ὅρα τῇ ἐφετῇ, ἢ παρ' ἡμῶν
 αὐτῶν, εἴπερ εἰς ἡμᾶς ἢ ψήφῳ
 ἐπενεχθεῖη.

ΙΖ'. Θεασίζομεν, ὥστε δίκης ἐξετα-
 ζομένης, εἴτε ἐπὶ χρηματικῆς, ἢ ἐπὶ
 κληρικῆς, ἢ ἐπὶ οἰκονομικῆς ἀνα-
 φυομένης αἰτίας ὅρα δικάσας, εἴ-
 τε ἐν ταῦτα, εἴτε ἐν ἐπαρχίᾳ, μήτε
 παροφασίζον τύπον, μήτε ἐπὶ ἀν-
 παρῶν, μήτε θεῶν ἡμῶν ἕνα ἐπὶ
 γραφὸν ἢ ἀγραφὸν κέλδωσιν, ἢ κα-
 τάθεσιν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλείᾳ πόλει
 παρὰ τῇ δευτέρᾳ ἡμῶν ῥε-
 φερειδαιῶν, ἢ ἐπὶ τοῦ τοῦ δια-
 τυποῦσιν αὐτοῖς ὅπως δεοὶ τὴν δὲ
 χρεῖσιν ἐξετάζω ἢ κέλδωσιν ἡμε-
 θεσιν, καταφύγει γίνεσθαι τοῖς δι-
 κάζουσιν, ἢ καταφύγει γινόμενῳ
 κρατεῖν. ἄλλα καὶ τῶν γυναικῶν ἡ-
 μῶν νόμοις τὰς δίκας ἐξετάζεσθαι
 τε καὶ τεμεῖσθαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ τῇ

A in medio litis iussio nostra^u,
 aut sacra vel pragmatica for-
 ma impetrata sit, quæ for-
 mam rei iudicandæ præscri-
 bat, legem tamen sequatur:
 nos enim id solum obtinere
 volumus, quod legibus no-
 stris cautum est: nam si appel-
 latum sit, omnino iudex ob-
 latam appellationem susci-
 piat cessante quolibet præ-
 textu, in quibus prouocare
 licitum est^x. remedium verò
 appellationis omnibus pateat,
 per quam ei qui se læsum pu-
 tat vel conqueri licet, vel
 emendationem consequi aut
 à iudicibus, qui de appella-
 tione cognoscunt, aut à no-
 bis ipsis, si ad nos sententia
 referatur.

C XVII. Sancimus, ne dum lis N. 113.
 apud iudices examinatur siue^{c. 1.}
 in pecuniariis, siue crimina-
 libus, siue quibuscumque e-
 mergentibus^y causis, siue in
 hac vrbe regia, siue in prouin-
 ciis, vel pragmatica forma^z,
 vel aliud rescriptum, vel sacra
 aliqua nostra scripto compre-
 hensa, vel sine scripto iussio,
 aut depositio^{aa} spectabilium
 nostrorum referendariorum,
 aut alterius cuiuscumq; præ-
 scribens^{bb} quemadmodum li-
 tem incœptam examinare,
 aut iudicare oporteat, iudi-
 cibus insinuetur, aut insi-
 nuata vim habeat: sed secun-
 dùm generales leges nostras
 lites examinentur ac decidan-
 tur: Nam quod ex auctori-

tate legum dirimitur, id ali-
qua extrinsecus formula &
præscripto non eget.
N. 125. XVIII. Iubemus, ne quis
c. 1. iudicium vlllo modo aut tem-
pore in litibus apud ipsos in-
stitutis serenitatem nostram
consulat^{cc}, sed accuratè ne-
gotium examinet, & prout
ei æquum ac legibus consen-
taneum videbitur iudicet. &
si quidem partes sententiæ
acquieverint, ex legum te-
nore executioni tradatur.
Quòd si quis ex sententia de-
finitiva læsum se putauerit,
legitima vtatur appellatione,
& ea secundùm statutum^{dd}
legibus ordinem exerceatur,
perfectumq; finem accipiat^{ce}.
si verò duo, pluresve sint li-
tis disceptatores, & aliqua
inter eos oriatur dissonantia,
iubemus sic quoque eorum
quemque, prout sibi visum
fuerit, sententiam suam pro-
mere.

SCHOLIA.

^a *Ordinariis.*] Iudices ordinarij sunt,
qui iudicandi vice & officio fungun-
tur, vt putà Drungarius, Præfectus
iudiciorum, Quæstor, Præfectus. Ad-
fessores autem eorum sunt, qui in cau-
sis dirimendis eis adfident, qui peni-
tùs iudicare prohibentur: non enim
iudicandi munere funguntur, sed
consiliis suis iudices adiuuant.

^b *Sententias ferant.*] Atque hoc di-
cit, quia magistratus non per ne-
gligentiam causas adfessoribus suis
disceptandas mandarunt: & adfessu-
ræ nomen satis significat, hoc per se
eos facere non posse.

^c *Iudicent.*] Neque apud eos litium
contestationes fiant, neque senten-
tias ferant.

νόμων κρινόμενον ἔξοσιᾶ, ἐκ αὐ-
θενθεῖης ἑνὸς ἐξωθεν διατυπώσεως.
ἡ. Κελεύομεν μηδένα τῶν δικα-
σῶν καὶ οἰονδήποτε ἕπον ἢ χερόνον
ἐπὶ ταῖς παρ' αὐτοῖς πεποιημέ-
νης δίκης, μὴ οὐκ ἐπὶ τῶν ἡμε-
τέραν γαλιωότητα, ἀλλ' ἐξετάζειν
τελείως τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅπως αὐτοῖς
B δίκῃ καὶ νόμιμον φανείη κρίναι.
καὶ εἰ μὴ τὰ μέρη ἐφ' ἡσυχασίᾳ τοῖς κε-
κρυμένοις, πλὴν ψήφου καὶ ἐκβίβα-
σιν παραδίδοται, καὶ πλὴν τῶν νό-
μων διατάσσιν. εἰ δέ τις νομίσοι ἐκ τῆς
αὐτοτελοῦς ψήφου ἐαυτὸν βεβλά-
φθαι, ἐκκλησίᾳ κεχρησάμενος νομίμως
καὶ αὐτὸν καὶ πλὴν ὑπὸ τῶν νόμων ἐπὶ
γυμνάσει διακρισθέντων τάξιν, καὶ
τέλειον πέρας δέχεσθαι. εἰ δὲ δύο καὶ
C πλείονες εἴεν τῆς δίκης διαγνώμο-
νες, καὶ μετὰ αὐτῶν ἀναφυῇ δια-
φωνία, καὶ οὕτω κελεύομεν ἑνα ἑκα-
στον τούτων, καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῶν
πλὴν ἰδίου δίδοιαι ψήφον.

ΣΧΟΛΙΑ.

Εμπαράτοι δικασταί, οἱ ἔχοντες ὀφείλιον τῷ
δικάζειν, ὅτι ὁ δρουγάρειος, ὁ δὲ τῶν κρίσεων, ὁ
κοιμιστῆς, ὁ ἐπὶ τῶν. πρῶτοι δὲ τούτων καὶ
σύμπανοι, οἱ καὶ αὐτοὶ διαγίγνεται, οἱ πρῶ-
τεως καλῶς δικάζειν. οὐ γὰρ ἔχουσιν ὀφ-
είλιον τῷ δικάζειν, ἀλλὰ τῷ συμπονεῖν τῷ
ἔρχοντι.

Καὶ τὸ τοῦ λέγει, ὅτι μὴ ἀπὸ ῥαθυμίας
οἱ ἔρχοντες τὰς ἀποδείξεις ἀναπλήρωσιν τοῖς
συμπάνοις καὶ πρῶτοι. ὡς ἡ πρῶτος
διηγοῖ ὅτι μὴ ὀφείλῃν ὑπὸ αὐτῶν γίνε-
σθαι.

Μήτε τὰς περὶ κατὰ ῥῆς ποιείτωσαν,
μήτε τὰς ἀποφάσεις.

Καλῶς δ' ἄμα, μὲν ταῦτα γὰρ, ἥτοι μὲν A
 ἢ συνεδρίας ὁφείκειον γίνεσθαι.

Γροχάπαρξίς ἐστὶν ἡ διήγησις τῆς ὑπο-
 θέσεως, οὐχ ἡ ἐκδοσις τῆς ἀγωγῆς, ὥσθ' ὑπο-
 μνησις, ὥσθ' ἡ μονομερὴς ἐντυχία.

Ορθὸν ἐκ τούτου, ὅτι τοὺς ἔρχοντας τοὺς
 ὑπὸ ἀνὰ τῶν θεῶν δικαστῶν ὄντας, ἥτοι τῶν
 τῶν ἱπποδρόμου κριτῶν, πάλιν καὶ αὐτοὺς εἰς
 δύο διαιρεῖ, εἰς μείζονας τε καὶ ἐλάσσονας.
 ἔρχοντας δὲ νόμιμοι τοὺς ἐρχόμενους δικαστοδοσίαν. ζή-
 τει τίτ. γ'. κεφ. ιβ'.

Τί γὰρ ὅτι καὶ κοντουμακίαν τις κατεδι-
 κάσθῃ, ἥτοι καὶ ἀπειθήσῃ; κοντούμαξ γὰρ
 λέγεται ὁ ἀπειθὴς καὶ ἀνάρμοτος. Φησὶ γὰρ
 δ' λέ. κεφ. τῷ α'. τίτ. τῷ θ'. βιβ. ὁ καὶ περ-
 πέτειαν ἀπολιμπνόμενος καὶ κατὰ δικα-
 στείς, οὐ διώσθ' ἐκκαλέσασθαι. δ' αὐτὸ φησιν
 ἡ πα'. νεαρά, ἥτοι δ' ε'. κεφ. τ' κ' ὁρόντος τίτ.

Σημειώσας, ὅτι ἐφέται αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν ἀ-
 κροῦνται τῆς ἐφέσεως, καὶ οὐχὶ πρὸς ἑτέρους
 ὡς ἀπέμποισι τοὺς ἐκκλητευομένους δι' ἑαυτοῦ.

Τρεῖς ἦν δὲ τὰ παλαιὰ ἀπὸ βασιλέως τοῖς αἰσίοις,
 λαργιτικῶνες, κορβάτα, καὶ πατεριμονιάλια.

Τὸ δευτέρον γῆμα εἰς τέλεις μα-
 θεῖν, ἀνάγνωθι δ' πρὸν κεφαλ. τοῦ π' α'
 μέσα, ἐνθα φησὶ δ' ἐν γήματι ὡς ἀπο-
 μειώσεως.

Θεοδώρου. Τεῖτον τις οὐ διώσθ' ἐκκα-
 λείσθαι ὡς ἐγὼς ἐν τῷ ζ'. βιβ. τῷ κώδικος
 τίτ. ο'. ἀφ' α'.

Ὁ κοντούμαξ δὲ ἐκ ἐκκαλείται. ἀνάγνω-
 θι βιβ. γ'. τ' κώδικος τίτ. α'. ἀφ' τ. ιγ'. καὶ
 βιβ. ζ'. τίτ. ξέ. ἀφ' α'.

Ανάγνωθι βιβλ. ζ'. τῷ κώδικος τίτ. ξγ'.
 ἀφ' τ. β'. καὶ βιβλ. γ'. τῷ κώδικος τίτ. α'.
 ἀφ' τ. ιη'.

Γερεὶ κυρίων, ζήτει βιβλ. θ'. τίτ. α'. κεφ.
 ρεγ'. καὶ νεαράν ρεδ'. καὶ θέματα αὐτῆς. Ὁ
 ὁπτιδιδούς ἐκκλητον, ἔξ μηνῶν ἔχ' ὡς ὁθε-
 σμίαν. ἐκπεσὼν δὲ τούτου, ἔχ' ἡμέρας λ'. καὶ
 πάλιν ἐκπεσὼν ἔχ' ἄλλας ἡμέρας λ'. καὶ
 τούτων ἐκπεσὼν, ἔχ' ἄλλας λ'. τούτων δὲ
 πασῶν ἐκπίπτων ὡς ὁσέρχεται, καὶ αἰτεῖ ῥε-
 παρίονα, ἥτοι ἀναέωσιν, ἡ δὲ ἐν ταῦτ' κα-
 λεῖ αἰαχάμισιν εἰσω τεῖων μηνῶν. καὶ δι-
 δέσσης αὐτὰς πάλιν ταύτης τῆς ῥεπαρίονος,
 λαμβανὴς τρεῖς μηνῶς, οὐχ ἔξ.

^d Eodemq; tempore.] Recte: Nam post
 depositum adfessionis officium, ad
 munus aduocationis reuertri potest.

^e Contestationes.] Litis contestatio
 est narratio negotij, non editio a-
 ctionis, neque conuentio, neque sim-
 plex interpellatio, seu postulatio.

^f Siue minores sint.] Serua ex hoc
 loco, magistratus, qui supra diuinos
 iudices sunt, siue iudices Hippodro-
 mi, rursus diuidi in maiores & mi-
 nores. Magistratus autem accipe
 eos, qui iurisdictionem habent.
 Quare tit. 6. cap. 12.

^g Permittit.] Quid enim si quis per
 contumaciam, siue imparientiam con-
 demnatus sit? contumax enim dicitur
 inobtemperans & impudens. ait enim
 cap. 35. tit. 1. lib. 9. Qui per con-
 tumaciam defuit, & condemnatus est,
 appellare non potest. idem ait Nouel-
 la 81. siue cap. 5. huius tituli.

^h Per se ipsos.] Nota eos, qui ap-
 pellantur, per se ipsos appellationem
 audire, nec ad alios causam appella-
 tionis transmittere.

ⁱ Comes rerum priuatarum.] Tres o-
 lim erant principis τοῖς αἰσίοις, largi-
 tiones, priuata, & patrimoniales.

^k Veterem morem.] Si scire velis,
 quem morem antiquum intelligat,
 lege hoc caput circa medium, vbi
 ait, iudicem more τοῖς αἰσίοις, siue per adnotationem lites audire.

^l Tertiò pronocauerit.] THEODORI.
 Tertiū appellare non licet, vt di-
 dicisti lib. 7. Cod. tit. 70. constitut. 1.

^m Contumaciter.] Eius, qui per con-
 tumaciam abfuit, appellatio non reci-
 pitur. Lege lib. 3. Codicis tit. 1. con-
 stit. 13. & lib. 7. tit. 65. constit. 1.

ⁿ Intra duos menses.] Lege lib. 7. Co-
 dicis tit. 63. constit. 2. & 5. & lib. 3.
 Cod. tit. 1. constit. 18.

^o Fatalia.] De diebus fatalibus quæ-
 re lib. 9. tit. 1. cap. 123. & Nouellam
 124. & themata eius. Ei qui appella-
 tionem interposuit, sex menses præ-
 finiti sunt: quibus elapsis, habet tri-
 ginta dies. hisque elapsis, habet de-
 nudò triginta dies. denique post la-
 psum horum dierum habet alios tri-
 ginta dies. quibus omnibus elapsis
 prodit, & petit reparationem, siue
 renouationem, quam heic vocat in-
 staurationem, intra tres menses, &
 data ei rursus hac reparatione, tres
 menses ei dantur, non sex.

P *Reparatione.*] Lib. 7. Codicis con- A
stit. 2. & 5. tit. 63.

q *Supererit.*] Hoc est, qui iusiuran-
dum suscepit, nullum aliud ex eo
commodum aut lucrum consequitur,
quàm quòd iusiurandum suscepit:
nam causa ex integro retractatur.

r *Aliis arbitris.*] Duo sunt arbitro-
rum genera, ut lib. 12. tit. 1. cap.
72. & quorundam quidem senten-
tiæ stare cogimur, siue æqua, siue
iniqua sit, quòd ex voluntate &
consensu partium electi sint. quo-
rundam autem non semper, sed
cùm ut vir bonus arbitrati fuerint:
veluti, si in lege locationis compre-
hensum sit, ut arbitrato Petri opus
adprobetur. & nota, alium esse ar-
bitrum, alium compromissarium.
Quid autem inter eos intersit, do-
cebit te Index capitis primi tit. 2.
Quære & lib. 2. & 39. tit. cap. 25.
arbitrator dicitur, cùm pœna arbitrio
non adiicitur: compromissarius verò
cùm pœnalis constipulatio adiicitur,
ut est in principio adnotationis ad c.
1. tit. 2.

s *Celsitudinis tue.*] Hæc constitutio
missa est ad Ioannem præfectum
prætorio: nam aduersus sententiam
præfecti prætorio appellare non li-
cet, sed appellationis loco princi-
pem adire oportet, & retractatio-
nem postulare.

t *Retractionis.*] Differt appellatio
à retractione, quòd si appellatio
interposita sit intra decem dies,
pendente ea res manent in pristino
statu: in retractione verò, senten-
tia executioni mandatur, & traditio
fit diuersæ parti ea conditione, ut si
sententia infirmata fuerit, beneficio
retractionis res denuò redeant ad
eum cui ablata sunt. Scias autem à
præfecto prætorio appellari non pos-
se, sed causam apud eum retractari,
citra tamen iussionem principis, ut
dictum est.

u *Iussio nostra.*] Quære lib. 9. tit. 2.
cap. 8. nec tibi huic obloqui videatur:
Finge enim iudicem ad principem re-
tulisse, eum verò qui rescripti bene-
ficio frui debet, illud protulisse. Di-
xit autem generali nomine, nostra,
deinde diuidit eam in sacram, & in
pragmaticam formam.

x *Licetum est.*] Plerumque enim ap-
pellare non licet.

Βιβ. ζ'. τῷ κώδικος ἀριθμῷ. β'. καὶ ε'. τῷ
ξγ'. τίτ.

Τουτέστιν, ὁ τὸν ὄρκον δόξαν μὲν ὁμοῦ
ὠφελεῖται ἢ ἐκέρδησε πλέον, εἰ μὴ τὸ το-
μόνον, ὅτι τὸν ὄρκον ἐδέξατο. ἢ γὰρ ὑποθέσας
πάλιν δεχῆται κινεῖται.

Δύο εἰσὶν εἶδη τῶν ἀφαιρουμένων, ὡς βιβ.
β'. τίτ. α'. κεφ. οα'. καὶ τοῖς μὲν ἐμμένει ἀναγ-
καζόμενα, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως δοκιμά-
σονται, ὡς ὅτι τῶν ἀρετῶν δικαστῶν. τῶς δὲ
οὐ πρῶτως, ἀλλ' ὅταν ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς δοκι-
μασῶσιν· ὡς ὅτε συμφωνηθῇ ἐν τῇ μιᾷ τῶν
δοκιμασίᾳ Πέτρου γινέσθαι τὸ ἔργον. Καὶ
σημειώσας ὅτι ἄλλος ἀρετὸς, ἄλλος κο-
μωμιστάριος. πῶς δὲ ἀφαιρουμένων διδά-
ξῃς ὁ Ἰνδιξ τῷ α'. κεφ. τῷ β'. τίτ. τούτου
βιβ. Ζήτει καὶ βιβ. β'. καὶ λθ'. τίτ. κεφ.
κε'. ἀρετὸς μὴ λέγεται, ὅταν μὴ ἀπαιτη-
θῇ ἡ ποινὴ· κομωμιστάριος δὲ ὅταν συμ-
φωνηθῇ, καθὼς φησὶν ἐν δεχῆν ἢ τῷ β'.
τίτλ. κεφαλ. α'. ρηθεῖσα πρὸς ἀναγραφὴν.

Πρὸς ἐπὶ τὴν παραιτωρίαν τῷ τοῦ ἐξεφω-
νήθη Ἰωάννη καλουμένη· καὶ γὰρ ἐπὶ τὴν
παραιτωρίαν οὐκ ἔστιν ἐκκαλεῖσθαι. ἀντὶ
δὲ ἐκκλητίου παρέρχεσθαι δεῖ βασιλέα,
καὶ αὐτεῖν πῶς ἀναψηλαφῇ.

Διαφορὰ τῆς ἐκκλητίου καὶ ἀναψηλαφῆ-
σεως, ὅτι ὅτι μὴ τῆς ἐκκλητίου, εἰ γινέ-
ται ἐν τῷ τῷ ι'. ἡμέρῳ, μὴ δὲ ὅτι τῷ παρὶ
ἀνηρητηρίου τὰ πρῶτα καὶ καταστάσεως.
ἐπὶ δὲ τῆς ἀναψηλαφῆσεως γίνεται παρὶ
ἐκβιβασμὸς καὶ πρὸς τοὺς παρὶ τὸν ἀντιδι-
κοῦν μέγας· ὡς εἰ μὴ οὕτως δόξῃ τὰ κεκρι-
μένα, ἐν τῇ ἀναψηλαφῆσεως ἀναγρέφεσθαι
D πάλιν, ἀφ' οὗ ἀφαιρέσθαι. γινώσκει ὅτι ὅτι
ἐπὶ τὸν τῷ παραιτωρίαν οὐκ ἐκκλητεύεται,
ἀλλ' ἀναψηλαφᾶται μόνον πρὸς αὐτὰς, χωρὶς
μὴ τοὺς βασιλικῆς, ὡς εἴρηται, παρὶ τῆς.

Ζήτει βιβ. θ'. τ. β'. κεφ. η'. ὅτι μὴ σοι ἐνδυ-
πωθῇ. γινώσκει γὰρ ὅτι ὅτι δικαστὴς ἀνὴρ ἐκεῖ παρὶ
βασιλεῖ, ὁ δὲ ὠφελεῖται μὲν ἐν τῇ ἀντιγραφῇ
παρὶ τὸν μὲν πῶς. εἶπε ὅτι οὕτως γινώσκοντες ὁ
ματι, πῶς ἡμετέραν. εἶτα διαγρῆς αὐτοὺς εἰς τοὺς
τύπον καὶ εἰς παρὰ ματι τὸν τύπον.

Πολλὰ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐκκαλεῖ-
σθαι.

Οἰονεὶ ταῖς δέξασθαι ἀρτίαις· ὡς ἡ πρὸς ΑΥ δόλου καὶ ἡ πρὸς ὑβρεως. καὶ ἡ μὲν πρὸς δόλου ἐν πέντε διετίας κλείεται· ἡ δὲ πρὸς ὑβρεως, ἐν πέντε ἐνιαυτοῖς. καὶ μέποις καὶ αὐτὰ δέξασθαι ἀρτίαι· ὅτι οὐχ ὑπὸ τῷ νόμῳ ἢ ποινῇ ταύτης τρέφεται, ἀλλὰ πρὸς τῇ δικαστοῦ. καὶ ἡ τῷ ἀφῆλικος ἀποκρίσασθαι, ὡς βιβλ. 1. τίτ. δ'.

Ζήτει 13. κεφ. τῷ 7. τίτ. καὶ κεφ. 18. τίτ. 6. βιβλ. καὶ μή σοι ἐναντιωθῇ, ἐκείνῳ γὰρ κρατεῖ, ὅταν κρίνῃ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸν νόμον, νόμου μὴ ἐπισκομῆναι τῇ ὑποθέσει περὶ φάσεως. ἐν τῷ 2. ἀφ' ἑρμ. ὁ πρὸς Β πραγματικὸς τόπος τῶν ἄλλων βασιλικῶν περὶ κρίσεων· ὅτι αἱ μὲν ἄλλαι περὶ κρίσεως περὶ ἰδικίου ἡνὸς ἰδικίου περὶ κρίσεως ἐκφωνοῦνται δέησιν· οἱ δὲ πραγματικοὶ τύποι περὶ σωματικῶν ἢ σὺν ἡμῶν, ἢ πόλιν, ἢ ἐκκλησίαν.

Διὰ πικτικίου ἢ ῥεφενδαρίου.

Κατὰ τοὺς ὅρους, ὅταν βασιλεὺς ἀγράφῃς ἀρτίαι, ὁ δὲ ῥεφενδαρίου ταῦτα ῥητῶς ἐν οὐκείᾳ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν βασιλέως ἀγράφῃς ῥητῶν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν βασιλέως. ῥεφενδαριοὶ εἰσιν οἱ τῷ βασιλικῶν ὑποπύωντες ἀρτίαις, καὶ τὰς δεήσεις πρὸς βασιλεὺς ἀναφέροντες. ὁμοίως καὶ ὁ κοιαντὴρ ἐπὶ τῷ βασιλικῶν ἀρτίαις ὑποπύει τὸ παλαιόν.

Τὸ μὲν πρὸν κεφάλαιον πρὸς φάκρυ φησὶ μὴ δεῖν ἐρωτᾶσθαι τὸν βασιλέα, ὅποιον δεῖ τὴν ἀπόφασιν ποιῆσθαι· οὕτω γὰρ νοητέον τῷ. ὁ δὲ 6. κεφ. 6. τίτ. 1. τίτ. 8. βιβλ. ἐπιτείνει ἀναφέρειν τὸν ἀρχόντα πρὸς βασιλεὺς, τὴν τῷ νόμῳ ἀμφιβολίαν νοητέον. τὰς γὰρ ἐπὶ τοῖς νόμοις ἀμφιβολίας πρὸς τὸν βασιλέως δεῖν ἐρμηνεύεσθαι φησὶν ὁ νόμος. καὶ οὐ μόνον τοὺς δικαστὰς τὸν βασιλέα δεῖ ἐρωτᾶν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τοὺς ἀρχόντας, ὡς φησὶ τὸ 18. κεφ. τῷ τίτ. πούρου βιβλ. οὕτω λέγειν· πρὸς νόμου, οὐ μὲν περὶ φάκρυ. καὶ περὶ 13. καὶ ὡς βιβλ. 6. τίτ. ἐξάτω, κεφ. 13.

Ζήτει βιβλ. 8. τίτ. 1. κεφαλ. 7. τὸ λέγειν. Καὶ τοῦ βασιλικῶν ἀρτίαις περὶ κρίσεως ἐκ τῷ ἐνὸς μέρεος, διώκται τὸ ἑτέρου μέρεος ἐκκαλεσθῆναι καὶ μή σοι ἐναντιωθῇ, ἀλλ' εἰπέ ὡς ὁ δικαστὴς ἀμφιβάλλων πρὸς νό-

Emergentibus causis.] Veluti in extraordinariis, ut in de dolo actione & iniuriarum. & de dolo quidem actio biennio concluditur: iniuriarum verò anno. Sed & actio quod metus causa extraordinaria est; quia poena eius non à lege, sed à iudice constituitur: & restitutio minoris, ut lib. 10. tit. 4.

Pragmatica forma.] Quare cap. 17. tit. 6. & cap. 19. tit. 5. nec tibi huic aduersari videatur: illud enim obtinet cum princeps inter duos decernit deficiente lege secundum quam negotium dirimatur. Pragmatica sanctio heic differt à cæteris principum præceptionibus, quod hæc ad singulorum preces super priuatis negotiis proferuntur. pragmatica autem sanctiones ad corpus, vel collegium, aut ciuitatem, aut prouinciam mittuntur.

Deposito.] Per pittacium referendarij.

Deposito est, cum princeps sine scripto quædam definierit, referendarius autem epistola sua de eo iudicem nominatim commonet, eique voluntatem principis insinuat. Referendarij sunt, qui scripturis principis ministerium exhibent, & supplicum desideria principi referunt. Similiter & quæstor olim libris principalibus vacabat.

Prescribens.] Hoc caput dicit, non oportere principem consulere de facto, qualem & qua forma sententiam ferre oporteat: sic enim hoc accipiendum est. Secundum autem thema cap. 1. tit. 1. lib. 9. permittit magistratui, ut ad principem referat, quod ita intelligendum est, ut in re dubia principem iudex de iure consulere possit: ambiguitates enim quæ ex legibus emergunt, à principe interpretationem accipere debere lex ait. & non solum magistratus principem cōsulere debent, sed & interdum magistratus, ut ait cap. 79. tit. huius lib. quod ita ait, de iure, non etiam de facto. & Nou. 13. & ut lib. 2. tit. ult. cap. 23.

Consulat.] Quare lib. 9. tit. 1. cap. 6. in hæc verba conceptum: Et si sacrum principis rescriptum ab una parte prolatum sit, altera tamen prouocare potest. nec tibi diuersum videatur, sed dicas iudicem, cum de iure du-

bitatio emergit, principi referre. ius-
sit autem alterutri litigatorum, ut re-
scriptum principis super ea re emissum
sibi adferret: iudici enim à iure permit-
titur, ut de ambiguitatibus, quæ ex le-
gibus oriuntur, principem consulat.
hic non de iure loquitur, sed de fa-
cto ait principem non esse consulend-
um.

Hoc est de facto: nam de iure iu-
dices principem & magistratum con-
sulere debent, ut lib. i. tit. 5. cap. ult.
& tit. 5. huius lib. cap. 79.

ad Statutum legibus.] Id est, intra men-
ses quatuor à iure præfinitos. quia
pro modo facultatum eorum qui con-
demnati sunt augetur & minuitur.

cc Accipiat.] Si quis intra viginti dies
appellauerit, sustinetur executio cau-
sæ. Si verò decem dies lapsi sint, exe-
cutio peragitur. Si quis autem prouo-
care velit, per biennium integrum
hoc ei facere conceditur. Nam intra
biennium causa appellationis exerce-
tur & peragitur.

Α μου, ἀναφέρῃ πρὸς τὸν τῷ βασιλεῖ. ἐκεί-
νῳ δὲ πατέρῳ τῷ λιπαρατῶν παροισεν-
κεῖν αὐτῷ τὴν πρὸς τῷ βασιλεῖ ἡγομένην
ἀντιγραφὴν. καὶ γὰρ ἐκ νόμου ἐφεῖται τῷ δι-
καστῇ, εἰ πρὸς νόμον ἀμφισβῆλλει τὸν βασιλέα
ἐρωτῶν. ἐνθαυτῷ οὐ πρὸς νόμον, ἀλλὰ πρὸς φά-
κτον φησὶν, ὡς οὐ δεῖ τὸν βασιλέα ἐρωτῶν.

Τετάρτῃ πρὸς φάκτον πρὸς γὰρ νόμον δεῖ ἐρω-
τᾶσθαι τοὺς ὑπάρχοντας, καὶ τὸν βασιλέα πρὸς τὸν δι-
καστῶν, ὡς βιβ. α'. τίτ. ε'. κεφ. τελευταίῳ, καὶ
B τίτ. ε'. τῷ τῷ βιβ. κεφ. θ'.

Ἡτοι τὴν πρὸς τῷ νόμον διδομένην τετρα-
μίλιον ὅτι καὶ τὴν δυνάμιν καὶ ἐμπορίαν τῆς κατὰ
δικαστορῶν καὶ ἐπαύξεσθαι καὶ μειοῦσθαι.

Εὰν ὁ ἀνὴρ ἡμερῶν ἐκκαλέσῃται πρὸς, ἴσῃ τὸ
ἐκδιδασκόν τῆς ὑποθέσεως. εἰ δὲ καὶ αἱ ἡμέ-
ραι πρὸς ἔλθωσιν, ὁ μὲν ἐκδιδασκὸς τελεφούται.
ἔξῃ δὲ τῷ ἐκκαλέσασθαι μέλλοντι, δι' ὅλης
διετίας τὸ ποιεῖν. ἐντὸς γὰρ διετίας ὑπάρχει
καὶ τελεφούται ἢ ἐκκλητος.

ΤΙΤΛΟΣ Β'.

Περὶ δοκιμασίας μεσιτευόντων, καὶ αἵρετῶν δικαστῶν.

TITVLVS II.

De sententia arbitrorum, siue iudicum compromissariorum.

L. 1. I. **C**OMPROMISSVM iudi-
D. de cicio ordinario proximi-
recept. mum est^a, & ad finiendas li-
tes pertinet.

L. 2. II. Ex compromisso autem
exceptio^b non competit, sed
poenæ petitio.

L. 3. III. Si iudex compromif-
farius^c à minore vigintiquin-
que annis electus aliquem tu-
telæ actione^d absoluerit, ra-
tum non est^e, neque poenæ
persecutio est.

§. 1. Prætor quidem non cogit
arbitrium recipere. attamen

α'. **Τ**Ο αἵρετὸν δικαστήριον ἔστι
κεκρυμμένον δικαστήριον, καὶ
ἀνὴρ πρὸς τὸ πρᾶττεσθαι τὰς δίκας.
β'. Οὐχ ἀρμόζει δὲ ὅτι αὐτῷ
παρεγραφή, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαί-
τησις.

γ'. Εὰν αἵρετὸς δικαστὴς ἐλθὼν
δεξιόσῃ ὑπὸ τῆς κατὰ τῆς ὑπὸ τῆς
πρὸς ἀγωγῆς παρὰ τῷ ἀφῆλκῳ
αἵρετῆς, ἐκ ἐρώτων, οὔτε ἡ ποι-
νὴ ἀπαίτεται.

Οὐκ ἀναγκάζει μὲν ὁ προαι-
τῶν ὑπὸ αἵρετῶς δικάσαι. (W) ὅτι
ἐξ αὐτοῦ (W)

ξάμνον δὲ συνωδεῖ πληροῦσαι. ^A ὅπ μὲν πρῶτον ἢ δευτέραν
 διάγνωσιν παραιτεῖται διὰ χάριν
 ἢ ὑπαρίδου, ἢ ἑτέραν αἰτίαν, τῇ
 ἀπορρήτων τῆς ὑποθέσεως φανε-
 ροῦντων; ἀναγκάζει οὐκ αὐτῷ εἰ
 καὶ ὑπαρκτός ὅστιν, εἰ μὴ δρχλὴν ἢ
 ἔξοισίδου ἔχῃ, ὑπατὸς πυλόν, ἢ
 πραιτωρ· καὶ τούτων γὰρ ἔξοισίαν ^B
 κολαστικῶς ἐκ ἔχῃ.

δ'. Τὸν γὰρ ἴσον ἢ μείζονα ἐκ
 ἀναγκάζει· εἴτε ἐν τῷ ἀρχῶν γέ-
 γονεν αἰρετὸς δικαστῆς, εἴτε πρὸς
 τούτου. ^Θ δὲ ἡτοῖς ἀναγκά-
 ζονται.

ε'. Καὶ ὑπεξούσιος ἀναγκάζε-
 ται ἀποφιδάσθαι.

ς'. Καὶ πρὸς πρῶτον τῷ
 πατρὸς διώσται ὁ ὑπεξούσιος,
 καὶ αἰρετὸς διαγνώμων γινέσθαι
 καὶ δικαστῆς. ὡσαύτως καὶ ὁ πατήρ.

ζ'. Γίνεται αἰρετὸς δικαστῆς καὶ
 ἀρχὴ καὶ ἀπελιδεύσθαι, ἀπμὸς ^Δ
 ἐνπμὸς, οὐ μὲν καὶ δοδλ. ὅθεν
 ἐκ δοδλὸς καὶ Πέτρους γινώσκται αἰ-
 ρετοὶ δικασταί, καὶ Πέτρους ψηφίσθη-
 ται, ἐκ ἐρρώται, οὔτε ἀπαυτεῖται ἢ
 ποιηή· εἰς γὰρ τὸν δύο γέγονε τὸ αἰ-
 ρετὸν δικαστήριον.

η'. Εἰ μὴ ἀρχα οὕτω γέγονεν, ἵνα
 ἔῃ ὁ εἰς ψηφίσσεται.

θ'. Καὶ μὲν πρῶτον ἐλιδεύειαν ὁ
 δοδλὸς, συναινοῦντων τῇ μετῶν
 ψηφίζεσθαι.

Οὐτε ἀνήλθαι, οὐτε μα-
 Basil. Tom. I.

ubi quis id inchoauerit, offi-
 cium implere compellit. quid
 enim si post causam iam se-
 mel atque iterum tractatam
 sententiam dicere recuset per
 gratiam aut sordes, vel alia
 qua ex causa post secreta cau-
 sæ aperta? cogit igitur ipsum
 etiam si sit consularis: nisi for-
 tē sit in aliquo magistratu
 positus, vel potestate, consul
 fortē vel prætor: quoniam
 eos coercendi ius non habet.

IV. Nam parem aut superi- ^{L. 4.}
 riorem non cogit: siue in ip-
 so magistratu, siue antē arbi-
 ter ex compromisso sumptus
 sit. inferiores autem cogun-
 tur.

V. Filius etiam familias sen- ^{L. 5.}
 tentiam dicere cogitur.

VI. Filius familias etiam de ^{L. 6.}
 re patris & arbiter, & iudex
 esse potest. similiter & pater
 de re filij.

VII. Ingenuus aut liberti- ^{L. 7.}
 nus arbiter esse potest: inte-
 græ famæ vir & ignominio-
 sus, non etiam seruus. unde
 si in seruum & Petrum com-
 promissum sit, quamuis Petrus
 sententiam dixerit, non va-
 let, nec poena petitur: quia
 in duos compromissum est.

VIII. Nisi ita compromis- ^{L. 8.}
 sum sit, ut unus quoque sen-
 tentiam dicat.

IX. Seruus etiam postquam ^{L. 9.}
 liber factus est, consentienti-
 bus partibus rectē sententiam
 dicit.

Neque in pupillum, neque s. r.
 X

in furiosum, aut furdum, aut mutum compromittitur.

§. 2. Iudex de re, cuius iudex est ^s, prohibetur iubere in se compromitti. quin etiam si sententiam dixerit, poenæ petitio non est.

§. 3. Sunt & alij qui non coguntur sententiam dicere: ubi forte sordes, aut arbitri turpitudine ^h manifesta est. si verò litigatores iudicem compromissarium contumelia adfecerint, non omnimodò à prætore liberatur à sententia dicenda, sed causa cognita ⁱ. Si verò spreto eo ad iudicem,

L. 10. X. Vel alium arbitrum,

L. 11. XI. Litigatores ierint, licet mox ad eundem arbitrum redierint, sententiam dicere non cogitur.

§. 1. Arbiter non cogitur sententiam dicere, nisi poena promissa sit.

§. 2. Potest autem quis poenam nummariam promittere, alius autem rem aliam vice pecuniæ. Potest & deponi res apud arbitrum, vel pecunia, ut ei det, qui vicerit.

§. 3. Si verò sibi inuicem debeant, possunt nudo pacto ^k conuenire, ne petat quod sibi debetur ^l, qui sententiæ arbitri non paruerit. Quòd si vnus tantum promiserit, aut ambo sub conditione ^m promiserint, arbiter non prius cogitur sententiam dicere, quam conditio extiterit.

^A νόμος, ἢ κωφός, ἢ ἀλαλός γίνε-
ται αἰρετὸς δικαστής.

Ὁ δέχων δὲ πρᾶγματος ὑποκεκμημένου αὐτῷ κενώλυνται ἐπι-
τρέπειν γίνεσθαι αἰρετὸν δικαστήν
εἰς αὐτόν. ἀλλὰ καὶ ἐν ψηφίσῃται,
ἐκ ἀπατεῖται ἡ ποινή.

Εἰσὶ καὶ ἄλλοι μὴ δυνάμειζο-
μενοι ψηφίσασθαι. ἐνθα πύχον φα-
νερά ἐστιν ἡ ῥυπαρεία, ἢ ἡ αἰσχρο-
τὴ διαγνώμων. εἰ δ' ὑβείσωσι
διαγνώμονα αἰρετὸν οἱ δικαζόμενοι,
οὐ πάντως ὥρα τῆς πράξεως ἐλθ-
δεροῦνται τῆς ψηφίσασθαι, ἀλλὰ τ'
αἰτίας διαγνωσκομένης. εἰ δὲ κατα-
φρονήσαντος αὐτοῦ, πρὸς δικαστῶν,

1. Ἡ ἄλλον διαγνώμονα,

ια. Επέλθωσι, καὶ ὥρα χρεῖμα
πρὸς αὐτὸν ὑποστέψωσι, ἐκ δυνά-
μειζεται ψηφίσασθαι.

Δίχα ποινῆς ἐπὶ αἰρετῇ δικα-
στέλου ἐκ δυνάμειζεται πρὸς ψηφί-
σασθαι.

Διωπτόν δὲ τὸ μὴ ἓνα χρεῖμα-
τα προσωμολογεῖν ἐν ποινῇ, τὸ δὲ
ἕτερον πρᾶγμα δυνάμει χρεμάτων. ἢ
ὥρα πείθεσθαι τὸ πρᾶγμα, ἢ τὰ χρε-
ματὰ τῷ αἰρετῷ δικαστῇ, ἵνα πα-
ράσῃ τῷ νικῶντι.

Εἰ δὲ καὶ ἀλλήλοις χρεωστού-
σι, διώκονται ψιλῶς συμφω-
νεῖν, ἵνα ὁ μὴ ἐμμένων, μὴ ἀπα-
τήσῃ. εἰ δὲ ὁ εἰς μόνον ὁμολογή-
σῃ, ἢ ὑπὸ αἰρεσιν ὁμολογήσῃσιν,
ἐκ δυνάμειζεται ψηφίσασθαι πρὸ
τῆς ἐκβάσεως τῆς αἰρέσεως.

ιβ'. Γαῦλ. Οφφίκιον δὲ ὅτι τῷ
πραίτωρ, ἵνα εἰ δυνάται τὸ αἰρε-
τὸν δικαστήριον ἐπεκταθῆναι, ἐπε-
κταθῇ ὑπὸ τούτου δέματος.

ιγ'. Οὐλπ. Εἰ δὲ καὶ ὁ εἰς ποιήσῃ τῷ
ἐπερὶ ἀμελεμνίδω τῆς ποινῆς, ἐκ
ἀνάγκης ἀφίσταται.

Δυνατὸν καὶ χωρὶς ἀναγκασ-
τῆς, ὑπὸ μόνῃ ἀναγκῇ αἰρετὸν δι-
καστήριον ποιεῖν.

Εὰν ὁ ἀναγκῶν ἐπερὶ ποι-
νῶν, τῷ μὲν ἀναγκαστῆρι μὴ ἐμμέ-
νοντ, ἔχῃ τὴν ἀπάτησιν. εἰ δὲ αὐ-
τὸς μὴ ἐμμένει τοῖς κριταῖσιν, ἔχῃ ὁ
ἀναγκαστὴρ τὴν τῷ συμφώνου πα-
ραφύ. ἀλλ' ἐκ δόκει ἢ ὁ ἀναγκασ-
τὴρ εἰς τὸ ἀναγκασθῆναι τὸ αἰρετὸν
δικαστῆρα ἀφίσταται.

Αἰρετὸς δικαστὴς ὅστις ὁ δικαστὴρ
τῶν ἀναγκαστῶν, καὶ ἐπαγεί-
λαμναι τὴν φωνὴν τὸ φιλο-
νεικούμενον. οὐ μὲν ὁ ἀναγκασ-
τὴρ εἰς τὸ ἀναγκασθῆναι συμβουλή
τὴν δικλὴ ἀπαλλάττει.

Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἐκ ἀνάγκης ἀφίσταται
ἐν ταῖς ἡμέραις ἀφίσταται, ἐν αἷς
ὁ δικαστὴς ἐκ ἀνάγκης ἀφίσταται. εἰ μὴ ἄρα
μέλλει πληροῦσαι ἡ προδικασία, ὅ-
τε οὐ δυνάται ἐπεκτείνεσθαι. Εὰν ὁ μὲν
ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, μήπω κατελη-
φέναι τὸ πρᾶγμα, δίδεται αὐτῷ
προδικασία εἰς τὸ ἀφίσταται.

ιδ'. Εἰ μὴ ἐντεθῇ ἐν τοῖς αἰρετοῖς
δικασταῖς προδικασία, ὁ αἰρετὸς
δικαστὴς αὐτὴν οὐκ εἰς συναινού-
των τῶν μερῶν. εἰ δὲ τῶν ἀποφθῆ, πάν-

Basil. Tom. I.

A XII. PAVL. Officium au- L. 12.
tem prætoris est, ut si dies
compromissi proferri possit,
proferatur in hoc casu.

XIII. VLP. Sed & si L. 13.
alteri accepto lata sit poena
compromissi, non compelli-
tur sententiam dicere.

Potest & absque diuersæ §. 1.
partis actione, siue reconuen-
tione, de vnius tantum actio-
ne in arbitrum compromitti.

Si petitor solus poenam sti-
pulatus fuerit, si reus arbitrio
non pareat, poenæ petitio-
nem habet. si verò ipse arbi-
trio non pareat, qui conueni-
tur pacti exceptionem habet.
sed exceptio non sufficit ⁿ ut
arbiter sententiam dicere co-
gatur.

Iudex compromissarius est, §. 2.
qui iudicis partes suscepit,
finemq; se sua sententia con-
trouersia impositurum polli-
citus est: non etiam qui ha-
ctenus interuenit, ut consilio
suo litem discutiat.

Arbiter ex compromisso §. 3.
his diebus non cogitur sen-
tentiam dicere in quibus iu-
dex non cogitur: nisi statuta
dies exitura sit, nec proferri
possit. Si iudex compromis-
sarius iuret sibi de causa non-
dum liquere ^p, spatium ei ad
pronuntiandum datur ^q.

XIV. Si dies certus com- L. 14.
promisso adiectus non sit,
arbiter eum partibus con-
sistentibus statuit. quod
si hoc prætermiserit, om-

X ij

ni tempore^r cogitur sententiam dicere. ^A ποτε ἀναγκάζεται ψηφίσαται.

L. 15. XV. Arbitrarius interdum sententiam dicere non cogitur, utputa si fuerit infamatus^r à litigatoribus: aut si inimicitia capitales inter eum & alterum ex litigatoribus intercesserint: aut si ætas ingrauescens, aut aduersa valetudo, quæ postea contigit, impedimento sit: aut occupatio negotiorum propriorum, vel profectio vrgens, aut munus aliquod reip.

L. 16. XVI. Et si quis alius casus ei post arbitrium susceptum incidat. Sed in causa valetudinis similibusve, causa cognita arbitrium differre cogitur^r.

§. 1. Si arbiter suo nomine iudicium publicum, aut priuatum habeat, excusatur, nisi dies compromissi proferri possit, & partes velint eum sententiam dicere.

§. 2. Si de die compromissi proferenda nihil cautum sit, & exitura sit, non cogitur^u sententiam dicere, nisi denuò^{x D} in eum compromiserint.

L. 17. XVII. VLP. Si unus ex litigatoribus bonis suis cesserit^y, quia neque agere, neque conueniri potest, arbiter non cogitur sententiam dicere.

§. 1. Nec si relicto arbitro litigatores post multum temporis^z ad eum reuertantur^a.

16'. Εὰν ὅτε ἐκ ἀναγκάζεται ὁ αἵρετὸς δικαστὴς ψηφίσαται· πῶς ἐὰν ἡπιμάσῃ ὡς τῇ δικαζομένη· ἢ ἐχθρὰν κεφαλικῶς ἔχει πρὸς ἑνα αὐτῶν· ἢ ἐγήρασεν, ἢ ἐνόσησε μὲν ταῦτα, ἢ πρᾶγμασιν οἰκείοις ἐναχολεῖται, ἢ μέλλῃ ἀποδημεῖν, ἢ δημοσίᾳ λειτουργεῖν.

17'. Ἡ ἄλλη συμφορὰ σωέβη αὐτῷ, μὲν τὸ γινώσκειν αὐτὸν αἵρετὸν δικαστῶν. ὅτι δὲ τῆς νόσου ἢ τῇ ὁμοίᾳ, τῆς αἰτίας διαγνωσκομένης, ἀναγκάζεται ἐπεκτεῖναι τὸ αἵρετὸν δικασθῆναι.

Εἰ δὲ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι δικάζεται χρηματικῶς, ἢ ἐγκληματικῶς, ἐξουσατεύεται· εἰ μὴ ἄρα δώσεται ἢ προθεσμίᾳ ἐπεκταθῆναι, ἢ θέλωσιν αὐτὸν τὰ μέρη ψηφίσαται.

Εὰν μὴ ἡσφαλίσωντο πρὸς τὴν προθεσμίαν ἐκταθῆναι, καὶ μέλλῃ πραιοῦσθαι, ἐκ ἀναγκάζεται ψηφίσαται, εἰ μὴ δώσων αἵρετὰ δικασθῆναι ποιήσωσιν εἰς αὐτόν.

18'. Οὐλπιαν. Εὰν ὁ εἰς τῇ δικαζομένη ἐκστῇ, ὅτι ἐν ἄλλῃ λοιπὸν, ἢ ἐνάγκη οὐ δώσεται, ἐκ ἀναγκάζεται ψηφίσαται ὁ αἵρετὸς δικαστὴς.

Οὐτε ἐὰν ἐάσαντες μὲν πολὺν χρόνον ὅπως ἐέλπωσι πρὸς αὐτόν.

Εἰ δὲ καὶ πολλοὶ εἰσὶν αἵρετοὶ δι-
κασαί, ἢ πάντες ἀναγκάζονται, ἢ
οὐδεὶς.

Εὰν λεχθῇ ἐν τῷ αἵρετῷ δικα-
στέλω, ἵνα πρὸς τὸ δοκιμῶν Πέτρῳ
τῷ ἐπιγνώμονι ψηφίσῃται ὁ αἵρε-
τὸς δικαστῆς, ἐκ ἐρρώται τὸ κομ-
πορμίαν ὁ γὰρ αἵρετὸς ὀφείλει τὴν
ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ψηφίζεσθαι.

Εἰ δὲ οὕτω συντεθῇ, ἵνα ὁ δεῖνα,
ἢ ὁ δεῖνα ψηφίσῃται, ἐρρώται. καὶ
καὶνὸς ἀναγκάζεται ψηφίζεσθαι, εἰς
ὃν τὰ μέρη συναινέουσιν.

Εὰν δύο διαγνώμονες πρὸς-
ληφθῶσι, ἐξ ὧν ὥστε διαμφορῶ-
σι τῶν αὐτῶν τεύχων πρὸς λαμ-
βάνεσθαι, ἐκ ἐρρώται, εἰ μὴ τὸ ὄνο-
μα τῶν τεύχων ἐκφωνηθῇ.

Εὰν δύο ὦσιν αἵρετοὶ καὶ δια-
νοοῦσιν, ἀναγκάζονται ἵνα τεύχων
ἐπιλέξασθαι, ἐκ τῆς δοκιμασίας αὐτῶν
ἐμμεῖναι.

Τελευτῶν ὄντων αἵρετῶν δικαστῶν,
ἐκδοῦσιν ὁ δὲ δύο συναινέοντες, εἴγε
καὶ ὁ ἄλλος παρέσιν εἰ γὰρ ἀπολιμπά-
νεται, ἐκ ἐρρώται τὸ παρὰ τῶν δύο
ψηφίζομενον καὶ αὐτὸ γὰρ ἐκ τῆς δι-
καστῶν ὅτι.

III. Πομπόν. Καὶ πότε τὸ πρὸς τῶν
πλείονος μέρους ψηφίζομενον ἐπι-
κρατεῖ, ὅτε πάντες ψηφίζονται.

IV. Παῦλ. Ὁ αἵρετὸς δικαστῆς τὸ
δοκιμῶν αὐτῶν ψηφίζεται, καὶ οὐ πο-
λυπραγμασιν πλεονάζει ὁ πρᾶ-
τωρ. εἰ δὲ ἐν τοῖς αἵρετοῖς δικασ-
ταῖς ὡς πότε ψηφίσασθαι, ἐκ ἐρρώται.

Basil. Tom. I.

A Sed & si plures sint iudices §. 2.
compromissarij, aut omnes
coguntur, aut nullus^b.

Si ita sit compromissum, ut
quod Petro disceptatori vi-
sum fuerit, iudex compromissa-
rius pronuntiet, compromis-
sum non valet: arbiter enim
sententiæ dicendæ liberam
facultatem habere debet.

B Sed si ita sit compromissum,
ut ille, aut ille sententiam di-
cat, valet. & is cogetur sen-
tentiam dicere, in quem par-
tes consenserint.

Si in duos fuerit compro- §. 3.
missum, & placuerit ut si dis-
sentirent, tertium adsumant,
non valet^c: nisi nomen tertij
expressum sit.

C Si duo sint arbitri, & dissen- §. 4.
tiant^d, coguntur tertium
quendam eligere, & arbitrio
eius stare.

Si in tres fuerit compromis- §. 5.
sum, sufficit duorum consen-
sus, si & alius præsens fue-
rit: si enim abfuerit, non va-
let quod duo iudicauerunt:
idem enim & in iudicijs
obtinet.

XVIII. POMPON. Et quod L. 18.
maior pars iudicauit tunc ra-
tum est, cum omnes iudicant^e.

XIX. PAVL. Arbiter prout L. 19.
sibi videtur sententiam dicit:
qualem autem dicat, prætori
curæ non est^f. si verò ita sit
compromissum, ut certam
sententiam dicat, non valet;

X iij

neque cogitur sententiam dicere. ^A οὐτε ἀναγκάζεται ψηφίσαται.

§. 1. Sententiam autem dicit is, qui ea mente quid pronuntiat, ut totam controuersiam decidat. Sed si de pluribus capitibus, siue speciebus arbitri sumptus sit, non videtur sententiam dicere, nisi omnes controuersias finierit. & si reum condemnauerit vel ^B absoluerit, postea mutare sententiam non potest. sed si quid interloquendo & præparando causam pronuntiauerit, mutare id potest: ut puta si iusserit litigatores Calendis adesse, & postea Idibus iubeat.

L. 10. XX. GAI. Quamuis arbitri in sententia dicenda errauerit, non potest eam corrigere^s: ex quo enim sententiam dixit, arbitri esse desinit.

L. 21. XXI. VLP. Si de pluribus capitibus^h seu controuersis nihil sibi communibus arbitri sumptus sit, & de vno sententiam dixit, si quidem compromissum sit, ut de omnibus simul sententiam diceret, mutare potest: non enim ^D sententiam dixisse videtur. quod si & separatim, plura compromissa esse, & ideo quantum ad illam controuersiam arbitri esse desinit.

§. 1. Qui pronuntiauit, nihil videri Petrum debere Paulo, Paulum petere vetat.

§. 2. Arbitri solutioni diem certam statuere potest.

Ψηφίζεται δὲ ὁ γνώμην ἐγκυκῶς διὰ τῶ διαλαλούμενον πᾶσαν πλὴν δίκην τεμεῖν. εἰ δὲ ἐπὶ πολλοῖς προσελήφθῃ κεφαλαίοις, οὐ δοκεῖ ψηφίσεσθαι, εἰ μὴ πάσας τὰς φιλονεικίας πρᾶτώσῃ. ἢ εἰ μὲν ψηφίσεται δοῦναι π ἢ ἀπολυθῆναι ^W ἐναγόμενον, οὐ δυνάται μὲ ταῦτα ψηφίσαται τῶ ἀντί. τὰ δὲ διαλαλούμενα ἐπὶ παρασκευῇ τῆς δίκης, ἀμείβειν δυνάται. οἷ διελάλησε καλάνδας ᾠραφυλάξαι· καὶ ὑπερ^W διελάλησε τῆς εἰδοῖς.

κ'. Γαι. Καὶν ὁ αἵρετὸς δικαστὴς πληρηθῇ ἐν τῷ ψηφίσαται, οὐ ^C διορθοῦται· ψηφισάμενος γὰρ πέπαυται ^W δίκης.

κα'. Οὐλπιαν. Εὰν πρὸς πολλῶν κεφαλαίων μὴ ἐπικοινωνούτων ἀλλήλοις προσελήφθῃ, ἢ ἐπὶ ἐνὶ κεφαλῇ ψηφίσῃται, εἰ μὲν ἔδοξε ἅμα πάντα τμηθῆναι, δυνάται ἐναλλάσσειν· οὐτε γὰρ δοκεῖ ψηφίσαται. εἰ δὲ σπυρόδξε ἢ κωλειομένως, πολλὰ ^W δοκεῖ τὰ αἵρετὰ δικαστήρια, ὅσον πρὸς τὸ τμηθῆναι, πέπαυται ^W δίκης.

Ο λέγων, ὅτι ἐφάνη Πέτρῳ μηδὲν χρεώσθαι Παύλῳ, κωλύεται Γαῦλον ἀπαγγέλλειν.

Δυνάται ὁ αἵρετὸς δικαστὴς οὐκ εἶσαι τῇ καταβολῇ προσδοκίαν.

Οὐ καλῶς ἀδήλως ψηφίζεται, ^A ὅσον χρεωστὴς κατέβαλλε. ἐμμεί-
νατε τῆς διαιρέσεσιν ὑμῶν. καὶ ὅ-
σον μέρϑ δέδωκας τοῖς δανισταῖς
σου, λάβε ἅρ' αὖ τῶν χρεωστου-
των τοι.

Οὐ δυνάται καλύειν ἀπατηθῆ-
ναι πλὴν πονῶν τῆς αἰρετῆς δικαση-
ρίου· οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῇ περσελήφθη.

Μέλλοντ' αὖ τῆς χρόνου πληροδ- ^B
σαι τὸ αἰρετῆς δικασήριον, ὁ δι-
καζόμενος ἀνῶθεν ἐποίησαν αἰρετὸν
δικαστήριον ἄλλο, μὴ σωαινοῦν-
τ' αὖ τῆς δικαστοῦ, ἐκ ἀναγκάζεται
ψηφίσασθαι· εἰ μὴ πλὴν ὑπέρβει
αὐτὸς ἐποίησε. τῆτο δὲ ὅταν μὴ σω-
έδοξεν ἐν τῷ περσῶ αἰρετῶ δικα-
σθεῖω περὶ τὸ πλὴν προδεσμίαν ἐμ-
πανθῶναι· εἰ γὰρ ἐδέδοκτο καὶ αὐτὸς ^C
ἔξετεινε, μὴναι διαγνώμων ὢν.

Πληρέστατον ὅστιν αἰρετὸν δικα-
σῆριον τὸ σωπεδὸν περὶ πασῶν τῶν
φιλονεικιῶν. εἰ δὲ περὶ ἐνὸς περ-
ματ' ἐνδυμηθῶσι, καὶ γνηκῶς
σωπεθῇ, αἱ περὶ τῶν λοιπῶν ἐνα-
γῶναι σώζονται. καλλιῶν δὲ ὅτι
περὶ τῆς ἐνὸς ἐμφωνεῖν ἐν τῷ αἰ-
ρετῶ δικασθεῖω τὸν δικαζόμε- ^D
νοισι. ἐκ ἀναγκάζονται περὶ τῶν
αἰρετῶ δικαστῶν ὁ δικαζόμενος,
ἀσεμνόν τι προσέασοντι.

Εἰδὼν ἐντὸς τῆς προδεσμίας κε-
λεύσει αὐτὸν παραφυλάξαι μὴ
πλὴν προδεσμίαν, οὐ βεβαιόσται ἡ
ποινή.

Εὰν ὁ εἰς τῶν δικαζομένων

Arbiter non rectè incertam ^{§. 3.}
sententiam dicit¹ : vt putà
quantum debes solue : diui-
sionibus vestris state, pro ea
parte, quam creditoribus tuis
soluisti accipe à debitoribus
tuis.

Arbiter poenam ex com- ^{§. 4.}
promisso peti vetare non po-
test, quia de ea compromif-
sum non est.

Cùm instaret dies compro- ^{§. 5.}
missi, litigatores denuò in
ipsum compromiserunt sine
consensu arbitri, non cogi-
tur sententiam dicere: nisi ip-
se in mora fuit. hoc autem ita
procedit, cùm nihil in prio-
re compromisso de die profe-
rendo cautum fuerit: si enim
cautum sit, & ipse protulit,
manet arbiter.

Plenissimum est compro- ^{§. 6.}
missum, quod de omnibus
cōtrouersis compositum est.
Sed si de vna re disputent,
licet generaliter compositum
sit, tamen ex cæteris causis
actiones supersunt. melius au-
tem est, vt litigatores in com-
promisso rem certam expri-
mant. litigatores arbitro non
coguntur obtemperare, si
quid non honestum iusserit.

Si intra diem compromif- ^{§. 7.}
si arbiter post diem compro-
missi iudicium obseruare ^k
iusserit, poena non committi-
tur.

Si vnus ex litigatoribus ^{§. 8.}

X iij

ideò non adfuerit, quòd va-
letudine vel reipublicæ causa
absentia impeditus sit, aut
magistratu, aut alia iusta de
causa, in pœnam incidit: nisi
consentiente arbitro paratus
sit in eundem compromitte-
re: inuitus enim sententiam
dicere non cogitur. ipse au-
tem qui abfuit pœna libera-
tur.

§. 9. Si locus in quo sententiam
dicere oportet in compro-
misso nominatim adiectus
non sit, ille inesse videtur vbi
compromissum est: & si alio
loci adesse iusserit, impunè ei
non paretur. rectè autem in eo
loco, qui sit circa urbem¹ ad-
esse iubet, si eius sit auctorita-
tis arbiter, vt illic solitus sit
commorari, & litigatores fa-
cilè eò loci venire possint. si
verò locus inhonestus sit, vt
puta popina^m, vel lupana-
rium, impunè ei non paretur.

§. 10. Si verò alter ex litigatoribus
in eum locum honestè venire
non possit, alter autem pos-
sit, quamuis venerit, qui ve-
nire non poterat, qui autem
poterat non venerit, pœnæ
locus non est: absurdum enim
est iussum arbitri in vnus
tantum litigatoris persona ra-
tum esseⁿ.

§. 11. Si arbiter in sententia di-
cenda certum diem non ad-
iecerit, quo solueretur, mo-
dicum tempus^o inesse vide-
tur: quod vbi præterierit, si
non soluetur, pœna petitur.

A μὴ ἀραφυλάξῃ, ὡς ἐμποδιζοίς
διὰ νόσου, ἢ διὰ παθήματων δη-
μοσίων ἀποδημίου, ἢ δρχίῳ ἢ
ἄλλῳ τινὰ ὄλογον ἀήαν, ὑπο-
πίπῃ τῇ ποινῇ. εἰ μὴ εἰς τὸ αὐτὸ κα-
ταδέχεται δικασθῆναι ἐλθεῖν, σω-
αινουῦτος τῶ ἀρετῶ δικαστοῦ· εἰ γὰρ
μὴ βούλεται δικάσαι, ἐκ ἀνάγκης
B ζεται, οὐδὲ ὑποπίπῃ τῇ ποινῇ ὁ ἀπο-
λειφθεῖς.

Εἰ μὴ ῥητῶς ἐντεθῇ τόπος τῶ
αἰρετῶ δικαστηρίου, ἐν ᾧ δεῖ δι-
κάσαι, ἐκείνῳ ἐκείῳ δοκεῖ, ἐν
ᾧ γέρονε τὸ πρὸς τῶ ἀρετῶ δικα-
στηρίου σύμφωνον. καὶ ἐὰν κελύσῃ
ἀλλὰ χρὸ παραστῆναι, ἀκινδυνῶς
ἀπειθοῦσιν. ἰχυρῶς δὲ κελύει παρα-
C στῆναι ἐν τόπῳ πρὸς τὴν πόλιν ὄν-
τι, εἴπερ τοιαύτης αὐθεντίας ἡ δὲ δι-
καστῆς, ὡς ἐξος ἔχον ἐκείσε διατει-
βῆν, ὅτι διαμαχόμενοι ὁχλοῦς ἐλ-
θεῖν ἐκείσε ἠδυνάσθη. εἰ δὲ ἀσέμνος
ἡ δὲ τόπος, τυχὸν προπίνα, ἢ χα-
ματυπεῖα, ἀκινδυνῶς ἀπειθοῦσιν.
εἰ δὲ ὁ εἰς τῆς δικαστορῶν ἐκ ἠδύ-
νατο ὁχλημένως ἐκεῖ ἐλθεῖν, ὁ δὲ ἄλ-
λος ἠδυνάσθη, καὶ ἐν συμβῇ ἐλθεῖν τῷ
D μὴ δυνάμενον, τῷ δὲ δυνάμενον μὴ
ἐλθεῖν, οὐ χωρεῖ τῇ ποινῇ· μαρὸν γὰρ
ἔστι πρὸς κελύσιν τῶ δικαστοῦ, ἐφ'
ἐνὶ μόνῳ τῆς δικαστορῶν ἰχυρεῖν.

Εὰν ὑποφύσῃ ὁ ἀρετῶς
δικαστῆς μὴ ὀρέσῃ χρόνῳ τῇ κα-
ταβολῇ, δοκεῖ σύμμετρος ἐγκεί-
σθαι χρόνος. οὐ τινος ὀριόντος, καὶ μὴ
καταβάλλοντος, ἢ ποινὴ ἀπατεῖται.

εἰ μὴ ἄρα πρὸ τῆς ἐπ' αὐτῇ προ-
κατάρξεως, δίδωσι τὰ κρινέντα.

κβ'. Παῦλ. Καὶ τότε, ὅτε μηδὲν δια-
φέρει τῷ ἐναγόντι.

κγ'. Οὐλπ. Εἰ δὲ ἔορσε πρὸς προ-
σμίαν τῇ καταβολῇ, καὶ μὴ δοθῇ ἐν-
πὺς αὐτῆς, βεβαιούται ἡ ποινὴ, καὶ
οὐ δύναται διαφυγεῖν αὐτῷ, με-
τὰ ταῦτα προσάγων τὸ ψηφισμένον·
εἰ δὲ δέξεται ὁ νικήσας, ἐκ ἀπατεῖ-
ται τῷ ποινῷ.

Εἰ ὅ οὐ κελευθεὶς λαβεῖν ἐνε-
πόησε τυχὸν νοσήσας, ἢ ἄλλως δι-
λύτως ἀπολεφθεὶς, οὐ βεβαιούται
ἡ ποινὴ· εἰ μὴ ἄρα πάλιν μὲν τῷ
προσμίαν μὴ δίδωσιν ὁ κατα-
δικαθεὶς.

Εκεῖν^Θ ἐμμένει τῇ ψήφῳ,
ὁ πρῶτος ἐκεῖνα, ἅπανα τότε ἐφ'
ἑαυτῷ, πληροῦσι τὰ διερχόμενα
αὐτῇ.

Εἰ ὅ τῆς ψήφου τῷ προ-
σμίαν ἐχούσης, ὁ νικήσας λαβεῖν ἐκ
ἡτέληςεν, οὐ βεβαιούται ἡ ποινὴ.

κδ'. Παῦλ. Εἰ δὲ μὲν ταῦτα βε-
λομήρου αὐτῷ λαβεῖν, ὁ ἐναγόμε-
νος οὐ δίδωσιν, ἀπατεῖται ἡ ποινὴ.

κε'. Οὐλπ. Εὰν διεκτείνῃ τῷ αἰ-
ρετῷ ἐν συμφώνῳ δικασθείῃ, ἵνα
πρὸς πάντων τῶν φιλονεικούντων ἐν τῇ αὐτῇ
ἡμέρᾳ ψηφίσῃται, καὶ ὥστε ἀδελφὸν
αὐτῶν ἔχον ἐπεκτείνῃ τῷ προ-
σμίᾳ εἴτα πρὸς ἐκείνων ψηφισάμενος
ἐπεκτείνει τῷ προσμίᾳ, ἢ ἐπέ-
κτασις ἔρρωται, οὐ μὲν τὰ ψηφι-
σθέντα ὁ γὰρ λαβὼν ἀδελφὸν ἐπεκτείνῃ

A nisi fortè ante litem contesta-
tam pareatur arbitrio.

XXII. PAUL. Vtique, si L. 21.
nihil actoris interfit P.

XXIII. VLP. Sin au- L. 23.
tem diem solutioni statuerit,
nec intra illam solutum erit,
pœna committitur: eamque
evitare non poterit, licet
postea offerat quod dare ius-
sus est. si verò qui obtinuit
oblatum acceperit, pœnam
non petet.

Si is qui accipere iussus est §. 1.
fortè valetudine impeditus
sit, aut alia iusta causa, quo-
minus accipiat, pœna non
committitur: nisi rursus post
tempus qui dare iussus est,
non det.

Ille sententiæ stat⁹, qui §. 2.
hæc agit, quibus quantum
in ipso est, implentur quæ in
ea continentur.

Si verò cùm sententia cer-
tam diem contineret, victor
accipere noluerit, pœna non
committitur.

XXIV. PAUL. Sed si post- L. 24.
ea ille accipere paratus sit,
& victus non det, pœna pe-
titur.

D XXV. VLP. Si arbiter L. 25.
cùm in compromisso cautum
esset, ut de omnibus contro-
versis eadem die senten-
tiam diceret, & ut posset
diem proferre, de quibusdam
rebus dictâ sententiâ diem
prorulit, prolatio valet, non
etiam sententia: qui enim fa-
cultatem habet diem proro-

gandi , conditionem compromissi immutare non potest : & ideo cætera quoque discutit , & pro omnibus vnam sententiam ferre debet.

§. 1. Si per fideiussores fuerit cautum , prolatio per eosdem aut similes fideiussores fieri debet ^f

L. 26. XXVI. Si priores fideiubere noluerint , aut decesserint.

L. 27. XXVII. Diem compromissi proferre ^t vel præsens , vel per nuntium , vel per epistolam potest.

§. 1. Compromissum non transsit ad heredes , nisi eorum mentio facta fuerit. si autem post sententiam heres condemnati iudicatum fecerit ^u , impedit quo minùs poena committatur.

§. 2. Siue æqua , siue iniqua ^x sit arbitri sententia , ei stari debet ^y.

§. 3. Si plures arbitri diuersas sententias dixerint , licet sententiæ eorum non stari. sed si maior pars consentiat : in poenam incidit , qui non stat.

Si ex tribus arbitris vnus quindecim , alius decem , tertius quinque solidos dare iusserint , quinque debent præstari , quia in hanc summam ^z tres consenserunt.

§. 4. Si arbiter vno absente sententiam dixerit , non valet , nisi in compromisso hoc specialiter expressum sit , vt vno vel vtroque absente senten-

^A τὴν ἡμέραν , οὐ δυνάται τὴν αἵρεσιν ἀλλάσσειν ἢ αἵρετὲς δικαστηρίου. ζήτησι οὐδ' ἅ λαβόμενα , καὶ πρὸ πάντων μὲν ἐκφέρειν ὁφείλει τ' ψῆφον.

Καὶ ἐὰν δι' ἐγρηγῆν γέρονε τὸ αἵρετὸν δικαστήριον , καὶ ἡ ἐπέκτασις διὰ τῆς αὐτῆς , ἢ ὁμοίων ἐγρηγῆν ὁφείλει γινέσθαι

κς'. Παραπομπῶν τῶν παλαιῶν , ἢ τελευτησάντων.

^B κς'. Επεκτείνειν δυνάται τὴν προθεσμίαν τῆς κοινοπρασίας , καὶ παλαιῶν , καὶ δι' ἀγγέλου , καὶ δι' ἐπιστολῆς.

Οὐ διαβαίνει τὸ αἵρετὸν δικαστήριο εἰς διαδόχους , εἰ μὴ γέρονεν αὐτῆς μνήμη. μὴ δ' ἢ ψῆφον ποιῶν ὁ κληρονόμος τῆς κατὰ δικασθέντος τὰ ψηφισθέντα , οὐ δίδωσι χώραν ^C τῇ ποινῇ βεβαιωθεῖσαι.

Εἴτε δικαίᾳ , εἴτε ἀδίκῳ ἢ τ' αἵρετὲς ψῆφός ὅστιν , ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ.

Εὰν πολλοὶ αἵρετοὶ δικαστὰ διαφόροις ψήφοις ψηφίζονται , ἔστι μὴ πειταρχεῖν αὐτοῖς. εἰ δὲ τὸ μείζον μέρος σωήνεσεν , ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὁ μὴ πειταρχῶν.

Εὰν τελῶν ὄντων ὁ εἰς ψηφίσσεται δοῦναι δεκαπέντε νομίματα , ὁ ἄλλος δέκα , καὶ ὁ τέλος πέντε , τὰ πέντε χρηρὶ δοθῆναι εἰς αὐτὰ τῶν ^D τρεῖς σωήνεσαν.

Εὰν μονομερῶς ψηφίσῃ ὁ αἵρετὸς δικαστὴς , ἐκ ἑρρώ. εἰ μὴ τὴν αὐτὴν ἀδίκαν διὰ τῆς αἵρετῆς δικαστηρίᾳ ἔλαβεν , ὥστε τ' ἐνὸς μέρους , ἢ τ' δύο ἀπόντων ,

ψηφίσασθαι. ὁ δὲ ἀπολαφθεὶς, ὡς ἂν
ἐμποδίσας τῇ ψήφῳ, ὑποπίπῃ
τῇ ποινῇ.

Οὐ δοκεῖ συστάδην ψηφίσασθαι,
ὁ ᾧ ὄντ' μαγνομήνῳ, ἢ ἀφρο-
νος, ἢ ἀνήθου, ψηφίζόμενος, εἰ
μὴ παρέστιν ἐπίτροπος.

Εἰ καὶ παρὼν τις ἐμποδίσῃ τῷ
διαγνώμονι ψηφίσασθαι, ὑποπί-
πῃ τῇ ποινῇ.

Εἰ καὶ μὴ ἔγκειται ποινὴ τῷ αἰ-
ρετῷ δικαστῇ, ὁμολογήσῃ δὲ τις
ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐνάγεται ἀο-
ρίτως.

κη'. Αἰδιάφορον εἶτε δῆλον πο-
σὸν ὁμολογήσῃ, εἶτε ἀδῆλον· οἷον ὅπου
ῥ' ὡς ἄρ' ἔστιν.

κθ'. Εἰ μὴ ψηφισθῇ με μὴ ἀπατή-
σαι σε, εἶτε ἀπατήσω σε, εἶτε ὅτι
ἐγὼ πῶς σου, ἔκ ἐμμένω τῇ ψήφῳ.
εἰ δὲ μὴ τῷ ἐγὼ πῶς δικασόμενος
ἀπατήσω σε, οὐ βεβαιόδεται ἡ ποι-
νὴ, εἰ μὴ ἄρα τῷ ἐγὼ πῶς διαφέ-
ρει.

λ'. Ο κατὰ λῆξιν αἰρετὸν, καὶ ἐνάγαν ἐνορδίνως, ὑποπί-
πῃ τῇ ποινῇ, τῆς δίκης καὶ πῶς
ἰδίαν ἔλξιν παρὰ τῷ δικαστῇ κινου-
μένης.

λα'. Τότε βεβαιόδεται καὶ τῷ π
ποιουῦν ἢ ἐπρωτῆσις, ὅτε μὴ
δύλον ὁ ἐπρωτῆσας ἐποίησεν· εἰ γὰρ
τις αἰρετὸν διαφθείρῃ χρήμα-
σιν, ἢ κολακείᾳ, ἢ σωή-
γορ' ἢ ἀντιδικῶν, ἢ πῶς τῷ
ἐπίτροπῶν ᾧ αὐτῷ πῶς δι-

tiam dicat. poenam autem is
qui defuit committit, quia
per eum factum est quominus
arbitretur.

Coram sententiam dicere §. 5.
non videtur, qui præsente
furioso, aut demente, aut
pupillo dicit, nisi tutor præ-
sens sit.

Et si quis præsens arbitrum §. 6.
sententiam dicere prohibuit,
poena committitur.

Licet poena ^a compro- §. 7.
misso adiecta non fuerit, pro-
miserit autem quis sententiæ
stari, incerti tenetur ^b.

XXVIII. Non interest cer- L. 28.
ta an incerta summa promif-
sa sit, utputa quanti ea res
est.

XXIX. Si arbiter vetuerit L. 29.
ne à te petam, siue à te pe-
tierim, siue à fideiussore tuo,
arbitrio non pareo. sed si cum
fideiussore compromiserim,
& à te petam, poena non com-
mittitur, nisi fortè intersit fi-
deiussoris ^c.

XXX. Qui relicto arbitro L. 30.
ierit ad iudicem ordinarium
poenam committit, lite apud
iudicem suo ordine peragen-
da.

XXXI. Tunc committitur L. 31.
stipulatio aduersus eum qui
quid fecit, si sine dolo malo
stipulantis factum sit: si quis
enim arbitrum corrumpit pe-
cunia, vel ambitione ^d & gra-
tia, vel aduocatum diuersæ
partis, vel aliquem ex his,
quibus causam suam commi-

ferat, si quidem doli clausula in compromisso adscripta fuerit, conuenitur actione ex stipulatu. si verò prætermissa sit, de dolo actio vel exceptio locum habebit. plenissimum autem est compromissum, quod & doli clausulæ habet mentionem.

L. 32. XXXII. Non interest^e maior an minor sit poena, quam res principalis qua de agitur.

§. 1. Post commissam poenam non cogitur arbiter sententiam dicere.

Si mulier alieno nomine, siue pro persona, quæ ad se non pertinet iudicem compromissarium elegerit, poenamque promiserit, non valet compromissum, neque poena committitur.

§. 2. Prætor se non interponit, nec arbitrum cogit ut sententiam dicat, siue nullum compromissum factum sit, siue factum quidem sit, sed nondum ex eo poena peti possit, vel deficiat poena soluto compromisso die finito, morte, acceptilatione, litis contestatione apud iudicem ordinarium, aut pacto soluto compromisso, vel si de negotio transactum sit, vel seruus mortuus sit de quo erat controuersia, nisi hoc casu litigantium interfit.

§. 3. Si arbiter, sacerdos^f aut Episcopus factus sit, non cogitur sententiam dicere propter honorem sacerdotis &

κιν, εἰ μὴ ἐνέκειτο τὸ κεφάλαιον, τῶ δόλου τῷ αἰρετῷ δικαστηρίῳ, ἐνέγκεται τῇ ἐξισπουλάτῳ· εἰ δὲ ᾤρεται, χωρεῖ τῇ πρὸς δόλου ἀγωγῇ, ἢ τῇ ᾤραγραφῇ. πληρέστατον δὲ ὅτι τὸ αἰρετὸν δικαστήριον, τὸ μνημονεύον τῶ κεφαλαίου τῶ δόλου.

λβ'. Αδιὰφορον, εἴτε μείζων, εἴτε ἥττων ὅτι τὸ ποροτύπου ἢ ποινη.

Μετὰ τὸ βεβαιωθῆναι τὴν ποινὴν, ἐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ψηφίσασθαι.

Εάν γυνὴ ἄλλοτερίῳ ὀνόματι, ἢ τοι ὑπὲρ μὴ διαφέροντος αὐτῇ ποροτύπου αἰρετὸν δικαστὴν ἐληται, ἐπρωτηθεῖσα ποινὴν, ἐκ ἐρώται τὸ αἰρετὸν δικαστήριον, οὐδὲ βεβαιούται ἢ ποινη.

Οὐ παρεμβάλλει ἑαυτῷ ὁ πραιτωρ, οὔτε ἀναγκάζει τὸ αἰρετὸν δικαστὴν ἀποφύλλασθαι, εἴτε μὴ γινόνεν αἰρετὸν δικαστήριον, εἴτε γινόνε μὴ, μὴ ἀρμόζει δὲ τέως ἀπατησις ἐξ αὐτῶ, ἢ ἠτόνησεν ἢ ποινη τῇ πορονομίᾳ, ἢ θανάτῳ, ἢ ἀποχῇ, ἢ ποροκατάρξει εἰς ἐμβαθμον δικαστὴν, ἢ συμφώνῳ λυθέντῳ τῶ αἰρετῶ δικαστηρίου, ἢ διαλύσεως γυομύνης, ἢ τῶ δούλου τελευτήσαντος, πρὸ οὗ ἐδικάζοντο, εἰ μὴ ὅτι τοῦτω διαφέρει πρὸς τοὺς δικαζομένους.

Εάν ἱερεὺς ἢ ἄρχιερεὺς γήνηται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, ἐκ ἀναγκάζεται ψηφίσασθαι, διὰ τὴν τῶ ἱερέως καὶ τῆς

τῆς ἱεροσύνης, ἢ ὅπ᾽ ἀναγκάζεται A
τῇ ἱεροσυνῇ χολάζειν. ὡς δὲ ὦν
μὴ πρὶν ἱεροσύνῃ γέρονεν αἵρε-
τος, ἀναγκάζεται.

Κωλύεται ὁ αἵρετος δικαστὴς
ψηφίζεσθαι ἐπὶ ἀπρωποῖα ἢ ἀ-
μρτήματ^Θ ἀγωγῇ, ἢ δημοσίῳ
ἐκλήματι· καὶν ψηφίσεται, οὐχ
ἀρμόζει ἀπαίτησις. οὔτε ὡς κατὰ
ἐκείνου ἐλδοθείας, ἢ ὑλγείας, οὔ-
τε εἰ λήγεται φιδικομισαρέαν ἐλδο-
θείαν χρεωστέσθαι, οὔτε ὡς που-
πλλαρείας ἀγωγῆς δυνάται ἀκροά-
σθαι ὁ αἵρετος δικαστὴς.

Εάν δοδλος συμφωνήσῃ, ἐκ ἀν-
αγκάζεται ὁ αἵρετος δικαστὴς ψη-
φίσεσθαι· καὶν ψηφίσεται, ἐκ ἀ-
παίτεται ἢ ποινή.

Εάν τις ἐλθῇ πρεσβυτὴς ἐν Ρώ-
μῃ, ἐκ ἀναγκάζεται ὁ δικαστὴς πε-
ρὶ ὧν ὡς τῆς πρεσβείας γέρονεν
αἵρετος δικαστὴς ψηφίζεσθαι· εἰ μὴ
ἄρα θέλει ὁ πρεσβυτὴς ἢ τῆτο, ὅ-
τε αὐτῷ διεκδικεῖ. εἰ δὲ νυνὶ ἐν τῇ
πρεσβείᾳ αἵρετος ληφθεὶς ψηφί-
σεται, ἔμάλιστα ὡς τῇ ἐν τῇ πρε-
σβείᾳ γυομύων ἀναγκάζεται ψη-
φίσεσθαι· τὰ πάντα γὰρ πάντα, καὶν
ἐπὶ ἐμβάθμου δίκης χῶρεν ἔχει.

Εάν τις μὴ τῶν τελευτήσαντος ἐν
αἵρετῳ δικαστῇ διαζόμεν^Θ ἐπα-
γάγῃ ζήτησιν ὡς ἐκ κληρονομίας, κω-
λύεται ὁ αἵρετος ψηφίσεσθαι, ἵνα
μὴ γῆν^Θ ὡς κληρονομία.

Ὁ αἵρετος διαγνώμων ἐπεκτείνειν
δυνά^Θ ἢ προθεσίαν, ἔχει ὅτε ἐκ συμ-

Basil. Tom. I.

religionis, & quia sacerdotio
vacare cogitur. si verò post
sacerdotium arbitrium susce-
perit, cogitur.

Arbiter sumptus de actio- s. 5.
ne ex delicto famosa s, vel de
crimine publico, vetatur sen-
tentiam dicere: & quamvis
dixerit, poenæ persecutio non
est. neque de statu libertini- s. 6.
tatis vel ingenuitatis, nec si ex
fideicommissi causa libertas
deberi dicatur: nec de actio-
ne pupillari.

Si servus compromiserit h, s. 7.
arbiter sententiam dicere non
cogitur, nec si dixerit poenæ
executio datur.

C Si quis Romam in legatio- s. 8.
nem veneritⁱ, arbiter senten-
tiam dicere non cogitur, de
quibus ante legationem arbi-
ter sumptus est: nisi & hoc le-
gatus velit cum se defendit^k.
Sed si nunc in legatione com-
promittat, sententiam dicere
cogitur, maximè de his, quæ
in legatione contraxit. hæc
enim omnia etiam in iudicio
ordinario locum habent.

D Si is faciat controuersiam s. 9.
hereditatis qui cum defuncto
compromiserat, vetatur ar-
biter sententiam dicere, ne
hereditati præiudicium fiat^l.

Arbiter diem constitutum s. 10.
compromisso proferre po-
test^m, non cum ex conven-

Y

tionem, sed cum iussu arbitri eam proferri necesse est, ne poena committatur.

§. 11. Si arbiter latitet, prætor eum inuestigat, & si diu non paruerit, multam indicit.

§. 12. Si sic compromissum sit, ut vel unusⁿ arbitrorum sententiam diceret, qui præsens est, absentibus etiam cæteris^B sententiam dicere cogitur: non etiam si actum sit, ut omnes sententiam dicant, aut maior pars: singuli enim separatim non coguntur, quia licet unus sententiam dixerit, poenæ petitio non est.

§. 13. Si euidenter appareat inter arbitrum & litigatorem inimicitias intercessisse, & ob id testibus conuocatis conuentus sit, ne sententiam diceret, & nihilominus nullo cogente dixerit, etiam si appellari non potest, tamen vice appellationis per doli mali exceptionem retractatur de sententia arbitri^o.

§. 14. Arbiter id quod cautum est egredi non potest.

§. 15. Non valet sententia arbitri si reiiciat ad iudicium, vel dicat in se denuò, vel in alium compromittendum: litem enim finire debet. non potest autem dicere, ut arbitrio Petri fundus tradatur, aut satisfidetur^p: ipse enim statuere debet, quemadmodum satisfidetur, quibuscumque fi-

φώνου, ἀλλ' ὅτε κελύσῃ αὐτῷ ταύ-
πλω ἐπεκτανθῆναι ἀναγκαῖόν ὄσιν,
ἵνα μὴ βεβαιωθῇ ἡ ποινή.

Λαμβάνοντα τὸ αἵρετον διαγνώ-
μονα ὁ πραιτωρ ἀναζητεῖ, καὶ ποινὴν
ἐπιτίθησιν ὅτι πολὺ μὴ φαινομένη.

Ἐὰν ἐνέκειρ τῷ αἵρετῷ δικα-
σθεῖα, ὥστε διώσασθαι (ὧ) ἓνα τῶν
δικαστῶν εἰς τὰς ψηφίζεσθαι, ἀνα-
γκάζεται ὁ πραιτωρ καὶ τῶν ἄλλων ἀπο-
λιμπανομένων ψηφίζεσθαι· οὐ μὲν
ἐὰν δέδοκτο τοῦ πάντας ἢ τὸ μείζον
μέρος ψηφίσασθαι ἐκ ἀναγκάζε-
ται γὰρ ὁ καθέκαστος. ὅτι καὶ ψη-
φίσσεται, ἐκ ἀπαυτεῖται ἡ ποινή.

Φανερὰς ἐχθρας πρεμπεσού-
σης μετὰ τῷ αἵρετῷ δικαστοὶ καὶ
τῷ δικαζομένῳ, καὶ διαμάρτυρησεν
C μὴ ψηφίσασθαι μηδενὸς ἀναγ-
κάζοντος ἐψηφίσαν, εἰ καὶ ταμά-
λισα οὐ διωκτὴν ἐγκαλεῖσθαι,
ὅμως ἐν ταύτῃ ἐγκλήσει διὰ τῆς
τῷ δόλου πρᾶξεως αἰάψηλα-
φᾶται ἡ τῷ αἵρετῷ δικαστοὶ ψη-
φῶ.

Οὐ δύναται παρελθεῖν τὸ σύμ-
φωνον ὁ αἵρετὸς δικαστής.

D Οὐκ ἔρρωθ' ἡ ψήφος τῷ αἵρετῷ δι-
καστοῦ, ἢ τῷ δίκῃν εἰς δικαστήριον πα-
ραπέμπουσα, ἢ διατυποῦσα αἵρετον
δικαστῶν γινέσθαι αὐτῷ, ἢ ἑτέρον τμη-
τικὴν γὰρ αὐτῷ εἶναι δεῖ τὸ ὑποδείκναι.
ὁ δὲ αὐτῷ λέγειν τὸ πρᾶξαι ὅτι ἀρετὴ
γινέσθαι δοκιμασία Πέτρῳ, ἢ ταῖς ἱκανὰ
δοθέναι αὐτῷ γὰρ διατυπῶν ὁφείλει
πῶς χρὴ τὰ ἱκανὰ δοθῆναι, ἢ διὰ ποίων

ἐπισητῶν, καὶ μὴ τῷτο παραπέμπειν^A αὐτὸν εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ εἴλοντο αὐτὸν, ἵνα ὀρίσῃ τὸν δοκιμασίαν καὶ τὰ ἱκανὰ δοθῶναι.

Οὐ δυνάται ὀρίσῃ αὐτὸν συζυγῶναι δικαστὴν ἑστῶτα, εἰ μὴ ἐνέκειτο τοῖς συμφωνοῖς.

Εάν ἐπρωτήσαντες θέλωσι διὰ ἐντολέων ἀγωνίσασθαι, δυνάται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς κελεύειν παρέϊναι^B τοὺς ποροτύποις, καὶ τοὺς κληρονόμοις αὐτῶν, εἰ μὴ μὴ γέγονεν αὐτῶν ἐν τοῖς συμφωνοῖς.

Οφείλει διατυποῦν ὁ αἰρετὸς δικαστὴς πῶς δεῖ παραδοθῶναι νομικῶς χρονίζουσαν. οὐ μὴν ἵνα δοθῇ ἱκανοδοσία· εἰ γὰρ τὸ ποροτὸν μὴ ἀποδέξεται ὁ κύριος τῷ ποροτάμῳ, ἢ ποινὴ βεβαιούται.

Παρεξίεναι τὸ σύμφωνον ὁ αἰρετὸς δικαστὴς οὐ δυνάται. εἰ οὐκ ἐπεκτείνῃ πλεὺς ποροτομίαν μὴ λαβὼν ἄδαν, ἐκ ἑρρώται.

λγ'. Εἰ ὅ καὶ ἔλαβεν ἄδαν ἐπεκτείνῃ, οὐ δυνάται ποροχρονίζῃ ἀνπλαζόντων τῶν μερῶν.

λδ'. Γαῦλ. Εάν ἐκ δύο ἐνόχων ἢ ἐπρωτῶντων, ἢ ἐπαγγελιομένων, ἢ δύο δεγυροπρατῶν ἅμα συγγραμμένων, ὁ εἰς σύμφωνον αἰρετὸς δικαστὴς ποιήσῃ, καὶ ὁ ἑστῶτα πλεὺς δυνάμιν τῆς ψήφου ἢ ἐνάγῃ, ἢ ἐνάγηται, οὐ βεβαιούται καὶ τῷ δικασταμῶν ἢ ποινὴ, εἰ μὴ κοινωνοὶ εἴσι.

Basil. Tom. I.

deiusforibus, non in alium transferre: nisi ad hoc compromissum sit, ut arbiter statueret, cuius arbitrato satisfdari oporteret.

Non potest pronuntiare alium sibi cōiungi arbitrum, nisi hoc pactis adiectum sit.

Si qui stipulati sunt, per §. 16. procuratores litigare velint, arbiter iubere potest dominos adesse, & heredes eorum^a, si in compromisso facta sit heredum mentio.

Arbiter statuere debet, §. 17. quemadmodum tradatur vacua possessio, non etiam ut interponatur cautio de rato: nam si ratum non habeat rei dominus, poena committitur.

Arbiter nihil extra com- §. 18. promissum facere potest. si igitur diem protulerit, nisi specialiter in compromisso id ei permissum sit, non valet. XX XIII. Sed & si ei diem^{L. 35.} proferre & prorogare permissum sit, contradicentibus litigatoribus anteferre & anteuertere non potest^r.

XXXIV. PAVL. Si ex duo-^{L. 34.} bus reis^f stipulandi, aut promittendi, aut ex duobus argentariis, qui simul nomina fecerunt per scripturam mensæ, vnus compromiserit, & alter correus contra tenorem sententiæ agat, aut conueniatur, poena non committitur, nisi focij sint.

Y ij

Commisſâ poenâ ſoluitur A
compromiſſum: niſi id actum
ſit, vt in ſingulas cauſas to-
tiens committatur.

L. 35. XXXV. GAI. Pupillus ſi-
ne tutoris auctoritate inutili-
ter compromittit. fideiuſſor
tamen ab eo fortè datus poe-
nam præſtat^r.

L. 36. XXXVI. Si feriatis diebus
cogente prætore arbiter ſen-
tentiam dicat, poena peti-
tur: niſi fortè alia lege eadem
dies feriata excepta ſit^u.

L. 37. XXXVII. CELS. Si heres
contra formam ſententiæ pe-
tat^x, poenam committit.

L. 38. XXXVIII. MODESTIN.
Poena petitur ab eo, qui eam C
commiſit, licet nihil interſit
aduerſarij eius arbitri ſenten-
tiæ ſtari.

L. 39. XXXIX. Non ex omnibus
cauſis ex quibus arbitri ſen-
tentia quis non paruit, poe-
nam committit, ſed cùm pe-
cuniam dare, aut facere ali-
quid iuſſus eſt. poteſt arbiter
eum, qui per contumaciam
abſuerit, punire pecuniam D
aduerſario dari iubendo, non
item eum, qui ſibi in teſtium
nominibus exhibendis non
obtemperauerit.

Si arbiter diem proferri
iuſſerit, cùm hoc ei per-
miſſum eſſet, & vnus in
mora fuerit, poena commit-
titur.

L. 40. XL. POMPON. Si arbiter iuſ-

Βεβαιουμένης τῆς ποινῆς, λύε-
ται τὸ αἵρετόν δικασήεον· εἰ μὴ
ἐδεδόκτο ἐφ' ἐκατέρῳ κεφαλαίῳ
αὐτῷ βεβαιωθῆναι.

λέ. Γαι. Οὐκ ἰχυροῦς ὁ δῶν^β
αὐτοῦ τῆς αὐθεντίας τῷ ἐπιζῶντι π-
τεται ſύμφωνον πρὸς αἵρετον δι-
κασίῳ. ὁ μὲν τοι ὧρ' αὐτῷ δοθεὶς
B ὡς εἰκὸς ἐβήθη, δίδωσι τῷ ποινῷ.

λς'. Εὰν ἀναγκάζοντος τῷ πρᾶ-
τωρ^β ἐν ἀπράκτῳ ἡμέρᾳ ψηφί-
σηται ὁ αἵρετος δικαστής, ἀπατεῖται
ἡ ποινὴ· εἰ μὴ ἄρα ἡ θιαυτὴ ἀπρα-
κτ^β ἐτέρῳ νόμῳ ἐξήρηται.

λζ'. Κελσ. Καὶ κληρονόμος ἀπα-
τεῖται τῷ ὧρ' αὐτῷ δυνάμει τῆς ψήφου
ὑποπίπτει τῇ ποινῇ.

λη'. Μοδῆς. Ο ὑποπεσὼν, ἀπα-
τεῖται τῷ ποινῷ, εἰ καὶ μὴ διαφέρει
τῷ ἀντιδίκῳ αὐτῷ σερχθῆναι τῷ ψη-
φῷ.

λθ'. Οὐ πάντοτε δίδωσι τῷ ποινῷ,
ὁ μὴ πειθαρχῶν τῇ ψήφῳ, ἀλλ' ὡί-
κα ἐκελεύσθαι χρήματα δοῦναι, ἢ
ποιῆσαι π. δυνάται πρὸς τοιοῦτον καὶ
V καὶ πρὸς τὴν ἀπολύφθεν-
τα τῷ ἀντιδίκῳ αὐτῷ· οὐ μὲν τοι
V μὴ πειθαρχήσαντα αὐτῷ πρὸς
τῷ ἐκδοσιν τῷ ὀνομάτῳ τῷ
μδρτύρον.

Εὰν λαβὼν ἄδελφον ἐπιτρέψῃ
ὁ αἵρετος δικαστής τῷ πρὸς τοιοῦτον
ἐκπαινεῖν, ὅς οἱ εἰς ὑπέρθετον, βε-
βαιώσῃ ἡ ποινὴ κατ' αὐτῷ.

μ'. Πομπων. Εὰν ἐπιτρέψῃ ὁ αἵ-

ρετὸς δικαστῆς παραφυλάττει τὰς
καλανδαῖς, καὶ ἢ αὐτὸς μὴ ἔλθῃ, ἢ
καὶ τελευτήσῃ πρὸ τῆς καλανδῶν,
οὐ βεβαιόταται ἡ ποινὴ· ὥστε οὔτε
ὅτε ἐπρωτῆσαι ἐμποδίσθαι λαβεῖν.

μα'. Καλλιστ. Τὸν ἥπτονα τῆς εἰκοσι
ἐνιαυτῆς ἐκ ἕξεσιν ὀπιλέγεσθαι αἰ-
ρετὸν δικαστὴν· οὔτε γὰρ ἀρμόζει
ποινὴ ἐκ τῆς ψήφου αὐτοῦ, ὅτι
μήτε ὁ νόμος αὐτὸν ἀναγκάζει ψη-
φισαδα. ὁ μὲντοι μείζων τῆς εἰ-
κοσι ἐτῶν ἀφῆλιξ, εἰς πεντήκοντα
ἀνάχεται χρόνον αἰρετὸς δικαστῆς,
βοηθεῖται.

μβ'. Αἰρετὸς δικαστῆς ἐψηφισά-
ς δοῦλον ἀποκαταστῆναι· ἢ τοῦτου
μὴ χρόνιόν, δοῦναι τῷ δημο-
σίῳ πλὴν πονίῳ, πρὸς τὴν δυνάμιν τῆς
συμφώνων. διὰ τῆς ψήφου οὐδὲν
τῷ δημοσίῳ προσαυξάνεται. ἡ δὲ
ποινὴ βεβαιόταται καὶ τῇ μὴ πειθα-
ρχεῖται τῇ ψήφῳ.

μγ'. Εἰς πάντων τῶν φιλο-
νεκροῦντων χρόνους τὰ αἰρετὰ σύμ-
φωνα, καὶ καὶ πλῆν μὴ κινήσω τι-
νά, μήτε πρὸ αὐτῶν ὁ δικαστῆς ψη-
φισαται, δυνάμει πρὸ αὐτῶν ὑπε-
ρβαίνειν, ἢ οὐχ ὑποπίπτει τῇ πο-
νίᾳ· εἰ δὲ κακοδελῶς ἐπράξῃ τὸν χρό-
νον, καὶ μὴ, ὑποκίμαι δὲ τῇ ποινῇ.

μδ'. Καὶ πρὸς ὁροθεσίῳ ψη-
φισαται συστάσει αἰρετὸς δι-
καστῆς, καὶ τῶν ὁρῶν, ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὁ μὴ ἐμμέ-
νων.

με'. Οὐ δυνατόν ὄρεξασθαι
Basil. Tom. I.

A ferit Calendis adesse, & aut
ipse non venit, aut ante Ca-
lendas decessit, non commit-
titur poena: quemadmodum
nec si per stipulatorem stet
quominus accipiat.

XLI. CALLIST. Minorem L. 41.
viginti annis compromissa-
rium iudicē eligere non licet:
nec enim poena ex eius sen-
tentiā peti potest, quia neque
lex ipsum iudicare cogit. ma-
iori tamen viginti annis, si
minor viginti quinque teme-
rē arbitrium receperit, suc-
curritur.

XLII. Arbiter iusserat fer- L. 42.
uum restitui: aut eo non re-
stitutio praestari fisco poenam,
ut compromisso promissum
erat. ob eam sententiam fisco
nihil acquiritur. poena au-
tem committitur aduersus
eum, qui arbitri sententiā
non obtemperat.

XLIII. Si de omnibus con- L. 43.
trouersis compromissum fa-
ctum sit, & per errorem spe-
cies quasdam in petitionem
non deduxi, nec arbiter de
his quicquam pronuntiauit,
eas postea petere possum, nec
poenam committo. si verò
inalignè hoc feci, peto qui-
dem, sed poenae subiicior.

XLIV. Licet arbiter de fi- L. 44.
nibus praesentibus partibus
sententiam dixerit, & termi-
nos posuerit, poenam com-
mittit qui arbitro non pa-
ret.

XLV. Personam insertam L. 45.
Y iij

compromisso egredi non li-
cet.

L. 46. XLVI. De his controuer-
siis, quæ ab initio fuerunt ^a,
non quæ postea superuene-
runt iudicare arbiter potest.

L. 47. XLVII. Si conuenerit vt
præsentibus partibus aut he-
redibus eorum arbiter sen-
tentiam dicat, & alter ex li-
tigantibus decesserit pupillo
herede relicto, sententiam
dicere non potest, nisi tutoris
auctoritas interposita fuerit.

§. 1. Item si alter furere cœpe-
rit,

L. 48. XLVIII. Sententiam ferre
non compellitur.

L. 49. XLIX. Quin imò prohibe-
tur: nihil enim coram furio-
so ^b fieri intelligitur. Quòd si
curatorem habeat, vel ha-
buerit adhuc lite pendente
potest præsentem curatore sen-
tentia dici.

§. 1. Arbiter & per nuntium,
& per epistolam ^c adesse par-
tes ^d iubere potest.

§. 2. Si ab altera duntaxat par-
te heredis mentio facta fue-
rit, & quilibet ex litigantibus
decesserit, compromis-
sum soluitur ^e.

L. 50. L. Si arbiter ex compro-
misso sumptus cum intra eum
diem qui constitutus compro-
misso erat sententiam dicere
non possit, diem compromis-
si proferat, cum eius rei po-
testatem non acceperit, pœ-
nam non committit, qui ei
non obtemperat.

τὸ ἐκείμηνον τοῖς αἰρετοῖς συμφώ-
νοις πρὸς ὅσων.

μς'. Περὶ τῶν δὲ ἀρχῆς οὐσῶν φι-
λονεικῶν, οὐ μὲν τ' ἐπιγυρομένων, ὁ
αἰρετὸς δικαστὴς δυνάτ' ψηφίσασθαι.
μζ'. Εἰ δὲ ἐδόξεν ὥστε πρὸντων τ'
μερῶν, ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῶν
ψηφισθῆναι, καὶ τελευτήσῃ ὁ εἰς ἐπι-
B ἀνήλω κληρονόμος, οὐ δυνάται ψη-
φισθῆναι μὴ παρενπεριμένης τῆς
ἀνθεντίας τῆς ἐπιζήτου.

Εἰ δὲ ὁ εἰς τῶν δικαζομένων
μανῆ.

μη'. Οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίσασθαι.
μθ'. Μᾶλλον μὲν οὐκ καλύε-
ται· οὐδὲν γὰρ ἐν παροισίᾳ τ' μα-
C νομένου δοκεῖ γίνεσθαι. εἰ δὲ κουρά-
τωρ ἔχῃ, ἢ ἔχῃ τῆς δίκης ἡρτημένης,
δυνάτ' ψηφισθῆναι παρόντων τ'
κουράτωρ.

Ο αἰρετὸς δικαστὴς καὶ δι' ἀγγέ-
λου, καὶ δι' ἐπιστολῆς δυνάται κα-
λύειν παραφυλάξαι τὰ μέρη.

Εὰν δὲ ἐνὸς μόνου μέροις κλη-
ρονόμου γῆται μνήμη, ὅτε τελευτή-
σῃ οἷοςδήποτε τῶν δικαζομένων, λύε-
ται τὸ αἰρετὸν σύμφωνον.

ν'. Εἰ δὲ ἐμπροθέσμως μὴ δυνά-
μην ψηφισθῆναι ὁ αἰρετὸς δι-
καστὴς ἐπεκτείνει πλεὺς προθεσμίου,
ἀδικεῖν τοῦτου μὴ λαβὼν, οὐχ
ὑποπίπτει τῇ ποινῇ ὁ μὴ πειθαρχ-
ῶν.

να'. Περὶ ἰδίου πραγματοῦ οὐ-
δεὶς γίνεται αἰρετὸς δικαστής.

νβ'. Ο κατὰδικασθεὶς ἐὰν ὑπὲρ
σηταὶ καταβαλεῖν, ὑποπίπτει τῇ ποι-
νῇ. ὕστερον δὲ καταβαλὼν ἐλθὼν
ροῦται αὐτῆς.

νγ'. Μὴ χρεῖαν ἔχτω ἐκκλήτου
ἢ τῆς αἰρετῆς δικαστοῦ ἀπόφασις μη-
δὲ πλὴν αὐτῆς κατὰδίκης ἀγωγῇ
τυπούτω. μόνον δὲ διὰ τῆς ποινῆς
μεθοδεύετω (γ) ὡς βραδύνοντα, εἰ
μὴ μᾶλλον ὀρεαθεῖσαν ἡμέραν ἐξ-
εφωνήσῃ.

νδ'. Ο μὴ κατὰ (γ) ὀρεαθέντα τοῖς
διαγνώμοσι καμρόν καταλαβὼν, ἢ
συμφωνηθεῖσαν ποινῇ ἀπαυτεῖδω.

νε'. Ο πρὸς χάριν τῆς ἰδίου ἀν-
τιδίκου, ἢ διὰ ρυπαρίαν τῆς δια-
γνώμονος κατὰδικασθεὶς, μὴ μόνον
αὐτῇ τῆς ποινῆς ἐναγόμενος ἔχ-
τω δόλου ὡς βραδύνω, ἀλλὰ καὶ
πλὴν ἀγωγῇ κινεῖτω ἀπὸ τῆς ἐγ-
καμμένου αὐτῇ δόλου κεφαλαίου
τοῖς διαγνώμοσιν.

νς'. Αἱ γυναῖκες μὴδὲ μετὰξὺ τῶν
οἰκείων ἀπελθόντες δικάζουσαι,
ποινῆς ἀπάτησιν, ἢ ὡς βραδύνω
τοῖς δικαζομένοις πικτέτωσαν.

ΣΧΟΛΙΑ.

Ὡς οὐδεὶς ἐαυτὴν δικάζει, ἢ δικαιοδοτεῖ,
κατὰ γ' κεφ. 32. τίτ. 3. οὕτως οὐδὲ αὐτὸς ἰδίου
πραγματος ὑπὲρ αἰρετὸς δικαστής, ὡς τ' να'. κα-
τὰ πρῶτον τίτ. καὶ ὡς περὶ οἱ ὀρδινάριοι δικα-
ζοῦντες ἀλλήλων ἢ ἀγίων διαβεβηλίων ἐδί-
καζον, οὕτως καὶ οἱ αἰρεταί. καὶ ζητεῖ κεφ. η'.
καὶ τίτ. 5. κεφ. η'. κατὰ τὸν αὐτὸν οἶκε τὸ αἰ-
ρετὸν δικαστήριον κυρίως δικαστήριον. καὶ

LI. De re sua nemo arbi- L. 51.
ter fit.

LII. Si iussus soluere mo- L. 52.
ram fecerit, poenæ subiicitur.
sed postea soluendo poenā
liberatur f.

LIII. A sententia arbitri ap- L. 1. C.
pellandi necessitas remitta- cod.
tur: nec iudicati actio inde
formetur. sed poena tantum
petatur ab eo qui sententiæ non
paruit, nisi post diem com-
promisso statutam lata sit.

LIV. Qui contra compro- L. 2.
missum apud arbitrum præ-
sentiam sui non fecerit, pla-
citæ poenæ obnoxius fiat.

LV. Qui in aduersarij sui gra- L. 3.
tiam, vel propter arbitri for-
des condemnatus est, non so-
lum si de poena conuenietur,
exceptione doli utatur, sed
etiam ex clausula de dolo
quæ arbitrio subiicitur actio-
nem moueat.

LVI. Mulieres etiam si in- L. vlt.
ter liberos suos sententiam
dixerint, nec poenæ petitio-
nem, nec pacti exceptionem
pariant.

SCHOLIA.

a Proximum est.] Quemadmodum
nemo suæ rei iudex est, aut ius si-
bi dicit, cap. 32. tit. 3. ita neque de
re sua arbiter fit, ut cap. 51. huius
tit. & quemadmodum iudices ordi-
narij propositis sacris euangelis iu-
dicabant: ita & arbitri. quare c. 8. &
tit. 6. c. 4. eâ re igitur compromissum
iudicio ordinario proximum est. cum

Y iiij

quia litis contestatio in compromisso, sicut in iudicio ordinario vocationem interpellat. & quemadmodum iudex ordinarius de coepta iam causa sententiam dicere cogitur: ita & arbiter.

^b *Exceptio.*] Nota differentiam inter arbitrum & iudicem ordinarium, quam inuenies in 2. them. capitis 13. sicut in 1. them.

^c *Si iudex compromissarius.*] Nota aliud esse compromissum, aliud arbitrium: promiscue autem in hoc tractatu vitur.

^d *Tutela actione.*] Fortasse hoc speciale est in tutela actione.

^e *Ratum non est.*] Ratum non esse dixit, quatenus restitutionis auxilio rescinditur. vel pone minorem sine curatore iudicium suscepisse iuxta legem dicentem: si minor sine curatore litigarit, & causam obtinuerit, sententia rata est, non etiā si victus sit.

^f *Ignominiosus.*] ENANTIOPHAN. Atqui infamis adlidere non potest; neque pro omnibus postulare, vt lib. 3. tit. 1. constit. 1.

^g *Iudex est.*] Iudex eius rei, de qua iudex est, arbitrium recipere non potest, aut interloqui, iuberéque vt partes arbitrum se eligant.

^h *Turpitude.*] Hoc est, si per sordes, pecuniā acceptā, aut qua alia re turpi arbiter corruptus arguatur.

ⁱ *Causa cognita.*] Nec tibi diuersum videatur cap. 3. huius tit. Cum igitur inueneris, iniuriam fecerint, perpendendum erit, an atrox sit iniuria, vel non. cum verò, infamauerint, atrocem iniuriam semper intelligas.

ANONYMI. Fortasse enim atrox, aut turpis iniuria ei à litigatoribus facta est; aut arbitro in magistratu vel potestate posito. & nota quod heic dicitur, propter id quod indistinctè habetur 15. & 30. digesto.

ENANTIOPHAN. Interdum arbiter sententiam dicere non cogitur: vt putà, si litigator iniuriam ei intulerit, aut si inimicitiae capitales inter eum & arbitrum intercesserint. lege lib. 2. tit. 12. dig. 20. & lib. 5. tit. 2. dig. 18. lib. 50. tit. 5.

^k *Nudo pacto.*] Hoc est, nullo dato, promissione, nudo pacto.

^l *Quod sibi debetur.*] Fortasse, quod ei specialiter debebatur ab altero.

A ὅτι ἡ προκαταρξίς ἐστὶ τῶν αἰρετῶν ἀεικλήτων ἡ γρόνον, ὡς ἐπὶ τῷ κυρίου. καὶ ὡς ἀρ' ὁ ὀρδινάριος, οὕτω καὶ ὁ αἰρετὸς ἀναγκάζεται ἀποφύγειν τὴν ἐγγυματοζομένην ἐμπαροῦν αὐτὸν ὑποπτον.

Σημείωσαι τὴν ἀφ' ὧν τὸ αἰρετὸν καὶ τὸ ὀρδινάριον δικαστὸν, ὡς ἀρ' ὁ ὀρδινάριος ἐν τῷ β'. θεματι τῷ ιγ'. κεφ. ὡς ἐν τῷ ε'. θεματι.

Σημείωσαι ὅτι ἑτέρων ἐστὶ χρηματοζομένων, καὶ ἑτέρων αἰρετὸν δικαστήριον. ἀδ' ἀφ' ὧν δὲ χρᾶται ἐν τῷ πρῶντι σωτ' ἄρχματι.

Ἰσως ἰδικὸν τῷ τῇ τουτέλαε.

Τὸ δὲ ἐρρώται εἶπεν, ὅσον πρὸς δι' ἀποκαταστάσεως ἀνατρέπεσθαι. ἢ οὕτω νοήσας, ὡς χαρὶς κουράτωρος δικαστῆς, καὶ τὸν νόμον τὸν λέγοντα· εἰ ἀνὴρ χαρὶς κουράτωρος δικαστῆς, καὶ νικήσῃ, ἐρρώται· οὐ μὲν εἰ ἀνὴρ ἡττηθῇ.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Καὶ μὲν ὁ ἀπὸ οὐ σωτ' ἄρ' ὁ, οὐτε ὡς ἐτυχε σωτ' ἄρ' ὁ, ὡς βιβ. γ'. πτ. α'. ἀρ' α'.

Οὐ διώσκει ὁ δικαστὴς ἐν ᾧ δικάζει πρὸς ἄρχματι αἰρετὸς γίνεσθαι, ἢ ἀφ' ὧν καὶ κελεύει τοῖς μέρεσιν ὡς αἰρετὸν δικαστὴν αὐτὸν αἰρεῖσθαι.

Τουτέστιν, εἰ ἀνὴρ ἡττηθῇ ἀρ' ὁ ὑποπτον, ἀρ' ὁ χρημάτων, ἢ δι' ἑτέρου αἰρετὸν πρὸς ἄρχματος ἀφ' ὧν αἰρεῖται.

Μή σοι ἐναντιωθῇ ὁ γ'. κεφ. πύπου τῷ πύπου. ἐνθα οὖν ὁ, ὑβρίσσει, δ' ὑβρίσκει, σκοπητέον εἰ πρὸς ἄρχματι ἐστὶν ἢ ὑβρίσκει, ἢ οὐ· ἐνθα δὲ, ἀπὸ μάλιστα, πότε πρὸς ἄρχματι ὑβρίσκει νόσον.

Τοῦ Ἀνανύμου. Τυχὸν γὰρ πρὸς ἄρχματι ὑβρίσκει αὐτὸν, ἢ ἀρ' ὁ, ἢ μέγα ὡς ὁ πρὸς ἄρχματι πρὸς ἄρχματι. καὶ σημείωσαι τὸ πρὸς ἀρ' ὁ ἀδ' ἀρ' ὁ πρὸς ἄρχματι διγ. ιε'. καὶ δ' λ'.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Εἰδὲν ὅτι ἐν ἀρ' ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ψηφίσασθαι, τυχὸν εἰ ἀνὴρ ὑβρίσκει πρὸς τὸ δικαζομένου, ἢ ἐρ' ὁ κεφαλαικῶς ἔχει. ἀνὰ γὰρ βιβ. β'. πτ. β'. διγ. κ'. καὶ βιβ. ε'. πτ. β'. διγ. ιη'. βιβ. ι'. πτ. ε'.

Τουτέστι, δι' ἄρ' ὁ δόσεως, καὶ ἐπερωτήσεως ἐπὶ ψιλῶ συμφωνῶ.

Τυχὸν δ' ἰδικῶς ἐπὶ πρὸς ἄρχματι αὐτὸν πρὸς τὸ ἑτέρου.

Οταν ὑπο αἵρεσιν εἴη τὸ συμφώνον· ὑφά-
πλωθήσεται γὰρ ὁ χαρὲς ἐπὶ τῇ ἐκβάσει τῆς
αἵρεσεως παρ' αἵρεταὶ δικαστηρίω· ἵνα ὅταν γέ-
νηται, δικάσῃ καὶ ὁ δῖς. Εἰ δὲ καὶ ἐπωτήθη-
σαν ποινῶν οἱ λιτήρατες, ἕτερος δὲ αὐτῶν
ἀκχεπιδιγνώσκει παρ' ἑτέρω πεποιήκεν ἐπὶ τῇ
τῷ κομφορμίου ποιῇ, ὁ δὲ οὕτως ὁ δῖς
βίβας ἀνακρίσεται ἀποφύλασαι.

Διὰ τὸ γὰρ ἀλλὰ τὸ μονομέρες τῆς ποι-
νῆς οὐκ ἀνακρίσεται ὁ αἵρετος δικάσαι. ὁ δὲ
γὰρ δεκεὶ αὐτῶν ἀντὶ ποινῆς ἢ τῷ ἐναρμόδιον
παράσταται.

Τυχὸν γὰρ οὐκ ἐδόθη παρ' δικαστῆν παρὰ
τῶν μερῶν ἐπεκτάσεως ἀδελφ. καὶ σημείωσαι,
ὅτι αἱ ἀποσταλτοὶ συναριθμῶνται ταῖς οὐ-
δεύσεως ἡμέραις τοῖς κομφορμίοις. ση-
μείωσαι· τῶν γὰρ ἀεὶ ζητημένων· καὶ ἀνα-
γνωστὶ τὸ λγ'. διγ. τὸ πρῶτοντος πτ.

Οὐδέπω δέγνω παρ' τῆς ὑποθέσεως δη-
λονότι.

Συναριθμῶνται τῶν μερῶν.

Καὶ ἄλλως εἰ ἐντετῆται ἐν τῷ συμφώνῳ· τὸ
γὰρ δικαστήριον τῷ αἵρετῷ ἐν ὁρισμένῳ συμ-
φώνῳ χαρῶν κινεῖται. εἰ δὲ μὴ συμφωνήσῃ
π, μέρος τετελείωται ἢ πᾶσα χρηματικὴ ἀγω-
γὴ κινεῖται παρὰ τῶν αἵρεταὶ, ὥς ἐπὶ τῶν
πολιτικῶν δικαστηρίων πᾶσα χρηματικὴ δι-
κη στέννεται· ἢ δὲ ἐκκλησιαστικὴ, μέρος
τετελείωται.

Ζήτησι κεφ. θ'. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἄλ-
λο ὕβρις, καὶ ἄλλο ἀπηνία· ὕβρις γὰρ
καὶ συνεστιασμένοις λόγοις τις, καὶ χαρὲς ἀνα-
τεινομένης μόνον, ὥς ἐν τῷ κα'. πτ. τῷ ξ'.
βιβ. τὸ δὲ ἀπηνίαζεσθαι ὁ δὲ ποτε ἐπ' ἐλα-
φῆς νοητέον, ἀλλ' ἐπὶ τραχείας ὕβρεως· ἢ
γὰρ ὕβρις ἢ τραχεῖα ὅτιν, ἢ μὴ.

Εἰ γὰρ ἀπὸ συμφώνου, ἔχῃ ἀδελφ.

Εἰ μὴ που αὐτὸς τῆς ἀειδρομῆς ἀπίος
γέρων.

Ἦτοι, συμφωνήσους πλὴν παρὰ
σημῶν.

Ἦτοι εἰ ἀνὰ ἀειφορήσῃ. ἢ τὸ ἐκτῇ
ἑτέρως νοητέον· οἷον ὥς ὅταν τις ὑπο
πολλῶν δαμειῶν ἐλχόμενος, καὶ μὴ

A^m *Sub conditione.*] Quando condi-
tio compromisso apponitur: produ-
cet enim dies compromissi dum
expectatur conditio, ut post euentum
eius sententiam dicat. Sed & si liti-
gatores pœnam inuicem stipulati sint,
alter autem alteri pœnam compro-
misso adiectam acceptam tulerit, ar-
biter hoc quoque casu sententiam
dicere non cogitur.

n *Non sufficit.*] Nam idcò quia ex
altera duntaxat parte pœnæ stipula-
tio interuenit, arbiter sententiam di-
cere non cogitur: nec enim ei suf-
ficit rei exceptio pœnæ vice.

o *Nec proferri possit.*] Fortasse enim
cautum non erat de die à iudice pro-
ferenda. & nota, feriatos etiam dies
computari diebus compromissi. No-
ta; nam hæc sæpè in quæstionem ve-
niunt. & lege digestum 36. huius
tituli.

p *Nondum liquere.*] Nondum, scili-
cet, arbiter rem causamque cognou-
erat.

q *Datur.*] Glossa interlinearis: Par-
tibus consentientibus.

r *Omni tempore.*] Non idem est, si
dies adiectus sit compromisso: iudi-
cium enim arbitri intra statutum tem-
pus exercetur. Sin autem de die ni-
hil conuenerit, lis pecuniaria apud
arbitrum intra triennium mouetur,
ut in iudiciis ciuilibus. lis omnis pe-
cuniaria triennio finitur. criminalis
autem triennio.

s *Infamatus.*] Quære caput 9. &
nota, aliud esse iniuriam, aliud infamiam: iniuria enim quis adficitur
verbis quoque occultis & subobscuris, & manu aduersus eum leuata,
ut tit. 21. lib. 60. cum autem infamatur, utique non leuem, sed atro-
cem iniuriam pati dicitur: iniuria enim vel atrox est, vel non.

t *Differre cogitur.*] Glossa interlinea-
ris. Nam si ita placuerit inter liti-
gatores, proferendi diei facultatē habet.

u *Non cogitur.*] Glossa interlinearis.
Nisi forte per eum factum sit, ut dies
compromissi exiret.

x *Nisi denuò.*] Glossa interlin. Id
est, ex conuentione diem statuerint.

y *Bonis suis cesserit.*] Id est, si arbi-
trum spreuerit. vel quod dicitur, bo-
nis cesserit, aliter intelligendum est,
nimirum cum quis multis creditori-
bus obnoxius in ius trahitur, & cum

implere eos non possit propter egestatem, domo sua cesserit, siue recedens exierit.

^z *Post multum temporis.*] Glossa interlinearis. Post triennium.

^a *Reuertantur.*] Hoc autem accipe, nisi alium iudicem compromissarium elegerint: tunc enim non interiecto quoque multo tempore arbitrium recusare potest, ut in 9. 10. & 11. digesto.

^b *Aut nullus.*] Nisi fortè conuenierit, ut vel vnus sententiam diceret absentibus cæteris, ut cap. 32. them. 12. Quare librum 9. tit. 3. cap. 39.

^c *Non valet.*] Duobus arbitris eodem tempore electis, si quidem conuenierit, ut si inuicem dissentirent, tertium arbitrum adsumerent, nec eius nomen adiectum est, compromissum non valet: nam cum arbitri persona demonstrata non sit, in eo eligendo arbitri electi dissentire possunt. Si verò conuenierit, ut eis tertius adsumeretur Sempronius, valet compromissum, quoniam in eligendo arbitro dissentire non possunt.

Propter incertitudinem.

^d *Et dissentiant.*] ENANTIOPHAN. Duobus datis pedaneis iudicibus, si contrariæ eorum sententiæ sint, in pendentibus, donec competens magistratus vnâ confirmauerit lib. 9. tit. 3. cap. 28. Neque illud huic capiti obloquitur: Nam inter arbitros & iudices pedaneos interest: qui enim pedaneis iudicibus causam delegauit, secundum diligentem legum obseruationem de ea cognoscere debet.

^e *Cum omnes iudicant.*] ENANTIOPH. In digesto 39. tit. 1. lib. 42. non dixit, cum iudicant, sed cum præsentes sunt.

^f *Cure non est.*] Nota, arbitri sententiam non retractari, id est, ab ea non appellari: tunc enim alter de sententia, quæ secundum alterum data est, sollicitus est, cum de ea appellari potest.

^g *Corrigere.*] Quare lib. 9. tit. 3. cap. 62. ubi dicitur, iudicem qui perperam iudicauit, eodem die sententiam mutare non posse.

A *διυναμνος ἀποδιδῶναι τοῖς παῖσι χρεῖα ὅτι τὴν ἀπορίαν, ἐκστῆ δ' οἰκίας αὐτῶν, ἢ γυναικὶ ἀναχωρήσας.*

Μετὰ τριετίαν.

Τοῦτο δὲ νόησον, εἰ μὴ ἔτερον εἶλον δικαστὴν κομμοεμισάειον. Ὡς γὰρ καὶ μὴ πολλοὶ πρὸς δόξα με χρόνος, ἀδελφὸν ἐχὼ πρῶται δαῖτον δρεβίτειον, ὡς ἐν τῷ θ'. 1. καὶ 1α. διγ.

Εἰ μὴ ποὺ συνέδοξε καὶ ἐνός πρῶτος συμπληφίσασθαι, τῷ ἄλλων ἀπόντων. ὡς κεφαλ. 16. θεματι 16. ζητεῖ βιβλ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. 16.

Δύο καὶ ταῦτον δρεβίτων ἀρεθέντων, εἰ μὴ συνέδοξε, ὡς μὴ συναυνοῦντων αὐτῶν ἀλλήλοις, παρεκληφθῶναι καὶ ἔτερον ἵνα ὁπιγνώμονα τεῖτον λεγόμενον, καὶ μὴ ἔξεφανήσῃ ἡ τῷ ὁπιγνώμονος παροσηγορία, ὥς ἐρῶσα ὁ κομμοεμισάειον τῷ γὰρ μὴ δεδιῶναι ὁ τῷ ὁπιγνώμονος παρόσωπον, δύνανται καὶ τὴν ὁπιγνώμην τοῦτου διχονοεῖν οἱ ἀρεθέντες ἀφηνώμονες. Εἰ δὲ συνέδοξε, ὡς τεῖτον, ἡτοι ὁπιγνώμονα παρεκληφθῶναι Σεμπερῆτιον, ἐρῶσα ὁ κομμοεμισάειον ὁπῶς μὴ διωκόμενοι τοῦτον καὶ τὴν τῷ ὁπιγνώμονος ὁπιγνώμην ἀφαιρέσθαι.

Διὰ τὸ ἀδελφόν.

Τοῦ Εναντιοφαν. Δύο χαμαιδικαστῶν ἀρεθέντων ἐναντίας ἡφθοὶ ἐν ἡρημύῳ εἰσιν, ὡς ὁ παρόσφορος ἄρχων τὴν μίαν βεβαιώσῃ βιβλ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. κη'. καὶ ὥς ἐν ἐναντίῳ τῷ πρῶντι. ἄλλο γὰρ ἀρεπὸς, καὶ ἄλλο χαμαιδικαστῆς ἐπὶ γὰρ τῷ χαμαιδικαστῶν χρεῶν ὅτι τὸν παρὰ πέμψαντα αὐτοῖς τὴν δίκην, ἀκροῶσθαι ταύτης καὶ τὴν τῷ νόμων ἀκρίβειαν.

D Τοῦ Εναντιοφαν. Ἐν τῷ 16. διγέτω τῷ α'. τίτ. 16. βιβλ. ὥς εἶπεν, ὅτε πληφίζονται, ἀλλ' ὅτε πρῶτον.

Σημειώσαι, ὅτι ὥς ἀνακληφῶνται ἡ τῷ ἀρετῷ ἡφθος, ἡτοι ὥς ἐκκλητῶνται. πότε γὰρ ἔτερος ἔτερου ἡφθον πολυπραγμονεῖ, ὅτε καὶ ἐκκλητος ἀρμόζει.

Ζητεῖ τῷ θ'. βιβλ. τίτ. γ'. κεφ. 16. ὅ φησιν. ὅτι ὁ παροπτεῶς πληφισάμενος αὐτῷ μερὲν ἀλλὰ δώσει τὴν ἡφθον.

Τῶν κεφαλαίων τὰ μὲν χτ' φύσιν κοι-
νωνοῦσιν ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὡς ὅτι ὁ πλείστον
ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλλήλων, ἀσπύτως δὲ κοινοῦ-
σιν. τὰ δὲ μὴ ὅλως ὅτι κοινοῦνται ἀλλή-
λοις, ἀλλὰ πόρῳ διεσπαστά ἀλλήλων, ἀφ'
ἑαυτοῦ ἐνοῦνται συμβαίνοντες. καὶ χτ' φύσιν μὲν κοι-
νωνοῦσιν, ὡς ὅταν ἀγρὸν μισθωτικῶς ἐκχα-
ρατῆται πρὸς ἀπ' ἐμῶν, δένδρον ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐν-
ἀγεται μοι τῇ αὐτῇ δένδρῳ ὅμοιον, καὶ τῇ αὐτῇ
μισθώσεως, καὶ τῇ ἀκροῦσιν αἱ ζυνεὶς ὅτι κοι-
νωνοῦσι πόρῳ ἀλλήλων, ὡς βιβ. κβ'. τίτ. ε'.
κεφ. κθ'. γέμασι ε'. τοῦτων γὰρ κοινοῦσι, ὅτι
κινηθῆναι τῆς μίας, ἢ ἑτέρας ἀναρρεῖται, ὅτι
μόνον τῇ αὐτῇ σωζομένη. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ
ὡς ἐπὶ ὁ πλείστον ἀλλήλων, ἀσπύτως ὅτι κοι-
νωνοῦσιν, ὡς ὁ αὐτὸς νομῆς, ὁ αὐτὸς δεσπο-
τείας· ἑτέρας γὰρ τῶν ἀλλήλων εἰσὶν, ὡς
βιβ. γ'. τίτ. β'. κεφ. ια'. κοινοῦσι δὲ χτ' τῶν
καὶ μόνον, ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτὸς νομῆς καὶ αὐτὸς
δεσποτείας κινήσας πρὸς ἐνὶ καὶ ἀμφοτέρω δι-
κασθῆναι, ἀναγκάσθαι παρ' ἑαυτοῦ πόρῳ διε-
σπαστά. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ συμβαίνοντα ἐν ἑαυτοῦ εἰσὶ
τῶν, ὅταν ἐνὶ λίβέλλῳ πολλὰ κατὰ τὴν ἑαυ-
τοῦ ὅμοια ὅτι αὐτὸς δωρεᾶς, αὐτὸς πωλείας, αὐτὸς
ἀνταλλαγῆς. τῶν γὰρ πόρῳ ἀλλήλων διε-
σπασθῆναι. ἐπεὶ δὲ ἐνὶ λίβέλλῳ κατήρη-
σθαι εἰς ὁ δικασθῆναι, μίαν ὁ δικασθῆς πε-
ρὶ πάντων ἐκφέρειν διώσθαι ψήφον.

Ὡς ἐπὶ ἐμβαθμοῦ δικαστοῦ.

Ἀντὶ τῆς, καθ' ἑαυτοῦ καὶ σπυρελ-
τεῖν.

Ἀντὶ τῆς, ἐξώθεν τῆς πόλεως, πλησίον
τῆς τεύχους.

Γροπία, ἢ καπηλεῖον

Τοῦ ἐναντιοφαινοῦ. Οὐ γὰρ διώσθαι ἢ
αὐτὴ ψήφος ἐν μέρει ἰσχύει, καὶ ἐν μέρει ἀνί-
σχυος (τῇ), ὡς βιβ. ι'. τίτ. β'. διγ. κζ'. ἐὰν
ὅτι ψήφος ἐν μέρει ἰσχύουσα· ἐὰν γὰρ διέλῃ τῇ
ἀλίμῳ, καὶ τοῖς ἀπελθόντες, τότε οὐκ
ἐρρωται, ὡς βιβ. μα'. τῆς αὐτῆς τίτ. καὶ βιβ.
κζ'. τίτ. ιδ'. ὑπερὶ διγ.

Ζήτη κεφ. κβ'. τίτ. α'. τῆς β'. καὶ τοῦ
τῆς βιβ. τίτ. ε'. κεφ. κα'. καὶ βιβ. κς'. τίτ.
β'. κεφ. ζα'.

Ἡρώ, ὅτε ἐκ τῆς βασιλείας

^A ^h *Si de pluribus capitibus.*] Quædam
controuersia naturâ suâ sibi commu-
nes sunt. Quædam verò ut plurimum
distant inter se, perrarò autem ali-
quid commune habent. Quædam
denique nullo modo communes sibi
sunt, sed cum prorsus distent inter
se, tamen ex accidenti connectun-
tur. Et naturâ quidem coniungun-
tur, ut putà, si conductor prædij
mei arborem corruerit, tenetur mi-
hi de arboribus succisis, & ex loca-
to, & lege Aquilia: quæ quidem
^B actiones omnino sibi communes sunt,
ut lib. 22. tit. 5. cap. 29. them. 5.
hoc enim commune habent, quod
motâ vnâ altera consumitur, eius
duntaxat nomine, quod in ea plus
est, salua manens. Differunt verò
plurimum inuicem, rarò autem ali-
quid commune habent, ut iudicium
possessionis & iudicium proprietatis:
nam hæc inuicem differunt, ut lib.
3. tit. 2. cap. 11. Hoc autem inter se
commune habent, & quidem solum,
quod qui de possessione, & de do-
minio agere vult, cogitur adferre
^C cuncta inuicem contraria. Quæ au-
tem ex accidenti cumulantur hæc
sunt: utputà, si quis eodem libello
plures res similes complexus fuerit,
verbi gratia, donationem, vendi-
tionem, & permutationem: hæc e-
nim omnia inter se differunt. Quo-
niam autem vno libello in idem iu-
diciū deducta sunt, iudex simul de
omnibus sententiam ferre potest.

ⁱ *Sententiam dicit.*] Ut nec iudex or-
dinarius.

^k *Iudicium obseruare.*] Pro, præsen-
tiam sui facere, & venire ad arbi-
trum.

^D ^l *Circa urbem.*] Pro, extra urbem
prope muros.

^m *Popina.*] Taberna.

ⁿ *Ratum esse.*] ENANTIOPHAN.
Nec enim arbitri sententia pro parte
valere potest, & pro parte non va-
lere, ut lib. 10. tit. 2. dig. 27. inter-
dum sententia pro parte valet: nam
si alimenta & liberos iudex diuise-
rit, non valet, ut lib. 41. eiusdem
tit. & lib. 27. tit. 14. dig. vlt.

^o *Modicum tempus.*] Quare cap. 22.
tit. 1. lib. 52. & libri huius tit. 5.
cap. 21. & lib. 26. tit. 12. cap. 91.

^p *Aktoris interfit.*] Id est, cum actor

ex mora tardæ solutionis damnum A ἐζημιώθη ὁ ἐνδόν.

9 *Ille sententie stat.*] Ex mente eius, arbitri sententia impletur.

10 *De omnibus controuersis.*] Quære cap. 21. huius tit.

11 *Fieri debet.*] Labeo ait diei prolationem similiter fieri debere, vt in posteriore compromisso per eosdem fideiussores qui se denuò obligent, caueant se adfuturos secundum prius compromissum.

12 *Proferre.*] Ex consensu litigantium.

13 *Iudicatum fecerit.*] Si iudicatum non fecerit, in pœnam eum incidere B manifestum est.

14 *Sine iniqua.*] Nota iudicem compromissarium non facere litem suam, neque ab eius sententia appellari. Alia autem ratione si victus sententiæ non pareat, & pœna ab eo petatur, potest se rueri exceptione doli mali, per quam retractatur ad similitudinem appellationis, vt ait Paulus dig. 32.

15 *Et stari debet.*] Nisi si dolo malo sententiam dixerit.

16 *Quia in hanc summam.*] Nota minorem summam maiori inesse. vnde C si mihi decem aureos debeas, & tecum pactus sim ne viginti petam, valet conuentio. Sed & si cum viginti mihi deberentur, pactus fuero ne decem petam, utilis est conuentio in decem. Quære lib. 26. tit. 7. cap. 11. quære lib. 9. t. 3. c. 38. & ex eo speciem huius repete. quære & vltimum thema cap. 7. huius tit. Similiter in iudice ordinario, vt lib. 9. tit. 1.

17 *Licet pœna.*] Secundum distinctionem positam in hoc tit. cap. 11. vbi sententiam dicere quis non cogitur, si pœna compromisso adiecta non fuerit.

18 *Incerti tenetur.*] Actione incerti ex stipulatu, quâ petitur id quod interest. tit. 11. libri huius cap. 3.

19 *Interfit fideiussoris.*] Negotia mea procurabas, cum peregrè proficisceris, vt in rem meam mutuam pecuniam acciperes, rogavi te vt pro me fideiuberet, & fideiussisti. vides vt fideiussoris interfit.

20 *Vel ambitione.*] ENANTIOPH. Hæc in iudice compromissario: nam si iudex ordinarius sit, valet sententia: digestum enim 65. tit. 1. lib. 36. ait, si prætor per errorem vel ambitiosè de-

Κατὰ τὸ αὐτὸ γένηται, πληροῦσι τὴν ψήφον.

Ζήτει δὲ καὶ κεφ. τοῦτου τ' ἥτ.

Φησὶ Λαβεὼν, ὁμοίως ζητεῖται τὴν ψήφον ἡμερῶν ἐπέκτασιν γίνεσθαι, ὥστε καὶ τοὺς δοθέντας ἐγγυητὰς αὐτῆς ἐνοχῶς αὐτῆς καὶ τὸ παρὸν ἐνεργῶν κομπρωμασίων.

Βουλευμένων καὶ τῶτο τῶν λεπτοτέρων.

Δήλον ὅτι εἰ μὴ ποιεῖ, ὑποπεσεῖται τῇ ποιῇ.

Σημείωσαι, ὅτι κομπρωματίας οὐ ποιεῖ litem suam, οὐτ' ἐκκλητον ὅτι δέχεται. ἑτέρω δὲ λόγῳ εἰπὼν ὁ ἡγήτης ἀναπαλαγή τε τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἐνάγειται παρὲς τῆς ποιῆς, διωάται ἀντιτεῖναι δόλου παρὰ γραφῶν, δι' ἧς ἀναληφθεῖται ἡ τ' ἀρεῖται κρίσις καὶ μίμησις τ' ἐκκλήτου, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ λβ'. διγ. φησὶ.

Χωρὶς εἰ μὴ καὶ δόλον ἐψηφισεν.

Σημείωσαι ὅτι τὰς μείζονι τὸ ἐλαττον περὶέχεται. ὅθεν εἰπὼν χρηστέως μοι ἰ. νομίσματα, καὶ συμφωνήσω μὴ ἀπατηῖσθαι εἰκοσι, ἔρρωμαι. εἰ δὲ κ'. χρηστέως μοι συμφωνήσω μὴ ἀπατηῖσθαι δέκα, ἔρρωμαι ἐπὶ τοῖς δέκα. Ζήτει βιβ. κς'. τίτ. ζ'. κεφ. ια'. Ζήτει βιβ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. λη'. καὶ κατ' ἐκεῖνο θεμάτισον τὸ πρῶτον. Ζήτει καὶ τὸ τελευτῶν θεμά τῷ ζ'. κεφ. τοῦτου τῷ ἥτ. Ομοίως ἐπὶ ὀρδιναρίου δικαστοῦ, ὡς βιβ. θ'. τίτ. α'.

Κατὰ τὴν χειρὶν διαίρεσιν ἐν τῷ πρῶτον τίτ. τῷ ια'. κεφ. ἐνθα αὐτὸ ποιῆς ἐν ἀναγκάζεσθαι ἡς ψήφισασθαι.

Τῇ ἰνέρεσι ἐξ ἐπιπολάτου εἰς τὸ ἀφάφρον τὴν κατὰ δίκην ἐχούση. τίτ. ια'. τοῦτου τ' βιβ. κεφ. γ'.

Σὺ δώκεις τὰ παρὰ γράμματα μου ἀπελθὼν ἵνα δαμώδης, ἐζήτησά σε ἐγγυητὴν. ἐγὼ δὲ κύριος τῶν παρὰ γράμμάτων ἐνεργησάμεναι σοι. ὅρας ὡς ἀφάφρον τὸν ἐγγυητὴν.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ταῦτα ἐπὶ κομπρωματίας· ἐπὶ γὰρ ὀρδίνου ἡ τοιαύτη ψήφος ἔρρωται. Φησὶ γὰρ βιβ. λς'. τίτ. α'. διγ. ζέ'. ὅτι εἰ ἀπατητὴρ ἢ καὶ πλάγιος ἢ κομμάτιος ψήφισται

φίσηται κληρονομίαν ἀποκαταστήσαι, ἀφ' ἧς
ὁ κοινὴ συμφέρον κυροῦνται τὰς ψήφοις, γί-
νεται ἡ ἀποκατάστασις. βιβ. ζ'. τίτ. μθ'.

Οὐδεμία ἀφ' ὧν πότερον ἡ ἐλκευμένη ὡς
κομιτρεμίας, ποινὴ μείζων ἐστὶ τῆς παρὰ
ματος, ἢ ποιῶντων. ὁ πλέον γὰρ Μοδεστίνος ἐν
τῇ λη'. διγ. φησὶν, ὅτι καὶ μηδὲν ὅλως τὰ νε-
κροκότι διέφερον, ἀπαμεινύται ἡ ἐπαρωτηθεῖσα
καὶ κομιτρευθεῖσα ποινὴ.

Τοῦ Εὐανποφάνου. διγ. λη'. καὶ ἀφ' ἧς
ὁ πρὸν κτ' ὁ δ'. διγ. τῆ δ'. τίτ. τῆ μδ'. βιβ.

Βιβλ. ι'. ὑπ. ε'. διγ. ιγ'. τῆ Οὐλπι- B
ου.

Επὶ γὰρ τῷ ἀπμοποῖαν σωμαλαγμάτων
ψήφισται. ὡς βιβ. γ'. ὑπ. ε'. διγ. ιγ'. ὅτι
μὴ τῇ ἀτιμία ἢ ψήφος ἀκυρὸς.

Δοῦλος γὰρ οὔτε ἐνάγῃ, οὔτε ἐνάγῃ,
ὡς βιβ. α'. τίτ. ζ'. διγ. γ'. καὶ ὑπ. ια'. διγ. θ'.
καὶ ιγ'.

Τοῦ νόμου, εἰ ἐστὶν ὁ δικαζόμενος ὁ εἰς τῷ
δικαζομένων παρεσβυτής, οὐχὶ ὁ δικάζων.

Ὅτε καὶ αἰτεναγωγὴν δέχεται, καὶ ἑαυτὸν
δικαδικεῖ.

Γὰρ δὲ οὐ γίνεται παρὰ κείνῃ τῇ νερεδίτα-
τις πεπιστῆναι, ζητεῖ βιβ. μθ'. ὑπ. α'. κεφ.
ε'. ἡμε γ'. καὶ ε'. ὅτι τὰς παρὰ τῆς.

Επεκτείνεσθαι ἡ ἡμέρα, ὅτε τῇ σινε-
δοξεν, ὅτι ἐὰν μὴ τῷ ταῦτα σωμαλέωσιν.
Ζητεῖ ὁ τελευτῶν ἡμέρα τῆς πρὸντος κε-
φαλαίου.

Τοῦ Εὐανποφάνου. Εν τῇ γ'. ἡμε γ' τῆ
ε'. διγ. σου, λέγει, ὅτι ἡ πρὸντος ἀνάγκη-
ζοντα, ἢ ὁ δὲ εἰς. ἀφ' ἧς οὖν ἐκεῖνο κτ'
ὁ πρὸν. ἀνάγκη ὅτι ὁ δ'. διγ.

Δι' αὐτῆς τῆς αἰρετῆς δικαστοῦ, καὶ ἐτέρου
παρὰ ληφθέντος.

Ὡς ἐπὶ παρὰ κείνῃ κινήσῃ μὴ φοινο-
μήνους παρὰ τῇ ρέει.

Τοῦ Ἀνωνύμου. Ἀνάγκη γ'. βιβ. τίτ.
γ'. διγ. εθ'. καὶ βιβ. α'. τῆ κώδικος τίτ. ια'.
ἀφ' ἧς. εἰ γὰρ μὴ γένηται μὴ μὴ
κληρονομία, οὐ ἀφ' ἧς. Ζητεῖ ὁ λζ'. τίτ.
τῆ η'. βιβ. τῆ κώδικος, καὶ πλὴν ιη'. ἀφ' ἧς.
τῆ αὐτῆς.

Περὶ παρὰ κείνῃ ἀνάγκη βιβ. κθ'.
τίτ. δ'. διγ. γ'.

Ζητεῖ ὁ τελευτῶν ἡμέρα τῆς κη'.
Basil. Tom. I.

A creuerit hereditatem ut ex fideicom-
misso restitui, quia publicè interest
res iudicatas confirmari, restitutio-
nem fieri lib. 7. tit. 49.

^e *Non interest.*] Nihil interest an pœ-
na adiecta compromisso maior sit,
quàm res, vel contrà. imò Modesti-
nus in cap. 38. plus dicit, licet nihil
omninò victoris interfit, pœnam pro-
missam peti si commissum sit.

ENANTIOPHAN. Dig. 38. & dis-
tingue hoc caput secundum diges-
tum quartum tit. 4. lib. 44.

^f *Sacerdos.*] Lib. 50. tit. 5. dig. 13. quod
Vlpiani est.

^g *Famosa.*] Arbitr enim de actione
ex contractu famosa sumi potest, ut
lib. 3. tit. 2. dig. 13. & sententia solius
infamiae ratione irrita est.

^h *Si seruus compromiserit.*] Seruus enim
neque iudicio conuenire, neque con-
ueniri potest, ut lib. 1. tit. 7. dig. 3. &
tit. 11. dig. 9. & 13.

ⁱ *In legationem venerit.*] Hoc intelli-
ge, si legatus vnus ex litigantibus se
defendat, non si agat.

^k *Cum se defendit.*] Cum contrariam
actionem excipit, & se ipsum defendit.

^l *Præiudicium fiat.*] Quomodo autem
hereditatis petitioni præiudicium non
fiat, quare lib. 42. tit. 1. cap. 5. them.
3. & 5. & interpretationes.

^m *Proferre potest.*] Dies compromisso
constitutus proferitur cum ita ab ini-
tuo conuenit, non si postea consense-
rint. quare them. ult. huius capituli.

ⁿ *Ut vel vnus.*] ENANTIOPHAN.
In them. 3. digesti 17. dicitur, quod
omnes coguntur sententiam dicere,
aut nullus. illi igitur adhibe distin-
ctionem huius capituli. Lege & 8. dig.

^o *De sententia arbitri.*] Apud eundem
arbitrum, & alium sibi coniunctum.

^p *Aut satisficitur.*] Ut in re mobili,
quæ apud reum non extat.

^q *Et heredes eorum.*] ANONYMI.
Lege lib. 3. tit. 3. dig. 69. & lib. 1.
Cod. tit. 11. constitut. 26. Nam si he-
redis mentio facta non sit, ad heredes
non transmittitur. quare titulum 37.
lib. 8. Codicis, & constitutionem 18.
eiusdem.

^r *Anteuertere non potest.*] De repeti-
to, seu prælato die, lege librum 22.
tit. 4. dig. 3.

^s *Si ex duobus reis.*] Quare th. ult. di-
Z

gesti 28. tit. 4. huius libri, & lib. 1. A διγ. τ' δ'. τίτλου πύπου τ' βιβ. ε' βιβ. α'. τίτ. tit. 14. dig. 21.

^c *Pœnam præstat.*] Licet pupillus in integrum restituitur beneficio iuris, eius tamen fideiussor ad præstationem pœnæ tenetur. quære lib. 10. tit. 4. cap. 13.

^u *Excepta sit.*] Veluti dies dominicus, & feriæ maiores.

^x *Petat.*] Id est, qui arbitri compromissarii sententiæ non stat.

^y *Nihil acquiritur.*] Quære lib. 56. tit. 1. cap. 1. circa medium, vbi dicitur, ex contractu priuato fisco pœnam deberi. nec tibi diuersum videatur: hoc enim ibi dicitur, quia cum ex contractu illicito pœna certa debetur, fiscus eam quasi legitimam petit: didicisti enim libro 2. tit. 1. cap. 243. hoc inter pœnam & multam interesse, quod pœna certa & legibus definita sit, multa autem à iudice. Quære eiusdem libri 2. tit. 5. cap. 131. Nota illud in genere, fiscum ex priuatorum conuentionibus pœnam non petere, nisi & ipse præsens stipulatus sit: nam per liberam personam actio non acquiritur, lib. 43. tit. 7. cap. 42.

^z *Si de omnibus.*] Nec tibi contrarium videatur thema sextum capitis 32. quod loquitur de famosa ex delicto actione. quære lib. 60. tit. 31. c. 3.

^a *Quæ ab initio fuerunt.*] Generali compromisso non continentur ea, quæ postea accidunt. Lege lib. 5. tit. 1. dig. 23.

^b *Coram furioso.*] Quære lib. 8. tit. 2. cap. 2. & lib. 2. tit. 3. cap. 5.

^c *Per epistolam.*] Quære dig. 27. & th. 4. cap. 31. & 32. & lib. 8. Codicis tit. 37. const. 15.

^d *Adesse partes.*] Glossa interlinear. Conuenire & disceptare.

^e *Compromissum soluitur.*] Glossa interlin. Propter conuentionum inæqualitatem. quære lib. 29. tit. 5. c. 39.

^f *Pœna liberatur.*] Hoc autem dico, nisi fortè debitor solutioni diem certum adiecerit: tunc enim nisi statuta die soluerit, licet postea debitum offerat, pœnâ semel aduersus eum commissa non liberatur: nisi fortè actor sponte sua oblatum acceperit, quod didicisti digesto 23. tituli huius.

A διγ. τ' δ'. τίτλου πύπου τ' βιβ. ε' βιβ. α'. τίτ. 14. dig. 21.

Εἰ καὶ ὁ ἀνὴρ πλὴν ἀποκατάσσειν ἐχθροῦ μένος τῶν τ' νόμου, ἀλλ' ὁ τοῦτο ἐκτελεστὴς ἐνέχεται εἰς τὸ ἀποδοῦναι τ' ποινὴν. ζήτει βιβ. ι'. τίτ. δ'. κεφ. ιγ'.

Ὡς κυριακὴ, & αἱ μεγάλας ἑορταί.

Ἡτοι, ὁ μὴ ἐμμένων τῇ ἀποφασί τ' κομμομασάειν.

Ζήτει βιβ. νς'. τίτ. α'. κεφ. α'. πρὸς τὰ μέσα. ἐνθα λέγει, ὅτι ἀπὸ ιδιωτικῶν συναλλαγμάτων ποινὴ τῶν δημοσίων κεχρεώσεται. & μὴ σοι ἐναντιωθῇ. ἐκείνο γὰρ ποτὶ φησιν, ὅτι ὅταν πρᾶξις πῶς συναλλαγμα γίνηται, ἐφ' οὗ καὶ τὴν ποινὴν ἰδικῶς, πρὸς τὸ νόμον τοῦ ἀπατεῖ τῶν πλὴν ὁ δημόσιος ἐμαρτυρεῖ γὰρ ἐν τῇ βιβ. β'. τίτ. α'. κεφ. σμγ'. ὅτι ἀφ' οὗ ποινὴς ἐκ τῶν πρᾶξεων αὐτῆς ἐστίν. ὅτι ἡ μὲν ποινὴ νόμῳ ὁρίζεται. τὸ δὲ πρᾶξις, τῇ δικαστῇ. ζήτει & αὐτῇ β'. βιβλίου ε'. τίτ. κεφ. ρλα'. Σημειώσαι τὸ κεφάλαιον, ὅτι δὲ ιδιωτικῶν συμφώνων πρᾶξις ὁ δημόσιος ἐκ ἀπατεῖ, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς πρῶτον ἐκφωτῇ. ἀφ' οὗ ἐλθόντων πρᾶξεων ἀγωγὴ ὑπὸ πρᾶξις ἐστίν, βιβ. μγ'. τίτ. ζ'. κεφ. μβ'.

Μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ τ'. γέμας τ' λβ'. κεφ. ἐνθα λέγει, ἐπὶ ἀπμοποιῶ. ζήτει βιβ. ζ'. τίτ. λα'. κεφ. γ'.

Τῶν γρῶν χρηματιστῶν, τὰ μὲν τῶν συμβαινόντων οὐ διεκδικεῖται. ἀναγνώστῃ βιβ. ε'. τίτ. α'. διγ. κγ'.

Ζήτει βιβ. η'. τίτ. β'. κεφ. β'. καὶ βιβ. β'. τίτ. γ'. κεφ. ε'.

Ζήτει κεφ. δ' γ'. & τὸ δ'. γέμας τ' λα'. καὶ λβ'. καὶ βιβ. η'. τ' κώδικος τίτ. λζ'. ἀφ. ιε'.

Συνελθεῖν, καὶ διακρίναται.

Διὰ τὴν τῶν συμφώνων αἰσότητα ζήτει βιβ. κθ'. τίτ. ε'. κεφ. λθ'.

Τοῦτο δὲ λέγω, πλὴν εἰ μὴ ἀρετῇ ἡμέραν ὥρῃσιν ὁ δεδότης τῇ κατὰ βολὴν ποτε γὰρ ἐμπροσθεν μὴ κατὰ βολὴν, καὶ μὲν τῶν τῶν χρέος προστάγει, ἐκ ἐλευθεροῦται τ' ἀπὸ κατ' αὐτὴν κομμομασάει ποινῆς· εἰ μὴ ἀρετῇ ἐκείνῳ ἀκτωρ ἐδέξατο τὰ πρᾶξις ἐμμενῶν. & τὸ ἐγὼς ἐν τῇ κρ'. διγ. τ' πρᾶξις τίτ.

ΤΙΤΛΟΣ Γ΄.

Περὶ τῆς δικαιοδοσίας καὶ δικαιοδοσίας.

TITVLVS III.

De ordine iudiciorum, & de iurisdictione.

α. Ὁ ἔχων δικαιοδοσίαν, ἔσται δια-
κατοχὴν δίδωσι, ἔσται εἰς νο-
μὸν πέμπει, ἔσται ἱπὸς ποί, ἔσται δικα-
σας δίδωσι.

β. Καὶ τὰ ἄλλα περὶ τῆς ὧν ἐκ-
τός, οὐ δύναται περβαίνειν ἡ δι-
καιοδοσία.

γ. Τὸ κράτος, ἢ ἀκράτον, ἢ ποί κα-
ταρόνδον ὡς τὸ ἔχον ἐξίφους ἐξου-
σίαν. ὅπως καὶ ἐξουσία λέγεται. ἢ
μικτόν, ὡς ἐντελέχεια ἡ δικαιοδοσία,
ὡς τὸ δοῦναι διακατοχὴν. δικαιο-
δοσία δὲ ἐστὶ καὶ τὸ ἔχον ἀδελφὸν δοῦναι
δικασίαν.

δ. Τὸ δὲ κελεύειν δοῦναι
πραγμειαν ἀσφάλειαν, καὶ τὸ
εἰς νομὸν πέμψαι, ἐμωρητικῆς
ἐξουσίας μᾶλλον ὄντι, ἢ ποί δι-
καιοδοσίας.

ε. Ο οἰκείῳ δικαίῳ ἔχων δικαιο-
δοσίαν, καὶ ἐκ ἀλλοτελείῳ, δύναται
αὐτὸν ἐντελέχεια ἄλλῳ.

ς. Εάν ἐντελέχεια δικαιοδοσίαν
περβαίῃ, πρὶν ἢ τὸν ἐντελέχεια
ὑφίσταται τὸ πρᾶγμα, λύεται τὸ
πρᾶγμα, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις πρᾶ-
γμασιν.

ζ. Ο τὸ πρᾶγμα πρᾶγμα-
Basil. Tom. I.

I. QVI iurisdictionem L. 1.
habet, & bonorum D. de
possessionem dat, & in posses- iurisd.
sionem mittit, tutores, & iu-
dices dat.

II. Et alia agit, sine quibus I. 2.
iurisdiclio procedere non po-
test.

III. Imperium aut merum L. 3.
est, vt habere gladij potesta-
tem. quod etiam potestas ap-
pellatur: aut mixtum, cui in-
est iurisdiclio, vt dare bono-
rum possessionem. Iurisdic-
tio verò est etiam iudicis
dandi licentia.

IV. Iubere autem cauere L. 4.
pratoria stipulatione, & in
possessionem mittere, impe-
rij siue potestatis, quæ in coër-
cendo consistit, magis est,
quàm iurisdictionis.

V. Qui suo iure iurisdictione L. 5.
nem habet, non alieno, eam
alij mandare potest.

VI. Si is qui mandauit iurisdictionem L. 6.
decefferit ante-
quàm res ab eo, cui manda-
ta est iurisdiclio, geri coepe-
rit, soluitur mandatum, sic-
ut in aliis causis.

VII. Si quis id quod pro L. 7.

Z ij

positum erit iurisdictionis perpetuæ causa, non prout res incidit, vel proponi debet, dolo malo corruerit, datur in eum quingentorum aureorum actio, quæ popularis est: siue seruus sit, siue filius familias, siue masculus sit, siue femina. serui autem si non defendentur^b à dominis, & ij qui inopia laborant, corporaliter puniuntur. Qui verò per imperitiam, aut rusticitatem, vel casu, vel iussu prætoris corruerit, non tenetur. tenetur & qui tollit, quamuis non corruerit. item qui suis manibus facit, & qui alij mandat. non tenetur autem qui mandat, nisi dolo malo fecerit. Nam & si plures corruerint, aut mandauerint, omnes tenentur.

L. 8. VIII. Et non sufficit vnum eorum poenam luere vt cæteri liberentur.

L. 9. IX. Si familia corruerit, non licet domino præstare, quantum vnus liber præstat, & liberare omnes, vt accidit in actione furti in duplum: in furto enim vnum factum est: heic autem plura, vt in actione iniuriarum^c, & legis Aquiliæ. si verò curauerint vt ab alio corrumperetur, succurritur domino, quia vnum eorum consilium est, non plurium factum.

L. 10. X. Qui iurisdictioni præest, neque sibi, neque vxori suæ, vel liberis, neque liber-

μα, ἢ μέλλον ἀποτίθεσθαι ἢ διωκεῖν, οὐ μὲν ἀποκαίρω αἰτία δόλῳ διαφθείρας, πεντακόσια νομίματα δίδωσι διὰ δημοτικῆς ἀγωγῆς. εἴτε δόλῳ ὅστιν ἢ ὑποξοῦσι[Ⓢ], ἢ αἰνῇ, ἢ γυνή. δόλοι δὲ μὴ διεκδικούμενοι ὥρ' αὖτ' ἀποσπών, καὶ [Ⓢ] ἀποροι, σωματικῶς ὑμωρουῦται. ὁ δὲ καὶ ἀπειλείει, ἢ ἀχρηστότητα, ἢ καὶ πύχην, ἢ κελεύει τῆς πράξεως[Ⓢ] διαφθείρας, οὐχ ὑποκείται. ἐνέχεται καὶ ὁ μὴ διαφθείρας, ἀλλὰ ἀπειλών, καὶ ὁ δὲ ἐαυτῆς ποιών, καὶ ὁ ἄλλῳ ἐντελλόμενος. ἐκ ἐνέχεται δὲ ὁ ἐνταλατὴς εἰ μὴ καὶ δόλου ἐποίησεν. καὶ πολλοὶ γὰρ διαφθείραντες, ἢ ἐντελλόμενοι ἐνέχονται.

ή. Καὶ ἐκ δὲ κεῖτ' ἐνα δοῦναι τὸ πινυλὸν πρὸς τὸ ἐλευθερώσαι τοὺς ἄλλους.

θ'. Εἰ μὲν διαφείρη φαμίλια, ἐκ ἐξ' ἀδελφῶν ὁ δεσποτὴς δοῦναι ὅσον εἰς ἐλευθερ[Ⓢ] δίδωσι, ἔ' ἐλευθερώσαι πάντας τὸ ἀμδρτήματος, ὡς ἔπ' ἴ' εἰς τὸ διπλουῦν πρὸς κλοπῆς ἀγωγῆς. ἔπ' μὲν γὰρ τὸ πρὸς κλοπῆς ἀγωγῆς ἐν ἀποτέλεσμα ὅστιν ἐνταῦθα δὲ πολλὰ, ὡς ἔπ' ἴ' ὑβρεως ἀγωγῆς, καὶ τ' Ακουιλίς. εἰ δὲ ὑφ' ἐτ' ου ὥρ' σκδ' ασαν διαφθερίωναι, βοηθεῖται ὁ δεσποτὴς, ὡς μιας οὔσης τ' βελῆς αὐτῇ, καὶ ὁ πολλῶν ἀποτέλεσμα.

ι'. Οἰχων δικαιοδοσίαν, ὅτε ἐαυτῷ, ὅτε τῇ γυναικὶ αὐτῇ, ἢ παισὶν, ἢ ἀπ' ἑλθε-

ροῖς, ἢ τοῖς ἄλλοις, τοῖς σὺν αὐτῷ A
δικαγοδοτεῖ.

ια'. Εὰν πολλὰς ἀγωγὰς ἔχω κτ'
σοδ, ἢ τὸ ποσὸν ὅλον πασῶν τῶν ἀγω-
γῶν ὑπερβαίνει πλὴν ἀκρόασιν τῆς δικα-
σοδ, οὐ μὲν τὸ ἐκάστης ἀγωγῆς,
καλῶς ἐνάγω ὡς αὐτῷ. εἰ δὲ ἢ
ἐνάγῃ μοι πλεονεχέου ποσοδ, κα-
λῶς τοῖς ἐνάγω ὡς αὐτῷ πλεονε-
χείου, καὶ σὺ μείζονα πλεονεχέου. B
Επὶ τῆς δικαστηρίου τῆς διαιρουῦτος
τὰ κοινὰ πράγματα, ἔτι τῆς διαι-
ρουῦτος τὰ τῆς Φαμιλίας, ἔτι τῆς
πλεονεχέου ἔτι ὁροθεσίων, ὅλον τὸ πο-
σὸν σκοπεῖται, καὶ οὐ τὸ ἀρμόζον
ἐκάστη.

ιβ'. Οὐ δυνάται ὁ στρατηγὸς τι-
μαρεῖσθαι δοῦλον, ἀλλὰ μετελεύ-
σας φρονίζειν.

ιγ'. Οὐ δοδὶς δικαστὴν, δέχων
ὀφείλει εἶναι. δέχων δὲ εἶναι, ὁ ἵνα
ἐξουσίαν ἔχων. οὐ δυνάται δὲ ἑπι-
τρέπειν δικάζειν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρό-
νῳ, ἐν ᾧ μέλλει ἰδιώτης εἶναι.

ιδ'. Δυνάται τις ἐαυτὸν ὑποβάλ-
λῃν τῇ δικαγοδοσίᾳ τῆς ἴσου καὶ τῆς
ἡπιοῦ.

ιε'. Οὐ δοκεῖ συναίνειν ὁ κτ' πλά-
νῳ συνῶν ὡς ἀποσφόρω δι-
καστῇ.

ισ'. Καὶ μέρῳ καὶ πᾶσαν πλὴν
δικαγοδοσίᾳ ὁ δέχων ἐντέλλεται,
καὶ πλὴν τῆς αὐτῆς ὁ ἐνταλθεὶς
ἐπέχει.

ιζ'. Καὶ εἰς ἄλλα πράγματα,
καὶ πλεονεχέου. εἰκὸς γὰρ πλεονε-
χέου.

Basil. Tom. I.

tis, vel cæteris, quos secum
habet, ius dicit.

XI. Si plures habeam ad- L. 11.
uersus te actiones, quarum
singularum quantitas intra
iurisdictionem iudicantis sit,
coaceruatarum autem actio-
num quantitas excedat iuris-
dictionem eius, apud eum
rectè ago. Sed & si aduersus
me de maiore quantitate a-
gas, de minore summa rectè
apud eum ago, licet tu maio-
rem petas. In iudicio com-
muni diuidundo, & familiæ
erciscundæ, & finium regun-
dorum tota res spectatur,
non pars cuiusque.

XII. Magistratus municipa- L. 12.
lis supplicium à seruo sumere
non potest, sed modicè ca-
stigare.

XIII. Qui iudicem dat, ma- L. 13.
gistratus esse debet. magistra-
tus autem est, qui potestatem
aliquam habet. non potest au-
tem iubere iudicare eo tem-
pore, quo priuatus futurus est.

XIV. Potest quis se subii- L. 14.
cere iurisdictioni æqualis vel
minoris.

XV. Non videtur consenti- L. 15.
re, qui per errorem in iudi-
cem incompetentem consen-
tit.

XVI. Magistratus & vniuer- L. 16.
sam iurisdictionem, & par-
tem aliquam mandat, & is
cui mandata est fungitur vice
eius.

XVII. Et in res certas & in L. 17.
personas, fortè enim alte-

Z iij

δικου αὐτῷ αἰτουῦτος, τῷ αὐτῷ δι-
καίῳ ὑπόκειται. καὶ ὁ παρὰ τῷ
δέχοντι κατὰ τὴν χρυσίδα.
ὁ ψηφισάμενος ὑπόκειται, οὐ μὲν
ὁ μόνον βουλευθεὶς, & μὴ ψηφισά-
μενος. εἰ δὲ & ἀπρόσφορος ὡς ὁ
ψηφισάμενος, οὐχ ὑπόκειται, ὡς
τῆς ψήφου μὴ ἐρρωμένης.

κδ'. Τὸν δὲ λῶν ἐπιζητῆμεν τῷ
δέχοντι· εἰ γὰρ ἀπειρία τῶ
συνέδρου ἄλλως ψηφισθῇ, ὁ
δέχων ἐκ ἀδικεῖται, ἀλλ' ὁ σύμ-
ποντος.

κε'. Εἰ μὲν ἀδικόν τι καὶ τὸ ἀντιδικόν
μου αἰτήσω, τῷ αὐτῷ ὑπόκειμαι,
καὶ μὴ χρυσίδα αὐτῷ. εἰ δὲ μὴ
αἰτουῦτός μου ψηφισθῇ τὸ ἀδι-
κόν, οὐχ ὑπόκειμαι.

Εἰ μὲν ἐντολὴς μου αἰτήσεται, C
τῷ μου ἰδικῶς ἐντεταμένον,
ἢ δέκτον αὐτὸ ἡγήσεται, μόνον
ὑπόκειμαι· ὁ δὲ ἐπιτροπὴ &
ὁ κουράτωρ αἰτήσας ὑπόκειται. καὶ
ὁ ἀγωγῆς ἰδίας ἐντολὴς, αὐτὸς
ὑπόκειται.

Οὐ μόνον τῷ ἀδικηθέντος αἰ-
τουῦτος ὑπόκειται ὁ τῷ ᾧ δόξον-
τι δόγματι ὑποπεσὼν, ἀλλὰ καὶ
ἐκάστου δικαζομένου πρὸς αὐτὸν
κεχρημένου τῇ παραγραφῇ.

Εἰ μὲν αἰτήσω μὴ χρῆσθαι πα-
ραγραφῇ κατ' ἐμὸν ψῆφον
μου, οὔτε ἐγώ, οὔτε ὁ ἐβλητής
μου ἐκ τῆς ἐβλήτης ἀναγόμενος ἐχθρὸς
παράγραφῳ, καὶ συμβαίνει αὐ-
τὸν ἀδικεῖν ἐμὸν δόξαντος. εἰ δὲ

A fario postulante, eodem iure
tenetur. & qui apud magi-
stratum aduersus aliquem v-
sus est. Qui statuerit, tene-
tur, non etiam qui voluerit,
& nihil statuerit. sed & si in-
competens erat qui statuerit,
non tenetur, quia sententia
nulla est.

XXIV. Dolum magistratus L. 2.
spectamus: nam si adfessoris
imperitia ius aliter dictum
sit, quàm oportuit, magi-
stratus non læditur, sed ad-
fessor.

XXV. Si iniquum ius aduersus L. 3.
diuersam partem postulaue-
ro, hoc ipso teneor. ceterum
si me non postulante ius ini-
quum dictum sit, in edictum
non incido.

Si procurator meus postu- s. 1.
lauerit, si hoc ei specialiter
mandavi, vel ratum habui,
solus in edictum incido. si ve-
rò tutor aut curator postu-
lauerit, coërcetur. & in rem
suam procurator datus hoc
edicto tenetur.

Non solum eo postulante s. 2.
qui læsus est tenetur, qui in
edictum incidit, sed etiam
alio quolibet aduersario, qui
aduersus ipsum exceptione
vtitur.

Si postulauero ne debitor s. 3.
meus exceptione aduersum
me vtatur, nec ego, nec fi-
deiussor meus si conueniatur
vtetur exceptione, etsi con-
tingat ipsum iniuriam pati,
si soluendo non sum. si verò

solus fideiussor inciderit in edictum, quod ipse postulauerit, ego quidem competentibus exceptionibus vtor, ipse autem non vtitur: & si soluerit, non habet aduersus me mandati actionem.

§. 4. Si filiusfamilias ^f in hoc edictum incidit, non tenetur qui ex persona eius actiones intendit.

§. 5. Hęc poena ad heredes transmittitur.

§. 6. Edicti poenam patitur quis non solum in actionibus, quas tunc habuit cum incideret in edictum, verum etiam si quæ postea ei quæsitæ sunt.

§. 7. Qui beneficio præsentis edicti iuuari potuit, solutum non repetit: naturaliter enim obligatur.

L. 4. XXVI. Neque magistratus, neque litigator, qui præsentis edicto vtuntur contra eum qui in illud incidit, in poenam ipsius edicti committit.

N. 151. præfa. XXVII. Suggestit nobis celsitudo tua, cohortales ex diuersis iudiciis aut in hanc felicem urbem, aut in aliam trahi non debere: sæpè autem sacras nostras proferri iussiones, quæ id velint. & petiisti, vt sacra pragmatica sanctione prohibeatur, ne quis cohortalium vel ex vna in aliam prouinciam litis causa euocetur, vel in hanc felicissimam urbem. Si verò sacri apices proferantur, vt

A μόνῳ ὁ ἐβλητὴς ὑπέπεσε τῷ δόγματι ὡς αὐτὸς αἰτήσας, ἐγὼ μὲν κέχρημαι ταῖς ἀρμοζούσαις μοι παραγραφαῖς. αὐτὸς δὲ οὐ κέχρηται· καὶ καταβαλὼν ἐκ ἐχθρῆς κατ' ἐμοῦ πῶς δεῖ ἐν πολλῇ ἀγωγῇ.

B Εὐὺς ὑπεξούσιος τῷ πατρὶ ὑποπέσῃ τῷ παρόντι νόμῳ, οὐχ ὑποκειται κινῶν τὰς ἐκ παροσώπου αὐτοῦ ἀγωγὰς.

Ἡ παροδοσα ποινὴ καὶ εἰς κληρονόμοις διαβαίνει.

Ὑποκειται τις τῷ νόμῳ καὶ εἰς τὰς ἀγωγὰς, ἀς μὴ τὸ ἀμύρτειν ἐκτίσας, καὶ οὐ μόνον εἰς ἀς εἶχε τότε.

Ο ἐκ τῆς παρόντος νόμου βοηθούμενος, ἐκ ἀναλαμβάνει καταβαλὼν· ἀλλὰ γὰρ φυσικῶς ἐνέχεται.

κς'. Οὔτε ὁ δέχων, οὔτε ὁ δικαζόμενος χρώμενοι τῷ παρόντι νόμῳ καὶ τῆς ὑποπεσόντος, αὐτῷ ὑποδέχεται.

κζ'. Μήνεις ἡμῖν ἀπεσάλη δόξης ὑπεροχῆς, λέγασα μὴ χεῖναι ἐκ διαφόρων δικαστηρίων ταξιώτας, ἢ παρὰ ταῦτε ἀγέας τὴν ἀδελφονα πόλιν δικασομένοις, ἢ εἰς ἐπ' αὐτὴν πέμπεσθαι πολλὰς ἢ καὶ θείας ἡμῶν προέζεας κηρύσσας τὸν βασιλέα. καὶ ἡτοίμας θείῳ πραγματικῷ τύπῳ τὸν κωλυθῆναι, ὥστε μηδένα ταξιώτην μήτε δὲ ἐπ' αὐτῆς εἰς ἐπ' αὐτὴν ἀγέας χεῖν, μήτε εἰς ταῦτε ἢ καὶ τὴν ἀδελφονα πόλιν. εἰ γὰρ θείαι γούνοι συλλαβαὶ δεῖ τούτων.

ταύτας ἐμφανῆς γινέσθαι τῷ δι- A
καστῷ τῆς σῆς ὑποσχῆς, καὶ ψή-
φοις ἀκολουθῶν λαμβάνειν.

Ημεῖς οὖν πάσαν μὲν ἀγω-
 γὴν καὶ παράστασιν ἀποσφραδίζομεθα. εἰ
 δὲ ἀνάγκη γένοιτο ποιεῖν τι παρὰ
 τῶν ἐμῶν, ἐξ ἐνὸς τῶν ἡμετέρων ἀρχόν-
 των, πλὴν ἢ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, συλλω-
 ροῦμεν ταξιδεύοντες εἰς ταύτην ἀγω-
 γήν ποιεῖν ἢ διδάσκοντες πόλιν πλὴν
 εἰ μὴ θεῖα κέλευσις ἐπιτρέψουσα τί-
 τῃ ῥητῶς γένοιτο. καὶ παρορῶν καὶ ἢ
 σιωπῶν μανθάνειν ὑποχρῆται, καὶ μὴ παρὰ
 τῆς σιωπῆς φηφον ἀγωγὴν γίνεσθαι αὐ-
 τῶν, διὰ τὸ λισσιτελεῖς τῷ δημοσίῳ. μή
 ποτε ἐντεθῇ ἐπὶ τὰ δημόσια παρόν-
 τες ἀφελκόμενοι, ταύτην λά-
 βουκεν ἀφορμὴν τῆς κατὰ τῶν δημοσίων
 ἐπιτηρείας.

κη. Οὐ δυνάταί ὁ καθολικὸς ἐν
ᾧ μὴ ἔχῃ καὶ ταῦτὸν ἐπὶ τῆς δό-
χοντος ἑξουσίᾳ διδόναι δικαστὴν με-
ταξὺ ἰδιωτῶν. ὅθεν καὶ ἀποφωύη-
ται ὁ παρ' αὐτῶν δοθεὶς δικαστὴς, ἀ-
κυρτὸς ἢ ἀπόφασις.

κθ'. Επικαίωσαν τοῖς διδομένοις
χαμαιδικαῖς ① ἔρχοντες, ὥστε
πέμνειν τὰς ὁραδοθεύσας αὐτοῖς
ὑποθέσεις. ἢ μὴ νομίζωσαν ①
χαμαιδικαῖ, ὥς δυνάμει τὰς
παραπεμφθεύσας αὐτοῖς δίκας ἀνα-
φέρειν πάλιν ἐπὶ ② ἔρχοντα τῆς
ἐσχίας, ἀλλ' αὐτοὶ κρίνέτωσαν αὐ-
τὰς. τῶν νομίζοντος ἐκ τῆς κρίσεως αὐ-
τῶν ἀδικεῖσθαι δυναμῆος μὲν παρ-
ρησίας ἐκκαλεῖσθαι.

prius insinuentur in iudicio
cellitudinis tuæ, & decretum
ea de re tuum interponatur.

Nos igitur tametsi ab omni deductione & exhibitione abhorremus: si tamen necesse sit, ut quid huiusmodi agatur, nulli nostrorum magistratum præterquam tibi concedimus, ut cohortalem ad hanc felicissimam urbem trahi iubeat, sine sacra iussione quæ id nominatim præcipiat, in iudicio tuo insinuanda, nève citra decretum tuum huc euocet, cum ita fieri publica utilitas suadeat, ne si inde qui rem publicam tractant, euocentur, hancce reipub. lædendæ occasionem rapiant.

XXVIII. Catholicus siue L. i. C.
procurator Cæsaris, nisi vice ^{de ped}
præsidis fungatur, dandi iu- ^{iud.}
dicem inter priuatas perso-
nas facultatem non habet. &
ideò sententia ab eo prolata
non valet.

XXIX. Præsides vrgeant L.
pedaneos iudices, vt delega-
ta sibi negotia sententiâ ter-
minent. & ne ipsi iudices pu-
tent facultatem sibi patere
denuò remittendarum litium
ad præsidem prouinciæ, sed
ipsimet lites dirimant: ei, qui
se ex eorum sententia læsum
crediderit, interponendæ
prouocationis libera potesta-
te concessa.

L. 4. XXX. Si iudex pedaneus post litem contestatam ad aliam litem necessario trahatur, vel publicæ utilitatis ratione in aliam prouinciam^g proficiscatur, vel diem suum obierit, ut ob id negotiis delegatis finis adhiberi non possit, alius in eius locum iudex detur, qui liti finem imponat, ne huiusmodi casibus interuenientibus impediatur delegata ipsi audientia.

L. vn. C. qui pro sua iurisd. XXXI. Nemo alij causam deleget, quæ ad iurisdictionem eius non pertinet. si quis enim eiusmodi causam delegauerit, nec ipse, cui deman- data est, parientiâ accommo- dare necesse habet, neque si cōtra leges datus obtempera- uerit, iudex erit, sed omnia, quæ ab ea delegatione gerun- tur, irrita fient, ac si ipse qui delegauerat sententiâ dixisset de re, quæ ad iurisdictionem eius non pertinebat: ut nec appellandi necessitas victo ad- uersus sententiam, quæ iure non valet, imponatur.

Si qui verò specialiter à principe iudices dati, aliis causam iudicandam delega- uerint, tunc nec causæ, ne- que litigatorum inspectâ qua- litate, sententia ab eis lata valet. appellationis autem in- terpositæ causam iudex qui delegauit, audiet.

L. vn. C. ne qu. in XXXII. Nemo sibi iu- dex sit^h, vel ius sibi di-

A λ'. Εάν ὁ δοθεὶς χαμαιδικαστὴς μὴ τὸ γνῆσαι τῷ αὐτῷ ἢ τῇ δίκῃς θεωκᾶταρξιν εἰς ἄλλω δίκῃ κτ' ἢ ἀνάγκῃ ἐκλυθεῖν, ἢ διὰ δημο- σίαν χρῆσιν, εἰς ἑτέραν ἐκτὸς δίκῃς ἐκ- δημήσῃ, ἢ τελευτήσῃ, ὥς μὴ δυνάσθῃ διὰ τῶν πρῶτων δυνάμει τῷ ὄντι δοθεῖ- σαι αὐτῷ δίκην, ἄλλος εἰς τὸ πᾶν αὐ- τῷ διδοῖτο χαμαιδικαστὴς ὁφείλων πληρῶσαι τὴν ἐκδοσίν, ἵνα μὴ τούτων συμβαινόντων, ἐμποδίζηται ἡ παρε- πεμφθεῖσα αὐτῷ ἀκρόασις.

λβ'. Μηδεὶς ἄλλω ἐνὶ παραπεμ- πέτω δίκην, ἢς ἡ δικαιοδοσία οὐ δια- φέρει αὐτῷ· εἰ γὰρ τοιαύτῳ πρὸς ὄν- τος δίκην, οὐτε ἐκείνος ὡς παρε- πέμψῃ ἀνάγκην ἔχει πειθαρχεῖν τῇ ὄντι ἀπομπῇ, οὐτε μὲν πειθεῖς αὐτῇ ὁ ὄντως δοθεὶς ἐστὶ δικαστὴς, ἀλλὰ πάντα ἄνευ ἐστὶ τὰ ἐπὶ τῇ ἀπομπῇ θεωρήματα, ὥστε εἰ αὐτὸς ὁ ἀπαπέμψας ἐδίκασε δίκην, ἢς ἡ δικαιοδοσία μὴ διέφερεν αὐτῷ. ὥς ἐντεταθέν μὴ δὲ ἀνάγκην ἔχει τῷ ἡρώδῃ ἐκκλητῷ χρᾶσαι κα- τὰ τῆς ἀνιχνύου ταύτης ἀποφά- σεως.

D Εἰ δὲ ἕνεκεν ἰδικῶς ὄντι βασιλέως δοθέντες δικαστὴ ἄλλοις τῇ δίκῃ πα- ρεπέμψοι, τότε μὴ ζητοῦμεν τῇ τῷ ἀρχαίου, ἢ τῇ δικαιοδοσίᾳ προ- σώπων ποιότητος ἀπ' ἐργῶν, ἰσχύος ἢ ἐκφερομένης τῷ ἐκείνων ἀποφάσεως. τῆς δὲ ἀντιθέσεως τῇ ἀποφάσει ἐκκλη- τοῦ ὁ ἀπαπέμψας ἀκροάσεται.

λγ'. Μηδεὶς ἐαυτῷ δικάζετω, ἢ δι-

καλοδοτεῖται· τὸν γὰρ ἄδικόν ἐστιν.
 λγ'. Πέτρος πρὸς οὕτω καλούμενος
 ἔχων γαμετὴν ἐκκύμονα, τελευτῶν
 γράφει τινὰ κληρονόμου, μηδεμίαν
 μνημίαν τῆς γαστρὸς ποιησάμενος.
 καὶ τὸ πικτεται ἢ κυοφορουμένη,
 ἔρηνιοι τὴν διαθήκην. α' δὲ αἰ-
 τιθέντες αὐτῇ Ἰπὶ Ἰσποὶ ἠβούλοντο
 κινεῖν τὴν πρὸς κληρονομίας ἀγ-
 γλὴν καὶ τῇ κατεχόντων τὰ πατρὶ-
 ματα. ὁ δὲ γράφει κληρονόμος ἐ-
 φασκε μὴ γινέσθαι ῥηνυμένην τὴν
 διαθήκην· ἀπὸ δούλης γὰρ ἔλεγε τε-
 χεῖσθαι καὶ μὴ τὴν ποίησιν τῆς διαθή-
 κης τεχθεῖσαν, καὶ ἐπέφερεν αὐτῇ
 ζήτησιν πρὸς τὴν. ἐζητεῖτο οὖν εἰ
 ὀφείλει κρινεῖσθαι τὸ πρὸς τῆς τύχης.
 καὶ ἀντιγράφει ὁ βασιλεὺς· ὅτι κα-
 τουμένης τῆς καὶ κληρονομίαν ἀπα-
 τούσης ἀγωγῆς, παρὸς αὐτῇ δικά-
 σθην πᾶσαν οἰκονομήσαντε ἐξωθεν ἀνα-
 κύπτουσιν ζήτησιν, καὶ διαφέρουσιν
 τῇ τριαυτῇ ἀγωγῇ, διαλύειν.

Οὐ λέγω ὅτι εἰ νῦν δέχων ἐπαρ-
 χίας δικάζει ὁ δυνάμενος καὶ πρὸς
 τῆς κρίνειν, ἀλλ' εἰ καὶ τριτοῦτος ὡς
 ὁ δικαστής, ὅς ἐστι καὶ παροπτιῶς
 ἐκινεῖτο ἢ πρὸς τῆς τύχης ζήτησις, ἐκ
 ἠδυνάτο πάντῃ δικάζειν· ἀλλ' οὐκ
 παρὸς αὐτῇ ὡς κεφάλαιον τῆς ἀγ-
 γῆς τὴν ἀπατούσης τὴν κληρονομίαν,
 καὶ πρὸς αὐτῇ διαλαβεῖν· ἢ γὰρ ἀπό-
 φασις οὐ μέλλει πρὸς τῆς τύχης ἐκ-
 φέρεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὴν κληρονομίαν.
 λδ'. Δύο γινέσθαι ἀδελφοὶ κληρονο-
 μήσαντες π' πατέρεσσι, ἐπὶ Ἰπὶ κοινόν

A cat: hoc enim iniquum est.

XXXIII. Petrus cum præ-
 gnantem uxorem haberet,
 quendam heredem scripserat
 ventre præterito. cum autem
 postea vxor peperisset, & a-
 gnatione postumi testamen-
 tum ruptum esset, tutores
 nolabant petitionem heredi-
 tatis aduersus possessores in-
 stituere. heres autem scri-
 ptus dicebat testamentum ru-
 ptum non esse: contendebat
 enim ex ancilla natam esse,
 quæ post conditum testamen-
 tum nata esset, & ei quæstio-
 nem status mouebat. Quære-
 batur igitur an status quæstio
 disceptari deberet. & rescri-
 psit Imperator, instituta pe-
 titione hereditatis pertinere
 ad officium iudicis, vt om-
 nem qualemcumque extrin-
 secus incidentem quæstio-
 nem eiusmodi quoque actio-
 ni profuturam dirimat.

Non dico si præses prouin-
 ciæ nunc iudicet, qui de sta-
 tu cognoscere potest, sed &
 si talis iudex sit, vt si princi-
 paliter causa status ageretur,
 non posset de ea iudicare. per-
 tinet igitur ad officiū iudicis,
 vt de statu quoque disceptet
 tanquam de capite & por-
 tione quadam actionis, qua
 hereditas petitur: sententia
 enim de statu ferri non debet
 sed de hereditate.

XXXIV. Duo fratres i pa-
 tris coheredes nondum diuisa

sua
causa.
L. i. C.
de ord.
iud.

hereditate decesserant : alter
quidem filio vno relicto , al-
ter verò pluribus. rescribit
igitur constitutio filio vnus
partem hereditatis petenti
hoc modo : Si quæstio tibi
generis à fratribus patrueli-
bus non fit ^k, iudicio familiæ
erciscundæ experire. Quòd si
de ea re quæstio erit , ad cu-
ram & sollicitudinem præsi-
dis pertinet , vt priùs illud
disceptetur, quàm heredita-
tis quæstio.

L. 3. XXXV. Cùm ciuili ¹ dis-
ceptationi principaliter mo-
tæ quæstio criminis incidit,
vel criminali quæstioni priùs
institutæ ciuilis causa adiun-
gitur , potest iudex eodem
tempore vtramque quæstio-
nem sua sententia dirimere.

L. 4. XXXVI. Quoniam ciuili
disceptatione omissa sæpè
contingit, vt priùs de crimine
iudicetur, quod vtpote ma-
ius merito minori præfertur:
ex quo criminalis quæstio
quocumque modo cessauerit,
hoc est, finem acceperit, oportet
ciuilem causam velut ex
integro in iudicium dedu-
ctam dirimi: vt finis crimina-
lis negotij ex eo die ex quo in-
ter partes fuerit lata senten-
tia, initium ciuili quæstioni
tribuat.

^A ἔχοντες πλὴν διακατοχὴν, ἐτελεύ-
τισαν ἐπὶ πασίν· ὁ μὲν ἐπὶ ἐνί· ὁ δὲ
ἐπὶ πολλοῖς. ἀνὰ πρῶτον ἔν ἡ δια-
ταξίς τῶ πατρὸς τῶ ἐνός βουλομένη
λαβεῖν τὸ ἀνέκον αὐτὰ μέρθ τῆς
κληρονομίας, καὶ φησὶν· ὅπ εἰ μὲν ζή-
τησὶν σοι μὴ κινῶσι πρὸς κατὰστασεως
τῶ γένους· ὁ σοὶ ἀνέψοι, κίνησον τ
^B ἀγωγὴν πλὴν διαιροῦσαν πλὴν κλη-
ρῶ τῇ φαρμιλίᾳ. εἰ δὲ ὅλως τριαύ-
πλὴν ἐπαγοί σοι ζήτησιν, χρηὴ πρό-
σθον ἐκείνο τμηθῶναι τὸ δίκαιον διὰ
φροντίδος τῶ δέχοντος, ὅ τότε πρὸς
κληρονομίας δικάσασθαι.

λέ. Ὅτε περὶ τοῦ πῶς χρηματι-
κῆς ζήτησεως κινουμένης, ἐκκλη-
μαπκὴ ζήτησις ἀρεμπέση, ἡ περὶ
^C τὸν τῶ ἐκκλημαπκοῦ κινήσεντος, χρη-
μαπκῆς ἀναφυῇ ζήτησις, διώσται
ὁ δικάζων καὶ τὸ καιρὸν ἐκατέρω
ζήτησιν διὰ τῆς οἰκείας ἀποφάσεως
τέμνειν.

λς. Ἐπειδὴ τῆς πολιτικῆς ζήτη-
σεως ἀφαιρέσεις, πολλὰς
συμβαίνει πρὸς τῶ ἐκκλημαπκῆς κρί-
νεσθαι· ὅπ ὡσανεὶ μείζον ἀξίως,
τῶ ἐλάττω πρὸς ἀποπμάται. Ἐξ ὅπου
^D ἐκκλημαπκὴ ζήτησις οἰωδῆποτε ἐ-
πὶ δέχοντι, τὸ ἐστὶ πρῶτον, χρη-
πλὴν πολιτικὴν δίκην ὡς ἐκ περὶ
μίου εἰς δικαστήριον κατὰ φερομέ-
νῳ δικάζοντι, τοῦτεστι τέμνεσθαι· ἵνα ὁ
ὅρος τῶ ἐκκλημαπκοῦ ἀφαιρέματος ἐξ
ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐξ οὗ μετὰ τὸ τ
μερὸν ἡ ἀπόφασις ἐξελέχθῃ, προσ-
μῶν τῇ πολιτικῇ ἀφαιρέσει ζήτησις.

λς.

λζ'. Εὰν τις αἰτήσῃ βασιλέα, ὥς-
 τε ἐλκυθῆναι ἐν τῷ κομιτάτῳ ἀν-
 ῥον, ἢ γυναῖκα χήραν, ἢ ἕνα πα-
 ῖα κατεχόμενον, ἢ ἄλλως ἡκρωτη-
 ριασμένον τὸ σῶμα, ἐφ' ᾧ πύτοις
 ᾧ τῷ βασιλεῖ πλὴν δίκην εἰπεῖν·
 ἢ τῷ ἀποπώτων ὅτι τὰ τοι-
 αῦτα πρὸς τὴν σκύλλεσθαι ταῖς
 ὁδοῖς, ἀκνυῖται ἔσω ἢ τῷ βασιλέως
 κέλδους· καὶ μηδεὶς τῷ δρεχόντων
 συγχωρεῖτω ταῦτα τὰ πρὸς τὴν
 δίκην εἰπεῖν πλὴν ἐξ ἑξῆς. ἄλλ' ἐν ἐκεί-
 νῃ λεγέσθω ἡ ἐπὶ τοῖς ἐν ἡ ἢ ὁ ἀν-
 ῥικός ἐν τῷ μάρτυρες ἐν τῇ δί-
 κῃ συμβαλλόμενοι διάδοχοι, ἢ τὰ
 δικαιώματα. εἰ μὲντοι γὰρ ἡ ἀν-
 παλιν αὐτοὶ οὗτοι, οἱ δὲ ἀνῆρος ἢ χή-
 ρα, ἢ τις τοιοῦτος ἦτορ, ὥς τε ᾧ τῷ
 βασιλεῖ πλὴν δίκην εἰπεῖν, ἔσω τὸ
 κελδὸν ἰχυρόν, ἢ ἀνὰ κελδὸν
 σάν ἐν τῷ δικάδοι ᾧ τῷ βασιλεῖ πλὴν
 δίκην εἰπεῖν· ἢ μάλιστα εἰ δυνάσκειαν
 ἔνός τῷ ἐπαρχεωτῷ ἀλαβούμενα
 τὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν, πλὴν τοιαῦ-
 τῶν αἰτησὶν ἐποίησαντο.

λη'. Ο ἐν ἄλλων ἀκολουθεῖτω τῷ
 φόρῳ τῷ ἐναρχομένου. φόρος δὲ ὅστις,
 ἐνταυτῷ ἔχει τὸ δομικίλιον ἢ κατοί-
 κησιν, ἢ ὅπου εἶχεν ἐν καίρῳ τῷ σω-
 ἀλλάγματος. οὐ μὲν δὲ ὁ ἐναρχόμε-
 νος ἀκολουθεῖτω τῷ τῷ ἐναρχόντος.

λθ'. Ἡ τῷ ἰδίῳ τῷ σωαίνεσις δικα-
 σὴν ἐποιεῖ τῷ, ὅστις οὐδενὸς πρὸς
 σὴν δικαστηρίου. οὐδὲ ἀπὸ τῷ ὅτι
 σὴν, καὶ τῷ δικῆς ἐχρῆσιν ἰχμῷ. πῶς ἀ-
 πρὸς φόρος δικαστῆς γίνετ' ἀρμόδιος

Basil. Tom. I.

XXXVII. Si quis principi ^{L. vn. C. qu. imp. int. pup.}
 libellum obtulerit ut ad co-
 mitatum ^m euocetur pupil-
 lus, aut vidua mulier, aut
 morbo fatigatus, aut aliter
 corpore mutilus, ut coram
 principe de causa disceptent:
 quoniam periniquum est,
 personas huiusmodi itineri-
 bus vexari, irrita sit eiu-
 smodi iussio: & nullus magistra-
 tum permittat ut eiusmodi
 personæ e provincia exeant.
 quin imò intra provinciam
 in qua litigator, & testes ad
 litem necessarii degunt, &
 instrumenta sunt, actio mo-
 ueatur. per contrarium si pu-
 pillus, vidua, aut quis alius
 eiusmodi desideret apud prin-
 cipem actionem instituere,
 rescriptum vires habeat, &
 aduersarii cogantur apud
 principem litigare: & ma-
 ximè si personæ eiusmodi
 cum alicuius provincialis po-
 tentiam reformidant, id po-
 stulauerint.

XXXVIII. Actor rei forum ^{L. 2. C. de iur. iud. om. iu.}
 sequatur. est autem forum
 ubi nunc domicilium habet,
 vel tempore contractus ha-
 buit: non autem reus actoris
 forum sequatur.

XXXIX. Priuatorum con-^{L. 3.}
 sensus iudicem non facit eum,
 qui nulli præest iudicio, nec
 quod is statuerit, rei iudica-
 tæ continet auctoritatem. in-
 competens autem consensu

Aa

L. 1.
cod.
L. 4.

partium fit competens.

XL. Post litem contestatam apud magistratum, iudicem velut incompetentem recusare non liceat, sed post condemnationem appellandi facultas pateat.

L. 5. XLI. In criminali quoque negotio rei forum accusator sequatur, si verò quis in criminali aut civili causa sine sacro rescripto aduersarium suum ad iudicium incompetens traxerit, aut executionem poposcerit militarem, si quidem actor est, litis damno coërceatur. reus verò condemnationem patiat.

L. 6. XLII. Cum duo milites litigant, aut actor priuatus seu paganus est, reus autem miles, magistri militum quaestionem audiant, siue civilis siue criminalis sit, quoniam id litigantibus quoque utile est.

L. 7. XLIII. Qui professiones aliquas, vel negotiationes exercent, non debent iurisdictionem magistratuum declinare, quibus ratione negotiationis subiiciuntur: licet militiam, aut dignitatem prætendant, vel in expeditione sint, sed tam in civili quàm in criminali causa rectè conueniuntur. subiiciantur autem eis quoque magistratibus quibus propter militiam, aut dignitatem subditi sunt.

A ἐκ τῆς τῆς μεθ' ὧν συναίνεσεως.

μ'. Ο παρκαταρξάμενος παρὰ δέροντι δίκῃ, μηκέτι ἐχέτω ἔξοισιν παραιτεῖσθαι τὸ δίκαιον ὡς ἀπορροφον· ἀλλὰ μὲν κατὰ δίκῃ εἰ βούλεται ἐκκλητον ὁπιδιδότω.

μα'. Καὶ ἐν τοῖς ἐγκλήμασι τῶ φόρῳ τῶ ἀναγόμενου ὁ κατήγορος ἀκολουθεῖτω. ἐὰν δέ τις ἐν ἐγκληματικῇ ἢ χρηματικῇ ὑποθέσει δίχα θείας ἀπηγορεύσεως, εἰς ἀνεπιτήδεον δικαστήριον ἐλκύσῃ τὸ διάδικον αὐτῶν, ἢ ἐκβίβασιν στρατιωτικὸν ἐπαγάγῃ αὐτῶν, εἰ μὴ ἐν ἀγῶνι ᾖ, ἐκπιπέτω τῆς δίκης· εἰ δὲ ἀναγόμενος, κατὰ δικαζέσθω.

μβ'. Οταν δύο στρατιῶται δικάζοντο πρὸς ἀλλήλους, ἢ ὁ ἐν ἀγῶνι ιδιώτης ᾖ, ὁ δὲ ἀναγόμενος στρατιώτης, ὁ στρατηλάτης τῆς ὑποθέσεως ἀκούστωσαν, εἴτε ἐγκληματικῶς, εἴτε χρηματικῶς δικάζονται. ὅτι καὶ τοῖς δικάζομένοις τὸ συμφέρει.

μγ'. Οἱ ὁπτιοδύματα ἵνα ἔχοντες, ἢ ἐμποροὶ, ἐκ ὀφείλοισι φύγῃ πρὸς δικαιοδοσίαν τῆς δέροντων, οἷς ὑποκείνται πρὸς τῆς ἐμπορίας, εἰ καὶ στρατείας, ἢ ἄλλου πρὸς φόρου, ἢ καὶ ἐν ἑξουσίᾳ εἴησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χήμασι, καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι καλῶς ἐν ἀγῶνι ὑποκείσθωσαν δὲ καὶ τοῖς δέρονσι ἐκείνοις, οἷς, διὰ πρὸς στρατείαν, ἢ διὰ πρὸς ἄλλου ὑποκείνται.

^A Qui verò hæc detrectarint,
militiæ cingulo & dignitate
spolientur.

SCHOLIA.

^a *Solvitur mandatum.*] Non extingu-
tur decennio, aut vicennio, aut tri-
cennio.

^b *Si non defendentur.*] Si pœnam per dominum non præstiterint.

^c *Vt in actione iniuriarum.*] At in actione iniuriarum, & legis Aquiliæ, licet B plura facta sint, tamen vnius solutione plures liberantur.

^d *Postulaverit.*] Aliquid iniquum.

e *Si verò tutor.*] Tutor tenetur, quòd ipse vim & potestatem habeat in caput liberum. Curator autem, quòd adolescenti consensum accommodauerit, & vnà cum eo fecerit : & quia adolescens restitui potest, curator non item.

f *Si filiusfamilias.*] Si filiusfamilias in magistratu provinciae suae positus exceptione non utatur, pater eius opponere eam potest in actionibus, quae per filium ei acquisitae sunt : fortasse enim aduersarii obiciebant, exceptiones à patre oppositas ita admittendas esse, si & ipse magistratus eis uti vellet. Sed quia filiusfamilias est, idemque patri acquirit, praëiudicium ei non fiet, tametsi filius eis non utetur.

8 *In aliam provinciam.*] Quære libri
huius titul. 5. cap, 18.

^h *Nemo sibi iudex sit.*] Idem ait digestum 10. tit. 1. lib. 2.

ⁱ Duo fratres.] Hæc constitutio non aduerfatur superiori : non enim heic agitur de petitione hereditatis, fed de familiæ erciscundæ iudicio, cùm inter fe consentiant.

k1 *Non fit.*] Sanè si coheres libera conditionis fit, de statu quæri non oportet.

1 *Cum civili.*] In hoc themate duo
fingi possunt, fortè enim mota re
vindicatione de vi mentio facta est,
quia per vim rem meam rapuit, de-
que vi queri oportebat. v. lex diuerso,
cùm quidam de vi quereretur, quòd
sua ei res per vim ablata esset, obui-
ciat ei aliquis, rem dominij eius non
esse, neque eò tempore rem possedis-

Bafil. Tom. I.

Aa ij

se, ac probare desiderabat, tam rei dominium ad se pertinuisse, quàm rei possessionem apud se fuisse eo tempore, quo vim sibi factam dicit. potest igitur iudex vni iudicio addictus utrâque quæstionem dirimere, si super criminibus cognoscere possit.

Pone in specie huius constitutionis, duos inuicem sibi litem inferre, alterum quidem ciuilem, alterum autem criminalem: Nam si utraque eidem competat, in arbitrio eius est, quam prius velit mouere: ut puta si seruus occisus sit, actionem legis Aquiliæ, quâ damnum persequimur: vel legis Cornelix quâ pœnam, ut ait constitutio 3.

Apud eundem iudicem duo dis-
cuti possunt. Constitutionem autem
sic accipe, vt ciuili disceptatione prin-
cipaliter mota, non præferatur quæ-
stio criminis, quæ incidit. Constitutio
autem 23. tit. 22. lib. 9. Codicis, dicit,
litigatorem si dubitet de instrumen-
ti fide, quod aduersus ipsum profer-
tur, posita exceptione, at si non fal-
sum instrumentum sit, posse ciuili-
ter aut criminaliter prout elegerit,
agere.

m Ad comitatum.] Locus est in quo princeps degit.

A ἔκθρον τὸν χαρὸν, καὶ ἀπηγεῖτο δειξά, ὅτι δε
σπότης ὡς τὸ παρὰ τοῦτος, καὶ ὅτι πρὸ αὐτοῦ ἡ
νομή κατ' ἔκθρον τὸν χαρὸν, ὡς καὶ τὴν βίαν ἡμῶν
τηκέαι λέγει. διώτα οὖν ὁ τῷ ἐνὸς δικαστῆς
ἐκάτερα τέμνει, εἰς αὐτὸν ἰκανὸς ἐκκλημάτων
ἀφροῶται.

Νόψ δὲ ταῦτα ἔδραπαζεν, ὅταν δύο ἄνδρες
ἀλλήλοισι ὅτι φέροισι δίκας. ὁ μὲν χρηματικῶς,
ὁ δὲ ἐκ χρηματικῶν. εἰάν γὰρ ὁ αὐτὸς ἐκείτερον
εἶχεν, ἔξοισιαν ἔχῃ ὁ βούλεται πρὸς τὸν
κινῆσαι, ὡς οἰκέτου φονεῖ γέντος, Ακουίλιον, ἢ
B ρωμ, ἢ πρὸς τὴν Ζημίας, καὶ Κοριέλιον, ἢ τοὺς πρὸς
Ζημφείας, ὡς Φησι Δράπαξις γ'.

Διῶνται πρὸ αὐτῶν τὰ δικάζοντα δύο κι-
νητῶνα. νός δὲ πλὴν ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν πλὴν οὗ
παραπομπῶς χρηματικῆς ζητήσεως κινητῶν,
ὃ παραπῶνται ἢ ἀναφύσσει ἐκ χρηματικῆς ζη-
τησις, κτ' ἢ γ'. ἀφ' ἑαυτοῦ. ἐν δὲ θ'. βιβ. τ' κώ-
δικος πτ. κβ'. ἀφ' ατ. κγ'. φησιν, ὅτι ἐὰν ὁ δι-
καζόμενος ἀμφισβῆται πρὸς τὴν πίστεως τ' κατ'
αὐτὸν παραπομπῶντος δικαζόμετος, λέγων (εἰ)
τὸ πλῆθος ἀδικοῦται, ὅτι λογικῶς ἐχρ'
ἢ χρηματικῶς, ἢ ἐκ χρηματικῶς κινεῖν.

Ο τόπος ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἀγάγη.

ΤΙΤΛΟΣ Δ'.

Πεὶ δὲ τῶν ἐμβλαστῶν, καὶ τῶν αἰπαυρῶν καὶ ἀνταπαθόντων,
καὶ τῶν διχαζομένων.

TITVLVS IIII.

De exactoribus, & mutuis petitionibus.

No. 96 I. **S**ANCIMVS, vt si quis
c. 2.
§. 1. Seum à quo conuenitur
inuicem sibi debere credide-
rit, apud eundem iudicem,
non apud alium statim ab ini-
tio eum conueniat, vt idem
vtriusque actionis iudex sit^a.
Quòd si fortè iudex apud
quem iudicium sortitus est,

α'. ΘΕΣΠΙΖΟΜΕΝ, εἰς
 ὑπεύθυνον οἶεταί ἔχιν, ἥ καὶ
 αὐτὸ πρὸς αἰπάσιν ἀποτέμνον, μὴ
 παρ' ἐφ' ὧ δικαστῇ, ἀλλὰ ὡς αὐτῷ
 διδύς ἐξ ἀρχῆς αἰπάσας, καὶ τὸ αὐτὸ
 εἰς δικαστὴν ἐφ' ἐκατῆς ὑποδείξεως.
 εἰ δὲ γε τυχόν ἀπαρέσθεν αὐτῷ ὁ ὡς
 ὦ τ' δίκην ἀπεκληρώσατο δικαστῇ,

ἔξῃσιν αὐτῶν ἔτι ἐπανορθοῦσθαι. A
 εἴκοσι γὰρ ἡμερῶν προθεσμίαν ἐν-
 δόντων ἡμῶν μὴ πλεονέκτην βιβλίου πομ-
 πῶν, μὴ δὲ καὶ περὶ καταρχαῶν,
 ἔξῃσιν εἴσω τῆς εἰρημνύσης ἀνακωχῆς
 παραιτησάσθαι μὴ δὲ κενεῖν, ἐτέρου
 δὲ τυχεῖν παρ' ὧν πάλιν ὡς ἐκατέρωθεν
 ἀγωνίζεσθαι προσηκεί δίκην, ἢ τὰς
 τοιαύτας τέχνας καὶ μηδὲν γίνεσθαι, ἀλλ'
 ἕκαστον τοῖς ἰδίοις χρῆσθαι δικαίοις. εἰ
 μὴ οἱ σιγήσιν, εἴτα ὑπερόν βουλη-
 θεῖν παρ' ἐτέρῳ δικαστῇ τὴν δίκην κινεῖν,
 ἀνάγκη ἔχειν αὐτὸν ἀναμύειν τὸ πέ-
 ρας τῆς δίκης τῆς ἐπαγομένης αὐτῶν πα-
 ρὰ τῇ εἰς δικαστήριον αὐτὸν ἐλκύσαν-
 τος. ἔπειδ' αὖν πέρας ἢ δίκη λάβῃ,
 πτωικαῦτα αὐτῷ τῇ οἰκείᾳ δίκῃ
 παρ' ἐτέρῳ δικαστῇ προπένειν. ἵνα
 οὕτω τὰς τοιαύτας αὐτῶν ἀνέλωμιν
 τέχνας τε καὶ κατ' ἀλλήλων ὀφειλόμενα.

β. Θεωροῦμεν πάντας τοὺς δικα-
 στας, εἰ ποτε ἕνας συζητεῖν, ἢ τοῖς
 ὑπομνηστέον βουληθεῖν, ταῦτα
 πλεονέκτην αἵρεσιν τῆς αὐτῶν διαπραγμα-
 τώσεως, ὥστε μὴ ἄλλως τὰ τῶν αἰ-
 πιάσεων βιβλία τοῖς ἐναγομένοις ἐπι-
 δίδδαι, ἢ συνηθείας τοῖς ἐκβιβα-
 σαῖς παρέχειν, εἰ μὴ πρὸς τὸν ἢ
 ἐν τῷ βιβλίῳ ὁ ἐναγων, ἢ δι' ἐαυτοῦ,
 ἢ διὰ τοβουλαρίου ὑπογράψῃ, ἢ
 πράξεως ὑπομνημάτων συσταμέ-
 νης ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ παραχρῆσιν, κιν-
 δυνώσῃ τὴν ἰδίαν πράξεως ὁμολογεῖν,
 ὅτι ἢ ἢ μέλει πρῶτος τῆς δίκης προ-
 σεδρόμῃ, ἢ τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἢ δι'
 ἐαυτοῦ, ἢ διὰ νομίμου ἐντολέως ἐργα-
 σάμενος.

Basil. Tom. I.

ei displiceat, licet ei hoc etiam
 emendare : nam cum viginti
 dies post libelli oblationem
 cōcesserimus, post quos litem
 contestari oporteat, licebit in-
 tra præfatum intervallum^b il-
 lum recusare, & alium nan-
 cisci, apud quem rursus vtra-
 que lis similiter exerceatur,
 istiusmodi artibus pro nullo
 habendis, imò utroque suo
 iure vsuro. si tamen filuerit,
 posteaque litem apud alium
 iudicem intendere voluerit,
 necesse habeat expectare dum
 de aduersarij intentione pro-
 nuntiatum sit, ac deinde in-
 tentione sua apud alium iu-
 dicem vtatur, vt ita huius-
 modi artes, & mutua machi-
 namenta callida è medio tol-
 lamus.

II. Sancimus, vt omnes iu-^{N. 112.}
 dices, si quando aliquos pre-^{C. 2.}
 hendi, vel admoneri volue-
 rint, interlocutionibus suis
 hanc conditionem inferant,
 ne aliter libelli conuentionis
 reis porrigantur, aut execu-
 toribus consuetudines præ-
 beantur, nisi prius actor in
 libello vel sua manu, vel per
 tabularium subscribat, & a-
 ctis interuenientibus fideiuf-
 forem idoneum præstet peri-
 culo officij promittentem,
 quod in iudicio permanebit
 vsque ad terminum litis, &
 actiones suas per se, vel per
 legitimum procuratorem ex-
 Aa iij

ercebit, & si postea probatus fuerit non iure litem mouisse, sumptuum & expensarum nomine decimam partem eius quantitatis, quæ in libello continetur, pulsato præstabit. Sin autem neget se fideiussorem dare posse, tunc apud iudicem, qui causam dirimere debet propositis sanctis euangelii iureiurando hoc ipsum affirmet, ac postea iuratoriæ cautioni committatur, in qua ea quæ superius dicta sunt promittat.

§. 1.

Si verò hæc omnia secundum prædictum modum non processerint, reo concedimus, ut nullum responsum litis executori præbeat. si verò contra præfatum ordinem, vel iudex aliquis, vel officium eius, vel qualiscumque executor aliquem admonere ac conuenire præsumpserit, iudex quidem & officium eius denarum librarum auri poenam sustinebit: litis autem executor publicationem bonorum patietur, & in quinquennium relegabitur, poena scilicet ex hac lege irrogata periculo gloriosissimi pro tempore Comitum rerum priuatarum exigenda, & fisci nostri viribus inferenda. Quidquid autem reus ex hac illicita conuentione pendij passus fuerit, ex actoris substantia ei refarciatur periculo iudicis, per cuius executorem prehensus fuit, nec

μνάζην. καὶ εἰ μὴ ταῦτα δεχθῇ ἀδίκως πλὴν δίκην κινήσας, ὀνόματι ἀναλωμάτων καὶ δαπανημάτων, δεκατον μέρει τῷ περὶ ἐπιμετρήσεως τῶν βιβλίων ποσότητος ἀποκαταστήσῃ τῶν αἰπαδένων. εἰ δὲ εἴποι μὴ δύνασθαι, ἐψηφίτω δοῦναι πλεοναῦτα ὥστε τῶν δικαστῶν ὧν ὁ πρὶν ἢ ὑποδείξῃς μέλλει ἐξετάζεσθαι, τῶν ἀγίων διαβιβίων περὶ κεμελίων, δι' ὅρκου τῆς τοιαύτης διαβεβαιώσεως, ὅτι οὕτως ἐνώμιστον αὐτῷ ἐκπείδεσθαι ὁμολογίαν, καὶ δι' αὐτῆς ἀπὸ ἀνὼ τῶν εἰρηκτῶ ὁμολογήσας.

Εἰ δὲ μὴ ταῦτα πάντα καὶ τῷ εἰρηκτῶν περὶ ἀρχαίων ὅρκον, οὐδὲ μὴ τῶν ἐναγόμενων ἀποκρισιν τῶν ἐκβίβασθαι ποιῆσαι συγχωροδύμων. εἰ δὲ ὥστε τῶν μνημονοδεύσαν διατύπωσιν, ἢ τῶν δικαστῶν πρὸς, ἢ ἢ ταῖς αὐτῶν, ἢ ὅστις δὴποτε τῶν ἐκβίβαστων ὑπομνήσας ἵνα γλῆσται, ὁ μὲν δικαστὴς ὅτι τὰς αὐτῶν ἀνὰ δέκα χρυσῶν λίτρας ποινὴν εἰσπραχθήσονται· αὐτὸς δὲ ὁ ἐκβίβαστὴς τῶν ὑποδείξεως, ὅτι δημεύσας ὑποβληθήσεται, ὅτι ἑξορία πενταπλάσιος κατακριθήσεται, τῶν ποινῶν δηλονότι τῶν ἐκ τῶν νόμων ἀρμοζέσας κινδυνῶν καὶ καιρὸν ἐνδοξοτάτου κόμητος τῶν δούλων ἡμῶν περιβάλλον εἰσπραττομένης, ὅτι εἰς τὸν ἡμέτερον δημόσιον εἰσκομιζομένης. Πᾶσα δὲ ζημία, ἢ ὁ αἰπαδὴς ἐκ ταύτης τῶν ὥστε τῶν δυνάμιν τῶν ὥστε τῶν νόμων μεθοδείας ὑπέμεινεν, ἐκ τῶν ἐστίας τῶν ἐναγόντων, τῶν ἐναχθέντων περὶ ἀπευθύνσεως, κινδυνῶν τῶν δικαστῶν πρὸς ὑποδείξεως τῶν ἐκβίβαστων συνεχέσθαι. οὐ

μὴν δὲ ἑτέρας τῆς αὐτῆς πε-
σομένης, ὥστε πανταχόθεν εἶναι τὰς
ἡμετέρας κράτει παρα τῆς αὐτῆς
ροπῆς καὶ πιστευθέντας ἀβλαβεῖς
φυλαχτέον. τὰς δὲ δίκας τὰς κατὰ
σωαίνεσιν ἐκατέρου μέρους ἐν δικα-
στείᾳ κινουμένης, τῆς ποιῆς τῆ
παρούσης διατάξει ἐγκειμένης ἐλ-
θεῖας εἰς διαπίζομεν, ἡ καὶ τῆς
ἄλλης ἡμῶν διατάξεσι περὶ ἐχεται
διατυπώσεται.

A non & officij, qui ei parer:
vt hi qui à superna maiestate
imperio nostro concrediti
sunt omni ex parte indemnes
seruentur. lites verò quæ con-
sensu vtriusque mouentur in
iudicio, à pœna huius con-
stitutionis liberæ esse decer-
nimus: & sicut aliis constitu-
tionibus nostris cautum est,
terminari.

B terminari.

Γραστῶν δὲ τῶν ὑποδείξεων τὸ πρῶτον βε-
λόμενοι σωτῆρας περὶ ἐναι, καὶ τῆς
ἐκείνων πανουργίας ἐναντιοῦν, οἵτις
ἐναγωγὰς μόνον περὶ δεῖσιν, ἐβού-
λονται ὅτι μέλει πρῶτος τῆ δίκης ταύ-
της ἐπεξεῖναι, λέγοντες νόμον εἶναι τὸ
διαγορεύοντα, μηδένα τὰς οἰκείας ἐν-
αγωγὰς ἀναγκάζειν ἀκούοντα ἐγ-
μνάσθαι. ἡ ταύτῃ τῶν τῶν πανουρ-
γίαν ἀποσβέσαι ἀποδείκνυντες, καὶ βό-
λον τῇ τῇ μνημονοδέντος νόμου βοη-
θείᾳ μὴ κεχεῖναι εἶναι κατὰ πρὸς τὰς
οἰκείας ἐναγωγὰς περὶ δεῖντας, εἴτε
δι' ἀρχικῆς μεθοδείας, εἴτε διὰ δεή-
σεων βασιλεῖ προσφερομένων, καὶ τῶν
δικαστῶν ἐμφανίζομένων καὶ δι' αὐτῶν
εἰς νόσον τῶν ἀντιδίκου φερομένων, καὶ
ὑπονομίᾳ τῶν δικαστῶν ἐξετάσας ἀρ-
χομένων οὐ δικαίως γὰρ ἐνάγαν ἀρ-
αίται, ὅστις ἐποίμῳ τῶν ἀντιδι-
κον εἰς δίκην ἐκάλεσεν, ὅποτε ἡ τῶν
παραίτησις τῶν ἐναγομένων μάλλον, ἢ
τῶν ἐναγόντων ἀρμόζει. διὸ διαπίζομεν τὸ
ἐνάγοντα, τὸ ἀρχικῶς πρῶτον μέλει
πρῶτος τῆ δίκης ἐγμνάσθαι. εἰ δὲ ἐπεξε-

Omnes lites ad finem ce-
leriter perducere cupientes ad-
uersus calliditates eorum ob-
uiam imus, qui actiones tan-
tū intendunt, nolunt au-
tem eas exequi, & ad finem
perducere, dicentes legem
esse, qua cautum est, ne quis
inuitus agere cogatur. Hanc
igitur versutiam extinguere
studentes, iubemus ne supra-
dictæ legis beneficio vtantur
hi, qui aduersus aliquem a-
ctionem intenderint, siue per
iudiciariam conuentionem,
siue per preces principi obla-
tas, & iudici insinuatæ, per-
que ipsum ad notitiam diuer-
sæ partis deductas, & à iudice
legitimè examinari cœptas:
iniuste enim agere recusat, qui
paratus aduersarium suum
in ius vocauit, cū eius-
modi recusatio reo magis,
quàm actori conueniat. pro-
pterea sancimus, vt actor
cœptam causam ad finem vs-
que perducatur. Si verò causam

exequi distulerit, damus reo
 licentiam, apud quem lis con-
 testata est, iudicem postulan-
 di, ut ab eodem iudice actor
 moneatur aut per se, aut per
 legitimum procuratorem ad
 iudicium venire: quod si iu-
 dici non obtemperauerit, tri-
 bus edictis ^d propositis euo-
 cetur per singula intermisso
 spatio triginta dierum: Iube-
 mus enim ut ordinarij iudi-
 ces non solum præconis vo-
 ce, sed etiam edictis propo-
 sitis quancumque partem ^e
 absentem euocent in iudi-
 cium: vocem enim præco-
 nis pauci, qui præsentis re-
 periuntur audire possunt: edic-
 ta autem per plures dies pro-
 posita omnes penè possunt
 cognoscere. Omnibus autem ^c
 aliis iudicibus, qui ex prin-
 cipali iussione causas disce-
 ptant, hac præsentis lege con-
 cedimus, ut edictis propo-
 sitis litigatores qui præsto
 non sunt, nec iudicium ob-
 seruant, euocent, ne lites
 in perpetuum protelentur.

§. 2.

Sin autem apud iudicem
 lis contestata non fuerit, sed
 libello tantum conuentionis
 quis pulsatus sit, aut preci-
 bus serenitati nostræ oblati,
 iussio nostra ^f super hoc pro-
 cesserit siue ex scripto siue
 nudo mandato, & iudici in-

^A θείν τῷ ἀρχαίᾳ ὑπάρχει, διδο-
 μένῳ ἀδελφῶν τῷ ἐναχθέντι τῇ δικαστῇ
 αἰτεῖν, ὥστε ὅτι ἡ δίκη περὶ αὐτῆς ἔσται,
 ὥστε δι' αὐτῆς τῇ ἐνάχοντα ὑπομνή-
 σκεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἢ δι' αὐτῆς,
 ἢ διὰ νομίμου ἐντολέως παραγί-
 ναι. καὶ εἰ τὸ ἄρτι μὴ δαμῶς ποιήσῃ, προ-
 ζετέμενων τελῶν προγραμμάτων,
 αὐτῷ καλεῖσθαι, μίας ἐκάστης κλή-
 σεως ἐκ ἐλαπίον ἢ τετράκοντα ἡμέ-
 ρων διαστήματι περικλεισμένης. κε-
 λδόμεν γὰρ ἐστὶν ἐμβάθροις δικαστῆς,
 μὴ μόνον ταῖς τῇ κηρύκων φωναῖς,
 ἀλλ' ἐπὶ μὲν καὶ προγραμμάτων προ-
 ζετέμενων, οἷον δὴ ποτε τῇ δικαστῇ
 ἀπολιμπανόμενον μέρος καλεῖν εἰς τὸ
 δικαστήριον. τῆς γὰρ τῇ κηρύκων φω-
 νῆς ὀλίγοι ὄντες δι' ἐκείνους ἀ-
 κοῦσαι δύναται. τὰ μὲντοι καὶ προ-
 γραμματα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
 περὶ τῆς δίκης, πάντες σχεδὸν γινώσκον
 δύνασθαι. πᾶσι γὰρ τοῖς ἄλλοις δικαστῆς
 τοῖς καὶ βασιλικὴν κέλδουσιν ταῖς ὑπο-
 θέσεσι ἐξετάζουσιν, ἐκ τῆς ὁρῆσεως νό-
 μου ἐπιτρέποντες τὰ μέρη τὰ μὴ τῷ
 δικαστῇ περὶ αὐτῆς ἀποδίδοντα, περὶ
 τῆς δίκης προγραμμάτων καλεῖσθαι,
 ἵνα μὴ ἀπὸ παντὸς διαμείνῃ τὰ ἀρ-
 χαιά.

^D

Εἰ γὰρ ὁ δικαστῇ προσέμιον ἢ
 δίκη ἐκ ἐδέξατο, ἀλλὰ μόνον διὰ βι-
 βλίσκος ὑπομνήσεως ἐναχθῆναι, ἢ δει-
 σεων τῇ ἡμετέρᾳ γαλιωότητι προσε-
 νεχθεισῶν, κέλδουσι ἡμῶν περὶ τοῦ
 ποῦ προῆλθεν, εἴτε ἐφ' ἑαυτῶν, εἴτε
 διὰ μανδάτων, καὶ τῷ δικαστῇ γέ-

γενέμεφανής, καὶ τῷ ἀντιδίκῳ ἐγνώ-
σθαι καὶ ἔτις ἐξέσται τῷ ἐναχθέντι
πρὸς τὸ ἀρμόδιον ἐπὶ ἰέναι δικαστὴν, καὶ
δι' αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀντίδικον καὶ τὸ ὅμοιον
καλεῖν ὕποπτον ὥστε εἰ μὴ τὸ εἶναι αὐτὸν
οἰσθῆναι ὁ ἐνάγων ποιήσῃ, τὸ πρᾶγμα
καὶ τὸ νόμων τάξιν ἐξετάζομενον,
πρὸς νόμιμον δεχέσθαι.

Εἰ δὲ προπεμδύων τὸ προγραμμα-
των κληθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, ἢ δεῖν, καὶ
τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἢ δι' εἰ αὐτὸς ἢ δια
νόμιμα, κατὰ τὴν εἰρηπῶν, ἐν πολέως
προδεῖν αὐτὴν βεληθεῖν, πλὴν καὶ ταῖς ἐ-
πὶ τὴν ἐνός ἐνιαυτοῦ προδεσμίᾳ αὐτῶν
συχωρεῖται ἢς ἐν τὸς εἰ μὴ τῇ ἰδίᾳ
ἐπεξῆσθαι ἐναγωγῇ, διδομένη αὐτῶν τῷ
δικαστῇ καὶ ἀπόντος δὲ ἀντιδίκου, τὰς δὲ
προσεδρεύσαντος μέρες δικαιολογίας
καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις ἐξετάζαν, καὶ
τὴν ἀληθείας ἀκριβῶς ἐξετάζομενης,
νόμιμον προφέρειν ψῆφον. εἰ δὲ ἐν τὸς
τὴν εἰρημότητος ἐνός ἐνιαυτοῦ προδεσμίας
ᾤρα γνῆναι, καὶ τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἐ-
γυμνάσαι βεληθεῖν, καὶ δόμοι, τὸ δι-
καστὴν πᾶσι ὕποπτοις τὰ ἀναλώματα ἢ
γενέμε δαπανήματα, ἀπὸ διὰ τὸ δίκην ὁ
ἐναχθεὶς προσεδρεύων τῷ δικαστῇ
εἰώ τ' ἐμείνει, ἀπὸ πάντων εἰς πρᾶ-
ξαι τὸ ἐνάγοντα, καὶ τῷ αἰπαθέντι πα-
ραχεῖν. καὶ ἔτις τὸ ἐνάγοντα προσε-
δρεύσαι μέχρις οὗ τοῦ ᾧ ᾧ πρᾶ-
γας δέξῃ καὶ τοῖς νόμοις εἰς δόμον
ᾤρα γνῆναι, καὶ τὸ δαπανημάτων, εἴτε
ζημιωμάτων διδομένων, μόνον τὸ ἐνι-
αυσιαῖον χρόνον διακόψαι βεληθεῖν,
καὶ πάλιν ἀναχωρῶν δὲ δικαστῇ μέ-

A sinuata fuerit, & per eum
aduersario cognita: liceat
quoque reo iudicem com-
petentem adire, & aduersa-
rium suum similiter vocare:
vt si quidem actor sui copiam
fecerit, causa secundum iuris
ordinem examinata legiti-
mum finem sortiatur.

B Quod si propositis edictis §. 2.
euocatus in iudicium venire,
& actiones suas aut per se, aut
per legitimum, vti dictum
est, procuratorem proponere
noluerit, tunc insuper indu-
cias ei anni vnus concedi-
mus, intra quem nisi inten-
tionem suam persecutus fue-
rit, iudici licentiam damus,
vt etiam absente aduersario
C partis præsens allegationes
secundum leges nostras exa-
minet, & veritate subtilius
perquisita legibus consenta-
neam sententiam proferat.
quod si intra prædictum an-
num venerit, & actiones suas
exercere voluerit, iubemus,
vt iudex modis omnibus im-
pensas, quas per causam litis
reus, qui in iudicio adfuit,
D sustinuit, ante omnia ab acto-
re exigat, & reo præstet: &
ita actor à iudicio non rece-
dat, donec causa secundum
legem terminetur: Nam si tan-
tummodò venerit, & impen-
sis siue sumptibus præstitis
anni duntaxat tempus in-
terrumperere voluerit, & rur-
sus à iudicio recedat exitum

causæ non expectans, iube-
mus ut post prædictas edi-
ctorum, & annalis spatij ob-
servationes omni actione ex-
cidat, quam sibi aduersus
reum competere existimabat.
deterior enim fraus eius esse
creditur, qui interruptam li-
tem iterum deferuit, quam
eius qui semel contestatam
dereliquit. legis autem priui-
legio, quæ neminem inuitum
agere compellit, illis tantum-
modo uti concedimus, qui
nullam secundum prædictos
modos aduersariis mouerint
quæstionem. Hæc autem om-
nia obtinere sancimus in his
causis, quæ necdum iudiciali
sententia, vel amicali con-
uentione, vel alia iuri cogni-
ta decisione sopitæ sunt.

L. 31. C. de
episc.
aud. III. Si quis absente aduer-
sario, vel infantiâ vel furore
laborante, & tutorem vel cu-
ratorem non habente, vel in
magna potestate constituto,
rem suam vindicare, aut
quam aliam actionem inten-
dere desideret, nec propter
supradictas causas eas moue-
re possit, præsidem prouin-
ciæ, vel episcopum ex scri-
pto adeat, & ita tempus in-
terrumpat.

Nou. 115. c. 2. IV. Quoniam interdum con-
tingit, ut vnus ex litigatoribus
allegationibus suis renun-
tiet, alter verò intelligens se
malam causam habere post
cognitionalia certamina, &
dilationes, quas probatio-

A χειρᾶτος ἢ ὑποθέσεως μὴ ὄρα-
μῖνοι· κελύομεν αὐτὸν μὲν τὰς εἰρη-
μύας τῶν πορραμμάτων καὶ τῶ
ἐνιαυτοῦ διαστήματος ὄρατηρή-
σης, πάσης ἀγωγῆς ἐκπύειν, ὡς
ἀρμόζειν αὐτῷ καὶ τῶ ἐναχθέντος
ὑπελάμβανε· χεῖρον γὰρ ὁ ἐκείνου
δόλος γινώσκειται ὅστις ἐλκοπεῖσθαι
B αὐτὸς πλεὺς δίκην κατὰλέλοιπεν,
ἢ ἢ ἐκείνῃ ὅστις ἀπαξ τῆς πορρα-
ταρχείας δίκης ἀπέστη. τὰ δὲ ἢ τῶ νό-
μου πορνομίᾳ τῶ μὴ ὀππιδέντος
ἀνάγκην τοῖς μὴ βουλομένοις τὰς
οἰκείας ἐναγωγὰς κινεῖν, ἐκείνοις
καὶ μόνοις συγχωροῦμεν κεχεῖναι,
τοῖς οὐδεμίαν ζήτησιν καὶ τοῦ εἰρη-
μύοις ὅποις καὶ τῶ ἀντιδικῶν
C κινῶσιν.

γ. Απολιμπανομένου τῶ ἐναγο-
μένου, ἢ νηπίου ὄντος, ἢ μαγνομέ-
νου καὶ μὴ ἔχοντος κηδέμονα, ἢ
καὶ δυνατῷ ὑποκειμένου προσώ-
πῳ, τὸ πορραμα ἐκδικῶν ἴδιον, ἢ
ἄλλῳ ἵνα ἀγωγὴν ἔχων, ἐὰν
τὰς εἰρημύας αἰτίας μὴ δυνατός
κινεῖν, ἐγγράφως προσίτω τὰς ὁρ-
D γων, ἢ τὰς ὀπισκόπων, καὶ διακο-
πῇ τῶ χεῖρον.

δ. Επειδὴ ἡ μεταξὺ τῶ δικαζομένων
ἐὰν ὅτε συμβαίνει διὰ τὸ μὴ μέ-
ρος τῆς ἰδίαις ἀποταξάσθαι δικαζο-
μίαις, καὶ ἡ ἄλλο γινώσκον ἐαυτῷ κα-
κὸν ἔχον πορραμα μὲν τοῖς διαγνω-
στοῖς ἀγῶνας, ἐὰν τὰς πορραμίας, αἱ οἱ

νόμοι τ' ἀποδείξαι ἐνεκεν συγχωρεῖ-
 σι, μὴ βούλεσθαι ὁμολογεῖν δ' ἔχειν
 ἐαυτῶ τὰς δικαιολογίας, πρὸς τὸ μὴ
 τελέως τ' ἔσθαι πρᾶγματος γνωστῶν
 ποιότητων· κελεύομεν ὥστε ὁπνίκα τὸ
 ἐν τῷ μερῷ τῆς ἰδίᾳς ἀποτάξεται
 δικαιολογίας, τὸ δ' ἄλλο μέρος εἴ-
 ποι ἔχοντι, ὅπῃ ὀφείλει προδεῖναι, τὸ
 πρᾶγματος δικασθὲν πᾶσι ἕτοιμοις
 τὸ μέρος τὸ χρώμενον τῇ ὑπὲρ δεσφ
 καταναγκάζειν ἐντὸς τετρακόντα ἡ-
 μερῶν μὴ τὸ ἀποτάξασθαι τὸ ἔσθον
 μέρος, ὅπῃ αὖ βούληται δίχα τοῦ
 ὑπὲρ δεσφ πρὸς δεῖναι. ὅπῃ εἰ μὴ
 ποιήσῃ, πτωχεύει πρὸς τὸ μὴ νι-
 κῆσαι πρὸς αὐτὸς πονηρίαν, ἄλλον ἕνα
 μῆνα πρὸς τὴν δικαστὸς φιλομενέ-
 σθαι. εἰ δ' οὕτως ὑπὲρ δεῖται, ἐντὸς ἑπ-
 τῶν μηνῶν προδεσφίαν αὐτῷ παρέ-
 χεται. οὕτω μὲντοιγε ὥστε εἰ μέλει
 τῷ εἰρημνῶν τελεῶν μηνῶν, οἱ δὲ τοῖς
 ὑπὲρ δεσφ τοῖς διαδίκους συνεχωρή-
 σασθαι, τὰς ἰδίᾳς δικαιολογίας μὴ
 προδεῖσθαι, πτωχεύει τὸ δικασθὲν μὴ
 πλέον ἀναμνῶντα, πᾶσι ἕτοιμοις ψή-
 φον προφέρειν τοῖς νόμοις συμβά-
 νουσιν. ἢ, εἰπὼ βούλοιτο, ἀναφέ-
 ρειν· πρὸς τὸ μὴ τοῖς δικαστοῖς
 κακῶς φιλονεικοῦσιν δεῖναι τὰς τῷ
 δικῶν ἐκβάσθαι ἡρατέρω πρὸς ἔλκειν.
 εἰ. Κελεύομεν ὅσας τις πρὸς οἰοῖ-
 σθαι ποτε δικασαῖς, ἢ δέχονται δι-
 και, ἢ ἐκκλητοὶ δεῖναι, ὡς πάντων τὰ
 πρὸς τὸ τυπὰ τῇ δικαστοῖς πρὸς ὅσα,
 ἢ ἐκεί-
 νοις εἰς οἱ, ὡς εἰκός, ἐν μέσῳ

A num causâ leges concedunt,
 neget allegationes à se prola-
 tas sibi sufficere, ne scilicet
 causæ qualitas celerius a-
 gnoscat: iubemus, ut cum
 vnus suis allegationibus re-
 nuntiauerit, alius verò dixe-
 rit habere se aliquid quod sit
 prolaturus, iudex negotij
 modis omnibus eum qui uti-
 tur dilatione compellat intra
 dies triginta postquam altera
 pars renuntiauerit, quid-
 quid voluerit citra dilatio-
 nem proponere. quod si non
 fecerit, tunc ad eius impro-
 bitatem conuincendam alius
 mensis à iudice indulgeatur.
 si verò & sic moretur, & fru-
 stretur, alterius ei mensis di-
 latio præstetur: ita tamen ut
 si intra tres prædictos menses
 quos litigatoribus moras tra-
 hentibus concessimus, suas
 non proposuerit allegationes,
 iudex non vltra expectans
 modis omnibus cognitam le-
 gibus sententiam proferat,
 vel si voluerit, referat: ne li-
 tigatores improbi causarum
 exitum longius frustratione
 sua protrahere valeant.

V. Iubemus, ut quotiescum-
 que apud quoslibet iudices
 aliqua inchoatur, vel ap-
 pellatio expenditur, in ipso
 disceptationis exordio prin-
 cipales litigantium personæ,
 aut illi ad quos fortè penden-

te adhuc iudicio causa transf-
lata est, tactis sacrosanctis
euangelis iurent, se nihil
penitus iudicibus, aut pa-
trocinij causa ipsis, vel cui-
cumque alij personæ pro
hac causa quocumque mo-
do dedisse, aut promisisse,
aut postea daturos vel per
se, vel per interpositam per-
sonam, exceptis his quæ
aduocatis suis pro patroci-
nio præstant, aliisque perso-
nis, quibus ex legibus no-
stris dari permittitur. Hæc
autem seruari præcipimus,
& in sacro nostro consisto-
rio cum consultationes in-
troducuntur, vt in præsentia
sacri senatus memorata sa-
cramenta præstentur. Quod
si fortè quidam ex litigatori-
bus in iudicium venire non
possint, tunc iubemus vt
præsentes quidem litigato-
res similiter iurent, ad absen-
tes verò mittantur officia-
les quidam iudicis vnà cum
diuersa parte, vt eis præsen-
tibus memorata sacramenta
consimiliter præstentur. si
verò mulier honestior sit, quæ
se non soleat viris extraneis
exhibere, tunc absente et-
iam aduersa parte missi offi-
ciales sacramenta suscipiant.
Quod si vterque litigato-
rum, vel alteruter absens fue-
rit, iubemus, vt absens in
ea prouincia qua degit, in-
ter acta apud præsidem pro-
uinciæ, aut ciuitatis defenso-

A ὑπόθεσις μετενεχθῇ, ἐν ᾧ ῥησὶα τῶν
δικαστῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἀγῶνι διαγρε-
λίῳ, ὁμνῶν, ὅτι ἐδὲν παντὶ ἡμῶν τοῖς
δικασταῖς προστάσις χάριν, ἢ ἄλλω
οἷω δὴ ποτε προσώπῳ ὑπὲρ ταύτης τῆς
αἰτίας, καὶ οἷον δὴ ποτε ὅσον δέω-
κασιν, ἢ ὑπερῶν, ἢ μὴ ταῦτα δώ-
σοισιν, ἢ δὲ ἑαυτῶν, ἢ δὲ ἄλλω οἷω δὴ ποτε
B μέσῃ προσώπῳ, ὡς ἡρημῶν ὅρων,
ἀλλὰ τοῖς ἰδίῳις σωτηρίῳις ὑπὲρ τῆς
σωτηρίας ᾧ ῥέχουσιν, ἢ τοῖς ἄλλοις
προσώποις, ἀπὸ οἱ ἡμέτεροι νόμοι δι-
δοῶν διενύπω. ἔπο ὅ ᾧ ῥα φυλάτ-
τεται προστάσις, καὶ ἐν τῷ δέῳ ἡμῶν
ἀκροαθῆναι ὅταν σωελδύς εἰσέλ-
γων. ὥστε ἐν ᾧ ῥησὶα τῆς ἱερέως συλ-
κλήτου τοῦ μνημονεύοντος ὅρκους
C παρέχεσθαι. εἰ ὅ, ὡς εἰκός, τινὲς τῶν δι-
καζομένων μὴ δυνάων. ὡς τοῖς
δικασταῖς παραγίνεσθαι, τότε καὶ ὁ μὲν
τοῖς παρόντας μὲν ὁμνῶν τῶν προσρη-
μῶν ὅρκον, πέμπεται ὅ ὡς τοῖς ἀ-
πόντας ἐκ τῶν ὑπερημετέρων ἑξῶν
τῶν μὴ τῶν ὡς ἐναντίας μέροις, ὥστε
ᾧ ῥόνων αὐτῶν τοῖς εἰρημῶν ὅρκους
ὁμοίως ᾧ ῥέχεσθαι. εἰ ὅ γυνὴ εἴη, ἢ τις
διὰ τῶν σεμνότητε ὡς βίῃ ὡς πλοῖς ἀν-
D δρᾶσιν ἑαυτῶν δὲ κινῶν ἐκ εἰώθε, πῶν
καὶ τῶν ἀπόντος ὡς ἀντιδικῶν τοῖς ἐκ τῶν
ἑξῶν πέμπεται, τοῖς μνημονεύ-
οντος δέχεσθαι ὅρκους. εἰ ὅ ἀπείναι τὰ
μέρη ἐν ἄλλοις τόποις συμβαίνει, ἢ ἐν
ὡς αὐτῶν, καὶ ὁ μὲν τῶν ἀπόντος, ἐν τῇ
ἐπὶ ῥησὶα ἐν ἡ διαγῆ, τοῖς ὅρκους, καὶ τῶν
εἰρημένον ᾧ ἡμῶν ὅσον, ἐπὶ πρᾶ-
ξῶν ὑπομνημάτων ᾧ ῥα τῶν ὡς ὡς

ἡ ἐπαρχίας, ἢ παρὰ τῶν τῶν τόπων ἐκ-
δικῶν παρέχον. ἐκείνου δηλονότι γιν-
κῶς ἀσφαλιστομένου, ἵνα εἴ τις
ἢ δικάζομένων ἀπὸν, ἢ παρῶν,
ἢ τοιοῦτον ὅρκον ἀσχεῖν μὴ δε-
λήσῃ, ἢ ἔπο φανερωθῇ τῷ δικαστῇ,
καὶ ἢ φον αὐτῷ, ὁ μὲν ἐν ἄλλων τῶν ἐκ-
πῶσιν τῶν ἀγωνιστῶν, ὁ δὲ ἐναγόμενος, κα-
ταδικῶν ὑπομείνῃ.

Εἰ δέ τις ἐκ τῶν δικάζομένων εἴπῃ
δεδόκεναι τι, ἢ ὑποσχέσθαι, ἢ τὸ ἀνέ-
σσωπον εἰσέπῃ, ἢ τῶν ἀναδείξῃ. αὐ-
τὸς μὲν εἴπῃ τῇ τῇ δίκῃς ἐκβάσῃ συλ-
λώμῃς ἀξιούσῃ. ὁ δὲ ἢ δόσιν ἢ
ὑποσχέσιν καταδείξας δεικνύμενος,
εἰ μὲν χρηματικὴ εἴη ἢ ὑπόδεισις,
τὸ μὲν δεδομένον, τριπλοῦν.
τὸ δὲ ὑποσχέσιν, διπλοῦν ὑπὸ τῷ
κόμῃ τῷ περιβάτων εἰς ἀρετ-
τέαν. ἢ πῶν ἀξίον ἢ τοι δέχων
ὡς ἐχθρὸν ἐκαστέρου δέματ^{ος}
ἀπολλύτω. εἰ δὲ ἐγκληματικὴ εἴη
ἢ κατηγορία, δήμευσιν τῆς οἰ-
κείας ἀποδοσίας ὑπομείνῃ, καὶ
εἰς ἐξορίαν πεμπέτω, ὅστις δια-
λήψιν, ἀλλότριον ἐγκλημα εἰς ἐαυ-
τὸν ἐσπούδασε μετενεγκεῖν. εἰ δὲ
πῶν δόσιν, ἢ πῶν ὑποσχέσιν ὁ διά-
δικος μὴ δυνήσῃ δεῖξαι, ὁ μὲν τῶν
τὸ ἀνέσσωπον τὸ τῷ δόσιν, ἢ τοι ὑπό-
σχέσιν λεγόμενον καταδείξασθαι, ὅπ-
ουδὲ δι' ἐαυτῶν, εἰδὲ δι' ἄλλου ἀνέ-
σσωπον, ἢ ἐλαβέ π, ἢ ὑποσχέσιν ἐχθρῶν.
καὶ τῷ τοιοῦτου ὅρκου ἀσχετομένου,
αὐτὸς μὲν ἐλδύσθῃ ἐς τὸν. ὁ δὲ διά-
δικος ὁ μὴ δυνήσῃ δεῖξαι, εἴπῃ μὲν
Basil. Tom. I.

A rem sacramentum, secundum
præfatum modum præster.
illo utique obseruando, ut si
quis litigatorum absens vel
præsens huiusmodi iusiuran-
dum præstare noluerit, &
hoc iudici innotescat, actor
quidem actione sua excidat,
reus verò condemnationem
B patiat.

Planè si quis ex litigatori- c. 2.
bus confiteatur se aliquid de-
disse alicui, vel promississe, &
personam demonstrauerit &
hoc ipsum probauerit, ipse
quidem veniam mereatur. is
verò qui conuictus erit quid
accepisse, cuiue cautum erit,
si quidem pecuniaria causa
erit, id quod datum est in
triplum, quod verò promif-
sum est in duplum ab eo per
comitem rerum priuatarum
exigatur, & dignitatem, seu
cingulum quod habet utroq;
casu amittat. sin autem cri-
minalis sit causa, publicetur
& in exilium mittatur, qui
pecuniâ acceptâ alienum in
se crimen transferre studuit.
Sin autem aliquid datum
promissumve probare non
potuerit, is cui datum aut
promissum dicitur, purgabit
se iureiurando, quod neque
per se, neque per interposi-
tam personam quidquam ac-
ceperit vel ei promissum fue-
rit: & hoc præstito sacramen-
to ipse quidem liberetur: à
litigatore verò qui non po-
tuit eum conuincere, si qui-

dem pecuniaria causa sit, per comitem rerum priuatarum litis æstimatio exigatur, lite nihilominus exitum suum expectatura. Quòd si criminalis causa fuerit, bona eius publicentur omnia, & causa apud competentes iudices legitimum finem accipiat. Si verò is cui aliquid datum vel promissum fuisse dicitur iurare recuset, tam in criminalibus, quàm pecuniariis causis, supradictis poenis subiaceat. Enimuerò si quis litigantium iurauerit se neque dedisse, vel cauisse, intra quatuor autem menses à die dictæ sententiæ numerandos conuictus sit aliquid vel dedisse, vel promississe, supradictis poenis tam ipse quidedit, quàm ille qui accepit, subiiicientur. Quòd si tutores vel curatores pupillorum vel adolescentium nomine litigent, & hoc iusiurandum tutores aut curatores præstabunt, sine periculo tamen eorum qui in tutela vel curatione sunt.

c. 3.

Et hoc quoque præcipimus ab omnibus iudicibus tam militaribus, quàm ciuilibus in omni terra, quæ Romanæ ditioni supposita est, custodiri, vt neque magistrianis, neque præfectianis, neque

τῆς χρηματικῆς αἰτίας, ἢ ὑποθήκῃ-
σιν ἢ δίκῃς ὑπὸ τῷ κόμητις τῷ περιβό-
λων εἰσπρατήρῳ, ἢ δίκῃς δηλονότι ἢ
ιδίαν ἐκβασιν ἀναμνηστικῆς. ὅτι ὅ-
τῃς ἐκκλησιαστικῆς, δήμευσιν τῶν οἰ-
κείων πραγμάτων ὑπομνήτω, καὶ τὸ
πράγμα ὅρα τοῖς ἀμφοτέρωθεν δικα-
σταῖς καὶ τῷ νόμῳ τὰς ἐν πρᾶσι δυνά-
μεις εἰς τὸ ὅρα τὸ δικαστικὸν φανερο-
ῦν πρόσωπον, τὸ μνημονεύοντα ὅρα
αὐτῆς ὅρκον, ἔτι μὲν ἐπὶ ταῖς ἐκκλη-
σιαστικῆς, ἔτι καὶ ἐπὶ ταῖς χρηματι-
κῆς αἰτίας, ταῖς μνημονεύουσας
ὑποκείμετων ποινῶν. εἰ δέ τις τῷ δικα-
στικῶν ὁμολογήσῃ δέδωκεναι, ἢ ἐπα-
γείλαται, ἐν τῷ τῷ πρᾶσι μὴ μὴ
μὴ τὸ πρᾶσι εἰσπράττειν τῷ φησὶν ὅρα
θρονοῦ μὴ, δὲ καὶ δόξῃ πᾶσι ὑποκα-
θῆναι, αἱ εἰρημύων ποινῶν κατὰ τὸ τῷ δι-
δόντων, κατὰ τὸ τῷ λαμβανόντων, χω-
ραν ἐξοισιν. ἐν δὲ ταῖς δίκαις ταῖς δι-
καστικῶν ἢ κουράτωρον πρᾶσι-
μύων, ὅτι μὲν ὅρκους οἱ δικαστικοί,
ἢτοι κουράτωρες πρᾶσι τῶσαν. εἰ πε-
ρὶ τῶν εἰρημύων ποινῶν χωραν λα-
βοῖ διὰ τῶν τριούτων ὅρκων ταύτων οἱ
δικαστικοί, ἢτοι κουράτωρες ὑποκα-
θῆναι, μηδενὸς ἐκ τούτου πρᾶσι-
μας γνωμῆς τοῖς ὑπὸ δικαστικῶν
ἢτοι κουράτωρων εἰς γνωστικῶν.

Καὶ τῶν καλῶν παρα πάν-
των τῶν δικαστῶν, ἔτι μὲν στρατιωτικῶν,
τῶν δὲ πολιτικῶν, ἐν παντὶ πόλει
τῆς ἡμετέρας πολιτείας ὅρα φυ-
λάττειν. ἵνα μηδὲ τοῖς μαγιστρά-
νοις, μηδὲ τοῖς ἐπαρχικοῖς, μηδὲ

ἔλλω οἰωδῆποτε ἐμβίβασῃ συγχω-
 ρῶσι πλέον π ὧ οἰουδῆποτε πρῶ-
 σῶπου συνηθῶν ὀνόματι λαμβά-
 νειν, ἢ τοῖς ἡμετέροις διηγορδόμενων
 νόμοις, οὐδὲ εἰ δεῖδω ἢ ἡμετέρῃ κρᾶ-
 τοις πρῶφῆροιεν κέλδουσιν· ἀλλ' εἴ τι-
 να δῦροιεν πλέον τι ἀπαυτωῦτα, ἀ-
 δῆαν ἐχέτωσαν ἢ συλλάβειν καὶ ἐκλείπειν
 τῶτον, καὶ τετραπλάσιον ἀπαυτεῖν, ὅπῃ
 πλέον λαβοί· ἵνα τὸ μὲν ἀπλουῶ, τῷ
 ἢ ζῆμιαν ὑπομείναντι δόποδιδῶται,
 τὸ δὲ τετραπλουῶ εἰσφέρειται τῷ δη-
 μοσίῳ· εἰ δὲ ὁ πολιτικός ἢ ὁ στρατιω-
 τὴν δέχων, εἴτε πρῶσελευθεῖς, εἴτε
 οἰωδῆποτε τῷ πρῶ γινώσκων τῶτο, ἀ-
 μελήσει **Β** βλαπτόμενον, καὶ τὸς
 εἴρηται, ἐκδικῆσαι, ἐκ τῆς ἰδίας πε-
 ριοσιᾶς τὸ τετραπλάσιον καὶ **Γ** εἰ-
 ρημένον τῷ πρῶ εἰσπράχθησεται. **Δ**
 δὲ αὐτῷ πονηρῶς εἰσπράχθησεται κα-
 λόμενον διὰ τῆς κόμητος τῷ ἡμετέ-
 ρον πρῶβᾶτων, καὶ τῶν ἀρμοδίοις
 δέχοντας, εἰ γινώσκων ἵνας ἐκ τῶν ἰδίων
 τῶξεων ἐμβίβασαι συνηθῶν ὀνό-
 ματι ὧ αὐτῶ ἡμετέροις νόμοις
 εἰσπράχσῃ τι, καὶ τῶν ἀμελήσου-
 σιν ἐκδικῆσαι. Δίδωμεν δὲ ἀδελφὸν καὶ
 τοῖς μεθοδευομένοις, μηδὲν πλέον **Δ**
 τοῖς ἐμβίβασαῖς δίδοναι τῷ διωρε-
 σμένων παρὰ τῆς ἡμετέρας διατά-
 ξεως, καὶ εἰ π πλέον αὐτῶ εἰσπράχ-
 σαι βουληθεῖεν, ἐχέτωσαν ἀδελφὸν
 ἀντιστῆναι.

Ἐπειδὴ ὁ νόμος, τὸ μὲν ἢ τὸ δὲ σεβῆς
 λήξεως παρὰ τῆς ἡμετέρας, τὸ δὲ καὶ τὸ ἡμε-
 τῆρας γαλιωότητος διετύπωσε, μηδὲν

Basil. Tom. I.

A cuiquam alij executori per-
 mittant ultra modum legi-
 timum sportularum à qua-
 cumque persona capere, nec
 si sacram tranquillitatis no-
 stræ iussionem proferant:
 quin si quempiani inuene-
 rint aliquid amplius exegisse,
 liceat eis eum compre-
 hendere, & includere, &
 B quod amplius exegit in qua-
 druplum ab eo exigere, ut
 simplum quidem damnum
 passo restituatur, triplum
 verò fisco inferatur. Si
 autem ciuilis, aut milita-
 ris magistratus, siue inter-
 pelletur ea de re, siue quo-
 cumque modo id cognoue-
 rit, læsum vindicare, sicut
 diximus, neglexerit, qua-
 druplum de suo secundum
 prædictum modum præstabit.
 ipsam verò poenam exigere iu-
 bemus per comitem rerum
 priuatarum, & competentes
 iudices, si cognouerint offi-
 ciales suos sportulas ultra
 modum legitimum exegisse,
 & hoc neglexerint vindica-
 re. Damus item licentiam
 his qui conueniuntur, ne
 quid executoribus amplius,
 quàm nostra constitutione
 definitum est, præstent: & si
 hi supra modum legitimum
 exigere voluerint, liceat eis
 resistere.

Quia verò tam piæ me-
 moriæ patris nostri, quàm
 etiam serenitatis nostræ lege
 cautum est, ut nullo mo-

Bb ij

do iudices in suis sententiis adscribant se ex iussione principis sine scriptis habita aliquem exhiberi vel deduci iubere: item ut spectabiles referendarij iussiones nostras prout decet, insinuent: nos eandem legem confirmantes iubemus, ne spectabiles referendarij in causis, quas ad serenitatem nostram referunt, aut adiutores eorum possint per se vel per aliam quamcumque personamprehendere aliquem, vel fideiussores desiderare, vel aliquid exigere, vel ad transactionem vel pactionem cum aduersariis suis adigere, vel quolibet modo, vel cuilibet negotio se immiscere: nihil enim aliud facere eos concedimus, quàm ut iussiones nostras in quacumque causa siue scripto siue sine scripto prolatas competentibus iudicibus, aut delegatis insinuent. si quid autem præsentì legi contrarium quis eorum agere præsumpserit, is quidem qui damnum aliquod in rebus suis pertulerit, aut circumscriptus fuerit, nullum omninò præiudiciū circa ius suum patietur: qui verò tale quid fecerit, damnum læsæ personæ illatum per competentem iudicem resarcire compelletur: & præterea cinguli & dignitatis amissionem sustinebit. Hæc autem omnia non solum in

^A ὅπως τοῖς δικασταῖς τῆς ἰδίᾳς ψήφοις ἐγγράφειν, ἐκ βασιλικῆς ῥήματος ἀρχαῖα προενεχθέντος, κελεύσας αἰτνας διαχέειν ἢ τοὶ παραστῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ πεισθέντος ῥεφερενδάρειος τὰς ἡμετέρας κελεύσεις καὶ τὸ πρὸς ὅσον ποιεῖν φανεραῖς· τὸ αὐτὸ νόμον βεβαιούτως καὶ ὁμοῦ τοῖς πεισθέντος ῥεφερενδάρειος ἐπὶ τῆς αἰτίας, αἷς διδάσκουσιν, ἢ τοὶ ἀναφέρουσι πρὸς τὴν ἡμετέραν γαλιωότητα, μηδὲ μὴ ἐχθρὸν ἄδαν, ἢ αὐτὸν ἢ τοῦ αὐτῶν βοηθοῖς, ἢ δι' αὐτῶν, ἢ δι' ἄλλοις οἰσθήποτε πρὸς ὅσον, κρατεῖν τῆς, ἢ ὑπὸ ἐγγύῳ ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐπὶ τῆς, ἢ ἀναγκάσειν διαλύσεις, ἢ σύμφωνά τινά μὴ τῶν ἰδίων ἀντιδικῶν πείθεσθαι, ἢ οἰσθήποτε ὅπως, ἢ οἰσθήποτε πρὸς μακρὰ αὐτοῖς ἐμμενῶναι· ἐπεὶ δὲ ἄλλο ποιεῖν αὐτοῖς συγχωροῦμεν, εἰ μὴ μόνον τὰς ἡμετέρας κελεύσεις ἐφ' οἷσιν οἰσθήποτε ὑποδείξας ἐγγράφως, ἢ ἀρχαῖως πρὸς φερομένης, τοῖς ἀρμοδίους, ἢ τοῖς ἀφωρισμένοις δικασταῖς ἐμφανίζαν· εἰ δὲ πρὸς παρόντι νόμῳ ἐν ἀντίον πρὸς ὅσον τολμήσοι διαπράξασθαι, ὁ μὲν ζημίαν τινὰ, ἢ πεισθέντος ἐπὶ τοῖς οἰκείοις πράγμασιν ὑπομεμενηκώς, ἐπὶ πρὸς ὅσον παντὶ ὅπως πρὸς ἰδίον δικαίον ὑποστήσει· ὁ δὲ πρὸς τῶν πρὸς ὅσον, ἐκ τῆς ἰδίας πεισθείας τὴν ζημίαν τὴν βλάβειν πρὸς ὅσον ἐπενεχθεῖς, διὰ τὴν ἀρμόδιον δέχοντος ἀναγκασθήσει· ἀποκαταστήσεται· καὶ πρὸς τοῖς, τὴν ζώνης καὶ αἰτίας ἀποβολὴν ὑποστήσει· ταῦτα ὅσον πάντα κρατεῖν κα-

λόγῳ, μὴ μόνον ἐν τοῖς μέλλουσι
πράγμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἤδη ὁρ-
χθεῖσιν, οὕτω ὅπως πρᾶξαι δεῖσιν.

^A futuris causis, sed etiam in
his, quæ iam inchoatæ, non-
dum tamen terminatæ sunt,
obtinere iubemus.

ΣΧΟΛ.

SCHOL.

Γρεὶ προσφόρων δικαστῶν λέγει. ἀκατα-
ρῦμιον δὲ εἰ μὴ τις πρᾶγμῶς ἐν τῷ κ'.
ἡμερᾶν, ὅτε ἐπὶ δυνάται αὐτὸν πρᾶγμῶς εἶναι.
Ζῆται τοῦτον τῷ βιβλ. τίτ. α'. κεφ. η'. θεμα γ'.
καὶ τίτ. ε'. κεφ. β'. καὶ τίτ. β'. κεφ. ζ'. θε-
μα δ'.

Ὅτι ἡνὸς ἀναρτίσεως, ἵνα συμβιβασθῶσι
τὰ μέρη.

Ζῆται βιβλ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. ζ'. καὶ τοῦτον
τῷ βιβλ. α'. τίτ. καὶ β'. κεφ. η'. καὶ τίτ. β'. κεφ.
ζ'. θεμα β'. καὶ τίτ. ε'. κεφ. οδ'.

Εὰν ὁ ἀκτωρ μὲν προεχέταρξιν δίκης
ἄπορῃ, ὑπομνηστικῶς αὐτὸν ὁ ὁρδινάριος
δικαστῆς καὶ ἀπειθουῶτα καλεῖται αὐτὸν τρι-
σὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐκαστοῦ ὄντος λ'. ἡμερᾶν.
ὅτε εἰρημνύει καὶ ὅτι τοῦ δικαστοῦ. ἴσθι ὅτι
ὅτι ἐὰν οὕτω κληθεῖς μὴ ὑπακούσῃ ἐν τῷ
ἐνιαυτῷ, ἐκπλήτῃ τῇ ιδίᾳ δίκῃ, καὶ ὁ ἐφε-
ξῆς λεγέσθω μόνον. ἐν τῷ ἀνάγνωσι βιβλ. γ'.
τῷ κώδικος, τίτ. α'. ἀφ' τ. ιγ'.

Εἰς τὸν αὐτὸν τῷ ἀναρτίστῃ φησι ὅτι ἐν ἡ-
μερῶν. ὅτε μάτε ἐκ τούτου πῶς δεῖ καλεῖν
καὶ τὸν ἀναρτίστον ἀπειθουῶτα, πούτῃ μὲν
τεταρτῇ προεχραμμάταν. ἐκ τούτης οὖν τῆς
νεαράς λαβοῦσα ἡ ε'. νεαρά τῇ Πορφυρογεν-
νήτου βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τῷ ἀφορ-
μῶν ἀνέξεται καλεῖσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ τεταρτῇ προ-
εχραμμάταν τριακονθήμερων πὺν ἀναρτί-
στον, ὅτε εἰ μὴ πείθεται, ὅτι λέγει τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ
ὅτι νομῆς ὁ προεχραμμάτῃ ἀναρτίστον.

Πολλάκις γὰρ ὁ ἀναρτίστῃς ἢ συλληπτικὸς ὢν,
ἢ μὴ ὑποκείμενος τῷ φόρῳ τῷ δικαστοῦ, εἰς
τὴν εἰλικύωσιν, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀντιγραφῆς ἐδε-
σθῇ ὁ ἀναρτίστον βασιλικῆς. ὁ γὰρ ἀναρτίστον χω-
εἰς τῆς ἀντιγραφῆς τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ προσφόρῳ, ἐκ-
πλήτῃ τῇ δίκῃ, ὡς κεφ. μα'. τῇ γ'. τίτ. ὁ δὲ συ-
λληπτικὸς ὅτε τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναρτίστον χω-
εἰς τῆς ἀντιγραφῆς, ὡς τίτ. ε'. κεφ. 43'.

Basil. Tom. I.

^a *Iudex sit.*] De iudicibus compe-
tentibus loquitur. quem autem quis
iudicem nolit intra viginti dies re-
cusare debet, postea verò non potest.
Quare huius libri tit. 1. cap. 8. th.
3. & tit. 6. cap. 12. & tit. 12. cap. 7.
them. 4.

^b *Præfatum intervallum.*] Quasi laxa-
mentum quoddam, ut partes deli-
berent an à lite discedere velint.

^c *Expensarum nomine.*] Quare lib. 9.
tit. 3. cap. 67. & libri huius titulum 1.
& 2. cap. 8. & tit. 12. cap. 7. them.
2. & tit. 5. cap. 74.

^d *Tribus edictis.*] Si actor litem con-
testatam deferuerit, iudex ordinarius
eum admoneat, & si non pareat, tri-
bus edictis eum euocet per singula
interiecto spatio 30. dierum. Quæ au-
tem dicta sunt, & in iudice obtinent,
qui ex principali iussione factus est iu-
dex: didicisti enim eum qui ita vo-
catus est, nec obtemperauit intra an-
num, causa cadere, secundum ea, quæ
postea dicentur. heic lege lib. 3. Co-
dicis tit. 1. constit. 13.

^e *Quamcumque partem.*] Heic de reo
& actore agitur. & discas ex hoc loco
quemadmodum etiam reus conti-
nuat euocandus sit, hoc est, tribus
edictis. Hinc igitur Nouella consti-
tutio sexta domini Constantini Por-
phyrogenetæ occasione sumpta, de-
finit, reum tribus edictis euocari, sin-
gulis edictis præfinitis diebus trigin-
ta. & addit, nisi obtemperauerit, rem
possidendam actori tradi.

^f *Iussio nostra.*] Vel enim reus fortè
senator erat, aut ad iudicem incompe-
tentem vocatus est, ideòq; iussio prin-
cipis actori necessaria erat: actor enim
qui sine sacro rescripto ad incompe-
tentem iudicem aduersarium voca-
uerit, causa cadit, ut cap. 41. tit. 3.
Senator autem à nemine sine sacro
rescripto conuenitur, ut tit. 5. cap. 97.

Bb iij

ΤΙΤΛΟΣ Ε΄.

Περὶ δικαστῶν, καὶ ὅπου ἕκαστος ἐνάγαν καὶ ἐνάγεσθαι ἐπιταγεῖν ὀφείλῃ.

TITVLVS V.

De iudicibus, & ubi quisque agere, vel conveniri debeat.

L. i. D. I.
de iud.

QVILIBET iudex, qui tribunali præest, vel aliam iurisdictionem habet, inter consentientes, seque ei subiicientes iurisdictionem habet.

L. 2. II. Consentit autem qui scit se non esse subiectum iurisdictioni eius: si enim per errorem putarit se subiectum esse, aut alium esse pro alio, aut si resistentem prætor compulerit, nulla eius iurisdictionis est.

§. 1. Sufficit litigatores consentire, licet id prætor ignoret, aut etiam putet suam esse iurisdictionem.

§. 2. Iudex sic datus ut intra certum tempus sententiam dicat, consentientibus partibus statutum tempus prorogare potest: nisi specialiter ab eo qui dedit inhibitus sit.

§. 3. Legatus in his quæ ante legationem contraxit iure domum reuocat. & qui testimonij causa euocati sunt, vel iudicandi causa, vel in prouinciam destinati sunt: quique prouocarunt, & prouocationis exercendæ causa Romæ, vel alio loco degunt,

ΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ δικαστῆς βήματος παρθετός, ἢ ἐπὶ ἔχων ἐξουσίαν, δικαιοδοσίᾳ ἔχῃ καὶ τῇ συναίνουτων ἐπιταγόντων ἑαυτοῖς.

β'. Συναινέει δὲ ὁ γνώσκων μὴ ἐπιταγεῖσθαι τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ· εἰ γὰρ πεπληρωμένος ἐαυτοῦ ἐνόμιζεν ἐπιταγεῖσθαι, ἢ ἑστῶν ἀντὶ ἑστῶτος ἐπέληφεν, ἢ ἀντιστάμενον αὐτοῦ ἐνέγκασεν ὁ πραιτωρ, ἐκίχνηται κατ' αὐτοῦ ἡ δικαιοδοσία.

Ἀρκεῖ τοῖς δικαζομένοις συναίνεσαι, καὶ ἀγνοῇ ὁ πραιτωρ, ἢ καὶ νομίζει αὐτὸν ἐπιταγεῖσθαι τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ.

Ο δόξας δικαστῆς ἐπὶ τῷ εἶσω ρητῷ χρόνῳ ἡφίστασθαι, διὰ τὴν συναίνουτων τῇ μετῶν ἐκτεῖναι τὴν παρορμήν· εἰ μὴ ρητῶς ἐπὶ τῷ δεδωκότος αὐτοῦ ἐκωλύσῃ.

Ο πρεσβυτῆς πρὶ τῷ πρὸ τῷ πρεσβείας ἐναγόμενος, καλῶς ἐπικαλεῖται οἰκεῖον οἶκον. καὶ οἱ διὰ τὸ μὴ τυρῆσαι, ἢ δικασθαι μετακληθέντες, ἢ εἰς τὴν ἐπὶ ῥήξαν ἀφοριζόμενοι, καὶ οἱ ἐκκαλεσάμενοι, καὶ διὰ τὸ γυμνάσαι τὴν ἐκκλησίαν, ἐν Ρώμῃ, ἢ ἐπὶ τῷ τόπῳ διαζοντες,

Ἐπεὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀρχαίου ἐναγ-
μοι, ἀπολύονται μέλει τῶν χρό-
νων τῆς ἐκκλησίας. οὐτε ἡ κτ' τῶν
ἐπιτρόπων ἀγωγή, οὐτε ἀποκατά-
σεις ἀφ' ἡλικίας δίδονται κτ' τῆς κλη-
θέντος ἐν Ρώμῃ. ὅρα τῆς βασιλείας
δὲ ἐπ' αὐτὸν δίκην, ἢ ἐλθόντος δὲ ἑτε-
ρον ἀρχαίου.

Ταῦτα εἰ μὴ πάντες οἱ λεχθέντες
ἐνταῦθα ἐναγόμενοι σωήλασαν, ὅτι
ρημῶν δὲ πρεσβυτέρων ὅτι τῶν ἐπ' αὐ-
τὸν πρεσβείας ἐκ ἀναγκάζεται
διεκδικεῖν αὐτῶν ἐν Ρώμῃ, καὶ ἐν
αὐτῇ σωήλασαν, ἐφ' ὅσον ὅτι ἐν
τῇ πρεσβείᾳ μὴ γὰρ τὸ πληροῦσαι ἐμ-
βραδιῶν, ἐνάγεται.

Τοῦτο γὰρ τὸ ἀντινόμιον ἔχει ἐπὶ μόν-
οις, οἷς ἐν τῇ πόλει αὐτῇ, ἢ τῇ ἐπαρ-
χίᾳ σωήλασαν. οὐ μὴν ἐφ' οἷς ἐ-
πὶ αὐτῶν ἐπ' αὐτὴν ἐπαρχία, καὶ πάλιν
ἢ φάσιν πλὴν Ἰταλίδου. εἰ δὲ αὐτὸς
ἐνάγῃ, ἀναγκάζεται πρὸς πάντας
ἐαυτῶν διεκδικεῖν. εἰ μὴ ἄρα πρὸς
τῆς ἐν τῇ πρεσβείᾳ ἀρχιεπισκόπου
αὐτῶν κλοπῆς, ἢ ὑβρεως, ἢ ζημίας
ἐνάγῃ.

Εἰ δὲ ἀμφισβῆται εἰ καλῶς
ὅτι ἐπὶ αὐτῶν ἴδιον οἶκον, ὃ
πρῶτον διαγινώσκει. Ἐπεὶ φανεῖν
καλῶς ἐπὶ αὐτῶν οἶκος, ψιλῶς ὁμο-
λογίαν ποιεῖ, ὡς πῦρ ἵσταται τῷ δικα-
σμένῳ. πλὴν δὲ ἀρχιεπισκόπου ὃ πρῶτον
ὁρᾷ.

Εν οἷς δὲ ἡ ἐπιμνησις ὑπὲρ πτε-
ται, οὐ βλάπτεται πρὸς τῶν χρόνων
ὁ δανειστής.

A & qui ob aliam causam conue-
niuntur, intra tempora pro-
vocationis exercēdæ excusan-
tur. Neque tutelæ actio, neque
in integrum restitutio minori
conceditur aduersus eum, qui
alterius litis causa Romā erat
à principe euocatus, aut alte-
rius negotij causa venerat.

Atque hæc omnia obti- s. 4.
nent, si non ibi contraxerunt
ubi conueniuntur, excepto
legato, qui licet ibi contra-
xerit, dummodo ante lega-
tionem contraxerit, non
compellitur se Romæ defen-
dere quandiū in legatione
est: nam si perfecta legatione
ibi demoretur, conuenitur.

Hoc autem priuilegio uti- s. 5.
tur in his solis, quæ in ciui-
tate sua, vel intra prouin-
ciam suam contraxit: non
etiam in his, quæ in alia pro-
uincia contraxit, & antequam
in Italiam veniret. Si verò
ipse agat, compellitur se ad-
uersus omnes defendere. non
tamen si iniuriam suam perfe-
quatur, vel furtum, vel dam-
num in legatione passus sit.

D Sed si dubitetur vtrum iu- s. 6.
re quis domum reuocet, præ-
tor cognoscit. & si constite-
rit iure eum domum reuoca-
re, iudicio sisti repromitter,
& prætor statuet in quem
diem promittat.

In quibus autē admonitio si- s. 7.
ue conuentio protelatur, &
producitur, nullum præiudi-
ciū fit creditori circa tempus.

Bb iiij

- §. 8. Nemo multam dicere potest præter eos, qui publicum iudicium habent: nisi hoc specialiter eis permissum sit.
- L. 3. III. Non videtur latitare qui licet præsens esset, iudicium suscipere non compelleretur.
- L. 4. IV. Cum iis quos in potestate habemus litigare non possumus, nisi ex peculio suo.
- L. 5. V. Qui in ius vocatur, & dicit se alterius esse fori, ad vocantem venire debet, ut de eo ipse cognoscat. vocatus autem ipsum non contemnat: nam idem est in legato, & aliis quibus reuocandi domum suam ius datur.
- L. 6. VI. Cæcus iudicare non prohibetur.
- L. 7. VII. Si quis in ius vocatus postea miles vel alterius fori esse cœperit, in eadem causa ius reuocandi forum suum non habet.
- L. 8. VIII. Si legatus constituat se soluturum quod ante legationem debuerit, non conuenitur ubi constituerit.
- L. 9. IX. Pars cuiusque prouinciæ sunt insulæ ipsius.
- L. 10. X. Destitor est, non qui destituit, sed qui liti renuntiavit, quam calumniandi animo instituerat. si quis tamen cognita rei veritate destiterit, nolens in lite improba perseverare, quam calumniæ
- A Πλὴν τῶν ἔχοντων δημόσιον δικαστήριον, οὐδεὶς δύναται ποροποιᾶν, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐπιτετραπείαι.
- γ'. Οὐ δοκεῖ λανθάνειν, ὅς, εἰ καὶ ᾤσῃ, ἐκ ὑποχρεώσεως ἐνάγκηται.
- δ'. Πρὸς τοὺς ὑπεξουσίους ἡμῶν οὐ δύναμιν δικάζειν, εἰ μὴ ἐπὶ τῷ ἰδιοκλήτῳ πεκουλίῳ.
- ε'. Ο καλούμενος εἰς δικαστήριον, καὶ λέγων ἔχειν ἑτέρῳ φόρον, ὁφείλει ἀπέρχαι πορὸς τὸ καλούμενον, ἵνα τὰ πορὸς τοῦτου αὐτῷ γνωστῇ. καὶ μὴ κατὰ φρονεῖται αὐτῷ. τὸ γὰρ ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ πρεσβυτέρῃ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δυναμένων ἐπιδικασθῆναι τὴν οἰκείαν καποίκησιν.
- ς'. Ο τυφλὸς δικάζειν οὐ κωλύεται.
- ζ'. Ο κληθεὶς εἰς δικαστήριον καὶ μετὰ ταῦτα στρατευσάμενος, ἢ ἄλλου φόρου γεροντῶς, ὁ δύναται πορὸς τὴν αὐτῆς δίκης ἐπιδικασθῆναι τὸ ἴδιον φόρον.
- η'. Ο πρεσβυτέρῃ ἀντιφώνων ὁ πορὸς ἐχρεώσῃ πορὸς τὴν πρεσβείας, ἐκ ἐνάγκηται ἐντα ἀντιφώνησεν.
- θ'. Μέρη εἰσὶν ἐκάστης ἐπαρχίας αἱ νῆσοι αὐτῆς.
- ι'. Δέστωρ ὅστις οὐχ ὁ ὑπερπλήμενος, ἀλλ' ὁ τῆς δίκης ἀφιστάμενος, ὡς καὶ συκοφαντίαν ἐνεστήσας. εἰ μὴ πορὸς τοῖς πρὸς τὴν ἀποσῇ, μὴ θέλων ἐπιμεῖναι ἀναγκάτω δίκη, ὡς ἐκ ἐνεστήσας καὶ
- B
- C
- D

συκοφαντήαν, ἐκ ἔστιν ἀφιστάμε-^A

causa non instituerat, non est destitor.

ια'. Η δὲ ἄρχεῖται δίκη μετὰ ξυ-
έμοδ' ἔτι παρ' ἐμοδ' ὑποδικηθέντος,
λύεται· πλὴν δὲ ἄρχεῖται γὰρ ἐκ ἡδυνά-
μιθα δικάζεσθαι.

XI. Lis contestata mecum L. 11.
& cum eo quem deinde adro-
gavi, soluitur: nam nec ini-
tuo litigare potuimus.

ιβ'. Πολλῶν ὄντων δικαστῶν, ἐάν
ὁ πρῶτος ἓνα κωλύσῃ, τοῖς ἄλλοις
ἐπιτρέπειν δοκεῖ.

XII. Cū prætore vnum L. 12.
ex pluribus iudicibus iudica-
re vetat, cæteris id permit-
tere videtur.

Δικαστὴν δυνάται δοῦναι, ὁ πα-
ρὰ τὸ νόμον ἢ τῆς σινηθείας ἐπιτε-
ραμμένῳ, ὡς ὁ ἀνθύπατος, καὶ ὁ
λεγάτος αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν Ρώμῃ ἀρχόντες.

Iudicem dare potest cui §. 1.
hoc lege vel more concedi-
tur, vt proconsul, & legatus
eius, & Romæ magistratus.

Εἰσὶ τινες κωλύομενοι δίδοσθαι δι-
καστὰ, ὡς ὁ ἀποκινήσει τὸ συκλήτου,
καὶ ὁ κωφός, καὶ ὁ ἀλαλός, καὶ ὁ διω-
κὼς μαινόμενος, καὶ γυνή, καὶ δοῦλος,
καὶ ἀνέγκτος οὗτοι γὰρ τὰ πολιτικὰ λει-
τουργεῖν οὐ δύνανται.

Quidam sunt qui iudices §. 2.
esse prohibentur, vt senatu
motus, surdus, mutus, &
perpetuò furiosus, femina &
seruus & impubes: hi enim
ciuilibus officiis fungi non
possunt.

Καλῶς καὶ ὑπεξούσιῳ δι-
κάζει.

Etiā qui in potestate est §. 3.
iudex esse potest.

ιγ'. Εἰ τῷ δὲ ὁροθεσιῶν, ἔτι τῷ
διαριουῶν τὰ κοινὰ, καὶ τῷ διαριουῶν
τῇ φιλίᾳ πλὴν κληρονομίᾳ δι-
κασθεῖω, ἴση μὲν ὅτι πάντων ἡ αἰ-
ρεσις ἐνάγων δὲ δοκεῖ εἶναι ὁ παρὰ
καλούμενός ἐστι δίκασθαι.

XIII. In iudicio finium L. 13.
regundorum, communi di-
uiditudo, & familiæ erei-
scundæ, omnium quidem par
est conditio, sed actor esse
videtur qui ad iudicium
prouocauit.

ιδ'. Εἰ δὲ ὁ δὺο παρὰ καλέσονται, δὲ
κληρῶν τὸ παρὰ γὰρ διακρίνεται.

XIV. Si verò ambo prouo- L. 14.
cent, sorte res discernitur.

ιε'. Ὑπεξούσιῳ ποιῶν παρὰ
νομον κρίσιν, ἐνέχεται εἰς ὅσον
ἔχει πεκούλιον, ὅτε ἐψηφίξετο.

XV. Filiusfamilias qui ma- L. 15.
lè iudicat, in tantam quanti-
tatem tenetur, quanta in pe-
culio fuit, cū sententiam
dicebat.

Γαρόνομον κρίσιν ποιεῖ, ὁ ἀπατι-
λῶς εἰς παρὰ γὰρ τὸ νόμον ψη-
φισόμενος, ἐπὶ παρὰ γὰρ εἰς ἄλλο, ἢ

Malè autem iudicat, qui §. 1.
dolo malo in fraudem legis
sententiam dixit, si euident
arguatur eius inimicitia, vel

gratia, vel lucrum: & veram A
litis æstimationem præstat.

L. 16. XVI. Heres autem eius non
tenetur.

L. 17. XVII. Si vnus ex litigato-
ribus iudicem heredem fece-
rit, alius sumitur: non iure
enim quis rei suæ iudex sit.

L. 18. XVIII. Si longius tempus
iudicem non patiatuꝛ ope-
ram iudicio dare, mutatur:
fortè enim infirmitas corpo-
ris interuenit, vel necessaria
profectio, vel rei suæ fami-
liari periculum imminet.

§. 1. Filiusfamilias ex noxa ex
qua patri actio competit tunc
experitur, cùm non est, qui
patris nomine agat: si enim
legationis vel studiorum gra-
tia aberit, & vel furtum, vel
iniuriam, vel damnum passus
sit, agit. si res ex contractu
veniat, vtili iudicio agit,
fortè depositum repetens,
aut mandati agens, vel cre-
ditam pecuniam petens, si
pater in prouincia sit, ipse
autem Romæ studiorum cau-
sa, vel alia iusta ex causa a-
gat, ne egestate laboret si
non recipiat quod ad sum-
ptum pater ei miserat: &
maximè si filius Senator sit
augetur vtilitas per dignita-
tem.

L. 19. XIX. Heres ibi defenden-
dus est vbi defunctus debuit,
nullòque suo proprio priui-
legio vtatur.

§. 1. Qui certo loco tutelam
vel curam, vel aliena nego-

χείρι, ἢ κέρδι· ἃ δίδωσιν πλὴν
ἀληθείᾳ τῆς δίκης διαπίμῃσιν.

15. Οὗ κληρονόμος αὐτῷ ἐκ ἐνέχει.

17. Εάν τις τῶν δικαζομένων
ποιήσῃ τὴν δικαστὴν κληρονόμον,
ἄλλος προλαμβάνεται· ἀδίκως
γὰρ τις ἐαυτῷ δικάζει.

18. Εάν ὁ δικαστὴς ἐπὶ χρόνῳ
ἐμποδίζεσθαι μέλλῃ, ἐναλλάσσεται·
τυχὸν γὰρ ἐνόσησεν, ἢ ἀνὰ γῆρας
ἀποδῆμει, ἢ κινδυνεύῃ πρὸς ἰδίου
πράγματι.

Ο ὑπεξούσιος υἱὸς πρὸς ἀνδρ-
τήματος, ὅς οὗ τῷ πατρὶ ἀρμό-
ζει ἀγωγὴ, τότε κινεῖ, ὅτε μὴ ὅστις
ὁ κινῶν ὀνόματι τοῦ πατρὸς· εἰ γὰρ
διὰ πρεσβείου, ἢ ἀναγνώσματα
ἄπεισι, καὶ ὑποστῇ κλοπῇ, ἢ ὕβρει,
ἢ ζημίᾳ, ἐνάγῃ. ἃ δὲ ἀπὸ συναλλα-
μάτων οὐ πλίως κινεῖ· τυχὸν παρὰ
κατὰθήκῃ ἀπαγγέλλῃ, ἢ μανδάτον, ἢ
δάνειον, εάν ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐν ἐπαρ-
χίᾳ ὅστις, αὐτὸς δὲ ἐν Ρώμῃ διὰ
απουδασμάτων, ἢ δι' ἑτέραν ὁλο-
γον ἀγῇ· ἵνα μὴ σενοῦται τὸ πεμ-
φθὲν αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα δαπάν-
ημα, μὴ ἀναλαμβάνοντι· ἃ μάλι-
στα εἰ μὴ υἱὸς συγκληπκός, αὐτῷ διὰ
τῆς ἀξίας ἢ χρησιμότητος.

19. Εάν ὁ τελευτήσας ἐχρεώση-
σεν, καὶ ὁ κληρονόμος ὀφείλει δίκην
δικεῖσθαι· καὶ μὴ κεχρησθαι οἰκείῳ
μνηδενὶ προνομίῳ.

Ο χεῖρας ἐν ἑνὶ τόπῳ ἐπιθῆ-
ναι, ἢ κοινῶς πρὸς τὴν ἀνάγκην

περάγματα, ἢ ἀργυροπρατεῖον, ἢ πῖστον, καὶ ἄλλα ὅσα πῶς καποικησὶν ἔχη, ὅπου ἐχέεισε διεκδικεῖται.

Τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῶν πωλήσαντων, ἢ κατὰλλάξαντος, ἢ ἀγοράσαντος. εἰ μὴ συνεφώνησεν ἄλλος ἐναχθῆναι. ταῦτα δὲ τῶν ἔχοντος ἐργαστήριον· ὁ γὰρ ἀγοράζων ἐν εἰδήσει ὧς τῶν παραχρημάτων μέλλοντος ἀποδημεῖν, ἢ τῶν παραπλέοντος, ἢ ὧς τῶν ἀφ' ἐρχομένου, τῇ καποικίᾳ αὐτῷ ἀκολουθεῖ.

Ὁ ἐπὶ χεώτης διὰ δούλου πραγματευόμενος ἐν Ρώμῃ, αὐτὸς δοκεῖ συναλλάττειν, καὶ ἐν αὐτῇ διεκδικεῖται.

Ὁ χρεώτης ἐν Ρώμῃ κατὰβαλεῖν, καὶ ἐν τῇ καποικίᾳ αὐτῷ ἐνάγεται.

κ'. Ὅπου δὴ ποτέ τις εἰ γνήσιος ἐνόησεν, καὶ δοκεῖ συναλλάττειν.

κα'. Ὁ μέλλον ἐνάγεται, καλῶς ἐπιζητεῖ ἐνδοθῆναι αὐτῷ ἀξιοπίστως ἀσφαλιζομένῳ, ὅπ μὴ τετραμύλον δίδωσιν.

κε'. Ὁ μὴ ἀναγκαζόμενος ἐν τῷ τόπῳ ἐνάγεται, ἐὰν καὶ ἐνάγῃ, αἰσθάνεται ὧς πῶς αὐτῷ δικασθῇ ἐνάγεται.

κγ'. Οὐ δοκεῖ κατενέχεσθαι εἰς δίκην, ὅ μὴ περὶ ἀπαρξίν συμβῇ, καὶ χρεὶα ἄλλης προκατέρξεως.

κε'. Οἱ μετακληθέντες ἀπὸ βασιλέως εἰς Ρώμην, ἐκ ἐνάγονται, εἰ

tia, vel argentariam, vel quid aliud administravit, licet ibi domicilium non habuit, ubi administravit defenditur.

Idem est in eo qui vendit, §. 2. permutavit, vel comparavit: nisi alio loco ut conveniretur placuerit. atq; hæc de eo qui tabernam habet: qui enim emit ab eo, quem scit inde confestim profecturum, vel eo qui nauigio præteruehebatur, vel eo qui transuehebatur, domicilium eius sequitur.

Si homo provincialis servum institorem Romæ habeat, ipse contrahere videtur, & ibi defenditur. §. 3.

Qui Romæ soluere debet, §. 4. & ibi, & ubi domicilium habet, convenitur.

XX. Ubicumque quis obligetur, ibi videtur contraxisse. L. 20.

XXI. Qui actione conveniendus est, rectè petit sibi idoneè cauenti inducias quadrimestres ad soluendum indulgeri. L. 21.

XXII. Qui non cogitur in aliquo loco iudicium pati, si ipse ibi agat, pati cogitur ut apud eundem iudicem conveniatur. L. 22.

XXIII. Non videtur in iudicium venisse, quod post litem contestatam accidit. L. 23.

XXIV. Qui à principe Romanam evocati sunt, non aliter conveniri possunt, quàm

si eo tempore contraxerint. A μὴ πρὶν ὥν τότε συνήλλαξαν.

§. 1. Legati ex delictis quæ ipsi vel serui eorum in legatione admiserunt conueniuntur. non conueniuntur autem rei vindicatione, licet legationis tempore possideant: nisi eo tempore emerint, aut possidere cœperint.

L. 26. XXVI. Si Romæ hereditatem Legatus adierit, non conuenitur à creditoribus, sed nec legata præstat: satisfat tamen æris vel legatorum nomine. si verò non satisfat, in possessionem rerum hereditariarum mittuntur.

L. 27. XXVII. Non enim ob id impeditur legatio.

L. 28. XXVIII. Licet hereditas Legato restituatur, actio in eum non dabitur.

§. 1. Si tamen ipse restituat, datur in fideicommissarium actio: Legati enim personale beneficium est.

§. 2. Ex quibus causis non conuenitur, nec iurare cogitur se soluere non oportere: hoc enim iusiurandum pro litis contestatione est.

§. 3. Legatus vel damni infecti promittere debet, aut aduersarium in possessionem admittere.

§. 4. Si dies actionis exitura erit, causa cognita lis aduersus eum contestatur, & lis in prouinciam transfertur.

Οἱ πρεσβυται πρὶν ὥν αὐτοὶ, ἢ δοῦλοι αὐτῶν ἐν τῇ πρεσβείᾳ ἡμερτον, ἐνάγονται. ἐκ ἐνάγονται δὲ τῇ πρὶν πρὸς ἀγματος ἐκδικήσεως, καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ νέμονται, εἰ μὴ ἐν αὐτῇ ἡγήρασαν, ἢ ἡρξάντο νέμεσθαι.

κς'. Εἰ ἐν Ρώμῃ κληρονομίαν ὑποσέλη, ἐκ ἐνάγεται πρὸς τῶν δανεισῶν, οὔτε δίδωσι τὰ ληγὰς ἀσφάλειαν μὴτοι τούτοις πρὸς ἐχθρὸν φείλει. εἰ δὲ μὴ δίδωσιν ἀσφάλειαν, εἰς νομὴν τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων πέμπονται.

κζ'. Οὐκ ἐμποδίζεται ὅτι ἡ πρεσβεία διὰ τούτου.

κη'. Καὶ ἀποκαταστή τῷ πρεσβυτῇ ἡ κληρονομία, ἐκ ἐνάγεται.

Αὐτὸς μὴτοι ἐὰν ἀποκαταστήσῃ, ἐνάγεται ὁ φιδικομισάριος· προσωπικὸν ὅτι τῆς πρεσβυτῆς ὅτι ὁ πρὸς νόμιον.

Εξ ὥν ἐκ ἐνάγεται, οὔτε ὁμνύει ἀναγκάζεται μὴ ὀφείλει καταβάλλειν· ὁ ὅτι τῶν οὐκ ὁρκος, ἀντὶ πρὸς ἀρξέως ὅτιν.

Η ἀσφαλίζεται πρὶν πρὶν ἐλπιζομένης κληρονομίας ἀγωγῇ, ἢ ὅτι ἀντὶ δικῶν εἰς νομὴν δέχεται.

Εὰν μέλλῃ πληροῦσθαι ὁ χρόνος τῆς ἀγωγῆς, γίνεται κατ' αὐτὴν τῆς αἰτίας διαγνωστικῆς πρὸς ἀρξίς, καὶ μεταφέρεται εἰς πρὶν ἐπὶ γὰρ ἡ δίκη.

Βαί

Εὰν ὑποδαίω καταλιπὼν υἱόν,
 ἔλαμετὶν ἔκκον, τέως ὁ υἱὸς τὸ
 πέταρτον μόνον ἀπαγέῃ τῷ ἑαυτοῦ.

κθ'. Οὐκ ἀλλοτρίω, ἐν ἄλλῳ
 ὄντι.

λ'. Ενθά ἡ περὶ ἀπαγέας, ἐπεὶ ἔ
 τὸ πρῶτον ὁφείλει εἶναι.

λα'. Εὰν τις ἀγωγὴν ἔχων ἐπὶ
 πολλοῖς ὑποδαίω κληρονόμοις, κ
 νῶν ὁ εἷς οὐ καταφέρει πᾶσαν πλὴν
 ἀγωγὴν ἀκόντων τῶν συκληρονό
 μων αὐτῶν.

λβ'. Εὰν ὁ ἐπὶ χρόνον δοθεὶς δι
 κῆς ὑποδαίω, καὶ αὐτὸς αὐτῶν δοθῇ
 ἐπὶ, καὶ αὐτὸς τοσούτος δοκεῖ δι
 δοθῆναι χρόνον, καὶ μὴδὲν ἐλέχθῃ
 ὥστε μὴ τοι μὴ παρελθεῖν τὸ ἴδιον
 χρόνον νόμιμον.

λγ'. Οὐ δοκεῖ συναίνειν εἰς δι
 κῆν, ὁ ζητῶν πρὸ αὐτοῦ πλὴν ἀ
 γωγὴν ἑαυτοῦ ἐκδοθῆναι.

λδ'. Ο κληρονόμος τῆς ἀρξ
 αμῶν δίκης ἐν Ρώμῃ, ἐν αὐτῇ διεκ
 δικεῖται, καὶ ἐν τῇ πλὴν κατοικίῳ
 πρὸς θαλάσσης.

λε'. Καὶ περὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς ἐνα
 γωγῆς δίδεται ἐπὶ δικῆς, καὶ ἥρτη
 ται ἡ ἐνοχὴ αὐτῶν. δικαστήριον δὲ
 περὶ μελλούσης ἀγωγῆς οὐ σι
 νῶται.

λς'. Εὰν ὅτε βιόλως ἡ διάγνωσις
 ὑπὲρ πῆδεται. οἷον εἰὰν τὰ δικαιώματα
 τῆς δίκης ἔχῃ τις ἀπὸν δια περ
 μαθημόσι. ἢ ὁ δικαζόμενος υἱόν,

Basil. Tom. I.

A Si decessero relicto vno s. 5.
 filio & vxore pręgnante, in
 terim filius quartam tantum
 partem crediti petit.

XXIX. Qui appellat, actor L. 29.
 est.

XXX. Vbi lis contestata L. 40.
 est, ibi & finem accipere de
 bet.

B XXXI. Si is qui coeperat L. 31.
 agere plures heredes relique
 rit, vnusque eorum iudicio
 egerit, inuitis coheredibus
 totam actionem in iudicium
 non deducit.

XXXII. Si iudex ad cer- L. 32.
 ta tempora datus decesse
 rit, & alius in locum eius
 datus fuerit, tanta tempora
 ei quoque pręstita intelli
 guntur, licet nihil expressum
 sit: ita tamen vt legitimum
 tempus non excedat.

XXXIII. Non videtur in L. 33.
 iudicem consentire, qui a
 pud eum actionem sibi edi
 desiderat.

XXXIV. Heres eius qui L. 34.
 Romę iudicium acceperat,
 ibi defenditur, quamuis do
 micilium trans mare habeat.

D XXXV. Etiam ante obliga- L. 35.
 tionem rei fideiussor datur,
 & in pendentem est eius obli
 gatio. iudicium verò de fu
 tura obligatione non confi
 stit.

XXXVI. Interdum ex iu- L. 36.
 sta causa cognitio differtur.
 verbi gratia, si instrumenta
 litis habeat, qui reip. causa
 abest: vel litigator filium,

Cc

aut parentem, aut virum amisit, & in similibus causis.

§. 1. Si in dignitate positus aliena negotia gesserit in provincia, iudicium negotiorum gestorum recusare non potest.

L. 37. XXXVII. Si de vi & possessione quærat, prius de vi, quàm de dominio rei cognoscitur.

L. 38. XXXVIII. Si legatum per actionem personalem petetur, ubi est datur: nisi heres dolo malo aliò transtulerit: tunc enim ibi datur ubi petitur. si verò legetur id quod numero, pondere, aut mensura constat, ibi datur ubi petitur: nisi testator adiecerit, ex illo horreo, aut ex illo dolio. Sin autem per in rem actionem legatum petetur, ibi peti debet ubi res est. et si mobilis sit res, actio quoque ad exhibendum competit.

L. 39. XXXIX. Furiosus rectè iudex addicitur, & sententia, quam suæ mentis effectus dixerit, rata est: neque enim præsentia vel scientia iudicis dati necessaria est. Qui legationis causa Romam venit, ex quacumque causa, id est, ad se vel ad legationem pertinente, fideiubere potest: & fideiussorio nomine legationis tempore conveniri potest, nec privilegio suo uti potest, cum in Italia contraxerit, siue fideiussierit.

A ἢ πατέρα, ἢ ἀνδρα ἀπεβάλλετο, καὶ ἐπὶ τῶ ὁμοίων.

Εὰν ἀξιώματὸς διοίκησιν ἐν ἐσχάτῳ πρᾶγμα ἄλλοτερον, οὐ δύναται ἀραιγεῖσθαι πλὴν τοῦ τῆς διοικήσεως λογιζομένου.

λζ'. Εὰν τοῦ βίας καὶ νομῆς ζητήται, ἢ βία πρὸς τῆς δεσποτείας σκοπεῖται.

B λη'. Εἰ μὲν προσωπικὴ κινεῖται ἐπὶ τῷ ληγάτῳ, ἐνθα ὅτι δίδεται, εἰ μὴ κτ' ὁδὸν αὐτὸ μετέθηκεν ὁ κληρονόμος· τότε γὰρ ὅπου ἀπαγγέλλεται, δίδεται. εἰ δ' ἢ μετρουμένων, ἢ ζριθμωμένων, ἢ σταθμωμένων ὅτιν, ὅπου ἀπαγγέλλεται δίδεται· εἰ μὴ μετέθηκεν ὁ διαδέμενος, ἀπὸ τῆςδε τῆς ἀποθήκης, ἢ τῆςδε τῆς πίπτου. Εἰ δ' ἢ διὰ τῆς ἀπαπολύσεως τὸ πρᾶγμα ἀγωγῆς ἀπαγγέλλεται, ἢ ἀπάτησις ἐνθα ὅτιν, ὁφείλει γίνεσθαι. εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα κινητὸν ὅτι, καὶ ἐπὶ τῇ ἀρσάσει αὐτὸ ἀγωγή ἀρμόζει.

C λθ'. Ο μαγνόμενος ἐρρωμένως δίδεται δικαστῆς, καὶ ὅπου ψηφίσει νήφων, ἐρρώται· οὔτε γὰρ ἀνάγκη ὅτιν ἢ ἀροισία, ἢ ἡ εἰδήσις τῆς διδομένης δικαστοῦ. Ο πρεσβείας χάριν καὶ πλὴν Ρώμῃ ἐλθὼν, δύναται ἐξ οἵας δὴποτε αἰτίας, τουτέστιν ἀνηκούσης αὐτῷ, ἢ τοι τῇ πρεσβείᾳ, ἐπύαδαι· καὶ ἐπύωμενος ἐνάγεται καὶ τῇ πρεσβείας καιρὸν, ὅ οὐ δύναται κεχεῖσθαι πλὴν οἰκείῳ πρηνομῶ, ἐπὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸ συνάλλαγμα, ἢ τοι πλὴν ἐπύλω ἐποίησεν.

μ'. Οὐ πάντα τὰ ἐπιτετραμμένα ἂν
αὐτῷ ὁ δικαστὴς ἀναγκάζεται ποιεῖν.

Εάν π' ἔτι δόλον ὁ δικαστὴς πα-
ραλίπῃ, παρανομεῖ.

μα'. Επὶ τῇ καλῇ πίστι δικασ-
τῶν, καὶ πρὸ τῆς χρόνου τῆς κατα-
βολῆς, ἐκ δικαίας αἰτίας καταδι-
κάζεται τις ἀσφάλειαν παραχεῖν.

μβ'. Ἡ γυνὴ τῆς πρεσβυτέρης ἐν
Ρώμῃ διαζυγισθὴν αὐτῇ, καλῶς
αὐτὸν ἐκεῖ ἀπαγεῖ πλὴν ποροῖνα.

μγ'. Ο ἑπρωτῆσας οἰκίαν ἐν
Καπύῃ χρεώσασθαι εἶσω ῥητῆς χρόνου,
μ' πλὴν ὁδορομίας αὐτῇ, παντα-
χοῦ κινεῖ ἐπὶ τῷ διαφέροντι.

μδ'. Μετὰ θεωκάρτην τ' ἔτι
τ' ἐπιτροπῆς ἀγωγῆς, ἐὰν ἀπολει-
φῶσι τινες τ' ἐπιτροπῶν διὰ θεω-
μα δημόσιον, ἐκ ἐμποδίζεται ἢ
δίκη· ὅτε τῇ ἀπόντων ἐτὶ τῇ ὄν-
των ἢ διοικήσεως δυνάται χερίζε-
σθαι ἐκ ἀποπράξεως.

Εάν ὑπὲρ τινος ἐνάγων, ἐφ' ἂν
τῇ δόλῳ, λύεται τὸ δικαστήριον,
ἐκ οὗ θεωκρινάζεται ὁ διαπότης
ὑπερον ἐνάγων.

μέ. Ἐνθα σωήλλαξεν ὁ ἀργυροπρά-
της ἐνάγων. ἐκ εἰμὴ τ' αἰτίας διαγνω-
σκομένης, ἢ λαμβάνει ὑπὲρ τῶν πρὸς
τὸ ἀγαγεῖν ἀπὸ ἐπ' ἑξίας τὰ δικαιώ-
ματα. καὶ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τ' ἐπὶ τῇ ἐπιτροπῇ
ἀγωγῆς. Ἐάν τις ἐν ἐπικρίσει κατα-
δικασθέντος ἀναγκάζοντο οἰκουράτω.

Basil. Tom. I.

XL. Non omnia quæ iudi-
ci permittuntur, etiam face-
re cogitur.

Si quid iudex dolo malo
prætermiserit, legem offen-
dit.

XLI. In bonæ fidei iudiciis
etiam ante diem solutionis
ex iusta causa condemnatur
quis ad præstandam cautio-
nem de soluenda pecunia sua
die.

XLII. Si vxor legati Ro-
mæ ab eo diuerterit, rectè
ibi ipsum actione de dote
conuenit.

XLIII. Qui domum Ca-
puz ædificari intra certum
tempus stipulatus est, post
lapsum eius ubique agit in id
quod interest.

XLIV. Post litem contesta-
tam iudicio tutelæ, si quidam
ex tutoribus Reip. causa ab-
sint, non impeditur iudi-
cium, cum absentium & præ-
sentium administratio discer-
ni & æstimari potest.

Si pro aliquo agam, &
feruus apparuerit, iudicium
soluitur, & dominus postea
agens nullum ex eo præiudi-
cium patitur.

XLV. Argentarius vbi con-
traxit, conuenitur, nec nisi
causa cognita dilatio ei con-
ceditur, vt ex prouincia co-
dices rationum adferantur.
Idem & in actione tutelæ fer-
uatur. Impubere in prouin-
cia condemnato curatores

Cc ij

eius Romæ soluere coguntur, vbi mutuam pecuniam accepit, cui ipse heres existit.

L. 46. XLVI. Furor superueniens non facit, vt desinat esse iudex. ac propter morbum perpetuum mutatur.

L. 47. XLVII. Iudex non datur, quem nominatim altera pars petierit: nisi hoc princeps specialiter ad verecundiam petiti iudicis permiserit.

L. 48. XLVIII. Magistratus neque alium conuenit, nec ab alio in iudicio conuenitur, ne eorum quidem nomine quorum tutelam gerit vel curam, vel eorum nomine quæ iudicat.

L. 49. XLIX. Venditor denunciatus & laudatus vt emptorem re euicta defendat, litem ad suum iudicem reuocare non potest.

§. 1. Iudex datus rectè iudicat etiam vbi is qui dedit magistratu abiit, & successorem accepit.

L. 50. L. Legatum ibi petitur vbi maior pars hereditatis est: nisi aliud testator voluerit.

§. 1. Legatum ibi peti debet vbi maior pars hereditatis est, quamuis vbi petitur plus æris alieni sit. æs enim alienum loco non concluditur, sed in vniuerso patrimonio spectatur. Sed si quo loco res præstationi alicui à testatore destinatae sint, fortè alimentis, vel tributis, vel quibus-

Α ρες αὐτῷ κατὰ βαλεῖν ἐν Ρώμῃ, ὅπου καὶ ἐδανείσασθαι ὁ κληροδότης αὐτῷ.

μς'. Μανία ἔπιγινώσκῃ οὐ παύει τὴν δίκασθην. διὰ δὲ πλὴν διωκεῖ νόσον ἐναλλάσσεται.

μζ'. Οὐ δίδωται δίκασθης, ὃν ὀνομαστὶ τὸ ἐν μέρει αἰτήσῃ· εἰ μὴ βασιλεὺς ἰδικῶς ἔπιτρέψῃ, διὰ τὴν αἰδῶν αἰπαδέματος.

μη'. Οὔτε ἐνάχα, οὔτε ἐνάχαται ἔχων, οὔτε πρὸς ὧν ἔπιδοπέυῃ, ἢ κουρατωρβύδῃ, ἢ κρίνει.

μθ'. Ο ὁράτης καλούμενος εἰς τὸ ἐκδικῆσαι τὴν ἀγορασθῆν ἐκ νικητοῦ τῷ ὁράματι, οὐδυνάται τὸ ἴδιον ἔπικαλεῖσθαι φόρον.

Καλῶς ψηφίζεται δίκασθης μετὰ τὸ διαδέχθῃαι τὸν δεδοκότα αὐτόν.

ν'. Ἐνθα τὸ πλεῖστον τῆς κληρονομίας ὅστιν, ἀπατεῖται τὸ ληγάτον, εἰ μὴ ἔτρον ἡβουλήσῃ ὁ διαδέμενος.

Κὰν πολὺ χρεῶς ὅστιν, ἔνθα τὸ πολὺ μέρος ὅστι τῆς κληρονομίας, ἀπατεῖται τὸ ληγάτον. τὰ δὲ χρεῶς ἐκ εἰσὶ πόπου, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς οὐσίας. εἰ δὲ τὰ ἐν ἡμῖν πόπω ὁράματα ῥητῇ δοσὶ πρὸς τὸ διαδεμῖν αὐφωείσθαι, διαδοφῶς τυχόν, ἢ δημοσίοις, ἢ ἡ-

σιν ὁμοίοις, καλῶς παραιτεῖται ὡς ἂν
ἐτέρων ὁ κληρονόμος ἐκεῖ ἐναχθῆναι.

Απατεῖ τὸ Φιδικόμισον, ἢ ὅπου
πῶς κατοίκησιν ὁ κληρονόμος ἔχῃ.
ἐὰν δὲ δέξηται κατὰ βάλλειν, οὐ δύ-
ναται παραγρᾶφῆσθαι,
ναί. Καὶ ἄλλαχοῦ τὴν κατοίκησιν ἔχῃ.
οὔτε ὅτε συμφωνεῖ κατὰ βαλεῖν ἄλ-
λαχοῦ.

16. Καὶ ὁ ὠραλιπὼν ἐν δέξῃ
τῆς δίκης τὴν ὠραγραφίαν, οὐ δύ-
ναται ὑστερον αὐτῇ χρῆσθαι.

Εἰ δὲ εἴπῃ ὁ διαδέμνος ἀγορα-
δίῳ αἰ μοι πολιτικὸν σιτηρέσιον, ἐν
Ρώμῃ δίδεται, καὶ τὸ πολὺ τὴν κλη-
ρονομίαν ἄλλαχοῦ ὅσιν.

Εἰ δὲ ἴσῃ λαμβανέτωις, ἢ
συγκληπκοῖς ἴσῃ, σιθμὸς δέξῃ, ἢ
ἢ χρυσὸς κατὰ λήφῃ, καὶ δέξῃ
ὡς αὐτὴ τὰ ἐν Ρώμῃ πωλεί-
ματα, ἐκεῖ δίδεται, καὶ ἄλλαχοῦ
τὸ μείζον μέρος τῆς κληρονομίας
ὅσιν. εἰ δὲ κατὰ λήφῃ πωλείματα
ὅσιν ὅπου ἀπατεῖται, ἐκεῖ δίδεται.

Καλῶς ἀπατεῖται ὁ κληρονόμος
πῶς αὐτὸν τὸ ληγάτου ἀσφάλειαν, ἢ
ἐνθά μὴ ὅσιν τὸ μείζον τὴν κληρονο-
μίας μέρος, ἢ οὐδέν· εἰ γὰρ ὑπὲρ
πῶς, πέμπεται ὁ ληγάτου
εἰς νομὴν.

17. Εὰν λέγῃ δοῦλός ἐλθε-
ταίαν χρῆσθαι ὡς ἂν τὸ δεσπότην,
καλῶς αὐτὴ ἐνάχῃ δυνάται, καὶ
διελέγχῃ αὐτὴν ἐπιβουλῆς τῆς δη-
μοσίας ἀνόνους, ἢ κλώσου, καὶ πλα-
στῆς χειραγῆς.

Basil. Tom. I.

A dam similibus, heres iure re-
cusat ibi ab aliis conueniri.

Sed & fideicommissum ibi §. 2.
petitur vbi domicilium heres
habet. si verò soluere coepe-
rit, non potest præscriptione
fori incompetentis vti,

L. I. Quamuis alibi domici- L. 51.
lium habeat. nec si heres con-
fenserit alio loco dare.

B. LII. Qui initio litis hanc L. 52.
præscriptionem omisit, post-
eà ipsa vti non potest.

Si testator tesseram frumen- §. 1.
tariam mihi emi voluerit,
Romæ datur: quamuis ma-
ior pars hereditatis alibi sit.

Sed & si quibusdam cla-
rissimis viris, siue senatori- §. 2.
bus certum auri pondus vel
argenti relictum sit, & suffi-
ciat patrimonium quod est
Romæ, ibi præstatur, licet
maior pars hereditatis alibi
sit. Si verò res relicta ibi sit
vbi petitur, ibi præstatur.

Cautio legatorum vel fi- §. 3.
deicommissorum seruando-
rum causa petitur etiam vbi
maior pars hereditatis non
est, vel etiam nihil: si enim
moretur & frustretur, legata-
rius in possessionem rerum
hereditariarum mittitur.

LIII. Si seruus libertatem L. 53.
sibi à domino deberi dicat
aduersus dominum consiste-
re potest, & fraudatæ anno-
næ, fraudati census, & falsæ
monetæ reum facere.

Cc iij

- L. 54. LIV. Minor causa maiori non præiudicat : maior enim quæstio minorem ad se trahit.
- L. 55. LV. Edictum ab antecessore propositum in numero trium edictorum connumeratur. at si antecessor omnia edicta dederit, successor novus unum edictum dabit.
- L. 56. LVI. Si quis cum procurator non esset, litem mouerit, & ratum dominus habuerit, videtur retrò res in iudicium deducta.
- L. 57. LVII. Filius familias tam ex contractibus, quàm ex delictis conuenitur. & eo mortuo post litis contestationem, transfertur iudicium in patrem quatenus est in peculio, & in rem patris versum est. si verò procuratorio nomine iudicium acceperit, iudicium & iudicati actio in eum, quem defenderit, transfertur.
- L. 58. LVIII. Iudicium soluitur ubi qui iudicem dederat, vel qui maius imperium in eadem iurisdictione habet, iudicare vetuerit : vel etiam si iudex datus eiusdem potestatis esse cœperit, cuius erat, qui ipsum dedit.
- L. 59. LIX. Si locus, in quo iudicari oportet, expressus non sit, videtur eo loco iudicare iubere in quo solet iudicari sine damno litigantium.
- L. 60. LX. Mortuo iudice, quod eum iudicare oportuerat, idem eum qui subditus & suf-
- A 18'. Η μικρὰ αἰτία τῇ μείζονι οὐ θεωρεῖται· ἡ δὲ μείζων ζήτησις, εἰς ἐαυτὴν ἑλκεῖ τὴν ἥτονα.
- νέ. Τὸ δὲ τῆς διαδεχθέντος θεωρεῖται πρὸς τὸ ἄρθμα διθμείπαι εἰς τὰ τέλη. εἰ δὲ πάντα θεωρεῖται, καὶ ὁ μετ' αὐτὴν ἐν θεωρηθῶσιν.
- B 15'. Καὶ ὁ μὴ ὢν θεωρουμένης, εἰς κινήσῃ, καὶ ἀποδέξῃται ὁ δικοῦτος, αὐτὸν δοκεῖ κατενεχθῆναι εἰς δίκην τὸ πρῶτον.
- νζ'. Οὐ θεωροῦσιν, καὶ ἀπὸ συναλλαγμάτων ἢ ἀντιστοιχιῶν ἐν ἀρχῇ. καὶ τελευτῶντος αὐτοῦ μὴ προκέρταρξιν, μεταβαίνει ἡ δίκη πρὸς τὸν πατέρα μέχρι τῆς πεκουλίου, ἢ τῆς δαπανηθέντος πρὸς τὰς πατρὸς πράξεις. εἰ δὲ προκουρατωρὶως ἐνήγετο, μεταβαίνει ἡ δίκη, ἢ ἀπὸ φασίς πρὸς τὸν διεκδικηθέντα.
- νθ'. Λύεται τὸ δικασθῆναι, ἐνθα ὁ δικοῦτος τὸν δικαστὴν, ἢ ὁ μείζονα ἐξουσίαν ἐν τῇ αὐτῇ δικαιοδοσίᾳ ἔχων κωλύσῃ αὐτὸν, ἢ ἐὰν ὁ δοκῶν τῆς αὐτῆς ἐξουσίας γῆται, ἥς καὶ ὁ δικοῦτος αὐτὸν.
- νθ'. Εἰ μὴ λεχθῇ πόσις ἐν ᾧ δεῖ δικάσαι, δοκεῖ κελεύειν ἐν ὁκείνῳ δικάσαι, ἐν ᾧ συνήθως δεῖ δικάζειν, ἀλλὰ βλάβης τῇ δικαιοδοσίᾳ.
- ξ'. Ὡς περὶ ἐκείνῳ τῷ τελευτήσαντι δικάσαι, οὕτως δεῖ καὶ

ᾧ αὐτὸ αὐτὸ δόδενται.

Ξα'. Εκείνο δοκεῖ κατενυέχθαι εἰς δικαστήριον, ὅπῃ μὴ ῥητῶς ὑπο-
ξήρῃ.

Ξβ'. Οὐ δυνάται δίκη δύλυτῆσθαι,
εἰ μὴ τῇ δικαζομένην, ὁ μὲν, ἢ
ἐνάγων, ὁ δ' ἐνομείς.

Ξγ'. Διεκδικηθῶναι ὅτι τὸ πλὺ
δίκην ᾧ ἐναζόμενον ὑποδέξα-
σαι δι' ἑαυτῆς, ἢ δι' ἐξου μὴ ἰκα-
νοδοσίας· ὁ δ' μὴ ποιῶν τὰ κεκρι-
μένα, οὐ διεκδικεῖται.

Ξδ'. Επὶ τῷ δόλῳ, τὸ διαφέρον ἔχ-
ῃ δικαστὴς ὑποπνέεται, ἀλλ' ὁ ἐνδι-
κος ὄρκος· ὅθεν ὁ παρόντων ἔχει πλὺ
πρὸς ἀρσῆκας, καὶ πλὺ πρὸς τῇ
ἐν χρήσιν διδομένην ἀγωγῇ. ἐὰν
ἐφ' ἐξῆς δίκη, πρὸς πλὺ κινηθεῖ-
σαν ἐδόθη ἢ ἐπὶ τῇ ἐμπληρώσει τῆς κε-
κριμένην ἀσφάλεια, οὐ βεβαιούται.

Ξε'. Η γυνὴ τῇ κατοικίῃ τῆς ἀν-
δρὸς ἐπέται, καὶ κεῖ αὐτὸν ἀπαρτεῖ
πλὺ προῖκα· οὐ μὲν ἐντα συνετά-
γη τὸ συμβόλαιον· οὐ γὰρ ὅτι σιω-
ἀλλαγμα.

Ξς'. Η ἀμφίβολος ἀγωγὴ καὶ
ἀφήγησις ὑπὲρ τῆς ποιήσαντος αὐ-
τῇ ἐρμηνεύεται.

Ξζ'. Ο ἰδίῳις ἀγροείοις ἀγο-
ραδοίς, ὥστε ἡγοράσθαι δοκεῖ ἡλυ-
θεῖσθαι, καὶ ἀναγκάζεται ὁ ἀγορα-
στὴς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀγοράν, εἰ δὲ λανθάνει, γί-
νεται τὰ ἐπὶ τῇ φιδικομισαρίᾳ
ἐλθεῖν ἐν νόμοις τεθιμένα.

Ξη'. Ο κελευδοὶς μέλει ῥητῆς δι-
κῆς ποσότητος, δυνάται καὶ πε-

Afectus est iudicare oportet.

LXI. Illud in iudicium ve- L. 61.
nire videtur, quod nomina-
tim exceptum non est.

LXII. Lis expediri non po- L. 62.
test nisi alter petitor sit, alter
possessor.

LXIII. Defendi est iudi- L. 63.
cium accipere per se vel per
alium cum satisfatione: nam
qui quod iudicatum est non
soluit, non defenditur.

LXIV. In quaestione doli, L. 64.
iudex non aestimat id quod in-
terest, sed iusiurandum in li-
tem. unde prædo depositi &
commodati actionem habet.
Si in alia lite, quàm quæ mota
est, satisfatio iudicatum sol-
ui præstita sit: non committi-
tur.

LXV. Vxor mariti domici- L. 65.
lium sequitur, & ibi dotem
repetit: non etiam vbi instru-
mentum dotale conscriptum
est: non est enim contractus.

LXVI. Si ambigua actio, L. 66.
vel negotij narratio sit, favore
eius qui ea usus sit, interpre-
tationem accipit.

LXVII. Qui suis nummis em- L. 67.
ptus est, ex quo emptus est, li-
ber esse creditur. & emptor
eum manumittere cogitur. si
verò latitet, seruantur ea, quæ
in fideicommissariis libertati-
bus constituta sunt.

LXVIII. Iudex qui ad cer- L. 74.
tam quantitatem iudicare ius-
sus est, etiam de maiori con-

sentientibus litigatoribus iudicare potest.

§. 2. Iudicium non valet, ubi quis iam mortuum defendit. si autem condemnatus soluerit, non repetit, sed negotiorum gestorum actionem aduersus heredem habet, qui se tuetur exceptione aduersus creditorem.

L. 75. LXIX. Si edictorum ordine decurso pronuntiatum sit, absentem debere, citra curiosam inquisitionem iudex sententiam prætoris exsequitur: nisi absens probauerit, præsentem per dolum scientem falsis allegationibus usum vicisse. Sed & si morbo impeditus, aut reip. causa non obtemperauerit, sententiam iudex non exequitur.

L. 76. LXX. Idem iudicium est, licet omnes iudices per partes mutati sint, & nullus priorum superfit. idem enim dicimus in legione, populo, & naue.

L. 77. LXXI. In priuatis negotiis siue pecuniariis causis pater & filius rectè inuicem iudicant.

L. 78. LXXII. Iudicare enim munus publicum est.

L. 79. LXXIII. Qui temerè quendam in iudicium vocat, viæ & litis sumptus ei reddit.

§. 1. Iudices de iure non de facto præsides consulere debent.

A εἰ μείζον συναινούτων τῶν μερῶν.

Οὐκ ἔρρωται μὲν τὸ δικαστήριον, ἐνθά πρὸς διεκδικεῖν τὸν τελωθέντα ἤδη. εἰ δὲ κατὰ δικασθεὶς κατὰ βάλη, ἐκ ἀναλαμβάνει, ἀλλ' ἔχει καὶ τὸ κληρονόμου πλὴν ὅτι τῇ διοικήσει ἀγωγῶν, ὃ αὐτὸς παρέχει παραγραφῶν καὶ τῶν δανεισθῶν.

B εἴθ'. Εὰν μὲν τὰ προγράμματα ψηφισθῇ χρεώσειν τὸν ἀπολιμπανόμενον, ἀπ' ἐέργως ἐκβιβάζεται, εἰ μὴ δείξῃ ἀπὸ πλάστων δικασιολογίων ἐν εἰδήσει νικῆσαι τὸν παρόντα καὶ δόλον. εἰ δὲ καὶ διὰ νόσον, ἢ διὰ πρῶτον δαμόσιον ἐμποδισθεὶς οὐχ ὑπέκουσεν, ἐκ ἐκβιβάζεται.

C δ'. Τὸ αὐτὸ δικαστήριον ὅτι, καὶ πάντες ὁ δικαστὴρ καὶ μέρος ἐναλλαχῶς, καὶ μηδεὶς τῶν παρόντων ὑπεστίν. εἰ δὲ ἅμα πάντες ἐναλλαχῶς, ἔτρου τὸ αὐτὸ γὰρ λέγομεν καὶ ὅτι λεγεώνος, καὶ δήμου, ὃ πλείου.

εἰ. Ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν πρῶτον, ἢτοι χρηματικῶν δικαστηρίων, πατὴρ καὶ υἱὸς καλῶς ἀλλήλοις δικάζουσιν.

D οἷ'. Τὸ γὰρ δικάζειν, δημόσιον ὅτι λειτουργημα.

οἱγ'. Οὐ προπετῶς εἰς δίκην ἵνα καλῶν, καὶ τὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὰ τῆς δίκης δίδωσιν αὐτῶν δαπανήματα.

Γεεὶ νόμον, οὐ μὲν πρὸς φάκτου, δεῖ παρὰ τῶν δικαστῶν ἐρεῖται ὅτι δέχονται.

οδ'. Εὰν δύο πρὸς ἀλλήλους δι-
καζόμενοι, βουλευθέντες αἰτήσασθαι
κριτὴν πρὸν Θεόδωρον, καὶ πλά-
νῳ ἡγήσαντο Δωρόθεον, ἐκ ἐμπο-
δίζεσθαι δοθῆναι Θεόδωρον, οὗ πλὴν
δὲχθαι ἐνεθυμήθησαν καὶ σωεφώ-
νησαν.

οε'. Οὐ δυνάται δικαστὴς εἶναι, ὁ
μηδὲ δικαιοδοσίᾳ ἔχων, μηδὲ ἀπὸ
βασιλέως ἔξουσίᾳ λαβὼν, μηδὲ
δοθεὶς ἀπὸ τῆς δυναστείας δοθῆναι
δικαστὴν, μηδὲ ἀπὸ νόμου βεβαιού-
μενον, μηδὲ αἰρετὸς ὢν.

ος'. Εἰδῶτασιν ὁ δέχωντες ἀπαντίως
ἔξ ἀλόγου αἰτίας διδόναι ἐκ-
βίβασθαι ἐν τάξει διαγνώμονος.

οζ'. Καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰ
ἐξ τραπεζῶν ἐγκλήματα, ἢ
ὅπου ἡμάρτηται γυμνάζεται, ἢ
ὅπου ἤρχθη ἢ πρὸς αὐτῶν δίκη, ἢ
ὅπου σωελήφθησαν οἱ ταῦτα ἡμάρ-
τηκότες.

οη'. Ο ὃν εἰδήσῃ πηρέασι καὶ
ἐλδύθερον, τῷ τῷ ἀνδραποδιστῶν ἐν-
κλήματι ὑποπίπτει. ὁ τῷ τῷ πρὸς
τοῦτου κατηγόρου, πρὸς τῷ δέ-
χοντι τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης κινεῖται,
ἐν ᾗ διήλθῃ ὁ ἀνδραποδιστὴς ἐλ-
δύθερον.

οθ'. Περὶ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ βίβας
νομῆς, ἢ πρὸς μομενταρίας, διὰ τὸ
πρὸς ῥοπλῶν αἰτουμένης νομῆς δι-
λονόσι, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ κινεῖ-
ται, καὶ ἡ τῷ πρὸς ἀγῶμα διακρίνεται,
καὶ διοικεῖται ὅσα ὁ πρὸς τῆς νομῆς
ἀγωνίζεται.

LXXIV. Si duo inuicem li-
tigaturi cum iudicem Theo-
dorum postulare vellent, per
errorem Dorotheum postula-
uerint, Theodorus dari non
prohibetur, de quo initio liti-
gatores cogitassent, & in
quem consensissent.

LXXV. Qui neque iurisdic-
tionem habet, neque à prin-
cipe potestatem accepit, ne-
que ab eo, qui ius dandorum
iudicum habet, datus est, nec
ex compromisso sumptus, vel
ex aliqua lege confirmatus est,
iudex esse non potest.

LXXVI. Magistratus raro
solent ex iusta causa viatorem
vice arbitri dare.

LXXVII. Publica & extra-
ordinaria crimina, aut vbi
commissa sunt excercentur,
vel vbi iudicium de his cœ-
ptum est, vel vbi rei depre-
hensi sunt, qui hæc admise-
runt.

LXXVIII. Qui sciens libe-
rum hominem vendit, plagij
crimen committit. accusator
igitur apud præsidem prouin-
ciæ vbi degit plagiarius accu-
sationem instituat.

LXXIX. De possessione per
vim erepta, aut de momenta-
ria, possessione scilicet, quæ
momenti interdicto petitur,
in ea prouincia agitur, vbi res
fita est, aut vbi domicilium
habet, qui de possessione con-
uenitur.

L. vn. LXXX. Legatum ibi peti- A
C. vbi tur, vbi hereditas est.
fid.

L. vn. LXXXI. Qui certam pecu-
C. vbi niæ quantitatem Ephesi se so-
conu. luturum promisit, licet subti-
qui cer. lo. li iure futuri damni nomine
conueniri non possit, tamen
arbitraria actione tenetur ha-
bita ratione eius, quod vtrius-
que interest. v. g. vtilitatis,
quam percepturus erat actor, B
si Ephesi pecunia ei soluta
fuisset, vel reus, si non alio
loco, sed Ephesi solueret.

L. i. C. LXXXII. In rem actio non
vbi in rem
act. intenditur contra rei alienæ
venditorem, sed contra em-
ptorem qui rem possidet. em-
ptor autem conuentus non
iure desiderat, vt rei dominus
aduersus venditorem rei vin-
dicatione agat: ipse enim pos-
sessor est, non venditor. sed
venditori denuntiare oportet.
In eadem igitur prouin-
cia constitutis tam rei domi-
no, quàm emptore, super-
fluum est propter auctorem
tantùm iudicium differri.

L. 3. LXXXIII. Tamen actioni-
bus in rem quàm in personam D
seruatur regula, qua definitur
vt actor sequatur forum rei.
actio tamen in rem etiam vbi
res sitæ sunt, rectè moueri po-
test.

L. vn. LXXXIV. Si verò heredi-
C. vbi de he-
red. tatem petere velit, aut vbi

π'. Τὸ λεγόμενον ἐκεῖ ἀπαγείται,
ἐνθα ἡ κληρονομία διακείται.

πα'. Ο ἐπρωτηθεὶς ἐν Εφέσῳ δι-
δόναι πάντα νομίματα, ὠρεθείς δὲ
ἐν ἄλλῳ τόπῳ, εἰ καὶ τῇ ὡρῇ μελ-
λόντος ζήτησας ἀγωγῇ κατ' ἀκρί-
βειαν ἐκ ἐνάγεται, ὅμως τῇ ὀξε-
ταστικῇ κατέχεται, σκοποῦ μὲν οὖν τῆς
διαφέροντος ἐκάστου. ὅτι π' ὠφελεῖτο
ὁ ἐνάγων ἀπὸ τῆς λαβεῖν ἐν Εφέσῳ,
καὶ π' ὠφελεῖτο ὁ ἐναγόμενος ἀπὸ τ'
μὴ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐκεῖσε καταβαλεῖν.

πβ'. Ἡ τὰ ἴδια ἐκδικοῦσα ἀγω-
γὴ, οὐ κινεῖται καὶ τῆς ὁ ἀλλότριον
πεπρακότος, ἀλλὰ καὶ τ' ἀγοραστοῦ
τ' νεμομένου τ' πράγμα. ἐναγόμενος
ὁ ἀγοραστής, οὐ καλῶς ἀπαγεί-
τ' δεσπότῳ τ' πραγματος κινή-
C σαι καὶ τ' πράτου πῶς τὰ ἴδια ἐκδι-
κοῦσαν ἀγωγῇ. αὐτὸς γὰρ ὅστις ὁ
νεμόμενος, οὐχ ὁ πράτης. ἀλλὰ καὶ
παραγγέλλειν τῷ πράτῃ. ἐν μιᾷ
γρὺν ἐπαρχίᾳ τ' δύο διαγόντων, ἔσ' τ'
δεσπότου τῆς πραγματος, ἔσ' τῆς ἀγο-
ραστοῦ, ὡς πῶς ὅστις διὰ μόνον τ' πρά-
τῳ ὑπερεδίωαι τὸ δικαστήριον.

πγ'. Καὶ ἐν ταῖς ὡρῇ δεσποτείας
τὰ ἴδια ἐκδικούσας ἀγωγὰς, καὶ ἐν
ταῖς πρῶταις, φυλάττεται ὁ
κανὼν ὁ βουλόμενος τ' ἐνάγοντα ἀ-
κολουθεῖν τῷ φόρῳ τ' ἐναγομένου.
ἡ μὲντοι τὰ ἴδια ἐκδικοῦσα ἀγωγὴ,
καλῶς καὶ ὅπου τὰ πράγματα δια-
κείται, διώεται κινήσασθαι.

πδ'. Εἰ δὲ τ' κληρονομίαν ἀπαγεί-
σαν ἀγωγῇ βούλεται κινήσασθαι, ἢ ὅπου

πλὴν οἰκισὶν ἔχει ὁ ἐναγόμενος, ἢ ^A reus domicilium habet; aut
ὅπου ἡ κληρονομία διακείῃ, κινεῖται. vbi hereditas est, agatur.

Οὐδὲν κληρονόμος εἰ βούλεῖ πεμ-
φθεῖν εἰς νομίω τῇ κληρονομαιῶν
πραγμάτων, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ
αἰτεῖται, ἐν ἣ τὰ πράγματα διακείῃ.

πε. Γὰρ ἀπὸ διοικήσεως ἐναγόμε-
νος, ἐν οἷς διώκησε τόποις ἐνάγεται.

πς. Μηδεὶς ἀπὸ ξένου πλὴν ἐνο- ^B

πλον στρατείας, καὶ λόγοις ἀπαυτούμε-
νος ποιῆσαι ὥρᾳ τῶν ἰδίων στρατηλάτῃ

τῷ ἀριθμῷ αὐτῷ ὥστε ὧν διώκησεν
ἐν καιρῷ τῆς στρατείας πραγμάτων,

ἐχέτω φόρου παραγραφήν ἕκαστος
ἢ ὥστε δημοσίων αἰμάτων, αἷς διώ-

κησεν ἐν τῷ στρατεύεσθαι ἐναγόμενος,
ἐν τῷ στρατιωτικῷ δικαστηρίῳ ὁφείλει

ἀπολογεῖσθαι. ἀντιθέρον ἢ ἐν αὐ- ^C
τῷ ἀποδείκνυται ἡ ἀλήθεια.

πς. Δούλη ὥρᾳ τῇ δεσπότου φυ-
γούσα ἀπὸ Φοινίκης λόγου χάριν,

καὶ συλληφθεῖσα ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ
ὥστε τῆς τύχης ἐναγόμενη, ἡ βούλε-

σ ἐν Παλαιστίνῃ τῇ ἐναγωγῇ ὑπο-
μεῖναι. ὁ δὲ δεσπότης ἡτεὶ ὥστε ὄν-
τα Παλαιστίνης, ἐκπέμψαι τῇ δού-

λῇ εἰς Φοινίκην, καὶ ὥστε τύπου
ἐδεήθη. καὶ ἐπέτρεψεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ

κινήθῃ πλὴν δίκῃ, ὅθεν ἐφυγῇ
ἡ δούλη.

πς. Καὶ ὅτε ὥστε τύχης ὅστις ἡ δίκη,
χωρὰ τῶν κανόνων τῶν λέγοντι ὁ ἐνάγων

ὥστε ἐνάγωντος φόρον μεταδιώκει,
καὶ κεῖ πένεται τὸ δικαστήριον, ἐνθα

διὰ τὴν ἡ δουλαγωγουμένην, καὶ τὰ
μάλιστα συγκαληπκός ὅστις ὁ ἐνάγων.

LXXXV. Quicumque ex l. i. c.
causa administrationis conue- vbi de
nitur, vbi gessit, conuenitur. ratio:

LXXXVI. Nemo post de- l. 2.
positam militiam armatam si
conueniatur vt apud magi-

strum militū rationes reddat
numeri sui eorū nomine quæ

militiæ tempore gessit, fori
præscriptione vtatur. vnus-

quisque enim de publicis cau-
sis, quas dūm militaret, ges-

sit, in militari iudicio respon-
dere debet: ibi enim rei veri-

tas facilius demonstratur.

LXXXVII. Ancilla quæ è l. i. c.
Phœnicia, verbi causa, fuge- vbi
rat, & in Palæstina compre- caus.
hensa erat, cū ei contro- stat.
uersia status fieret, causam agi
desiderabat: dominus verò à magistratu
Palæstinæ petebat, vt in Phœ-

niciam remitteretur, & ad li-

bellum eius Imperator rescri-

psit, ibi causam agendam
esse, vnde ancilla fugit.

LXXXVIII. Etiam quum l. 3.
de statu quæstio est, locus est

regulæ, quæ tradit, actorem
sequi forum rei, & ibi lis per-

agitur, vbi degit quæ in ser-
uitutem retrahitur, licet a-
ctor senator sit.

L. 4. LXXXIX. Quicumque è A
seruitute in libertatem pro-
clamat, in foro eius qui do-
minus dicitur, litigat.

L. 6. XC. Etiam post quinquen-
nium in prouinciis rectores
earum de ingenuitate cogno-
scere possunt, & in vrbe re-
gia à gloriosissimis magistra-
tibus iudex delegatus. eadem
obtinent etiam si clarissimus
sit, qui de ingenuitate, vel
seruitute litigat.

L. 2. C. vbi
fenat. XCI. Senatores, in pecunia-
riis causis, si Constantinopo-
li degant, vel in suburbanis,
apud præfectum prætorio,
vel præfectum vrbi, vel ma-
gistrum gloriosissimum, in-
terueniente sacra iussione
conueniuntur. Si verò in pro-
uinciis sint, ibi conueniantur
vbi larem fouent, aut vbi
maiorē bonorum partem
habent.

L. 3. XCII. Si viro patricio, vel
expatricio, vel ex præfecto
prætorio, vel ex præfecto vr-
bi, vel consulari ordinario
vel ex magistro militum, vel
ex magistro sacrorum officio-
rum, vel ex quæstori sacri pa-
latij, vel ex præposito, vel ei, D
qui domesticorum scholam
rexit, vel comitis largitio-
num officio functus est, vel
comitis rerum priuatarum
Augusti vel Augustæ, in vr-
be regia commoranti, vel in
prouinciis, ciuilis aut crimi-
nalis actio inferatur, apud so-
lum principem conueniatur,

Α πθ'. Πας ἀναφωνῶν εἰς ἐλευθε-
ρίαν ἀπὸ δουλείας, ἐν τῷ φόρῳ
τῆς λεγομένης δεσποτικῆς δικάζεται.

4. Καὶ μὴ πέντε ἔτη καὶ ἐν ἐπαρ-
χίᾳ, ὁ δὲ ἔχωντες ἀκροᾶσθαι δυνάμ-
ται τῶν πρὸς ἀντιθέσεως δικαστηρίου.

Ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ὁ δὲ πρὸς τῇ
ἐνδοξοτάτῳ δὲ ἔχοντων ἀφορίζο-
μενος δικαστής. Τὰ αὐτὰ δὲ κρατῇ,

B εἰ καὶ λαμβανόμενος ὅστις ὁ πρὸς
ἀντιθέσεως, ἢ δουλείας, δικάζομενος.

4α. Οἱ συκληπικοὶ ἐν ταῖς χρημα-
τικαῖς ὑποθέσεσιν, ἐν μὲν Κωνσταν-
τινουπόλει ὄντες, εἰ ἐν τοῖς πραιτωρίοις

αὐτῆς, παρὰ μόνῳ τῷ ἐπαρχῷ τῇ
πραιτωρίῳ, ἢ τῷ τῆς πόλεως ἐπαρ-
χῷ, ἢ τῷ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστῳ,

καὶ δεῖν κέλευσιν ἐνάγονται. εἰ δὲ

C ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰσὶν, ἐκεῖ ἐναγέ-
δωσαν, ἢ ὅπου διάγρουν, ἢ ὅπου
τὸ μείζον μέρος ἔχουσιν τῆς ἰδίας ἐξουσίας.

4β. Εἰς πᾶσι πατρικίῳ ὧν, ἢ
ἀπὸ πατρικίων, ἢ ἀπὸ ἐπαρχῶν
πραιτωρίῳ, ἢ ἀπὸ ἐπαρχῶν πό-

λεως, ἢ ὑπαπικὸς ἐμπαρεκτῇ,
ἢ στρατηλάτης, ἢ μάγιστῳ τῇ
δεῖν ὁφειλῶν γεγονώς, ἢ κοιτά-

σθαι τῶν θεῶν παλατίου, ἢ πραι-
πόσιτῳ, ἢ δὲ ἔξας τῆς τῇ δομε-
στικῶν σχολῆς, ἢ κόμης παροχῶν,

ἢ κόμης τῆς ἰδικῶν γυμνασίου, δε-
σποτικῶν, ἢ δεσποίνης, χρηματικῶς ἢ
ἐγκληματικῶς ἐνάγεται διάγων ἐν

τῇ βασιλίδι πόλει, ἢ ἐν ταῖς ἐπαρ-
χίαις, πρὸς μόνον βασιλεῖ ἐναγέσθαι,
ἢ

ἢ καὶ κέλαιον βασιλέως, ὥρα τῷ
 ἀφορομνῶ δικαστῇ, ἐν δ' ἐρχῇ
 ἀκρομνῶ τῆς ὑποδείξεως. ἐν δὲ
 τῷ ποιούτῳ δικαστείῳ, μηδεὶς δὲ
 ἐπ' αὐτῆς τάξεως, ἢ σχολῆς ὑποηρετεί-
 τω, αἰδὼ φυλακτομνῶν τῶν ὡρι-
 σμένων ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἐμπερο-
 δισμῶν. μή τις ποτὶ ἀποδείξεως τῆς
 ἀμνηστίας κατηγορομνῶς ἐγ-
 κληματομνῶς ὑβρίζετω. ἀλλὰ κα-
 θέσθω ἐν ἑνὶ μέρει τῆς δικαστείας,
 ὥστε τῆς μὲν δικάζοντος ἐπὶ αὐτὸν
 κατώτερον, τῶν δὲ δικαζομνῶν αἰώ-
 τερον ἐπὶ δοκεῖν. μή τις ὁ βίβει πολε-
 κίης ἀκρομνῶς μὲν γυμνώσιν τῆς
 φάκτου ἀποφανέτω κατ' αὐτῶν,
 ἢ τῆς πολεμοσύνης. ἀλλὰ μὲν γυμνώσιν
 τῆς ἐκκλησίας ἀναφαιρέτω πρὸς βα-
 σιλέα. τιμωρεῖσθαι γὰρ οὗτο ἐν τηλι-
 καύταις ἀξίαις, εἰ μὴ ὥρα μόνου
 βασιλέως, οὐ καί.

Εἰ μὲν τοι συκοφαντήσας αὐτὸν ὁ
 κατηγορὸς φανείη, ἀπολύετω μὲν ὁ
 δικαστὴς τούτοις ἐναγομνῶν, κο-
 λαζέτω δὲ καὶ τὸν νόμον τῆς συκοφαν-
 τίας. μηδὲν ἀναφαιρέτω εἰς βασιλέα
 ποτὶ αὐτῶν· εἰ μὴ αὐτὸς παραπλήσιος
 εἴη ποτὶ τὴν ἀξίαν τῶν κατηγορηθέν-
 τιν· τότε γὰρ δεῖ εἰ ποτὶ αὐτῶν πωδ-
 νεῖσθαι βασιλέως τῆς δικαστείας.

Οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἰλλούριοι, δια-
 γοντες ἐν τῇ βασιλίῳ πόλει, ἐμβαθμύς
 ἀξίας λαβόντες, ἢ δὲ δοκουῦτες, ἢ ἐκ
 ἐπ' αὐτῶν ταῖς ἀληθείαις δ' ἐρχὼ τῶν
 τῶν διλωυκέναι, κοιαίσορες τυχόν, ἢ

Basil. Tom. I.

A vel apud eum, cui ex diuina
 delegatione huiusmodi ne-
 gotij audientia destinata fue-
 rit, statim causam auditurum.
 In tali verò iudicio, nullus ex
 alio officio, vel schola mini-
 ster intercedat. Cesset in cau-
 sis appellationum dierum fa-
 talium obseruatio. Nullus an-
 te delicti probationem crimi-
 naliter accusatus iniuriis ad-
 ficiatur, sed in aliqua iudicij
 parte sedeat, vt iudice quidē
 inferior, litigatoribus verò
 superior esse videatur. Ne-
 que verò vice principis audi-
 turus, postquam crimen fue-
 rit patefactum contra eos,
 vel eorum substantias aliquid
 statuatur, sed post nudatum cri-
 men ad principem referat:
 eis enim, qui in tantis dignita-
 tibus constituti sunt, vltionis
 inferendæ potestas penes so-
 lum principem esse debet.

Si tamen accusatoris ca-
 lumnia detegatur, iudex eos
 absoluat, calumniatorem au-
 tem, prout leges sanciunt,
 coërceat, neque de eo quid-
 quam ad principem referat:
 D nisi fortè accusator quoque
 non minoris dignitatis sit,
 quàm reus: tunc enim iudex
 principem de eo consulere
 debet.

Cæteri verò omnes illu-
 stres in vrbe regia degentes,
 siue in ipso gestu positi sint,
 siue magistratum gessisse vi-
 deantur, quem re vera non
 gesserunt, Quæstores fortè vel

Dd

magistri officiorum, vel magistri militum, vel comites domesticorum, vel rerum privatarum, aut largitionum codicillos habentes, apud præfectos prætorio vel vrbis, & gloriosissimum magistrum conueniantur præcedente iussione nostra, sedendi eis in accusationibus, quæ aduersus eos intenduntur, deneganda licentia. Neque autem vel de ipsis, vel de facultatibus eorum quicquam iudicare licet, ne quidem probatis criminibus, nisi prius ad principem retulerint. Si verò in prouinciis sint, qui in crimen vocantur, in iudicio sedendi ius habeant.

L. vn. C. in qu. caus. milit. XCIII. Omnes domestici, & agentes in rebus, & quicumque militia præditi, aut dignitate, qui pro functionibus publicis conueniuntur, præsidibus prouinciarum subdantur, nec vlla se fori præscriptione tueantur. quique in prouinciis degunt, & priuatis actionibus occupantur, aut negotiantur, aut aliena prædia conducunt, præsidibus subdantur, si non militiam armatam habeant, vel domorum diuinarum, aut virorum potentium, aut alterius cuiuscumque conditionis conductores sint: nisi fortè com meatu accepto ad res suas componendas per annum abfuerint. subdantur autem præsidibus, etiam si à princi-

A μαγιστροί, ἢ στρατηλάται ὄντες, ἢ κόμητες δομεστικῶν, ἢ ἰδικῶν, ἢ δαψλειῶν ἢτοι παροχῶν, ἔχοντες κοδικέλλους, ὧς τῷ ἐπαρχοῦ τῆς πραιτωρείων, ἢ τῷ ἐπαρχῷ τῆς πόλεως, ἢ τῷ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστρω, ἐναγέδωσαν καὶ θεῖαν κέλευσιν, μὴ ἀπαυτιῶντες καθέζεσθαι ἐν ταῖς κατ' αὐτῶν ἀγωγαῖς. ἐκ ἔξῃσι δὲ οὐδὲ κατ' αὐτῶν, ἢ τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν, οὐδὲ μὴ ἐλέγχον τῇ ἐγκλημάτων ἀποφαίνεσθαι τῷ δικάζοντι, εἰ μὴ πρὸ τῆς ἀνενέγκωσιν εἰς βασιλέα. ἐὰν δὲ ἐν ἐπαρχίᾳ διαγόντες, ὑπὸ κατηγερείᾳ ἐγκληματικῶν γίνωνται, ὧς καθέζεσθαι ἐναγόμενοι ἐν τῇ δικαστείᾳ.

47. Πάντες δομεστικοί, μαγιστροί, καὶ πᾶν οἰκονομῶν στρατεῖαν ἔχοντες, ἢ ἀξίον, ὧς δημοσίων σιωπελαίων ἐναγόμενοι, τοῖς δέχοις τῇ ἐπαρχίᾳ ὑποκείσθωσαν, μηδεμίαν ἔχοντες φόρου παραγραφήν. καὶ ἐν ἐπαρχίᾳ δὲ διαγόντες, καὶ εἰς ἰδιωτικὰς φροντίδας ἀγρολόμενοι, ἢ ἐμπορλόμενοι, ἢ μιαινόμενοι, ὑποκείσθωσαν τοῖς δέχοις, εἰ μὴ ἐνοπλὸν ἔχοις στρατεῖαν, εἰ καὶ τῇ θεῖᾳ οἰκῶν εἰς μιαινόμεναι ἢ διωκόμεναι, ἢ τῇ ἄλλῃ οἰκῶν εἰς πύχης ὑπαρχόντων. εἰ μὴ ἄρα ἄδραν λαβόντες εἰς τὸ διοικῆσαι τὰ κατ' αὐτῶν, πρὸς ἐνιαυτῷ ἀπελείφθησαν. ὑποκείσθωσαν ὧς τοῖς δέχοις, εἰ καὶ ἀπὸ θεῖας κέλευ-

σεως συγκεχώρηται στρατομημοῖς A
 ὅ ἐμπορεύεται.

48. Εὰν βιαίως υἱὸς τελευτή-
 σαντος ὁ κληρονόμος ὑποείλθῃ τῇ
 κληρονομίᾳ, πρὶν ἢ (Ϝ) φόνον ἐκ-
 δικῆσθαι, δημόνεται ἡ κληρονομία. καὶ
 ἡ ζήτησιν ἐμβάσανον γίνεσθαι τῇ
 τοῖς ἐκλήμασιν ἐνεχομένων. καὶ ὅ
 πλέον θέλω, ὅτι ἀκρίτως ἀναρεῖ-
 σθαι θεωρήσει τὸ ὑπὸ πλὴν αὐτῷ B
 εἶναι ὄντας τῷ τελευτήσαντι, καὶ
 (Ϝ) καμρόν τῆς ἀναρέσεως. ἡ οὐσία
 τῆς ἀναρεθέντος οὐ δημόνεται, εἰ μὴ
 θεωρήσῃ ἀποδεχθεῖν ἢ ἀναίρεσις
 αὐτῷ. ὥρα τῷ δέχοντι τῷ καὶ τιμω-
 ρεῖσθαι τὸ ἀπὸ οὐ δυνάμεν.

49. Εὰν τις φόβῳ ἐκλήματος
 ἐαυτὸν ἀνέλῃ, δημόνεται ἡ οὐσία C
 αὐτοῦ. Υἱὸς τοίνυν τῆς ἐαυτοῦ διαχ-
 ρισαμένου, βουλόμενος ὥρα τῷ
 ἀνθύπατῳ ζητηθῆναι, πρὶν ἢ εἰ κα-
 κῶ συνειδὼν ἐφόνευσεν ἐαυτὸν ὁ
 πατήρ, ἢ οὐ, θεωρήσῃ, πρὸς ὃν
 ἀντιγράψῃ ἡ διατάξις οὕτως. ὅτε
 κακῶ συνειδὼν ἐαυτὸν ἀνέλῃ, οὐχ
 ὁ ἀνθύπατος, ἀλλ' ὁ κατ' οὐλομένην οὐφεί-
 λει πρὸς τὸν τύπου διακρίνειν. οὐδὲ
 γὰρ ὁ ἐγκλημα ζητεῖται νυν, ἀλλ' ὁ D
 τῆς δημόνσεως λόγος.

50. Εἴ τις καὶ μισθῶν τῶν
 βασιλικῶν παραμάτων ἐνά-
 γην βουληθεῖν, ὥρα τῷ κόμη-
 τῇ τῶν ἰδικῶν ἐναγέτω. εἰ γὰρ
 ἄλλῃ ἀκούσῃ τῆς ὑποθέσεως,

Basil. Tom. I.

pe negociandi licentiam ac-
 ceperint.

XCIV. Si heres eius, qui L. r.
 per vim necatus dicetur, he- C. vbi
 reditatem adierit, priusquam cau.
 defuncti necem vlcisceretur, fiscalis
 hereditas fisco defertur. Que-
 stionem autem de reis tor-
 mentis adhibitis haberi oportet.
 quin imò & sine distin-
 ctione supplicium de his su-
 mi debet, qui sub eodem te-
 cto fuerunt, cum dominus
 necaretur. Bona eius, qui ne-
 casse dicitur, fisco non addi-
 cuntur, priusquam de cæde
 confiterit apud magistra-
 tum, qui de nocentibus sup-
 plicium sumere potest.

XC V. Si quis metu crimi- L. r.
 nis mortem sibi consciuerit, C
 bona eius fisco vindicantur. Filius igitur eius qui in se sæ-
 uierat, cum apud proconsu-
 lem quæri desideraret, an pa-
 ter mala conscientia manus
 sibi intulisset, vel non, con-
 sultuit principem, cui consti-
 tutio in hunc modum rescri-
 bit. Cum mala conscientia
 mortem sibi consciuerit, non
 proconsul, sed procurator
 Cæsaris de eo cognoscere de-
 bet: non enim iam de crimi-
 ne quæritur, sed de bonorum
 publicatione.

XC VI. Si quis aduersus con- L. 6.
 ductorem rerum ad princi-
 pem pertinentium agere ve-
 lit, apud comitem rerum
 priuatarum agat: nam si quis
 alius de causa cognouerit,

D d ij

& iudex infamia notatur, & officio eius salutis periculum imminet.

L. 7. XC VII. Rationalis summæ rei, siue cui totius rei dominicæ procuratio mandata est, causas ad dominicos colonos & patrimoniales pertinentes disceptet. Duces verò, aut præpositi limitum, siue agrorum de hostibus captorum, vel castrorum, & rectores prouinciarum, eiusmodi personas ne ad se euocent & arcessant.

L. 8. XCVIII. Si colonus, aut seruus rei priuatæ aliquid perpetrasse dicatur, rectori prouinciæ subdatur: sic tamen, vt præsentem rationalem, vel procuratorem domus causa tractetur, & facinori poena statuatur.

L. 9. XCIX. Vniuersi fiduciam gerant, quòd cùm ab actore rerum priuatarum principis, vel à rationali iniuriis vexati fuerint, poterunt præsidem prouinciæ adire, vt iniurias aut deprædationes, quas passi erunt, vlciscatur: si enim tale quid aduersus prouinciales admisisse deprehensi fuerint, igni cremabuntur.

L. 10. C. Omnes officiales rationalis, qui exactioni, vel chartis inferuiunt, apud alium iudicem ne conueniantur, nisi capitalium criminum rei sint.

A καὶ ὁ δικάζων ἀπιμοῖται, καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ τῇ εἰς σωτηρίαν κίνδυνον ὑπομύει.

47. Ο πάσης τῆς δεσποτικῆς οὐσίας καθολικὸς, καὶ τοῖς μισθωτοῖς τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τοῖς ἐν ἰδιοκτησίᾳ τῆς βασιλείας δικαζέτω. Θ δοῦκες δὲ, & Θ πραιπόσιτοι τῶν ἀπὸ πολεμίων ἀγρῶν ἀποσπασθέντων, ἢ καὶ κερσῶν, καὶ Θ ἔχοντες τῶν ἐπαρχιῶν, ἀπεχέωσαν τὴ μετακαλεῖσθαι πρὸς ἑαυτοὺς τὰ εἰρημνῶα πρὸςωπα.

48. Εὰν ὁ μισθωτὸς ἢ δοῦλος τῶν ἰδικῶν κτημάτων τῆς βασιλείας ἡμῶν τηκέναι τι λέγεται, ὑποκείτω τῷ ἔχοντι τῆς ἐπαρχίας· ἵνα μὴ τοι παρόντος τῆς καθολικῆς, ἢ τῆς φροντιστοῦ τῆς δεσποτικῆς ἢ ὑποδείσις ἐξετάζηται, καὶ πρὸς τὸ ἀμδότημα ἐπιφέρηται ἡ τιμωρία.

49. Θαρρείτωσαν ἅπαντες, ὅτι εἰάν τις ἀδικηθῶσι πρὸς τὸ διοικουῦντος τὰ ἰδικὰ τῆς βασιλείας, ἢ πρὸς τὴν καθολικὴν, δυνάμει πρὸς εἶναι πρὸς τὸ ὑβρεως, ἢ πραιδας, καὶ ὑπέμειναν τῷ ἔχοντι τῆς ἐπαρχίας, ἐφ' ᾧ τε δι' ἑαυτοῦ ἐκδικηθῆναι· εἰάν τις ἐλεγχθῆσιν τοιοῦτόν τι καὶ τῶν ἐπὶ ἑαυτοῦ ἀμδρτάνοντες, πρὸς παρεδίδονται.

50. Γάρτες Θ ἐν τῇ τάξει τῆς καθολικῆς, ἢ ἀπαίτησιν ἔχοντες, ἢ χάριτας δουλοῦντες, πρὸς ἄλλω ἀρχόντι μὴ ἐναγέωσαν, εἰ μὴ ἐπὶ μόνοις κεφαλικοῖς ἐκλήμασιν.

ρα'. Εὰν μισθωτὸς διαπομπὸς, ἢ παροίκος, ἢ δοδολος, ἢ ἐνάγῃ, ἢ ἐνάγῃ, ἐκκλησιαστικῶς, ἢ χρηματικῶς, ἢ μόνω τῷ πραιποσίτῳ, ἢ τῷ κόμῃ τῶν οἰκείων ἐναγέσθω, μηδεμίαν δυνάμειν ἔχον φόρου παρεμβαλεῖν.

ACI. Si colonus dominicus, L. II. inquilinusve, aut seruus agat, vel conueniatur ciuiler, aut criminaliter, apud solum præpositum sacri cubiculi, vel comitem domorum causa agatur, nulla fori præscriptione admittenda.

ΤΙΤΛΟΣ Ε'.

Περὶ δικῶν καὶ δαπανημάτων αὐτῶν· καὶ ὑπὲρ ἀπαλήσεως, καὶ ὑπὲρ δέσεως, καὶ σωτηρίας.

TITVLVS VI.

De iudiciis, & sumptibus eorum, & pluspetitione, & mora, & sportulis.

α'. ΜΕΘΟΔΕΥΣΟΝ W B. Χρεώσῃν ἐστὶ πόκοις, οὓς ἐκ ἀπήτησας· οὐ γὰρ ἐσβεσται ἡ τύττων ἀγωγὴ τῇ περὶ ἀπαλήσεως καὶ φελαίου.

I. CONVENI debitorem L. I. C. de iud. Ctuum in vsuras quas non petiisti: litis enim contestatio de sorte vsurarum petitionem non extinguit.

β'. Ο ἱπποπευθεὶς καὶ κινήσας ἀπαξ πλὴν τοῦ ἱπποπῆς ἀγωγῇ, οὐδὲν αὐτῷ ἢ τῷ αὐτοῦ γυμνάσει.

II. Pupillus qui cum tuto- L. 2. re iam tutelæ egit, eandem actionem repetere potest.

γ'. Ο τοῦ χρημάτων δικάζων, μὴ κωλύεσθαι καὶ τὰ τοῦ κατὰ δέσεως· ὡς ἐν παρεκλογισμῷ γὰρ καὶ κρίνεται.

III. Qui de bonis iudicat, L. 3. de statu iudicare ne prohibeatur: nam quasi de accessione iudicandum est.

δ'. Κατὰ δεξάμηνος ἢ ἀπὸ τοῦ κούρωτων ὁ νέος ἢ ἡγεροσμένον ἢ αὐτῶν ἀρχὸν, ἢ τὸ ἔμμημα λογισάμηνος, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς ἀπαλήσεως ἢ ὑπὲρ τῆς ἐκδικήσεως ἀσφάλειαν ποτε μεμψάμηνος, πλὴν ἢ δὴ τμηθεῖσιν μὴ ἀνατρέπετω δίκην.

IV. Si cum curatores præ- L. 4. dium à se comparatum minori traderent, & pretium ei reputarent, minor quæstionē non mouerit, quod curatores stipulationem euictionis omisissent, semel finitam litem instaurare non potest.

Basil. Tom. I.

Dd iij

- L. 5. V. A magistratu iudex datus, iudicis alterius dandi potestatem ne habeat : nisi à principe datus fuerit.
- L. 6. VI. Seruus nec litiget, nec si quid aduersus eum iudicatum sit, subsistit.
- L. 7. VII. Si debitor mortuus sit, & seruus ipsius bona teneat, actionem aduersus eum exercere non potes. bona igitur vende.
- L. 8. VIII. In omnibus rebus potior æquitatis, quàm stricti iuris habeatur ratio.
- L. 9. IX. Post plenam & diligentem rei disquisitionem, iudex sæpius partes interroget, num quid ab ipsis prætermisum sit, siue ipse pronuntiare debeat, siue ad alium referre.
- L. 10. X. Qui in plures iudices scindit, & diuidit rem, quæ ab vno eodémque poterat terminari, ei audientia omnis denegetur, & officio iudicis coërcetur, qui aduersus hæc principi supplicauerit, aut vt alius de possessione, alius de proprietate iudicet.
- L. 11. XI. Iudex iudicet secundùm leges, & insuper habeat ea, quæ contra leges princeps iubet ac vult.
- L. 12. XII. Omnes magistratus & diuini iudices breuiter causas definiant. & si quis ex litigatoribus sæpius iudicem congruum adierit, isque citra necessitatem rem protulerit, adeat principem, exinde au-
- A ε'. Ο ὄντως δέχοντος δοθεὶς δικαστῆς, ἔστω μὴ δίδωται· εἰ μὴ ἄλλω βασιλέως ἐδόθη.
- ς'. Οἰκέτης μὴ δικαζέσθω, μηδὲ ἐρρώσθω κατ' αὐτοῦ δίκη.
- ζ'. Τοῦ χρεώστου τελευτήσαντος, εἰ μὴ ὁ οἰκέτης αὐτοῦ κατέχη τὰ ποσάματα, ἀγωγὴν μὴ ἔδωκεν καὶ οἰκέτου γυμνάσαι διαπώλησεν δὲ τὰ ποσάματα.
- η'. Επὶ παντὸς ποσάματος, ποσάσθω τὸ ἀκριβέας τὸ δίκαιον.
- θ'. Μετὰ πλεονέκτειν τῶν ποσάματι ζήτησιν, πωδανέσθω πολλὰς ὁ δικαστῆς τῶν μερῶν, εἴη αὐτοῖς περὶ ἐλέγχειν, καὶ ἐπικρίνῃ αὐτὸς μέλλῃ, καὶ ἀναφέρῃ εἰς ἔστω.
- ι'. Ο ὄντως ἐνὶ τμηθῆναι ποσάματι διωάμενον εἰς πολλὰς διαμερῶν δικαστῆς, παντὸς ἐμβαλλέσθω δικαστῆν. καὶ τιμωρεῖται ὁ φρικτῶν τῶν δικαστῶν τοιαῦτα ὄντως βασιλέως αὐτοῦ, ἢ ὥστε ἔστω μὴ περὶ νόμῳ, ἔστω δὲ περὶ τῶν δεσποτίας αὐτοῦ δικάζειν.
- ια'. Τῆς ἀκριβείας τῶν νόμων ὁ δικαστῆς φρονιζέτω μηδὲν τοῖς παρενόμοις ῥηθεῖσι ὄντως βασιλέως προσέχων.
- ιβ'. Πάντες οἱ δέχοντες, καὶ οἱ θεῶν δικαστῆς, σωπόμενος τὰς δίκας τιμνέτωσαν. καὶ τις τῶν δικαζομένων πολλὰς τῶν προσφύγων δικαστῆς προσελθὼν, μὴ δι' ἀναγκῆν αἰπὴν ὑπερτεθείη, προσίτω τῶν βασιλέων, ἢ ἐκείνῳ

αἰαμένων βοήθειαν. εἰ δὲ καὶ ᾧ αἰ-
 τῷ τῆς δικαστικῆς δυνάμεως ἀπο-
 καταρξέως, ἐκ θείας ἀποσε-
 λήσεως ἐκείνου τὸ ἔργον διακοπῇ, ἢ
 συνδικαστοῦ. εἰ δὲ καὶ δυνάμεις ᾧ αἰ-
 τῷ ἀποδοθῇ, ὁφείσεται μὴ ἀποκα-
 ταρξιν, δικαστὴς ἐκείνου, ἢ συνδι-
 καστής μὴ αἰτεῖσθαι. ᾧ ἐνὶ δὲ δι-
 καστικῇ καὶ πανὶ κινεῖσθαι τῆς ὑποδε-
 σεως· καὶ ἀπρόσφορον εἶναι τῇ
 ἐνὶ δόξῃ κεφαλαιῶν ἐξ οἰκείας ψή-
 φου, τῇ τῷ ἀπρόσφορον αὐτὸ πα-
 ραπεμπέτω· δεύτερον γὰρ πρὸς ἢ
 πλεον αἰμασάμενον, καὶ ἐκ τῆς
 δευτέρας αἰτίας καὶ τὸ διπλασιῶν
 κατὰ τὴν ζημίαν, καὶ ἐργῶν χω-
 εῖς, ἢ ἐξωμοσίας ἐκ τῆς δευτέρας
 ὑπομνήσεως ᾧ τὰς ἀποδοθῇ κι-
 νῆσθαι δικαστικῇ.

ιγ. Διὰ διετίας τὰ ἐκκλησιαστικὰ
 πραιποσίτωνσαν δικαστήρια. τῇ δὲ
 τῇ χρηματικῶν, ὅσας αὖ εἴη ποσό-
 τιτος, ἐξ οἰουδήποτε ἀποσώπου,
 ἐφ' οἷαςδήποτε αἰτίας, ὑπεξηρημέ-
 νης μόνης ἢ δημοσίου, τῇ δημο-
 σίων λειτουργιῶν, μόνῃ τελεῖται τὰ
 τῆς δίκης τελεῖσθαι τῇ παντός
 οἰουδήποτε δικαστοῦ. δικαστὴς δὲ αἰ-
 τῷ τῇ παραδρομῇς γινόμενον, εἰ
 μὴ ἔχων ὅτι ἀξιομακρὸς, καὶ
 ἄλλοι τῇ ἰλλουστρίων, δέκα χρυ-
 σίου λιτρῶν τῆς λαργιόσι διὰ
 τῇ παλατιῶν κατὰβαλλέτω. εἰ
 δὲ τῇ ὑποδεεσέρον ὅτι δικαστῶν,
 τῶς καὶ αὐτὸς τὰς παμείω διὰ

A xilium expectaturus. si quis
 verò iudicem ante litem
 contestatam meritò recuset,
 iudex alius ei à principe da-
 bitur, aut collega. post litis
 autem contestationem nec si
 ex iusta causa iudicem reiice-
 re videbitur, iudicem alium
 vel collegam petere ei liceat.
 apud eundem verò iudicem
 B totius negotij causa disceptetur:
 qui si cognouerit se ra-
 tione alicuius litis capituli
 iudicem incongruum esse,
 ad iudicem congruum illud
 remittat: si quis enim ite-
 rum, aut sæpius iudicem re-
 futauerit, etiam ex secunda
 recusatione pœna dupli coër-
 cebitur, & absque fideiussori-
 bus, aut iuratoria cautione
 C ex secunda admonitione siue
 conuentione apud priorem
 iudicem aget.

XIII. Causæ criminales in- L. 13.
 tra biennium finiantur. ciui-
 les autem quantæcumque
 quantitatis sint, & inter qual-
 cumque personas agitentur,
 & quacumque ex causa, ex-
 ceptis causis fiscalibus, & iis
 quæ ad munera publica per-
 tinent, triennio à quocum-
 que iudice decidantur. Si ve-
 rò iudex rem ultra triennij
 metas protulerit, si quidem
 in magistratu positus sit vs-
 que ad illustres largitionibus^a
 decem libras auri per palati-
 nos inferre compellatur. Si
 autem iudex minor fuerit,
 tres etiam ipse exsoluat, per

Dd iiij

eisdem palatinos exigendas, alio insuper in eius locum subrogando, & eisdem poenis subdendo.

Sin autem in medio triennij iudex mutatus sit, si quidem annus, vel ampliùs supersit, reliquum tempus iudici sufficiat. sin autem minus quàm annus, quod deest repleatur. Quòd si aduocati rem protulerint, à iudice duabus auri libris multentur per palatinos exigendis, ipso iudice in sua sententia hoc manifestante. Nullus verò eorum aduocationem recuset inuito reo, honorariis per executores negotiorum exigendis. Curator autem qui litigat, vel tutor, vel procurator legitimus si per

L. 14. XIV. Iudices qualescumque illi sint, à litis exordio vsque ad sententiam & ipsius sententiæ recitationem propositis sacrosanctis euangelis iudicent: vtriusque partis aduocato in ipsa litis contestatione tactis sacris euangelis sacramentum præstaturò, quòd in agenda causa

A τῇ παλατίνων καταβάλλετω, ἑτέρου πρὸς τοῦτοις δικαστοῦ περιβαλλομένου, ἔ παρ' αὐτὰς ὑφορευμένου ποινὰς.

Ei δὲ πρὸς ἐν τῷ μεταξὺ τῆς τελείας ἐναλλαγῇ δικαστῆς, εἰ μὴ εἰς ἐνιαυτὸς, ἢ καὶ πλέον παραλιμπανέται, ἄρκείτω τῷ μὲν ταῦτα διαζοντι. εἰ δὲ ἡθὺν ὅτι τὸ ἐνιαυτὸς, διαπληροῦστω. τῇ δὲ σωτηρίῳ οἱ ἐμποδίσαντες, δύο διὰ τῇ παλατίνων ἀπατεῖδωσαν λίτρας, κελεύοντος τοῦ δικαστοῦ, καὶ δι' ἀποφάσεως δηλουῦτος τὸ αἶπον. μηδεὶς δὲ αὐτῶν πρὸς σωτηρίαν παρατεῖδω ἀκοντος τοῦ περιφύλλοντος, τῇ δὲ ὀνομασίᾳ διὰ τῇ ἐκβίβασιν τοῦ πράγματος ἀπατηνιδύων. κουράτωρ δὲ δικαζόμενος, ἢ ἐπιζῶπος, ἢ καὶ νόμον ἐπὶ φρονήζων οὐσίας, καὶ πρὸς τελείαν ἐν ἀποστοίᾳ παραδραμῶν, τὸ μὲν δεσποτῶν μὴ ἀδικείτω πρὸς τὸ δίκαιον, καὶ οἰκοδεν τὸ αὐτὸς, καὶ τὰ τοῦτου πράγματα, ἔ ἐργηται, καὶ κληρονόμοι αὐτοῦ, τὸ ἱκανὸν τῇ δαπανημάτων τῷ διαδίκῳ ποιήσωσαν. μὴ ἄρκουσης δὲ τῆς οὐσίας, ἔ τοῖς δυνέοις, διδόντω αὐτοῖς ἀποκατάστασις.

ιδ'. Πάντες οἱ οἰοδήποτε δικαστῆς ἐκ προοιμίων τῆς δίκης, μέχρι τῆς ἀποφάσεως, καὶ κατ' αὐτὴν τῆς ἀποφάσεως τὸ ἀνάγνωσιν, προκείμενῶν τῶν ἀγίων διαφελίων δικαζέτωσαν. τὸ ἐκατὴς μέρος σωτηρίων ἐν αὐτῇ τῇ προκείμενῇ ἐξ ὁμνυῶτων καὶ τῶν ἀγίων διαφελίων, ὡς οὐτε παραλείψῃ ἀποσυνῶν ὑπὸ

τῶ οἰκείου παρόφιντος, καὶ ὅτι καλὸν ἦν
ἡγεῖται τὸ παῖγμα, ἔοικε οὐ σωσι-
δὲν αὐτῷ δικαιολογίαν φερεῖν. εἰ
δὲ καὶ μετὰ τὴν διαγνώσεως
καταγνώ τῶ παῖματος, ἀφί-
σταται, μὴ ἔχοντα ἀδελφὸν τῶ δι-
καζομένου ἐπὶ τῷ δικολόγῳ πα-
τρέπεται. πολλῶν δὲ ὄντων ἐνὸς
μέρους συνηγόρον, ἔξεστω τοῖς δε-
δόσιν ἀφίσταται.

14. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες, δι-
καζέτωσαν τοῖς στρατιώταις ἐπὶ στρα-
τιωτικῆς καὶ μόνῃς αἰτίας.

15. Εὐὸς ἰδικὸς δικαστὴς, ἢ ὡς βα-
σιλέως, ἢ ὡς ἀνὸς ἄρχοντος δοδεῖς
ἐν τοῖς τόποις ἐν οἷς ὁ ἐναγόμενος διά-
γῃ, ὑπὸ παραιτήσιν γῆν, ἵνα μὴ ἀπο-
λυμπανομήνῳ ἔδικαστο, καὶ ἐν ἄλλῃ
πόλει τῇ ἐπαρχίᾳ διαγόντος, ἀναγκά-
ζῃ ὁ παραιτησάμενος αὐτὸν κατα-
λαμβάνειν τὸν τόπον ἐνθα διάγῃ, κα-
κεῖσε τὸ τῷ ὑποψίας λίβελλον ἐπιδι-
δόναι αὐτῷ, ἔξεστω τῷ ὑποπιδόντι τὸ
δικαστὴν, τῷ ἄρχοντι τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπι-
διδόναι τὸ παραιτήσεως λίβελλον.
εἰ δὲ μὴ παρέστιν ὁ ἄρχων, τῷ ἐκδίκῳ
τὸν τόπον, ἢ τοῖς στρατηγοῖς τῇ πόλει, D
παραπομπῶν ὑπομνημάτων, καὶ τῷ
μὴ δικαστὴν παρατεῖναι. εἴσω δὲ
τελευτῶν ἡμερῶν μὴ τῷ παραιτήσιν, ἑτε-
ρον αἵρετόν δικαστὴν ἐπιλέγεσθαι, ἢ αἵ-
ρετοῖς, καὶ ὡς αὐτοῖς τὸ ὑπόθεσιν ἀγω-
νίζεσθαι. εἰ δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς αἵρετοῖς
διαμάχωνται πρὸς ἀλλήλους οἱ δικαζο-
μενοί, ἢ ὁ ἄρχων εἰ παρίσται, διακρινέτω
καὶ τοῦτου, ἢ ὁ ἐκδικὸς τὸν τόπον, ἢ οἱ

A clientis sui nihil prætermis-
sus sit, & quod putet non
improbæ se liti adesse, quod-
que falsis allegationibus sci-
ens prudensque vfusus non
sit. sed & si procedente co-
gnitione talem litem esse co-
gnouerit, à causa recedat,
& litigatori alium aduoca-
tum eligere non liceat. quod
B si vnus plures patroni sint,
timentibus recedere liceat.

XV. Militares magistratus L. 17.
inter militares viros de mili-
tari tantum causa iudicandi
facultatem habeant.

XVI. Si specialis iudex à L. 18.
principe, vel ab aliquo ma-
gistratu in prouincia vbi reus
degit, datus, recusetur, ne
fortè absente iudice, & in
alia ciuitate eiusdem pro-
uinciæ commorante, qui di-
cit iudicem sibi suspectum
cogatur eò proficisci vbi de-
git, & ibi recusationis libel-
lum ei porrigere: liceat iu-
dicem sibi suspectum dicen-
ti, libellum recusationis præ-
fidi prouinciæ offerre: si ve-
rò præsto non sit magistra-
tus, defensori locorum, vel
magistratibus municipalibus;
gestis interuenientibus, &
iudicem recusare, & intra
triduum arbitrum eligere,
vel arbitros, & apud eos liti-
gare. Si verò litigatores cir-
ca arbitros inuicem dissen-
tiant, vel præses prouinciæ,
si adsit, id dirimat, vel de-
fensor locorum, vel magi-

stratus municipij, executore negotij imminente, & statuta ab arbitro effectui mancipante, nisi fuerit prouocatum. si verò ab his arbitris prouocatum fuerit, ille qui iudicem ab alterutra parte recusatum dederat, de lite cognoscat.

L. 1. XVII. Qui exhibitus fuerit, ab eodem apparitore, cui primùm traditus fuit, usque ad negotij terminum custodiatur. si quis verò statuta hæc temerauerit, primiscripius qui alium executorem dederit, quinque auri libris multetur.

L. 2. XVIII. Qui principis edicta in prouinciam perferunt, de his qui ciuilem aut militarem administrationem gesturi sunt, quindecim aureos tantum ex prouincia referant. quòd si plus XV. aureis receperint, in quadruplum teneantur, nec ad sui defensionem proferant, se à volentibus superfluum accepisse. Atque hæcenus quidem generalis est constitutio. in

L. 3. XIX. Omnes iudices à principe dati, siue illustres sint, siue spectabiles vel clarissimi,

A στρατηγὸν τῆ πόλεως, ἢ ἐκβίβασον ἢ ὑποδέσεως ἐπιμενέον, ἢ τὰ ὀρεζόμενα παρὰ τῆ ἐπιλεγκτῆος δικαστοῦ πρῶτον παραδιδόντος, εἰ μὴ ἐκκλητος παρακολουθήσῃ. ἐπιδοδεύσης δὲ ἐκκλητῆς κτλ. τῆ αἵρετῆς τύπων ἀποφάσεως, ἐκείνος ὑποακούετω τῆ ὑποδέσεως ὁ δὲ δυνάως τὴν δικαστὴν τῆ ὑπο

B πλον νομιθέντα πατέρεσσι τῶν μερῶν.
 ιζ'. Ο παραστάσιμος ἀρχιμενέων ὑπὸ τῶν παξέων πωραθῆτω, ὡς ἡνι πωρῆτον παρεδόθη, μέχρι πρῶτος τῆ ὑποδέσεως. εἰ δὲ ἢ παραβῇ τὰ νομοθετηθέντα, ὁ πωρῆτον τῆ σκευῆς ἐξόντος δοῖς ἐκβίβασιν, πέντε λίτρας χρυσοῦ πωραθῆτω.
 ιη'. Οἱ τὰ διατάγματα κομίζοντες τῆς μελλόντων δόξαν πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν δόξαν, δεκαπέντε μόνους χρυσοῦς ἐκ τῆ ἐπαρχίας κομίζέσθωσαν· εἰ δὲ πλέον λάβωσι, τὸ τετραπλάσιον διδώτωσαν, μὴ δυνάμενοι πρὸς ἀπολογίαν πωρῆσαι. ὡς δὲ ἐκόντων τὸ πωρῆτον εἰλήφασιν. ἀλλ' ἄλλοι μὴ τῆ ἐνταῦθα γνηκῆ ἢ διατάξις. λοιπὸν δὲ ἰδικὸν ὀρεζόμενον κτλ. τῆ δοτικῆς Θεβαΐδος, πρὸς ὃν ἀντεγράφη, ἐστὶν μετ' αὐτῶν πλὴν αὐτῶν παραληφόμενοι δόξαν, εἰ μὴ ἐστὶν παραβαίνοντες πλὴν νομοθεσίαν, πλὴν ὀρεζόμενον ἀπαγῆσι πωρῆτω.

ιθ'. Πάντες δὲ βασιλέως διδόμενοι δικαστῆς, εἴτε ἰλλοῦργοι ὄντες, εἴτε δέβλεπτοι, ἢ λαμπρότατοι,